ספר

חבלים בנעימים

חלק חמישי

שאלות ותשובות בארבעה חלקי שלחן ערוך

חושתק וחזוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

מאת

יהודה ליב גרויפארט
מאראנטא

סט. לואים

תרצ"ט

QUALITY PRINTING & PUBLISHING CO.
ST. LOUIS, MO.

ברכת תודה

אנו מביעים את רגשי תודתנו לנדבנית המפוארה מרת פאקס מפוארת וזארטה אשר במפסאס ולאשת הצנועה והחשובה מרת ניטל יהודית בת קנדיל דבורה יארמולאוויטש מטא-ראנטא, על תרומתן להוצאת הספר הנוכחי.

חועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

הוצאת הספרים פלרהיים בע"מ, רח' תחכמוני 39, ירושלים

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

©
כל הזכויות שמורות

Printed in Israel

נדפס בישראל

דפוס אופסט האמנים, ירושלים

לזכר עולם יהיה צדיק

ספרי חבלים בנעימים המכילים שאלות ותשובות בארבעה חלקי שולחן ערוך מאת הגאון מרן יהודה ליב גרויבארט, זצ"ל, אבד"ק טורונטו שבקאנאדה, מוקדשים לזכרם הקדוש של

הר' יצחק מאיר

ב"ר ישראל יחיאל ורבקה קאראלניק

עסקו נפלא בשדה התורה והמצוות

ואשתו הצדקנית מרת

אלטא טאבא

בת ר' משה אהרן ורבקה גאלדקינד

זכרם לברכה,

שכל חייהם היו מסורים לכל היקר והקדוש ביהדות ושעבדו שכם אחד עם ידידם ורבם, הגאון המחבר, זצ"ל, בכל מוסדות החנוך והחסד בטורונטו, וביחוד בתלמוד תורה "עץ חיים" שהרי"ם קאראלניק היה ממייסדיו ומנהיגיו עד יומו האחרון.

ברם דכירא לטב האשה הצדקנית מרת רבקה גאלדקינד, אמה של אלסא סאבא קאראלניק, שכל ימיה היו מסורים לתורה ומצוות ושעזרה מהונה להגאון המחבר זצ"ל בכל מפעליו בשדה התורה והחסד.

תהיינה נשמותיהם צרורות בצרור החיים.

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

IN MEMORIAM

This second edition of CHAVALIM BA-NE'IMIM, containing responsa based on the four parts of the Shulḥan Arukh by the sainted scholar and eminent Halakhist, Rabbi Judah Leib Graubart, of blessed memory, late Chief Rabbi of Toronto, Canada, is reverently dedicated to the sacred memories of REB ITSHE MEYER KOROLNEK, zealous worker in the vineyard of Torah and *mitzvot*, and his beloved wife, ALTA TOBA, both of blessed memory, whose lives were dedicated to everything sacred and precious in Judaism, and who worked together with the author in all philanthropic and educational institutions in Toronto. Special mention should be made here of the sainted RIVKA GOLDKIND, mother of ALTA TOBA KOROLNEK, whose entire life was consecrated to Torah and *mitzvot*, and who always supported every worthwhile project undertaken by Rabbi Graubart. May their souls be bound up in the bond of life.

PREFACE TO THE SECOND EDITION

It is, indeed, a signal privilege to introduce to the Torah community the five volumes of Chavalim Ba-Ne'Imim by my late Father, the eminent scholar and halakhist, Rabbi Judah Leib Graubart, of blessed memory, containing responsa based on the four parts of the Shulhan Arukh, which in their day left an indelible impression on the rabbinic world. The first volume appeared in 1901, when the young author served in the capacity of rabbi in the city of Makow, in the province of Lomza, in Poland. In the main the work dealt with *sugyot* of the Talmud in an encyclopedic arrangement. And it is no mere coincidence that the Sephardic savant, Rabbi Hayyim Hezekiah Medini, author of the classic *Sede Hemed*, itself an encyclopedic work, gave his *haskamah* to that book. But already then it contained a number of responsa.

When the second volume appeared, the author was the spiritual head of the Jewish community of Staszow, in the province of Kielce. There his responsa are already addressed to the leading rabbis of the time. The subsequent two volumes were published at a time when the author was for a brief period Chief Rabbi of St. Louis, in the United States of America, and then again when he ministered to the Jewish community of Toronto, Canada. In those volumes there appear responsa dealing with the Halakha as it affects contemporary problems. The fifth and last volume was published posthumously. The reader is referred to the preface published there, which will give him a glimpse into the personality and character of this distinguished rabbinic scholar.

The author of *Chavalim Ba-Ne'Imim* and the other books mentioned in the introduction to the fifth volume was one of the outstanding rabbis of his generation, and was widely known as a classic responsa writer to whom rabbis of many lands addressed their queries. He was also a leader and spokesman, and published important works on problems affecting his people. Among his books are: *Sefer Zikkaron*, dealing with the period of the First World War and the author's activities in Russia, where he was instrumental in establishing a network of Yeshivot and religious schools, and in addition doing heroic rescue work; *Yamin U-Semol*, essays on Jewish problems and the relation between Jews and non-Jews throughout history; *Devarim Ki-Ketaham*, a collection of sermons for the High Holy Days and the Festivals, and *Yabi'a Omer*, sermonic discourses on the Pentateuch. He also wrote articles for the Hebrew and Yiddish press and literary publications devoted to Halakha and Aggada.

Rabbi Graubart's published works are only a partial expression of the author's greatness in all the ramifications of the Torah. He was a master of the Halakha, scholar and thinker, creative writer, and savant.

Aware that the *Chavalim Ba-Ne'Imim* had disappeared from the market and unable to meet the demand for the books by rabbis and laymen, we resolved to publish a new edition of the books. This edition is dedicated to the sacred memories of the late beloved REB ITSHE MEYER and ALTA TOBA KOROLNEK. REB ITSHE MEYER was a remarkable community leader whose entire life was devoted to education and philanthropy, and who was a veritable pioneer in Toronto, where he established monumental Torah institutions. He was one of the founders and leaders of Talmud Torah Eitz Chaim. The sainted ALTA TOBA was his true helpmate, co-operating with him in all his endeavors. REB ITSHE MEYER was a pillar of strength to Rabbi Graubart, working with him throughout the years in the Toronto Jewish community. The two, Rabbi and community leader, labored together in the vineyard of the Lord, rearing great educational institutions which are today, after the departure of these two illustrous personalities, the crown and glory of that great Jewish community.

Our thanks are due to the Karoll-Korolnek Family which made possible the new publication of the books. Remembered be for good the members of this distinguished family:

I. M. Herb and Florence Karoll
Samuel and Anita Karoll
Harry and Mary Korolnek
Anne and Jack Wolff
Max and Rose Korolnek
Ruth and Irving Lerman
David and Toni Karoll
Their children, grandchildren, and all their dear ones.

My profound thanks to my beloved wife, Eunice, who exerted every effort to make this project a reality. Her share in this publication is invaluable. I was further encouraged to publish the books by my children, Gale and Rabbi Judah Leib Graubart, my sisters, Hilda and Debbie and their husbands, Rabbi Dr. Irving A. Weingart and Carl M. Gottfried, and my brothers, Jack Graubart and Charles J. Azenberg, and their families.

It is a genuine pleasure to express my thanks to my friend and colleague, the eminent writer, Rabbi Nachman Shemen of Toronto, true disciple of my Father, who always quotes his great teacher in his books, and who has already published his biography in several periodicals. Rabbi Shemen has also encouraged me to bring out a new edition of the *Chavalim Ba-Ne'Imim*.

I recall with reverence beloved departed ones. My sainted Mother, Esther, was my Father's true helpmate. She came of illustrious rabbinic stock. Daughter of Rabbi Alexander Susskind Liebschuetz of Ozorkow, in the province of Kalisz, Poland, she was a direct descendant of R. Sabbatai Cohen, the famed *Shach*, R. David ha-Levi, the celebrated *Taz*, R. Samuel Koidenower, R. Yehiel Heilperin, author of *Seder ha-Dorot*, and other great rabbis of past generations. We further recall reverently our brothers, Rabbi Benjamin Graubart, Rabbi Dr. Philip Graubart, and Wolfe Barzell,

as well as other family members who perished during the Holocaust. May their memories be for blessing.

All praise to the Almighty for the completion of this work. The *Chavalim Ba-Ne'Imim*, which inspired and taught generations of rabbinic scholars, is now again available to the student of the Halakha.

DAVID GRAUBART

Lag ba'Omer, 5734 — May 10, 1974
Chicago, Illinois
U.S.A.

Note on the meaning of the title Chavalim Ba-Ne'imim

The phrase Chavalim Ba-Ne'Imim comes from Psalms 16,6: "The lines fall for me in pleasant places"; in Hebrew: "*Chavalim nafelu li ba-ne-'imim*". The author saw in the phrase, *chavalim ba-ne'imim*, a reference to *chavalim*, pangs of birth, and *ba-ne'imim*, pleasantness. Basing himself on the text in *Pirke Abot* (Abot 5, 26): *lefum tza'ara agra*, that the reward is commensurate with the painstaking effort, he speaks, in his introduction to the first volume, of the pangs of birth — *Chavalim* — experienced in the process of writing a book, and the sweetness of its completion — *ba-ne'imim*. But in addition, the author who was fond of *gematrias*, the numerical values of words, tells us that *chavalim* spelled out the words *Hidushe Yehuda Leib ben Mori ha-Rav Benyamin*. The reader is referred to that introduction for all the intricate and esoteric details.

DAVID GRAUBART

הקדמת המהדיר להוצאה השניה

מגיש אני בזה לפני קהל לומדי התורה את ספרי חבלים בנעימים, מאת הגאון הנפלא, מרן יהודה ליב גרויבארט, זצ"ל, על חמשת חלקיו, המכילים שאלות ותשובות בארבעה חלקי שולחן ערוך, שבשעתן עשו רושם כביר בעולם הרבנות. החלק הראשון הופיע בשנת תרס"א, כשהמחבר הצעיר כיהן בתור אבד"ק מאקוב, פלך לומזה, בפולין. ברובו דן החיבור בסוגיות הש"ס ונערך בסידור אנציקלופדי. ולא מקרה הוא שהגאון הספרדי, רבי חיים חזקיהו מדיני, זצ"ל, בעל שדי חמד, שהוא גם־כן חיבור אנציקלופדי, נתן הסכמתו לספר זה. ברם כבר אז הכיל הספר אי־אלה שאלות ותשובות.

כשהופיע החלק השני היה הגאון המחבר רבה של סטאשוב, פלך קילצי, בפולין. שם הוא כבר מריץ תשובותיו לגאוני הזמן. שני החלקים הבאים נתפרסמו עת המחבר היה רב־הכולל בס"ט־לואיס שבארצות הברית ואחר־כך שוב בתור רבה של טורונטו שבקאנאדה. שם כבר מופיעות תשובות הדנות הלכה למעשה בבעיות הזמן. החלק החמישי, הוא האחרון, יצא לאור אחר פטירת המחבר, ושם ימצא הקורא את דברינו בפתח דבר, מהם יוודע קצת על מהות הגאון האדיר הזה.

מחבר ספרי חבלים בנעימים, ושאר הספרים הנזכרים בפתח דבר לחלק החמישי, היה אחד מגאוני הדור והיה מפורסם כמשיב גדול אליו פנו רבני ישראל בהרבה ארצות בשאלותיהם. הוא נחשב גם־כן כאחד ממנהיגי האומה ופירסם חיבורים חשובים על שאלות העומדות ברומו של עולם היהדות. ידועים ספריו אלה: ספר זכרון, הדן בתקופת מלחמת העולם הראשונה ועבודת המחבר ברוסיה, שם הקים רשת ישיבות ובתי־ספר ועסק במפעל ההצלה; ימין ושמאל, מאמרים על פרובלימות שונות במחנה ישראל ועל היחסים בין ישראל לעמים בדברי ימינו; דברים ככתבם, קובץ הטפות על הימים הנוראים והמועדים; יביע אומר, דרשות על חמשה חומשי תורה. כמו כן השתתף במאמריו בעתונות העברית והאידית ובהוצאות ספרותיות המוקדשות להלכה ואגדה. רבי יהודה היה ראש המדברים בכל מקום.

רק ביטוי חלקי של גדל הגאון מרן יהודה ליב בכל מקצועות התורה הם ספריו הנפלאים. הוא היה שליט בכל מכמני ספרותנו, חוקר, הוגה דעות, יוצר מושגים, סופר בעל סגנון נהדר וחכם במלוא מובן המונח.

כשהרגשנו שספרי חבלים בנעימים כבר אזלו משוק הספרים וכשהדרישות לספרים התחילו מגיעות אלינו, החלטנו להוציאם מחדש. ותודתנו מובעת למשפחת קאראלניק החשובה שהודות לקרן קאראלניק מופיעים הספרים כעת לזכרם הקדוש של ראש המשפחה, אביהם החסיד המופלג, עסקן גדול שלא היה כמוהו במדינת קאנאדה, ר' יצחק מאיר קאראלניק, ואמם הצדקנית, מרת אלטא טאבא קאראלניק, זכרם לברכה, שכל ימיהם היו נתונים לתורה ולתעודה והיוו שרשרת ארוכה של מצוות ומעשים טובים. ר' יצחק מאיר ז"ל, עבד שכם אחד עם ידידו ורבו, הגאון מרן יהודה ליב גרויבארט, זצ"ל, בטורונטו שבקאנאדה, שם כיהן המחבד כרב ואב"ד הקהילה ושם פעל הרי"ם קאראלניק, ז"ל, כראש הקהל. שניהם, הרב והפרנס, עמלו יחד בכרם ה' צבאות והקימו מוסדות חינוכיים גדולים שהגם כעת, אחר פטירתם של תרי צנתרי דדהבא אלה, תפארתה של הקהילה היהודית באותה עיד ואם בישראל.

אסיר־תודה אני למשפחת קאראלניק הכבודה שאיפשרה את הוצאת הספרים. יזכרו לטוב בני המשפחה הרוממה הזאת: ר' ישראל יחיאל ורעיתו פיגל קאראל, ר' שמואל וחנה קאראל, ר' צבי הירש ומרים קאראלניק, חנה ויעקב שלמה וואלף, ר' מרדכי וריזל

קאראלניק, רחל ור׳ ישראל לרמאן, ור׳ דוד ורעיתו אדל אסתר קארול יחיו, הם ונשיהם ובעליהם וכל אשר להם.

ומביע נאי בזה את תודתי הנובעת מקרב ולב לרעיתי העדינה, הרבנית יהודית, תחי׳, שהשתדלה הרבה במימוש המפעל הנוכחי, הוצאת ספרי חבלים בנעימים, ועשתה מאמצים גדולים להוציא את הדבר מהכוח אל הפועל. לה חלק גדול בביצוע הרעיון הזה. כמו כן אני מכיר את העידוד הגדול שנתנו לי צאצאי היקרים, בתי גאולה, ובני הרב יהודה ליב גרויבארט, שליט״א, אחותי הרבנית הנדה, ובעלה הרב ד״ר אברהם אייזיק ויינגארט, שליט״א, אחותי דבורה, ובעלה ר׳ קאפל גוטפריד, ואחיי ר׳ יעקב גרויבארט ור׳ ישראל יהושע אייזנברג, הם ומשפחותיהם, יחיו.

ועונג מיוחד הוא לי להביע את רגשי תודתי לידידי ורחימאי, וידיד בית אבא, הסופר הנודע לתהילה בתיבוריו הנפלאים, הרב ר׳ נחמן שמן, שליט״א, מטורונטו, תלמידו המובהק של הגאון מרן יהודה ליב, זצ״ל, שבכל ספריו ומאמריו הוא מזכיר ומצטט את רבו הגדול, ושכבר פירסם בקובצים שונים את פרשת חייו של הגמהרי״ל, והוא־הוא שעודדני להוציא את הספרים מחדש.

כולם יעמדו על הברכה ויתברכו משמים מעל.

ולהבדיל בין החיים לחיים, יזכרו פה אמי הרבנית הצדקנית והמשכלת, מרת אסתר, ז״ל, אשת־חבר הגאון מהרי״ל, בתו של הגאון רבי אלכסנדר זיסקינד הכהן ליפשיץ, זצ״ל, אבד״ק אוזרקוב, פלך קאליש, בפולין, וחותר, ממש בן אחר בן, מגזע הש״ך, הגאון רבי אהרן שמואל קאידנובר, בעל ברכת הזבח, הרבי ר׳ העשיל והט״ז, זצ״ל, כפי שכותב הגאון המחבר בהקדמה לספרו, חלק שלישי, יעויין שם. שם הוא מתנה גם־כן את פרשת יחוסו הוא, ומביא שהוא ממשפחת הגאון הצדיק האדמו״ר בעל תידושי הרי״ם, זי״ע; אחיי, הרב ר׳ בנימין גרויבארט, הרב ד״ר פינחס גרויבארט, ור׳ זאב ברזל, ושאר בני משפחתנו, קדושים וטהורים שניספו בשנות השואה, זכרם לברכה וחי״ד.

בעזר בורא עולם בקנין נשלם עכשיו זה הבנין, והנני מברך על המוגמר.

דוד גרויבארט

בן הגאון המחבר מרן יהודה ליב גרויבארט

שיקאגו של אילינוי, בארה״ב, ל״ג בעומר, תשל״ד

פתח דבר

התחקדמה לחלק השלישי של ספר הכלים בנעימים למר אבא הגאון זצ"ל נכתבה לנו, לבניו. חלא כח דבריו שם: „ודעו לכם בני היקרים כי כל רגשי קודש אשר לפעמים יפעמו בי חמה נחלת אבות ומחם הכל, וברכות תורי גברו על ברכת אביכם", ועוד שם: „והנני רושם לכם, בני, מקור מחצבת אמכם העדינה". וכח חוא מסיים את אמרותיו חנחמדות: „ויחי נועם ח' עליכם, בני וכנותי וחתני חיקרים וכל אשר לכם".

כעת, בצאת תחלק האחרון של אותו המפעל הספרותי הכביר והנשגב בשדה חחלכה לאור העולם, נפל בגורלנו המר לכתוב את ה ה ק ד מ ה לזכר אביט הגאון הקדוש. ואנו נצטמצם בדבריט, כי יראנו כפצותנו שיח לחתחיל עת אנו מדברים על האישיות המזהירה הזאת. נפשו המהורה והאסתיטית בחלה בתוארים נפרזים ובהקדמות יתרות לחבורים, ומפני זח גם אנחנו לא נרבה בזת. חספר הזת, חמכיל תשובות בעלות תוכן חשוב על נושאים חלכתיים שונים, עד חוא על נאונות המחבר ונדלו בכל מעיפי התורת. זחו החלק החמישי של חספר החשוב והמפורסם „חכלים בנעימים" שיצאו לו מוניפין בכל רחבי העולם היחודי וביחוד בין חוני לומדי תורת. בלימא ופולניח, בארץ ישראל ובאונגריח, חנחו ספר-התשובות חכי יודע וחכיב. חלק זח חנחנו נמר ח ם ש ח ח ו מ ש י ת ו ר ח שבח חנח אביט נאון ישראל והדרו, נשמתו בנגזי מרומים, וידועים לקוראים יתר ספריו חכבירים: „ספר זכרון", המתנח פרשת עבודת המחבר כמדינת רוסיה כמשך חמלחמת חנדולח; „ימין ושמאל", מאמרים על פרובלימות שונות במחנח ישראל ועל היחסים בין ישראל לעמים כדברי ימי עמנו; „דברים בכתבם", קובץ חספות קלאסיות על חחנים ומועדים שונים ו„יביע אומר", דרשות על המשה חומשי תורת.

רק כמוי חלקי של נדל המחבר בכל מקצועות מדע היחדות חם ספריו חנפלאים. חוא חיה שליט בכל מכמני ספרותנו, חוקר, חונח דעות, יוצר מושגים, סופר בעל סגנון נחדר, חכם במלוא מובן המונח.

מציינים אנו בזח למופת את יצירתו האחרונה של אחד מחכמי ישראל חכי נדולים במשך המאות חאחרונות, שכל ימי חייו חיו שלשלת ארוכח של הגיון בתורה ועמל למובת אומתו. מתמיד בכיר חית, ושיר קטן שחיבר לפני פטירתו מסמל את תתמדתו חנדולח:

„עבד אנכי, תמיד אעטולה,
לא אבלח עתותי לבטלה;
לא ארתן לתוגו והבל אוני וחילי,
יומי למלאכת ומשמר ליל.

אלמוד, ארנת, אחקור, אעטיק שאלת,
ואכתוב בספר הניוני,
שאלתי ותשובתי,
לא אבקש כל שכר לפעולתי;
למעני, למעני אעשת, לרוחי לנפשי,
אהבתי את עבודתי, לא אצא חפשי".

מרנישים אנו שלו דומיה תהלה, שאם נרבה בשבחים לכבודו רק נצטצם אותו. נאטר שהוא חיה בעל התלכה חנדול, ואדיר חפצו חיה שהתלכה תחיה מקובלת באומת, ומפעלו הספרותי חכי חשוב ישאר „חכלים בנעימים" בכל חמשת חלקיו.

* * *

שמשו של אביט הקדוש בא אור ליום ה', ב' מרחשון, תרצ"ח, ועד יומו האחרון חנח, עמל וכתב. כתב-יד זח שאנו מוציאים בזח לאור השאיר אחריו, וכל כתביו האחרים נתפרסמו בשעתם.

ואנו מכירים תודה כזה לאותם מחברי העדה חישראלית כמאראנמא שתרמו לתוצאת הספר, וביחוד ליריד אביט, ילח"ם, הגאון מרן אליעזר זילבר שליט"א הנאבד"ק סינסינאטי שעמל בקבון חקרן, ולידידנו ויריד אביט ותלמידו המובחק במשך רבות בשנים, הרב הגאון המפורסם ר' שמואל אחרן חלוי פרדס, שקרא את עלי חקוריקטורה בעיון ובחבנת. אי-אפשר לפרסם את שמות כל התורמים יען שתרשימה אבדה כלא אשמתנו.

ואנו תפלה כי נשמתו הקדושה של נאון אביט תמצא סיפוק בספרו זה, ושפתותיו תחינה דובבות, ורוחו המהורה תחיה כמשפחתו, באמנו היקרה תחיה, ובנו, כניו וכנותיו התניו ינבדיו. לזכר עולם יהיה צדיק.

בני המחבר

שיקאגו, חשרי, תרצ"ט.

חועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

הקדמת המסדר והמו"ל

הנני נותן לפניכם היום ספר יקר וחשוב, „חבלים בנעימים" חלק חמישי, מאת הגאון הגדול, שר התורה, עמוד התווראת, תפארת הרבנים והדרם הרב ר' יחודה ליב גרוינבערם וצלה"ה.

הספר הזה הוא חלק חמישי מספריו „חבלים בנעימים" שו"ת, אשר ארבעה חלקיו הראשונים כבר הופיעו לאור עולם בחיי הגאון המחבר ז"ל. כל ספרי „חבלים בנעימים" חמת תשובות לשואלים בכל חלקי שו"ע, אשר רבנים מרחוק ומקרוב הריצו אליו שאלותיהם וספיקותיהם והוא האיר עיניהם, והשיב להם בחלכה ברורה בתבונה ובדעת.

וואת ל„יהודה" ויאמר, ידיו רב לו, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ועזר מצריו תהיה, כל מקום שהיה נוגע לכלל ישראל, היה „יהודה" ראש המדברים. בכל עת לעשות לד', עזד במדינת פולין, אש תמיד תוקד בו לעמוד בפרץ, ולבוא לעזרת ד' בגבורים. היה מלא רוח גבורה. עז כנמר וגבור כארי, ובמקום שיש חלול האמת נפשו דרכת עזז, לא נשא פנים לכל אדם, ונשא דגלו בגאון ונחג נשיאותו ברמה. ובעת המלחמה, באשר הגלה לרוסיא, תרכה עשה שם לחזק התורה וחדת, וכתת רגליו מעיר לעיר ליסד בתי תלמוד תורה ובתי מבילת. ורשום הכל בספר „הזכרון". וד' חלק לו הכמה על כל נדוחיו, בתורה, בחליכות עולם, וכל מלאכת מחשבת, כאשר רואים בספרו „ימין ושמאל" אשר שם הראת כתו הגדול בחכמת, ועל החבדל בין ישראל לעמים..

ספריו „חבלים בנעימים" עשו רושם גדול בעולם תרבנים, ונם ספרו זה, שו"ת להלכת, בכל ד' חלקי שו"ע, ספר יקר וחשוב ונתוץ ללמוד התוראת.

הגאון המחבר ז"ל היה רב אב"ד בפולין, יאנובת, מאקוב, סמאשוב, ובחודש ניסן תר"פ נקרא מפעם קחל עדת ישראל דטורונפו קנדת, לבוא אליהם לרב אב"ד. ובחודש אלול תר"פ בא לשם. ואת „יהודה" שלח לפניו לחורות, במדינה הואת, לחאיר לנו אור התורה, ובשנת תרפ"ו נתקבל לרב אב"ד בסמ. לואים, ואחרי כן חור למאראנטא, ושם מנוחתו כבוד.

וכותו של הגאון המחבר ז"ל תעמוד לנו, לכל משפחתו, תלמידיו, איהביו ומיודעיו, תמיד יחי' וזכרו לנו, ושמו לא ישכח לעולמים.

שמואל אהרן הלוי פרדם

מלפנים רב ור"מ בזויהרצח ובנדין (פולין), ורב אב"ד בשטשאקאווא (נאליציען), ובעת בשיקאגא עורך ומו"ל „הפרדם"

חועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"א

חבלים בנעימים

חלק אורח חיים

סימן א׳

נשאלתי מבני העיר הנוסים בית הכנסת, לס מותר לשנות ולא לקבוע מקום לארון הקודש והעמוד במזרח כמנהג, רק בנפון ויתפללו לאותו צד, ולס יעשו כן ירויחו בהוצאות הבנין כמה אלפי שקלים:

הנה הרמב״ם והמחבר בשו״ע ס״ד לא כתבו שצריך להתפלל לצד מזרח אלא להחזיר הפנים נגד ארץ ישראל, אך תוס׳ ברכות ל. ד״ה לתלפיות ורא״ש וטור כתבו שהס סיוצנים במערבה של ארץ ישראל פונים למזרח כי לא מתפללים כנגד ירושלים וכן פסק הרמ״א שם ס״ג. וע״י הגיה שם מהר״י לבוהב שהיה לו המנהג להתפלל לנפון לו לדרום, (עי מאמר לארן הקדש נאסיף תרמ״ט צד ע״ה כי הספרדים בדמשק, בגדד, פרס בוכארא וטורקסטן מתפללים למערב) והפמ״ג בשל סק״ג כתב ולס לי לפשר לקבוע במזרח יקבע בדרום ועכ״פ לא למערב ובראה דנס לנפון מותר:

ואמנם יפלא מאד לוך כי תוס׳ ורא״ש וטור שכולי להתפלל כנגד ירושלים החזירו פניהם לצד מזרח, הלא בעלי תוס׳ ישבו בצרפת, והרא״ש וטור דרו בספרד, וארץ ישראל היא רחוקה למטה ממדינותיהם לצד דרום והי׳ נכון ופשוט שיפנו לדרום כי לא הי מכוון בוכא לי״י יותר ממזרח, וכן מהר״י לבוהב שבר בפורטוגל הי יבר מנהגם שהתפללו לדרום (ולא לנפון שהוא להפך לגמרי), ויותר תמוה על מנהג יהודי נפון רוסיא שהתפללו למזרח והס קרובים בראוה למזרח יותר מלי״, שהיא להם מצד מערב ועליהם להתפלל לצד דרום. ובמדינת אמריקא וקנדא נ״כ יותר טוב לפנות לדרום:

וע״כ בנ״ד לצד נפון ולפי לפשר דהא ארץ ישראל היא בצד דרום מקנדא (קנדא 42 מעלות לנפון, ולי״י 31 מעלות) אך לפנות לצד דרום הי יבר וטוב וכ״כ הפמ״ג ס״ד בשל סק״ד כל מדינה לפי תחנותה יעשידו בית הכנסת לפי דרכם:

אך החתם סופר תו״ס סי׳ ט״ו מחמיר ולא שנס הי העונדא שאפשר לפתור הכותל שעומד כדינו נגד המזרח ולהחזירו לדרום מ״מ מנואר שדעתו לאסור לשנות מנהג כל ישראל שפונים למזרח. ועי׳ בענין הרוחות בשו״ת זכר יהוסף לוח מ׳ ומציע דנר לוח י׳:

סימן ב׳

באו״ח קמ״ל ס״ז העולה למנדל לספר תורה עולה בדרך קדרה ממקומו ולא דרך ימין ויורד בדרך תרוכה. והוא מכתבי מהרי״ל סי קי״ט והניח כדלמרי הנכנס לעזרה נכנס בקדרה ויוצא בתרוכה וכן כתב החתם סופר לוח קפ״ז ד״ה והנה בזבחים. ותימה שלא בשל כלל מלמר זה בוכנס בקדרה, (וכ״כ בנאורי הגר״א סקי״ל). ולדרבה ליתא להיפוך בשל פ״ג ונ״ב כל הנכנסים להר הבית בכנסים דרך ימין ובזבחים פ״ו מ״ב כל העולים למזבח עולים דרך ימין וביומא טו: לאמר ור כל פינות שלתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין ובס נח: יליף לה מיס של שלמה, ומחלוקת ר׳ יוסי הגלילי ור׳ עקיבא לי ילפי פנים מחון ופוסק הרמב״ם בפ״ה ממעשה הקרבנות ה״ד ופ״ד מעבודת יוה״כ ה״ב כריה״ב דנס בזבחים בעי׳ דרך ימין. ופונה דרך ימין לפי היא דרך תרוכה כמ״ש בפי הרא״ש מלות פ״ב מ״ב כשבכנס להר הבית ולס יפנה לשמאל יהי המקום קרוב לו, לין רשות לפנות לשמאל כדי להתקרב לאותו מקום אלא צריך לפנות לימין ולהקיף עד שיגיע לאותו מקום וכן כ׳ בח״ס הכ״ל בד״ה שצריך להקיף לימין לפי בתרוכה וכ״כ שם לות ג׳ ימין עדיף מדרך קדרה. וכן מוכח מתמיד פ״ז מ״ב בא לו להקיף לת המזבח והיינו דרך ימין כמ״ש הרע״ב שם. ולשון מקיף הוא שמצריך לת הדרך כמ״ש רש״י ב״מ בג: ד״ה לקיף כל מהלך דרך תרוכה נמקום שיש קדרה מקיף הוא:

ובשורי לנן מגילה ו: ד״ה טעמא כי לתין מעגירין על המנורת דוקא מעלת דרך ימין ומניח רלי מר עקיבא דהדר לתי לקרן הרלשון שפגע בריצת לף שעונר על כל פינות לא יהיו אלא לימין ובריו תמוהים, דהא לתרינן ביומא שם דרע״ק לא יליף פנים מחון ולא נעי דרך ימין, ולין זו רלי לדיקן כלל:

ותנה נעולה לפ״ת, יל דדרך ימין כיון שכן הי נוהג בניהמ״ק הוי מנוס מן המובחר לעשות זכר למקדש

למקדש, ודרך קלרה יש לה מעלת זריזין מקדימים ולכלורה זה נתלוקת רב ור' יוחנן בב"מ קז. רב לתר נרוך לתה נעיר ש"ה ניתך סמוך לנית הכנסת ור' יוחנן תולק ברחוק עדיף משום שכר פסיעות, ורב ור' יוחנן הלכה כר"י וכן פסק המג"א סי' ס"ק כ"ב, וי"ל דלי' לר' יוחנן מלנות פ"ה מ"ד הולך ושיבו עושה שכר שליכה נידם והיינו שכר פסיעות. ובשרי תוד כללים לות לי קפ"ט מקשה ממנחות סד: שמניח עומר מן הקרוב משום שכר פסיעות על המלות ולמה לין מניח מרחוק מפני שכר פסיעות ול"ק דהעומר נקלר נעסק גדול כמ"ש שם סה. ויש טורח בנור וכמ"ש ניומל ע. שלין גוללין ספר תורה בנטור משום טורח בנור:

אך לין לומר דרב ור' יוחנן פליגי לי זריזין לו מלוה מן המובחר דוחה לזריזות, כי ב"ה לב: בני העובר לפני התיבה ב"ה, ה' ספק זה לי זריזין לו נרב עם הדרת מלך תשוב. ול"ר יוחנן דזריזין עדיף וב"ה השני מתקיע מפני בזרת המלכות. וע"כ דמלוה מן המובחר ש"ה לתר כך ועתה לינו עושה מלומה כבון נרב עם הדרת מלך ס"ל לר' יוחנן דלמרי זריזין מקדימים, לבל בשכר פסיעות שמתחיל תיכף בעסק הליכה למלוה שפיר דמי, דהוי עוסק במלוה וכמ"ש בסוכה כה. וכן במדרש (דב"ר ז.) ג). שהקב"ה מונה פסיעותך ונותן לך שכר. ובחילוק זה ניחא שהמג"א כ' שילך לניה"כ הרחוק, כר' יוחנן ובפ"ה ס"ק ג' מניח רלי' מינמות לט. לדין רמ"א בתפילין דשהויי מלוה לא משכי', משום שם שעתה יתבטל מלות תפילין:

ואף זריזין עדיף מובחר כמ"ש ב"ה, מ"מ בב"ד לין עיכוב לזריזות בשביל מספר רבעים, כיון שהמנהג שלתר שהורלים מי שיעלה לס"ת מנרכים מי שברך ולף לם יעלה לבימה יתחיל מעט וע"כ דרך ימין עדיף, לבל היכל שים עכוב וטורח בנור להמתין על העולה, ילתה דרך קלרה כמ"ש פמ"ג לשל סק"ז:

ואמנם הפי' בדרך ימין היל מחלוקת, דעת המחבר בלו"ח תרע"ו ס"ה שפוסה משמאל ליתין וט"ז סק"ו כתב לפעות מיתין לשמאל, ומיומא בת. ורש"י ד"ה מהיכן משמע כפי' המחבר וכ"כ מג"א סק"ה, ועי' בפני משה וקרבן העדה ירו' יומא פ"ה ה"ה שחולקים בזה ולין הכרע ועי' חת"ס סי' הב"ל:

סימן ג'

אנשי בית הכנסת עשו תרון קודם חבד, שלבוי שם מותר להניח בלו"ק היכן תפות השלחנות ולבוטחות ועוד תפלי בית הכנסת:

במילה כו. שם שנעה טובי העיר מכרו בית הכנסת בעמד לבבי העיר, הדמים הם חול כמ"ש ולפי למיסחל בית סיברל שפיר דמי ופירש"י לקנות נדמים שכר, והנהכנ"ם יולל ג"כ לחולין וכמו שכ' בתני' כז: ר"י לומר מוכרים לותה לשם תגר והלוקח מה שירלה יעשה וכן כ' רש"י שוף דף כו. ד"ה שלל שפקעה קדושה מן החפץ ומדמים, והמחבה לפרים ה' לדקה סי' י"ג כתב שם רמב"ם דמפרש מ"ש לפי למיסחל בית סיברל, לל כרש"י על הדמים, שלל קלי על הנהכנ"ם דנפקע קדושתו ומותר לשתות בו שכר וכן קיי"ל בתרת קנ"ג ס"ט:

והנה רשב"ל ורי"ן מגילה שם כתבו שם רמב"ן דשנעה טובי העיר יכולים להפקיע רק קדושת בית הכנ"ב דלין בו שלל קדושת תשמישי מלוה, לבל תשמישי קדושה ממש כלרון הקודש לפי' שם נמכר על ידי זט"ה בעמד לבבי העיר בשלר בקדושתו וכ"כ מג"א קנ"ג סקי"ד דתשמישי קדושה בקדושתם עומדים:

אך קשה דבמגילה כו. לתר רבא על לל שבו וכו' לבל מכרו זט"ה וכו' לפי' למיסחל בית סיברל שפיר דמי. ובסתמא קלי על כל הדברים האמורים בתני', גם על תשמישי קדושה בינה ומטפחות, גם רש"י ד"ה שלל כתבו שם מכרו ז' טובי העיר פקעה קדושה מן החפץ ושל לתר מן בית הכנסת, הרי דדעתו דכולם שוים. וכן כתב רמב"ם פי"ו מס"ת סוף ה"ד בדמוני כסף שעושים לבוי ספר תורה שהם תשמישי קדושה מותר להושילם (לבוי ספר תורה שהם תשמובי קדושה מותר להושילם) ס"ם רפ"ג חולק להרמונים בעבו חול ויחיד בשלו ל"ל להעלות הדמים וי"ל דרמב"ם מיירי בדברים שם של בדים ומכרו בלל שבעה טובי העיר וכ"כ הפרישה. והב"י לף שבמי: קב"ג בבית דעת הרמב"ן מ"מ בש"ע השמיטה וכ' שם ס"ז וה"ה לכל דברי קדושה שמכרו כלן דכולהו בדירי בתר בהכ"נ ומשמע שלין שום חלוק ביניהם, וכן בפמ"ג שם לשל סקי"ד הקשה על מג"א שכ' תשמישי קדושה לינם יולליס לחול, מטוי"ד הב"ל וכ"כ שדי חמד בית הכנסת לות כ"ה בשם דברי מנחם להיתר וכ"כ חסד לבבהם ח"ג לו"ח סי' ט"ז, ושם בשדולי הקודש יו"ד רפ"ג סק"ו, ובמקדש מעט ס"ק ב"ה פוסק כן:

והנה בחתם סופר לו"ח סי' ל"ח מקשה על רמב"ם הב"ל למה בריש הלכה ד' בתיק של ס"ת ועוד תשמישי קדושה לא כ' תקנה למוכרם לבל כ' שבשנים ורק ברמון מתיר להושילם לחולין על ידי מכירה וכן תמה בשינת ליון סי' ז'. וע"כ דעת הח"ס דרק רמון שלינו בלל לבוי יולל לחולין לבל לא תשמישי קדושה ממש:

ויש להביא, דמ"ש רמב"ם ברמון, בודלי למד מסוכה י. בבוי סוכה שהם כעני סוכה והכל בבי הרמון הוא

כלרון

כלרון הקודם מחמ. ולא שנויא דמיירי כשינלו לו כשיטנרו ואינם שוים כלום למכירה ועומדים רק לזריקה לכן כתב שנזרים, משא"כ נרמון כסף וחכו שאם נשבר עומד עוד למכירה כתב נהס תקנה. ועיי"ש נח"ם שהנ"ר עקינת לינר תמה על הטור הנ"ל ולומד נכוונת רש"ם מנילה שדעתו כרמב"ן הנ"ל לחלק בין נהכנ"ם לשחרי דנהו קדושה. ולין נרלה וכמו שהשיג עליו הח"ם נסוף הסימן:

ומה שהניא המנ"א הנ"ל רלי' מפי' קנ"ד ס"ג דתשמישי קדושה נריך נניחה דוקא. י"ל מיירי כשמכרו נלי ז' טוני העיר. ועי' תנליס ח"נ סי' ד' נענין זה:

ועל כן יזכרו הפרעזינט והגנאי נמעמד הקהל את לרון הקודם להשתמש ולא יוכל השמש להניח נו כל דנר:

סימן ד'

ממחרת חפסח, יום ח' מהחל "חרמש בקמה" לפ"ק.

כמה פעמים נשאלתי על חולה שאין נו סכנה לס מותר להתרפא נפסח נסמי מרפא שיש נהס תערונות חמץ והוריתי להיתר, ואחלר הדנר נזה:

א) **הנה** לס החמץ נפסל מאכילת כלב מותר לפי' נאכילה לרות הרא"שונים, ר"ן פסחים כח: תרכו קודם זמנו לפי' נאכילה שרי כיון שיש מתורת פת קודם שיחול נו ליסור חמץ וכ"כ נעל המאור והרא"ש נאשנותיו עליו שם, ולפי הרא"ש שם פ"נ סי' לי לאוסר נאכילה וכן דעת ש"ע תמ"נ ס"ט שרי מותר להייתו לנל לא לאכלו, היינו משום דלאשני נאכילתו כיון דליהוי לכל לי וכ"כ תרומת הדשן קכ"ט וט"ז תמ"נ סק"ת, ונסמי מרפא והחמץ הוא נתערונות לא שייך לאשני. ויש לומר דלפי' החמץ נעין כיון דלאוכלו נהכרח נאוכם מחמת החולי לינו מחשינו כלל וכן כתב נדרכי תשובה יו"ד קנ"ה סקכ"ח נשם הגהות יד אנרהם נאולה שאליו מוכיח עליו שאינו לוכל זה מפני תשיבתו רק משום רפואה:

וגם לין נו ליסור נל ירלה כמ"ש נפסחים טו: הפת שעיפשה נשרפת נפסח וכן נאו"ח תמ"נ ס"נ ופ"ט:

ג) **וכל** זה לנריא לנל חולה לף שאין נו סכנה מותר לאכול כל ליסור שלא כדרך הנאתו כמ"ש רמב"ם פ"ה מיסודי התורה ה"ח ויו"ד ס"נ וש"ך ס"ק י"ז. לך לפי' חולה עובר נחמץ על נל ירלה וכמ"ש מתני' פסחים לט: ולא ילעום לדס חטין ויניח על נני מכתו ונרמנס פ"ה היל"ט וכ"כ כסף משנה פ"ס מיסוה"ת ה"ח נשם לרחות חייס יש לומרים שלא התיר רמב"ם רט"ו מחמץ אלא נאחנו של גוי, ואחה שכתב זה נשם י"ת, דהא ודאי כן הוא דאל"כ לינ יפרש מתני' דלא ילעום הא הוי שלא כדרך הנאה וע"כ דהאם משום נל ירלה והחמץ שלו וכמ"ש לא ילעום לדס, אנל נה' יסוה"ת כ' רמב"ם שעושים לו רט"ו אז מלוגמא מחמץ ומיירי נחמץ גוי, אף שכ' תוס' פסחים כט. ד"ה נדין דאם לוכל חמץ גוי נעשה שלו ונמנ"ת תמ"ו סק"נ ניין על

הרא"שונים ונם רש"י אף שאלא הזכיר תנאי זה י"ל שאינו חולק על זה, דא נרייתא היא הפת שעיפשה דאם נפסל מכלנ ת"ל ניעור ופשיטא דמותר נהנאה, ומה נפ"מ נמעשה התריכה הא העיקר תלוי רק נכלנ:

ב) **אבל** אם נפסל רק מאוכל לדס וראוי לכלנ לסור נאכילה, דהא רנא נתרכו קאי אם אינו ראוי לכלנ וכ"כ רמב"ם פ"ד מחמץ הי"נ דנר שנתערב נו חמץ ואינו מאכל לדס לו שאינו מאכל כל לדס כגון התרי"ח לסור לאכלו, ופשוט דמיירי נראוי לכלנ דהא רוב"ם מנליט רק שאינו מאכל כל לדס:

ובה"י נתרי"ק שכ' רמב"ם שמותר לקיימו מפני שנפסדה צורת החמץ והשיג הרא"ש על זה הטעם וכתב הלחם משנה שכוונת הרא"ש דהטעם הוא משום שנפסל מאכילת כלב, וקשה דהא מפורש נרמב"ם להפוך, וכן ק' מ"ש נתה"ד הכ"ט שרמב"ם נהי"נ שלוסר התריאק נאכילה ס"ל כרא"ש הנ"ל דאפי' נפסל מכלנ לסור נאכילה, והלא רמב"ם כתב שנפסל רק מאוכל לדס. ונם לי לפשר לומר נתרי"ק כרא"ש לאשנויי דהא מיירי נתערונות חמץ כמ"ש רמב"ם ונתערונות ל"ש לאשנויי:

ועיין ר"ן פסחים כה: דאלא כדרך הנאה ואפי' ראוי לכלנ לסור רק מדרנן וכן כתב ריטב"א שם וכ"כ ר"ן קדושין ספ"נ מתני' המקדש נערלה וכ"כ תוס' שנועות כח: ס"ל להתירא וכנ: ד"ה דמוקי ולאם משנה פ"ח מהמ"א הט"ז ד"ה כל ועי' פמ"נ תמ"נ מ"ז סק"ת. ולאמנם מקור חייס תמ"נ סק"נ כתב נחמץ לס ראוי לכלנ לסור מן התורה משום עשה דאשניתו לך מנן ללף סק"נ ועוד לאחרונים חלקו עליו. (ועי' תוס' פסחים כה. ס"ה מה לכלאי ופני יהושע קדושין נו: נד"ה והא):

וכן לסור לקיימו משום נל ירלה וכמ"ש נפסחים טו: פת שעיפשה נשרפת נפסח וכן נאו"ח תמ"נ ס"נ ופ"ט:

ג) **וכל** זה לנריא לנל חולה לף שאין נו סכנה מותר לאכול כל ליסור שלא כדרך הנאתו כמ"ש רמב"ם פ"ה מיסודי התורה ה"ח ויו"ד ס"נ וש"ך ס"ק י"ז. לך לפי' חולה עובר נחמץ על נל ירלה וכמ"ש מתני' פסחים לט: ולא ילעום לדס חטין ויניח על נני מכתו ונרמנס פ"ה היל"ט וכ"כ כסף משנה פ"ס מיסוה"ת ה"ח נשם לרחות חייס יש לומרים שלא התיר רמב"ם רט"ו מחמץ אלא נאחנו של גוי, ואחה שכתב זה נשם י"ת, דהא ודאי כן הוא דאל"כ לינ יפרש מתני' דלא ילעום הא הוי שלא כדרך הנאה וע"כ דהאם משום נל ירלה והחמץ שלו וכמ"ש לא ילעום לדס, אנל נה' יסוה"ת כ' רמב"ם שעושים לו רט"ו אז מלוגמא מחמץ ומיירי נחמץ גוי, אף שכ' תוס' פסחים כט. ד"ה נדין דאם לוכל חמץ גוי נעשה שלו ונמנ"ת תמ"ו סק"נ ניין

על זה, לך מגן לקף שם סק"ל מתיר ע"י"ש מילתא נטעמא:

ועי' מחכה לפרים חי' רמנ"ס פ"ח מהמ"ל שתמה על סתירת רמנ"ס מפ"ה מיסוה"ת ה"ת דמתיר לחולה נחמן שלכה"ג ונפ"ד מחמן הי"נ לוסר התריל"ק לאכול ומסתמא מיירי בחולה:

והנה נרוג סמי רפואה יש רק חני שיעור חמן ולף שכ' מג"ל תמ"ג סק"י לף נחני שיעור נריך לנער לך דגול מרננה שם כ' דלין ליסור תורה לגל ירלה נס"ב וכ"כ נחכס בני סי' פ"ו כיון דליכו עושה מעשה להחזינו ול"כ נסמים ע"י תערוגות לל לחשני' וכ"כ נשלנת חרי סי' פ"ל דלין ליסור ת"ב גגל ירלה וכ"כ חגן לקף תס"ו סק"ל דלין נסמי מרפל לי' גל ירלה וכ"כ קונן פ"ה מיסוה"ת ה"ת דשלל כדרך הגלה לין ליסור גל ירלה כלל:

וראיתי עתה נירחון הפרדס תרנ"ה חונרת ל' סי' נ' שמריך ומתיר לחולה סמי רפואה נחמן של גוי. ולין הדנר נריך לפניס כי מפורש נמג"ל תס"ו סק"ב ועי"ש שהניל ת' רשנ"ל סי' קע"ח דשם הנה ישרלל חמן נפסח לע"פ שהסור נהגלה מ"מ כיון שרולה לזכות גו זכה גו ליסור נהגלה ולעבור עליו וכמו נעבודם זרה לע"פ שהסורה נהגלה שם דעתו לזכות גה נעשה ע"ז של ישרלל, והקשה מה נכך שרולה לזכות כיון דלין קנין נהיסור הגלה לין הוי החמן שלו וכ' הטעם דהוי כעבר נרה"ר דע"י תפירתו נעשה נרשותו ה"ג נחמן גוי שם חימנו נידים נעשה נעליס וכן נעבר לפי' הנה חייב כמ"ש רמנ"ס פי"ג מנזקי ממון ה"ג והוי כחופר והי"ה נקנין חמן. והנה מ"ש שם מחמין עיסת גוי לוקה, חלילה לומר כן ורמנ"ס פ"ל מחמן ה"ג שכ' שם חימנו ועשה מעשה לוקה הלי על חמן ישרלל עלמו, והדמיון לקנה עבר הוא זר והנל:

וכוונת הרשנ"ל הוא כמ"ש ר"ן ע"ז מג. ד"ה ת"ר לחהו דכמו נע"ז כיון שיכולה להתנטל ע"י גוי חני זכי נה ה"ה נחמן נפסח שלפער לישרלל לזכות גו הוי חמן שלו ולסור לעולם והטעם כ' נניח שלמה מו"ח סי' נ' דנלי הגלה שחלוה לנער לין נהס דין ממון כמ"ש נ"ק נח: שם שרפו פטור שהכל מלוויס עליו לנערו, ומ"מ נע"ז כיון שכל זמן שהוא ניד גוי לינה עומדת לשריפה דלפער נניטול חני ישרלל לזכות נה וכן נחמן דניד גוי לין חיוב להצניחה ולחו לשריפה הלי, לף דעכשיו שנח ליד ישרלל עומד לשריפה לעפ"כ זכייתו קודמת וחני זכי נה שלה' חמן של ישרלל ויחחייב:

ומה שלי' קר' מג"ל תס"ו סק"ג על רמנ"ס דמתיר לעשות רלי' מחמן לחולה והל נפ"ה הי"ז הניל מחני' לל יעשו חנים להניח על מכחו, משום נלועס עושה מעשה, כן כחב נחידושי מהרלח"ך להרב ר' ללעזר מסוכטשוב סי' חס"ז:

ד) **הרב** הגלון מ' שמואל להרן הלוי פרדס יחי' כחב חלי לוחות ציפון ברוף לפני הפסח שלונעים גו מעשה לפסח פשוט שזה מרכו קודס זמנו ולף לצ"ע חמ"ג ס"ט וס"י שלסור נחכילה משום לחשני', הכל שהוא נחערוגות ל"ב לחשני', ומנד החזוחל לף שהפלחי ק"ג סק"ג לוסר נליסור משהו, והנשמת לדם ה' פסח סי' כ"ו לוסר לף נעשה קודס פסח, לך נלורחות חיים חס"ז לות ט"ו נשם שלילת שלוס מחיר לם נעשה לפני הפסח וכן ניד יהודה יו"ד ק"ג סק"ח חולק עליו זה עדיף מחרכו קודס זמנו דמחינג הנעג לגמרי והוי כעפרל:

ומה שהעיר כ"ת מרב"י ע"ז מו: ד"ה לז דנליסורי הגלה לל מהני שנו, לל שייך הכל כי קודס הפסח לל הי' עוד לי' הגלה ונהיתר נשתנה. נס י"ל דנחזוחל מודה רב"י דשנוי מותר:

ומה שהק' כ"ת מרב"י ע"ז כט: דמק' פשיטל משום דלחמין פקע לי' לליסורי', וכן משום דלינגיל פקע לי', ומה קר', הל י"ל כיון שנשתנה מותר כמו שכ' מג"ל רט"ז סק"נ נמוסק ודנג. היל קר' שו"ת ריב"ש יו"ד ז' סד"ה ולהני"ל:

סימן ה'

על לוחות ישרלל ונו שהי' להם חמן נשותפות והישרלל לל מכר חמנו לו נ' יהודים שותפים והלחד לל מכר, מה דין החמן לחר הפסח:

א) **הלח** יעקב חמ"ל סק"נ כחב דשם חלקו לחר הפסח, חלק הגוי לו של מי שמכר מותר משום דנרגנן יש נרירה ולחרי הוגרר הדנר דזה חלקו משעת הפסח והרי חמן גוי שענר עליו הפסח, לגל חלק ישרלל שלל מכר לסור דגם חמן של שותפים שנרים נגל ירלה כמ"ש חק יעקב וט"ז ס"ס תמ"ה דשותפים נחמן הוי כשדס לחד וכן כ' פני יהושע פסחים ה: תוד"ה לגל ולפילו נשל ישרלל חנרו עונר וכן כ' נמ' נית יחיר תמ"נ ס"נ. מ"ש תורה לל ירלה לך, חלת לך לל נלמר נפרטות ליחיד חלל כלל ישרלל מכוונים חיש לחד ולמורה תורה שלך חמן של כלל ישרלל כמ"ש רש"י חולין קלה. ד"ה למעוטי דכל ישרלל קרוים נלשון יחיד. ועי' נתשו' תפלרת בני לו"ח סי' כ"ס שכתב היתכן לומר כן מ"ו ציהי הו"ל שחמן של ישרלל שרי לחחר ונקהלת יעקב לחלנזי סי' קל"ט כחב נחמן שותפות חם חין לכל לחד מהשותפים שעור כזית לינס עונרים וכ"כ מנחת חנוך

מנוה י"ח לות ל', ועי' בית יהודה נס"ס תמדת ישראל
לבן המחבר מנוה ל' שמפלפל בזה עם מניו:

ב) **והנה** המהרש"ם נס' לרחות חיים סי' תמ"ח ס"ק
העיר ד"ל דגם חמץ הגוי אסור מס רוגים
נשותפות כי נתוי"ט פ"ו דמתי מי"ג כתב מס שותף גלה
דעתו שרוצה להמשיך השותפות הלאה אז גם נדרנן אין
נריכה. אבל אין זה עיקר כי נתוי"ט מסופק בזה אולי
יש לחלק כן כדי לחרץ סתירת המגיות דנמי"ג כ' ע"ה
שאסר לחבר להקנות לו ירק ולקח גם לעצמו מותר ליתן
אחד לע"ה ואין לריך לעשר דיש נריכה ומ"ז שניס
שנרו כרמיהם לגת אחת חיב לעשר משום דאין נריכה.
אבל נאחת ל"ל לחלוק זה כי יש מס תירוגים לאחרים
הר"ב פי' דנמ"ז מיירי שכבר חלקו מתחילה טרם שנתנו
לתוך הגת והוי כמ"ש נסוף מי"ג ואם אמר אלי זה
ונתערבו דחיב לעשר וכ"כ תוי"ט בענמו גם וכן כתב
כסף משנה פ"ט ממעשר ה"ג וכ"כ מרחה הפנים ירך
פ"ו ה"ה נאחרי ד"ה המעשר וכ"כ תפארת ישראל לות
כ"ו דכבר חלקו, ועי"ז העיר נאוסי רעק"א לות ס"ה
על תוס' תמורה ל. ד"ה ולידך דנכה"ג שהוכר האיסור
מחחלה קודם שנתערב לא אמרי נריכה וכן כתב נאשכת
ר' נתן אלבר. והרמנ"ד פי' דהתם קנם הוא שלא היי לו
להתערב עמו בגת אחד כיון שלא היו שותפין, ועוד פי'
הר"ב דמ"ז קאי לרי יוחנן דס"ל אין נריכה וכ"כ תוי"ט
גם:

ג) **אך** השאלת ארי נפי' מחיר גם חלק ישראל שלא
מכר משום דהא דנדרנן יש נריכה הוא מספק
וספיקא דרבנן לקולא ועל כן אמרי גם להפוך אין נריכה
להקל ומה שניד ישראל הוא חלקו של גוי ומותר. אלא
שחלוי נמחלוקת רש"י ותוס' ניטין מז:, דדעת רש"י מס
אין נריכה אז נשותפות גוי וישראל כל חטה חניי טנל
וחניי חולין ולדידי הכא חלק ישראל אסור ממ"נ אי יש
נריכה הוא חמצו נודאי ואפי' אי אין נריכה עכ"פ חניי
שלו, אבל התוס' חלקו על רש"י וכ' דאי אין נריכה י"ל
דס"ל שמת כל החטה חולין, והשאג"א מניא ראיות לשיטת
תוס', והכא נמי אי אין נריכה י"ל שחמץ שניד ישראל
הוא חלקו של נכרי ומותר:

ד) **ובמקור** חיים ר"ס תמ"ח הביא עליו כמה תשובות
ח) מעירונין לז: עם האדן שאמר לחבר קח
לי ירק אי אין נריכה נריך החבר לעשר שמא נתן לו של
החבר ולא אמרי להפוך להקל שמא נתן לעס האדן את
שלו, והתם הוי רק איסור דמתי דרבנן, ולא הוי דבר
שיש לו מתירין משום לנריך הוצאות, הרי דאפי' להחמיר
אמרי נדרבנן יש נריכה:

ט"ז תירץ נמקן אלא שם דיש לומר משום הכי נריך
לעשר דאי יש נריכה, אמרי שאין לו עסק נשל עס
האדן אבל אי אין נריכה ואין מנורר ואין זה ודאי של ע"ה
מנוה י"ח לות ל', ועי' בית יהודה נס"ס תמדת ישראל
לבן המחבר מנוה ל' שמפלפל בזה עם מניו:

ב) **והנה** המהרש"ם נס' לרחות חיים סי' תמ"ח ס"ק
העיר ד"ל דגם חמץ הגוי אסור מס רוגים
נשותפות כי נתוי"ט פ"ו דמתי מי"ג כתב מס שותף גלה
דעתו שרוצה להמשיך השותפות הלאה אז גם נדרבנן אין
נריכה. אבל אין זה עיקר כי נתוי"ט מסופק בזה אולי
יש לחלק כן כדי לחרץ סתירת המגיות דנמי"ג כ' ע"ה
שאסר לחבר להקנות לו ירק ולקח גם לעצמו מותר ליתן
אחד לע"ה ואין לריך לעשר דיש נריכה ומ"ז שניס
שנרו כרמיהם לגת אחת חיב לעשר משום דאין נריכה.
אבל נאחת ל"ל לחלוק זה כי יש מס תירוגים לאחרים
הר"ב פי' דנמ"ז מיירי שכבר חלקו מתחילה טרם שנתנו
לתוך הגת והוי כמ"ש נסוף מי"ג ואם אמר אלי זה
ונתערבו דחיב לעשר וכ"כ תוי"ט בענמו גם וכן כתב
כסף משנה פ"ט ממעשר ה"ג וכ"כ מרחה הפנים ירך
פ"ו ה"ה נאחרי ד"ה המעשר וכ"כ תפארת ישראל לות
כ"ו דכבר חלקו, ועי"ז העיר נאוסי רעק"א לות ס"ה
על תוס' תמורה ל. ד"ה ולידך דנכה"ג שהוכר האיסור
מחחלה קודם שנתערב לא אמרי נריכה וכן כתב נאשכת
ר' נתן אלבר. והרמנ"ד פי' דהתם קנם הוא שלא היי לו
להתערב עמו בגת אחד כיון שלא היו שותפין, ועוד פי'
הר"ב דמ"ז קאי לרי יוחנן דס"ל אין נריכה וכ"כ תוי"ט
גם:

ג) **אך** השאלת ארי נפי' מחיר גם חלק ישראל שלא
מכר משום דהא דנדרבנן יש נריכה הוא מספק
וספיקא דרבנן לקולא ועל כן אמרי גם להפוך אין נריכה
להקל ומה שניד ישראל הוא חלקו של גוי ומותר. אלא
שחלוי נמחלוקת רש"י ותוס' ניטין מז:, דדעת רש"י מס
אין נריכה אז נשותפות גוי וישראל כל חטה חניי טנל
וחניי חולין ולדידי הכא חלק ישראל אסור ממ"נ אי יש
נריכה הוא חמצו נודאי ואפי' אי אין נריכה עכ"פ חניי
שלו, אבל התוס' חלקו על רש"י וכ' דאי אין נריכה י"ל
דס"ל שמת כל החטה חולין, והשאג"א מניא ראיות לשיטת
תוס', והכא נמי אי אין נריכה י"ל שחמץ שניד ישראל
הוא חלקו של נכרי ומותר:

ד) **ובמקור** חיים ר"ס תמ"ח הביא עליו כמה תשובות
ח) מעירונין לז: עם האדן שאמר לחבר קח
לי ירק אי אין נריכה נריך החבר לעשר שמא נתן לו של
החבר ולא אמרי להפוך להקל שמא נתן לעס האדן את
שלו, והתם הוי רק איסור דמתי דרבנן, ולא הוי דבר
שיש לו מתירין משום לנריך הוצאות, הרי דאפי' להחמיר
אמרי נדרבנן יש נריכה:

ט"ז תירץ נמקן אלא שם דיש לומר משום הכי נריך
לעשר דאי יש נריכה, אמרי שאין לו עסק נשל עס
האדן אבל אי אין נריכה ואין מנורר ואין זה ודאי של ע"ה
אין יכול ליתן לו גלא מעשר לאסור לחבר להוליא מחחת
ידו דבר שאינו מחוקן, ונח' שערי ניון אור"ח ס"ס ט"ז
תי על פי מה שכתב נחשר פני יהושע אור"ח סי' ט'
ומנחת חנוך נהשמטות רל"ג דהמכניל לחבירו נאיסור
דרבנן עובר המכניל על לפני עור מן התורה, דהא הוא
מכשול, הוי הכא לגבי החבר המכניל ספיקא דאוריתא
אבל משום הא לא אריא כאשר הוכחתי נחבלים חלק ד'
סי' ע"ז ד"ה ולכאורה ודו"ק ורלו"ר, שאין הדבר כן:

ח) **אך** נראה דמעירונין לא קאמר, כי חכמים שם דס"ל
צריך לעשר משום דאפי' נדרבנן אין נריכה
ואמאי הא כלל הוא דספק דרבנן לקולא ולמה אין נריכה
וע"כ צריך לומר דסבירא לחכמים שעיון נריכה משונה
מכל ספיקא דרבנן, ואולי הטעם משום שהוא ספק קבוע
תמיד לי לאסר לומר שפעמים אלך לקולא משום יש
נריכה ופעמים מתיר ונאמר אין נריכה ולכן קבעו תמיד
לאפוקי נדרבנן שאין נריכה, אבל לדידן דקיי"ל נדאר אין
נריכה ונדרבנן יש נריכה משום דנריכה ספק הוא
ואמרי ספיקא דאר לחומרא ודרבנן לקולא וכמו שכתב
הר"ן ניטין דיש פרק אלישי וכמף משנה פ"ג מנירושין
ה"ח ושית שמואל להי"ע סי' קל"ח סק"ד ופני יהושע
גיטה לח. נד"ה נגמרא וכ"כ נהשמטות לרעת דרבנן ג'
חות ל"ה ודלת כיס של שלמה ז"ק פ"ה דנדרבנן אף
להחמיר יש נריכה, שפיר אמר השאלת ארי דיכולים
להקל ולומר נדרבנן אין נריכה:

ובזה מיושב קר מנן אלף תמ"ח על שאג"א מניטין כה.
דאמר ר' יוחנן אף לאחרון לישו פוסל, הרי דאין
נריכה מלד ודאי, וכן נגיטה לז: מחמיר אפי' נתחומין
דרבנן. ופשוט דר' יוחנן דס"ל אין נריכה מלד ודאי גם
נדרבנן מחמיר משא"כ לפי ההלכה דאמרי נריכה נדרבנן
משום ספק דרבנן, שפיר יש לומר להיפוך דאין נריכה:

ו) **ויש** לומר אפילו לשיטת רש"י ניטין הכ"ל יש להחיר
משום שמא אין נריכה, כי קר רש"י נגיטה לז: ד"ה
אפי' כתב נני חנית דאי אין נריכה י"ל חלק שנא לזה
הוי רגוי לחנרו, הרי דאין כל טיפה דין שותפות רק כולו
לחנירו וע"כ דרך נשותפות שזה כיון שהחטה נדלה
וינקה משדה של שותפות והשדה נאמרה שותפות, אז כל
חטה וחטה חניי של זה וחניי לחנרו, ומשא"כ נחנית יין,
והכא נמחן נמי, אם יש לומר אין נריכה, מה שניד ישראל
הוא כולו שייך לגוי:

ז) (נ) **עוד** הקשה המקור חיים על שאג"א, דאפי' אי
חלק הישראל הוא של הגוי מ"מ הא הגוי
נחן את חמצו לישראל חמורת חמץ ישראל האסור והוי
כחליפי ע"ז שקיל וכמ"ש ניו"ד קמ"ו ס"ד. אך הא לא
קשה וכמ"ש נעלמו דנמג"א ס"ס תמ"ג כי דנדיעגד
מותר לאחרים, ונאחת אפי' להחליף עלמו מחיריס
המג"א ופרי חדש ועוד הרבה פוסקים ועי' ווק"ח
תמ"ג סק"ז:

(נ) **עוד** הביא נמק"י דהכא דמי לחד נחד דאסור לפני נדרנן ואיך כתיר שניהם, הא לפי' נדרנן לין מתירים נמי שנילים אם נתו נגת אחת לו לחד שואל עליו ועל חבירו, דהוי תרתי דסתרי:

הגה מה שכתב חד נחד לאסור, לאנס כן הוא ניו"ד קי"ל סי"ז, אבל הב"ד סקי"ט פוסק להתיר כרמב"ן אם נתו זה אחר זה, ומה שהקשה מהני שנילים, כן הדבר דאם נתו נב"ש לו נא לשאול עליו ועל חבירו גם נדרנן אסור כמ"ש טהרות פ"ה מ"ו שני ככרים וכרי אם נשלו שניהם כאחד טמאים וטומאת אוכלים היא דרבנן, וכ"כ רמב"ם פי"ט מהלכות הטומאה ה"ב. וכמ"ש נפסחים י'. בעור אחד של חתן וכרי היינו שני שנילים ונדיקת חתן מדרבנן כמפורש שם. והא דבשנת לד. לאמרו לו שנים לא ועבד עליהו וכרי שניהם קנו עירוב דספק דרבנן לקולא, לף דהוי תרתי דסתרי, כי פרי חדש כללי ספק ספיקא לאת נ' ושער המלך פ"י מהקולות כלל ל' דמיירי בשני אכסים זה אחר זה, אבל הפרישה לו"ח שי"ג ופני יהושע שנת מתירים לפי' השליח שאל על שניהם משום דבערוב הקילו יותר וכמ"ש תוס' עירובין מה: ד"ה לינעית דלף דבדבר שיש לו מתירים לפי' ספק דבריהם לאסור, בערוב הקילו. ועי' נודע ביהודה ח"א יו"ד סי' ס"ה ופמ"ג שי"ג מ"ז סק"ה מסופקים בזה ועי' חבלים בנעימים ח"ג סימן פ' לות י"ח:

אך הכא בחתן יכול הישראל לשאול רק על חתנו לבד ולא על חלק הגוי ומי שיקנה החתן מגוי ישאל בפני עלמו, ובם י"ל דהא תוס' פסחים י'. ד"ה בנת כי' דחדלוי לפי' בנת לחת טהורים, ול"כ הכא לענין קנס בחתן שבער עליו הפסח לפילו בא לשאול על חתנו ועל גוי מותר דעל דרבנן לא קנסי:

ח) **ובשאבת** לרי סי פ"ת מקשה על סנהדרין קיב. עיסה חלי של עיר הנדחת וחלי של עיר לחרת מותרת עיסה כמאן דפליגא דמיא והיינו משום נרירה הא נדלוי לין נרירה, ונקונטרס לחרון שם מחלק דדוקא נדנרים שאינם עומדים לחלוקה כנהמה וזבח, לחרי לין נרירה אבל נדנרים שעומדים להתחלק נם נדלוי ים נרירה. ולין מונן לדנריו דל"ב למה נניחה לז: לחר שמואל חנית לסורה משום לין נרירה הא קנו לותה לחלוק, ועיקר התי כמ"ש בתקור חיים דעיר הנדחת נמר דין הב"ד לוסרתה ובא ב"ד מתנה רק על מה שיעורר בשעת ערפה שצייך לעיר הנדחת ולין דין הב"ד כלל על חלק עיר לחרת וכן כתב משנת חכמים קף סג. דעיר הנדחת נב"ד תליא ולין לישור הנלה אל כי אם מנמר הדין ולילך ועיסה שיכולים לחלוק לותה לא אל לישור הנלה מעולם על העיר האחרת וכ"ב מנחת חנוך תסי"ד דכל זמן שלא נגמר הדין נב"ד רשאי כל אחד לקחת מחנם ורק הנמר דין לוסר וכמ"ש בב"ק מד: בשור הנסקל עד שלא נגמר דינו מכרו מכור וכ"כ מנן לקף תמ"ח סק"ל:

ט) **ואם** החתן של ישראל הי מעורב בשל גוי ושל גוי רוב לף להחולקים על שאנת לרי מותר, ולף בנפסח לא נתבטל בגם חתן גוי הי לא לסור ולישור בלישור לא בטל כמ"ש ר"ן בדרים נט: ד"ה שאני מ"מ לחר הפסח מתבטל ובלישור דרבנן לא קנסו כמ"ש חק יעקב תמ"ז סקמ"ט וב"ע הרב סעיף ס"ל:

ובשם לרי לו"ח סי' ט"ז כתב דלא בטל חתן ישראל בשל גוי כמ"ש בילה לח: דחתון לא בטל, ולף דלישור בטל לף שאלו בתתון כמ"ש שם בלישור תחומין, לך הבא שמעתא ב"ו פ"ל תחם על תוספות מעילה כח: ד"ה פרוטה שהקשו למה פרוטה הקדש שנפלה לכיס מעל לינטל הפרוטה בתוך שאר הפרוטות, והקשה הא בתון לא בטל, דהוקא לי' תחומין בטל מפני שהיו שלוי בתתון ובאי' בזל לאפילו הישראל לו כליו בתי הוי כרבלי הנעלים בין השמשות לבל בני הקדש דאי' מעילה הוא משום שכסי בטוה לא בטלי (ובלחת י"ל דזה כוחת תי' תוס' שחטנע תשובי ולא בטל היינו כמ"ש שב שמעתתא דחתון לא בטל). ול"כ הכא בלאו בבל יראה דשוב רק בחתן שלו והלישור תלוי בחתון וכיון דחתון לא בטל שוב עליו בבל יראה:

אך הא מל"ת פ"ז מחעילה ה"ז תמה על תוס' מעילה שכ' דחדלוי חתון לא בטל וכתב שלא מליבו דבר שלא ינטל חדלוי"תא וכן כתב שער המלך רפ"ת משקלים שרק מדרבנן לא בטל ובדרבנן לא קנסו בתערובות לחר הפסח:

י) **עוד** כתב בשם לרי דלף שבתערב החתן בדוב של גוי מ"ת שבר הישראל בבל יראה כיון שפסח הי ביטו לחלק ולקבל חלקו לבד, לחרי הוחיל ולי בעי הי חחלק חחרו הוא כמ"ש בפסחים מו: הוחיל ולי בעי מיתבל:

אך כמה תשובות בדבר. חדא כיון שחן התורם הי לסור לו לחלק ולשבור על בל יראה, לא לחרי הוחיל ולי בעי דלוי"תא כמ"ש רש"י פסחים מז: ד"ה כלאחר יד כיון דחדלוי שרי פקע לי חלקות ולחרי הוחיל וכן כתב בד"ה ועייל, דהשתא כיון דחדלוי לסור לשחם נעשי חוקלה ניו"ט לא לחרי הוחיל וכ"כ חשנה למלך פ"ת חשופר ה"ד:

ועוד נראה דאם נתבטל חן התורם כחאן דליתא הוא ולא חניחו נכה"נ לומר הוחיל שיעשה לת החין לים כי לו פנים חדשות נחו לכחן:

ובזה חיושב מ"ש נס"ם פתחי תשובה נחלת בני יו"ד סי ל"ט להקשות על רחב"ם נפ"ה מחיטות ה"ת למה

למה תיכה מקודשת נאי הנאה דרבנן הא נר דמים הוא שיכולה לבטל את השיעור ואחר ועשה היתר, ולק"מ, דלפ יתבטל הוא כמתן דליתי ולא יהיב לה מידי דודאי דבכל מי הנאה לפילו דרבנן מי שהנה אי"צ לבטל ועי' פרי מגדים יו"ד ק"ט משבצות זהב סק"ל:

גם לא שייך לאסור משום הוצל כמ"ש בתשובי הרי"ם פסחים ל: נתחבי נכרי נד"ה לו י"ל, דהא דהוצל אלא בנרירה דאי אתרינן יש נרירה, כבלא נשאל אח"כ הוברר הדבר ובדרבנן הא קיי"ל יש נרירה ולא אתרי כלל הוצל, ולענין חמץ שבער עליו הפסח שהוא קנס דרבנן שפיר אתרי יש נרירה ולא שבר:

סימן ו'

לכבוד הרב ר"א יחי' בוויניפעג

חנני מנסק ומבאר בזה את תשובתי חיום
ע"י המלגרף.

הנה בנהמת גוי שאוכלת חמץ בפסח, המנהג להתיר החלב כי רבו המתירים, הפלתי סי' ס' סק"ל, משום דהחלב הוי שלא כדרך הנאתו מחמץ. וכן נית לפרים סי' ל"ה מונח בשערי תשובה לוי"ח ס"ם תמ"ח מתיר דהוי"ל כחרכו קודם זמנו, ובשמת אלפס ה' חמץ סי' ט' דהוי"ל זה חה גורם וכ"כ מגן אלף תמ"ח סק"י ותורת חסד לוי"ח כ"ל להתיר מטעם דח"ב, ועוד כמה פוסקים מתירים:

אך בנהמת ישראל שחכרה לנכרי בשטר מכירת חמץ כבהוג אם לוכלת חמץ לוסר בגלוי דעת למהרש"ם יו"ד סי' ס' לות י"ג להקל החלב בפסח, דהוי הערמה ניכרת וגם בהנה בפסח מלכילת בהמתו חמץ כיון שעושה ועשה ושוחה החלב וכ"כ בקיצור שלחן ערוך סי' קי"ד לות י' בלחם הפנים והוסיף אם יש לישראל יד בחלב מגרע בזה כח המכירה:

ולדעתי הדברים תמוהים. דמ"ש הגלוי דעת דהוי הערמה, לינו יודע מה בשחה ומה גרע זה מכל מכירת חמץ והלא הבכור שור פסחים כח. אסר מכירת בהמות לפסח והבהמות לוכלות חמץ משום הערמה וחלקו עליו המחבר חיים סי' תמ"ח והמגן אלף שם סק"י ובשמת אלפס ה' חמץ סי' י' ובחם סופר לוי"ח סי' ס"ג וסי' קי"ג ועוד פוסקים. ומ"ש הגי"ד שבהמה בחמץ, זה ודאי לאסור להנות מחמץ של נכרי כמ"ש רמ"א תמ"ג ס"ל וכ"כ פרי מגדים לוי"ח תמ"ה מ"ז סק"ד ד"ה פעם אחת, אבל החלב הא לינו חמץ כמ"ש הפוסקים דהוי שלא כדרך הנאתו חה חה גורם ואחרכו קודם זמנו. וגם י"ל דהוי כמוסק שבמנ"ל רט"ז סק"ב. ועי' לוי"ח תמ"ח ס"ט לאסור ליתן בהמתו לנכרי להלכילה חמץ בפסח וכ' בש"ע הרב ת"ל סי"ח מפני שבהנה שמתפטמת ע"י חמץ, ודוקא בבהמה שלו אבל כאן הא מכר לותה:

וראי' מבשמת אלפס דבפי' מ' מתיר מכירת הבהמות בגד הבכור שור וכ' שבווילנא עיקר הרווח הוא ובחלב וחיכף בפי' ט' מתיר החלב ומוכח דקאי על מה דסליק בפי' מ' שמירי בבהמות ישראל שבמכרו לנכרי:

והטעם שכ' בקצור ש"ע בלחם הפנים לאסור דמגרע כח המכירה, לפי מה שכותבים בשטר המכירה שהקונה מתנה עם המוכר שילכיל חמץ לבהמות ויחלוב את הפרות, ויבכור החלב על חשבון הקונה אין חשב, ובלל מה בין החלב ולמכירת רחיים שטוחנים חמץ בפסח ומחני י"ב לפנים בפולין שהיהודי קבל לחי"כ את הדמים, והכא עדיף שלינו חמץ כלל:

ואמנם היהודי לאסור להתעסק וליקח בידו תנועה מחומלת להלכיל את הבהמות וכמ"ש סי' תי"מ ס"ב. וי"ל דרק בחלכל לדם לאסור שמא ישכח ויחלב ולא בתנועה שלינה רלוי להלכילה וכמ"ש בחרחות חיים ת"מ אות י'. ובכון שהבהמות לא תהיינה בבעותו רק בפת בכרי. ולרווחא דמלתא יחלבו בכל יום גם שחת ובבר המותר:

סימן ז'

לכבוד הרב הגאון המפורסם מ' שמואל אהרן פרדם יחי', בשיקגו

על תודות השאלה על שמן הנעשה מ פ י נ ח ט ' ס, יש לחנחים קטנים נקראים "כינעזיטע ניס" והם פרי האדמה, אם השמן כשר לפסח:

הנה יש לומר לחפילו החנחים נעימם והם לחים מותרים בפסח ולא בזרו בזרת קטניות רק בבה שבריך בישול ולא בבלכלים חיים כמ"ש בי' לוי"ח תכ"ג בשם סמ"ק (וב"י מציין להב"ה מיי' ולינו שם רק בתרבכי פסחים פ"ג סי' ק"ח) שבזרו משום מעשה קדירה וגם שעשים מקטניות פת (כן הוא בב"מ פ.) וגם תנחים מעורבת בהן. וכל אלה לא שייך בחנחים אלו ומה שאני הפינחטם מחנחים פשוטים שבלכלים לחרוסת כמ"ש רמ"א תע"ג ס"ה, ובר"מ ערלה פ"ג מ"ז מפרש חנחי פרך שקליפתם בפרכת מעצמה וכ"כ הרע"ב ותפלרת ישראל וכמ"ש מדרש שיר השירים (פ"ז י"ז) דבר אחר אל בבת אנחי ירדתי מה אנחים הללו יש בו אנחי פרך

שבפרכים

(שנפרכים מאליהם נקל) כך ישראל יש מהם שעושין נדקה מאליהם. ואף דיש לומר שמתם לנחשים לינם נכלל בגזרת קטניות מפני שהן פרי עץ משו"כ הפילפטם שנרכתם בורח פרי האדמה, לך נשנות יעקב ח"נ סי' ה' כתב על הקווה ז"ל שהוא מין קטניות לף שגדל באילן הרי שאין חלוק, וי"ל ג"כ שהפילפטם הם כחנחים:

אך מרדכי שם וכן ג"י כ' שגם מרדל לסור שהוא מידי דמידגן (ומה שמליין הקטניות מידגן לפרק הפועליס לא מלתי) ואם הפ' מידגן שעושים לותו כרי כמ"ש גדרים נה. הגדר מן הדגן לסור נכל וגם נקטניות וכמ"ש הרא"ם שם, וכן כל מקום נש"ם כמו פסחים לה: ה' לידגן וניטין מז. דינוך ומנחות סז. דינוך והייט מרוח. ואם כן גם הפילפטם לסורים שעושים לותם כרי:

אבל תמוה לפרש כן. דא"כ גם גלגלים וקשואים ועוד פרי אדמה יהיו נכלל קטניות שכל אלו עושים לותם כרי, ויותר נראה שהיא רק מליגה וכוונת מרדכי מידי דמידגן שגרעיני החרדל דומים נתארם כדגן. ומה שא"כ נפילפטם. ג) י"ל שאני חרדל שהיו נאכל נעין רק מערנים לותו וכונשים נתירוס וכמו שכתב נתרומת הדשן ק"ט וכנוס כמנושל ונזרו עליו. ג) הט"ז תנ"ג סק"ל כתב טעם קטניות משום תערובת תנואה ומפני שעושים מהם פת, ונש"ע הרב מפני מעשה קדירה ונתיי לשם כלל הכ"ז ס"ל מפני שעושים מהם קמח, והשמיטו טעם מידי דמידגן, ונחרדל כתב ט"ז ונש"ע הרב טעם לחר מפני שגדל נשדניטין, ונמ' תס"ד סק"ל כ' ט"ז נשם רוקח שחרדל מותר (וסמ"ק ורוקח היו נזמן לחד). ד) וגם פשוט דמיני קטניות יעשים מותרים כמ"ש נש"ע הרב תנ"ג ס"ה ונת' דנרי יאכר סי' ל"ג ואם כן הפילפטם נעינם וכן השמן היולא מהם נלי תערובת ויש ולין חשש:

אך לפי הי' נפילפטם גזרת קטניות, ונטחינתם להוליא שמנם יש גם מים, מ"מ השמן הנעשה לפני הפסח לם יש השנחה שלין נהם תערובת נרעיני תנואה, מותר נפסח:

א) הגאון ר' מאיר בן ז"ל הניד לי נשנת תרנ"ט נגור היתר השמן דקיי"ל (חולין קכ:) כר' יהושע דמשקים היולאים מפירות לינם כמותם רק נזיתים וענניס נלנד והי"נ י"ל דלא נזרו רק נקטניות נעינם. לגל הא זה לקי רק לענין מלקות לגל לסורים מן התורה כמ"ש פ"י ממאכלות לסורות הכ"מ ולק"מ ות"כ י"ל להגזרה הי' גם על שמנם, וגם נחנלים נגעיניס ס"ל ורמ"ם סי' ז' דחיתי דנריו עי"ש:

ב) אך נשו"ת דנרי יאכר סי' ל"ג כתב להתיר ע"פ מתני' נדרים נב: הגודר מן הזיתים מותר נשמן ומינן שהגדולים שאסרו קטניות התיירו יותר מנגדרים והרמ"ל תנ"ג ס"ל לת כתב מפורש שהשמן לסור וי"ל שההלכה היתה רופפת נידו. וגם נדנרי מלכיאל ח"ח סי' כ"ח סק"כ כתב לחיסור קטניות לת חמור מנדר:

ג) וגם העיקר כמ"ש נאר יצחק לו"ה סי' י"ל לם נזרו הקטניות קודם פסח מתערובת תנואה מותר השמן, והל דמוכח מרמ"ל ר"ם תנ"ג לחיסור מירי לם לת נגרר. לך מה שכתב עוד דיל החס מירי שלת עשו השמן לפני הפסח רק נפסח, זה ליתו דהל נד"ח לות ג' כתב שלין לחסור השמן מפני חשש שנשלו חמץ נכלים שעשו השמן משום שלת היו כלי רחשון וע"כ שלת נעשה נפסח דלח לפי נכלי שני לסור כמ"ש רמ"ל תמ"ז ס"ג. ועל כן נשמן זה ליש השנחה טונה שהפילפטם מטוקים מכל תערובת תנואה, הוא מותר וכשר נפסח:

סימן ח'

נשאלתי על לוחות זריעת תנואה קודם פסח לם לריך למכור לגוי מחשש חמץ, והנה כנר דנו נזה, נס' שינת ניון סי' ט' וחתם סופר לח"ח ק"ד ומהר"י לפסלד סי' ק' וחלקת יואב לח"ח סי' כ"ל:

הנה לם השריפה התנואה נקרקע לפני פסח לין כאן חיתון כי כל התנואות יורדים עליהם נשמים ונכתם נומחות ונדלות, ונשיעור זמן השריפה יש שלש דעות, לי שלשים יום או שני שנועת או שלשה ימים. וקיי"ל נימות פב. כר' יוסי ור' שמעון דהשיעור הוא שני שנועות:

ובשאלתות ריש נהר הניל מחלוקת זו וכתב ת"ק סנר לתלתת כ ד ר ל , ר' יהודה סנר לתלתת כדרל, ור' יוסי ור"ש סנרי לשתי שנתות כדרל. ונתקבו נשלילת שם ונחת"ם יו"ד רפ"ל נפירוש תינח כדרל. ועיי"ש מה שניארו, ופשוט שכדרל הוא ר"ת כדרי לעזר. והוא מ"ש ר' נחמן נימות שם דחזן שיעור קליטה צריך להוסיף שלשים יום שחשוב שנה כדנרי ר' לעזר נר"ה י. וכמ"ש רש"י שם י. ד"ה לדנרי לריך שלשים לתוספות כר"ת. (לחר ימים רנים מלתי פ' זה נשו"ת מהר"י הכהן ת"ג להט"ע ס"ם כ"ל):

ואם לם נזרעה התנואה שלשה ימים לפני הפסח. י"ל דכנר השריפה כמ"ש ג"ך יו"ד רנ"ג סק"ג נשם תרומת הדשן קנ"ל ומניל רלי' מפסחים נה. המנכם ניי"ג וכר ניי"ג לין ניי"ד לל מכדי שמע' לר' יהודה דלמר כל הרכנה שלינה קולטת נ' ימים שוב לינה קולטת. ולחמם הקשו עליו ננקודת הכסף ודנול מרננה וניל"ור הנר"ל סק"ג ולי רעק"ל ונודע ניהודה קמל יו"ד פ"ז ותניגל לרל"ח פ"ד שהוא נגד ההלכה נימות דהוא שתי שנתות, ומפסחים לין רלי' דמפורש שם דהסוגיל קאי לגירסל דר' יהודה דס"ל נ' ימים:

אבל הא נתוס' שחטות פ"ו כתב גם כן שלשה ימים לזרע מחשבת המינים לפני פסח, לאחר הפסח מותר, ומפרש מתני' ריש חלה שם השרשו קודם לעומר השיעור שלשה ימים, ומה שכ' קודם לפסח הייט קודם לעומר כמ"ש ריש חלה לסוריס נחדש מלפני הפסח וכמ"ש נמחלת יעקב שם. וכן הוא בירושלמי חלה פ"ח סוף ה"א הגע עצמך לפי' עשנים לפי' השרשה וכו' מן הדא דתני המוכר נ"ב וכו' ופתחת תני ולא נשם ר' יהודה הרי להשרשה שני שלשה ימים, וכן בירר כלאים פ"ג ה"ג ונתוספתא ספ"ח על מתני' היתה שהרו זרועה חטים ומלך לזורעה שעורים יתתין לה עד שיתליע. שוחל עד כמה היא מזרעת (ונתוספתא הנירסא מתלעת) עד כדי שתהא נתרן ג' ימים ממקום הטינא. ועל פי פשוט התלעה היא השרשה וכמו שכ' בעלות השר"ח יו"ד רנ"ג סק"ג, הרי דירושלמי ותוספתא מפרשים סתם מתני' להשרשה שלשה ימים:

וכדי שלא יקשה מינחות ההלכה כר' יוסי ור' שמעון שתי שבתות, צריך לחלק דזוקא בטעיות לילטת כמו שאמרו שם אין עוטעים ואין מנריכים ואין מרכינים בעי שתי שבתות אבל בזריעת תבואה סגי להשרשה ג' ימים וכמ"ש בעלות השר"ח הכ"ל והשוחל בעלות ח"ג לוח"ח פ"ד. ואף שהבעה"ג דחה חלוק זה אך עיקר יסודו מפני מה לא הניח הרמב"ם שעור השרשה בתבואה. ואם התלעה והשרשה לחת היא, מפורש כן ברמב"ם פ"ג מכלאים ה"ג עד שיפסידו החטים ויתליעו נאדן כמו שלשה ימים:

ויש לדון נדבר. דהא לעיל שייך חימוץ אם התבואה השריפה בקרקע, היא מצד הסברא משום דהתבואה בטלה לקרקע אבל לא מציגא זה בתלמוד. ולדרכה בפסחים לג. לימא דלחמין בתחונר. אך בלוח"ח תס"ז ס"ה בשם הרשב"א כתב דשם מיירי שחיישב לגמרי ואין צריך עוד לקרקע ולכן מקבל חימוץ (וכמ"ש בשבועות מג. ובלוח"ח סי' ל"ה ס"ג דעומדת לגנור ולקבור הוי כתלושין). ואם כן כיון דהטעם הוא משום דבטל לקרקע ליתא לפילו לא השריפה מ"מ כיון שזרע את התבואה ובטל לגמרי לקרקע הוי כקרקע ואין בה חימוץ:

ואמנם בע"מ בו: נדון זה הוא לגבי לענין לפסטת, בעי רבי חטים וזרעם בקרקע ולא השריפו לי הם כמאן דאזיין נכדא לו בטליהו לגב מרעא. אבל קשה מ"ש מערובין קד. בחקין תלת על בני הכנס ובטלו לא הוי חלילה משום שבטלו והוי ככנס, ובסוכה ז. תבן ובטלו הוי מעוט, והכא נמי הבי חטים בטלם לעולם לבעי הקרקע ולמה מסופק רבא לי כמאן דאזיין נכדא דמיין:

וראיתי בחלקת יואב לוח"ח כ"ל שכתב כן להתיר בזריעת תבואה לפילו לא השריפה, דדמי לפסחים שם. כיפת שאור שיהדה ליבשה בטלה אם טח פני בטיט והכא בתבואה בקרקע הוי כטח בטיט, ולאחר כך דחה זה להבמ' דוקא מיירי בשאור שבפסל מאכילת כלב כמ"ש בתוספתא ריש בילה אבל בחמץ שרשוי לאכילה לא מהני יחוד ליבשה וטח בטיט. ובחלוק זה מתרץ קר' ט"ז תמ"ג סק"ה למה הבלך בסדקי עריסה אם אין כזית אין צריך ליעור הא שייך שחא בא לאכלו, ומייבש בבלך בסדקי עריסה בחקוס העשוי לחזק וזהוה הרבה שם אינו רשוי עוד לאכילה. ואחר שדוחה חוזר ונרחה ומניח רש"י מר' מנוח דאפי' בחמץ הרשוי לאכילה אם יחדו ליבשה וטחו בטיט בטל ועל כן בזריעת תבואה מותר ומתפללת על חתם סופר לוח"ח ק"ד דכתב דזריעה אינה בטח בטיט, ומניח רש"י מ"מ הב"ל דמסופק בחטים שלא השריבו לי עומר מתירם, והרי צריך לבערם משום חמץ שחא החמילו בקרקע, לע"כ שאין בחטים זרועים חמץ אפי' לא השריבו:

אך יש להשיב על כל הבירו. (ה) מ"ש בזריעה הוי כטח בטיט, זה יבלך לרש"י פסחים מה: ד"ה טח שכתב שפעולת טיט היא לתקנה ליבשה, יש לומר דהמחת התבואה בקרקע הוי ביטול כמו טיט, אבל הא בירר פ"ב ה"ג מובא ברש"ם פ"ג סי' ג' וטור תרע"ג לימא רב אחר הטח ניתו חמץ צריך לבער ומקשה מכוסת שאור שבילה ותירץ כופת מלוס הוא והייבו דטחו בטיט וכמ"ש ב"ח ד"ה ההוא ול"ה לו וקרבן בתבל לוח י"ט, וזה ולפי ההכוונה כן דהא בירר מבי לגיעל דרב ורב בבמ' בבלי מה: אחר דבעי טח בטיט ואם כן בעי שיהי' מלוס והכא בזריעה ליבה מלוסה:

וכן דעת תוס' סנהדרין מח. ד"ה בתנו וב"ב יט: ד"ה לתיפוק שכתנו לכופת שיחדה ליבשה מיירי דבבד שנוי מעשה וכ' כן לר' שמעון בן לבעזר דבא בעי טח בטיט, וע"כ דבא מפרבי כרש"י דהטיט כדי לתקן ליבשה, שהרי בבר התקין על ידי שהקניע את הכיפה ועבד השנוי, אבא הטיט הוא כדי שיהא מלוס. (ועי' רמב"ן ב"ב שם שכתב בכיפה בטלה כיון שעשה מעשה בידים כדי לבטלה לעולם, והייבו לעניו טומאה אבל בחמץ צריך בם טוח בטיט שימלם).

(ג) **ומ"ש** לכופת קלי רק לשאור שהיבו רשוי לאכילה, מפורש כבבו בתוס' שם: ד"ה כופת שהיא רשוי לאכילה (ומבואר דתוס' ס"ל דשאור רשוי עוד לכלב וכמ"ש בחבלים בבעיונים ח"ג סי' כ"ה ד"ה והבה), וכן בפי' תמ"ג ס"ט חמץ שבפסל מאכילת כלב לו שיחדו ליבשה וכי הרי שלפילו רשוי לאכילה אם יחדו ליבשה מותר לקיימו. ולדבריו מה שקשה בירושלמי הב"ל על רב הטח ניתו חמץ מכופת שאור הא בחמץ לא מהני יחדו ועל"כ דאין חלוק. (ג) ומה שתי' קר' ט"ז, עי' הב"ח סי' פ"ג לות ת' מובא ב"י ומג"א תמ"ג סק"י דבלך בעריבה רשוי לאכילה קלת. (ד) ומב"ח בו: אין רשי' כלל, דלמ"ד חדש בוהג בשל בכרי י"ל דמיירי בשל בכרי וגם י"ל בשם רשו שלא החמילו:

ועיי"ש עוד שהקשה מערינת הענדנים מה: דחייב לנער
תוך שלשה ימים. מ"ש מיחדה ליזינה וטח פני
נטיט, ואין מונן כלל דאם לא נתן לתוכה עורות לא הוי
טח נטיט ולא נפסד נורתו רק ע"י עורות הוי כטח נטיט,
וכן מה שהק' אם נחתן הרחוי לאכילה מועיל יחדה
ליזינה וטח נטיט למה נפת שעיפשה שנפסל מאכילת
אדם ורחוי לכלב חייב לנער הא הוי כיחדה ליזינה, ל"ק
משום דלא עשה נה מעשה לנטלה. ומ"ש עוד דשאני כופה
שנעשה כלי כמ"ש רש"י חולין קכט. ד"ה שיחדה משא"כ
הכא נתנוחה, אי לאפשר לומר כן דא"כ מה מקשה הירו'
על חתן שנכותל שנריך לנער מכופת שחור, הא נכותל
ליכו כלי, וע"כ דנחתן לא חלוי נכלי ורש"י כתב זה
רק לענין טומחה, ומ"ש עוד ד"ה ואם כן דנזריעה הוי
נליעה נקרקע והניח ממנ"ח תכ"ח סק"ח נשם רשכ"ן
נגלוע נקדירה, הוא דחיון זר מחד:

ולענין הלכה, לפילו מרע פחות מג' ימים לפני הפסח
ליו חשב מטעמים חלו (ח) נמ"ח נו: שהובא
למעלה ספק הוא אם לפילו לא השריש נטל לקרקע וכיון
שכל אחד מנטל אחנו הוי ספיקא דרבנן לקולא. והרשנ"א
הכ"ל דאחן נאחונר מיירי רק נאתיישב וכנר אינו נריך
לקרקע. ולפ שהאחרונים הניאו שהמעיל נדקה סי' ס"ט
סולק ע"ז דיש אחן נאחונר. אך כאן דוקא אם רואים
שהנרעינים נאנקעו:

(נ) **בחשן** שיעת ניון סי' ט' כאן נזריעת אנואה דאוי"ל
אותר דכל זאן שלא נכנס נאנואה רטיעת
הלחמה הא לא נאחאן, וכשנרטנה נאעפשה ונסריהה
ונאלסה ואינה רחוי לאכילה. ולאחנם יש להשיב שאין
זה נרור ויש זאן שהאנואה לאה ורטונה ומ"מ הנרעינים
לא נסריאו לנאחרי:

(נ) **כאב** נאחאם סופר חו"ח סי' ק"ד על פי מ"ש נאי'
רשנ"א ח"א סי' ע' ואשר' לרמנ"ן מונא נש"י
ר"ם אם"ז על חיטים נטור דהוי ס"ם, ספק שאל לא
נאחאנו ואא"ל שאחאנו ס"ל שנאעפשו ונפסלו מאכילת
כלב, והכא נזריעת אנואה קרוב יותר שנאעפשו שדרך
זריעה וכליון הונאו שאה:

(ד) **י"ל** דרטינת האנואה היא ליחות היונאת אן השנלים
עלאם ואי פירות הם כמ"ש השואל נאשר' הר"ן
סי' כ"ט מונא ש"י ריש סי' אם"ז, ואף שהר"ן דוחה זה,
היינו שאין האנואה נאנקעה אאחת כן, אבל הכא הא
לא רחינו שנאנקעה ועי' שם שר' נוספות סי' י"א דאפי'
נאנקע יש לאלות נליחות האטים ואי פירות:

(ה) **והעיקר**, הא נפסחים י: נעי רבא ככר נגור אי
נריך סולם להעלותה או אין נריך אשום
דלא עדיף דשלקא מנפשה וקי"ל נאר"ח ש"ג שאין
נריך, והכא עדיף טפי דלא חייבי שאל יבא לאכול, דואאי
לא יקח את האנואה ויקלקל את הזריעה:

סימן ט'

ערב שבועות תרצ"ד.

לכבוד הרב מהר"י יחי'.

אשר שאלני מר היום על החלב שיהי' נאלב נגילה או
נוקר יו"ט רשאון, שאסור נטלטול כמ"ש ניצה
ג: גבי גיגה וכן נאלב, שם מותר לטלטלו ולגבלו ע"י גוי
לצורך יו"ט אבי כי שם לא יתגבל החלב תיכף, לא יהי'
רשוי לאחי' כי יתקלקל מאחת החום הגדול:

א) **לכאורה** נראה להחיר כי קיי"ל לאמרי' אאוך
שהותרה לצורך הותרה שלא לצורך וגם
בניאול כמו שאמרו בגיגה יב: הנערה וניאול חינה אצנה
וכ"כ ה"ה פ"א אי"ט ה"ד אבן דעת הרמנ"ם שבאל
מלאכות שהן נאוכל נפש לאמרי' אאוך וכן שיטת רש"י
ותוספות בגיגה שם דהא בגמ' ה"ג הקשו על רש"י
מהאופה אי"ט לחול למה לא לאמרי' אאוך. וגם אי רש"י
שם לאפילו לאן צורך היום כלל אין לאסור אן התורה וכ"כ
ה"ה הכ"ל, ואם כן בניאול גוי הוי שנות דשנות:

ועוד דהא קיי"ל כרבה (פסחים מו:) האופה אי"ט
לחול חינו לוקה דהואיל ואיקלעי לי' לורחים חזי
לי' כמ"ש הרמנ"ם פ"א אי"ט הט"ו, וע"כ כיון דהחלב
רק אדרבנן אסור ניומו. אם יבשלנו לא יענור על לי'
מלאכה לאו' לאמרי' הואיל כמ"ש, ועיין רש"י פסחים
מז: ד"ה כלאחר דכיון דאדאו' שרי פקע אלקות ואף שיש
שם לי' דרבנן מ"מ אין לי' תורה וכן כאן שאנת לרי'
סי' ס"ד לאם שואט נהמה טריפה אדרבנן לא עבר
אדאוריתא כיון דאדאו' כשרה לאמרי' הואיל וכן נטורי
אנן חגיגה ז: ד"ה עולות נדרים ונדבות אקשה למ"ד
דאולין שבאחטו נעזרה לאו אאוריתא למה נדרים ונדבות
אינן קרינות ניו"ט ניאא הואיל ואי נעי מיתבל עליהן
ורחוים להדיוט, דנבי אאר קיימא הואיל, ואם יבשל ע"י
גוי יהי' שרי דרבנן:

והנה מה קל יותר, אאוך או הואיל, היא אחלוקת
הראשונים, הרשנ"א שבת לט: ד"ה הא דאנן
כ' דנ"ם דלית להו אאוך כ"ם דלית להו הואיל ואשר"ם
אף אם המים רחוים לשאי' אם לא הואאו לשאי' לסורים,
ודעאו דאאוך אקל אהואיל. אבל דעת אוס' פסחים מז:
ד"ה אהנערה דהואיל קל שכ' לאפי' לנ"ם דלא ס"ל
אאוך מ"מ הואיל לאמרי' ונאשר' לאנני מר אר"א סי' ת"י
אות ה' אמה על רשנ"א אהך סוגיא דפסחים דאק' על
רבה מנרייתא אבשל ניה. והא היא קאי לנ"ם כמ"ש ניצה
יב: לי"ל אאוך וכ"ם דהואיל לא לאמרי', ולא העיר שזה
היא קו' אוס' שם. (שוב רחיתי שקו' על הרשנ"א
מפסחים, כבר הקשה הנ"ר עקינא ליגר נס' דרוש וחדוש
שבת לט: ונאוס' רעקי"א ניצה פ"ג מ"ה אות ט"ז. ואמה
עליו נאפאדת ישראל אי' סוף פ"ג דניצה כן שזה אאוך
קושית

קושית תוס' פסחים מז.). ולכאורה יש לומר כמ"ש פני יהושע שם דנגיעה יש. רק ר' יוחנן מוקי לברייתא כנ"ש אבל רגיה לומר דפליגי בערוב והולאה ונס ר"ה י"ל דלא אמרי מתוך. אך נחמת ל"י מה הועיל פנ"י בתירוצו, דמה נפ"מ אם ברגיה גם ר"ה לא אמרי מתוך, דעיקר כוונת תוס' להשמיענו דברגיה אפי' לא הותר מצוס מתוך מ"מ אמרי הואיל דהואיל עדיף ממתוך:

ולתרץ קר אנני מר על רשנ"ת, י"ל דאין כוונתו דנ"ש לית לי' לגמרי הואיל, אלא שם אין לומר שמטעם הואיל דרחוים לשתי מותרים לרגיה, דהואיל אמרי רק שאין לי' לאורי אבל יש ליסורא דרגנן כמ"ש ר"ן פסחים מו: ד"ה ליתמר וגיטה ז: ותיבד ותס"ז כתונות ז. ד"ה מתוך נשם הרשנ"ת וכן כתב לחס משנה פ"א מיו"ט ה"י ושער המלך פ"ג מיו"ט ה"ט:

אבל נעונדת זו לא יתכנו גם שני ההיתרים הנ"ל, היתר מתוך לא שייך לכתבו תוס' גיטה יב. ד"ה ה"ג דלא אמרי מתוך רק לצורך היום וכ"כ תוס' כתונות ז. ד"ה מתוך לתופה מיו"ט לחול לוקה אם ל"א הואיל ול"ש מתוך משום שהות לצורך מחר וכן כ' לסיפת זקנים כתונות הנ"ל נשם הרשנ"ת דלצורך חול לא אמרי מתוך וכ"כ אם נסוף הדבור נשם שיטה יבמה. ולפי ברש"י דכ' תוס' גיטה הנ"ל דאמרי מתוך לפילו ליט צורך יו"ט. מ"מ כ' אם ד"ה אבל דאם עשה לצורך מחר אסור מדאור וכ"כ שער המלך פ"א מיו"ט ה"ד ד"ה אמנם נשם הר"ן כתי' ר' אהרן לפפא שדעת רש"י דאם עשה מלאכה ליומי לף שאין נם צורך היום אמרי מתוך אבל לצורך מחר ל"א מתוך, לכאן דמשום מתוך לתיבן עלה לי לפשר להתירה יותר ממה שהתירה תורה נאוכל נפש שלא התירה אלא לצורך יומו וכ"כ לל"ת גיטה יב. תוד"ה ה"ג דבר האסור לו היום גם לרש"י לא אמרי מתוך ול"כ אלא שאסור ניומו ומנאלו לצורך מחר אסור מדאורייתא:

ונם על ההיתר האני יש לדון, כי נתבר ר' עקיבא סי' ה' ונדרים וחדוש מערכה ז' תולה על האמג"ת ודעתו כיון לאסור מדרגנן, וידעי' נולאי שהאורחים לא יאכלו ממילא לא הוי אוכל נפש מדאור ולא שייך הואיל וכ"כ פרי מגדים נפתיחה להלכות יו"ט פ"א אות י"ט ניטל נבר עוף נאלג ניו"ט על מנת שלא לאכול, כיון שאינו רוצה לענור על לי דרגנן אינו רואי לו ואוקה ולא אמרי הואיל, (ועיי"ש שמסופק אם ניטל ע"מ לאכול ואכלו אם לוקה. ותמוה להא זה מפורש בגיטה יב: אפי' נאי לאור ד"ה הכא כיון שנדעתו לאכלו הוי צורך יו"ט) והג"ר עקיבא מוסיף עפ"י מ"ש תוס' פסחים מו: ד"ה רגה לאם לא שכיח לא אמרי הואיל והכא נמי לא שכיח שהאורחים יענרו על לי דרגנן. ועי' חתם סופר לו"ח ס"ם ע"ט ד"ה זה לי לענין פירות יבשים שהמנהג שאין לוקחים אלא לצורך יום אחד הוא שלא יתקלקלו ולא יבשו ואפשר שגם כאן הוא כן. ולפי"ז אפשר דאפי' לרש"י דאמרי מתוך אסור לאכול אלא לצורך יום אחד ולא לצורך מחר ולא לצורך יומים

ורנה כרי לגיעזר וכן פסקו הריף והרא"ש סס, וסס לת. נעי ר"ל מה ציגל לדס ידי חובתו נחלה וכרי ליכל לחמרי הל ודלי לל תינעי לך דודלי לחמרי הוחיל וחלו לל קרל עלי' סס וחיטתו חית לה היתר נמוכנות ונפיק נה הסתל נמי נפיק, הרי דר"ל חית לי' הוחיל סס והי"ה נהוחיל ומקלעי חורחים:

ואתר העיון. לע"ב דמוקנה לסור לנגל ע"י נכרי כמ"ש מנ"ל תקט"ו סק"ז שכן משמע נניה ד. נגניס נני לוטפיחכי' דר' לדל מ"מ נעונדל זו דהנהמת של גוי והגוי חולנס לכלי ריק י"ל דהחלג מותר לף ניוחו לף לס עומדות לחלינה לס לינן עומדות לגנן נגיעות ולינן מוקנה ומקרי לחכילה כמ"ש ט"ז תק"ה סק"ל וכ"כ פרי מגדים מ"ז סק"ג וכן דעת הל"ר ומטה לפרים סי' ת"ר וטולל ומציג מהדורל תניגל מ"ג סי' ל'. ולף לס חולנ לכלי ריקן לין מוקנה נגל גוי כמ"ש ג"י תק"ה נסס ת' הרשנ"ל וש"ע תנ"ח ס"ג ורמ"ל ב"י ס"ג ומג"ל סק"ה, ולף שכ' מג"ל תק"ה סק"ג דהכל לס חולנ לכלי ריקן חולד הול וחולד לסור נס נגל גוי וכ"כ תקפ"ו סקכ"ה. לגל נמחנית הסקל תק"ה מקשה עליו וחוחה רלי' מג"ל מתקי"ג ס"ו דהתס לין הלימור משום חולד רק משום הכנה דרנה, ומ"ש רלי' מתקי"ז ס"ל הוי משום מחונר ומחוסר ניהה וכן כ' נדנול מרננה תק"ה ונשלר חולד י"ל דמותר נגוי. ומהרש"ם נס' לורחות חיים תק"ה נסס קהלת יעקב מהנחון מליסל הניל תוס' עירונין מו. ד"ה כ"ב דחלנ שהי' לוכל ונעשה משקה הוי לוכלת דלפרת ולל הוי חולד רק מוקנה ונגוי ל"ב מוקנה והחלג מותר. ועי"ש נסס נעל מינת הקודש להתיר כן. ונגחור הגר"ל כ' ג"כ דרך ישרלל החולנ יש נו משום מפרק לגל גוי חולנ מותר, ולף המחמירים לשתות החלנ ניו"ט רלחון:

אבל פשיטל לנגל על ידי גוי מותר כיון דמעיקר הדין מותר לשתותו היום והול כמ"ש הט"ז תקט"ז סק"ל נטעמו הרלחון שחולק על רמ"ל. וכמ"ש מג"ל סקי"ז כיון דיש מתירים לחכלס ניו"ט שי עכ"פ שרי לנגלס ע"י גוי והול הדין הכל. ועי' נת' לחמרי יוסר מ"ג קס"ג שחלה זו ומסופק לס הטלטול מותר ע"י גוי והפרי על מדותיו. כי נס ליסור הסתי היל תומרל גדולה והניסול ע"י גוי הול היתר נרור:

סימן י'

אסרו חג סוכות תרצ"ו.

כבור ידידי הרב הגאון הגדול החריף
ר' אלטר שאול פפענער זי"ל בנין-יארק

בראשון לחג עייתי נספרו היקר חלק שני קונטרס תנניס שלמות סי' י"ד דנר נעתו תסר כ"ת

הגיג מלחמה שערה וסתר לת תירוני נתנגיס ת"ג סי' ט' על קונייתי מר נספרו לתני זכרון ת"ל סי' כ"ד לות נ'. ולחרי התנוננות רולה לני כי יעמדו דנרי והנדק עמי:

ל) **מר** הקשה לרש"י ניגס ב: דרנה ס"ל מוקנה לחר, מה תק' נסוכה מב: לחתי טלטול נעלות ולדחי שנת ומשני רנה נזרה שמל יעניכה הל שפיר דלל דחי שנת משום טלטול דלוריתל כמ"ש תר סס ד"ה טלטול דלף דחזי למנוה הוי מוקנה, וע"ז כתנתי דזה ק' נס לדידן דמוקנה דרנן למה לין די נליסור דרנן וכמו שלימל מתני' ר"ה לנ: דשופר לין מעניריס עליו התחום לך התי כמ"ש מנ"ל תקפ"ח סק"ד נסס מהר"ם פדוותה דנרה שייכיה נס ניו"ט שחל נחול ל"ג נשנת. וה"ג נמוקנה דליכל ניו"ט נ"ב ולל"ל לנטל מלות לולנ וה"ה לרנה דמוקנה דלחר יש תירוץ זה:

ועי"ז הגיג כ"ת דלולנ ניו"ט ליכו מוקנה כלל דהל רלוי להסקה ולין לחר"ש תק"ג ס"ג ומג"ל סקי"ל וסקי"ג דעת רלב"ם וטור לפי נקערת עץ מותר להשתוש נו ולפילו לרמב"ם ור"ן לסור ניו"ט משום נזרת יו"ט לחר השנת:

לא כן הול, דסתס לולנ שליכו של מנוה עקרו עומד לכנד נו לת הנית כמ"ש שנת קכ: מכנדות של תמרה ורש"י כעין שלנו לכנד לת הנית וסוכה ת. ד"ה יצלו שלולנ עיקר הנלחתו לכנד הנית ותוס' נ"ק קל: ד"ה והליכל כתנו דסתס עניס דמשקן להסקה עומדים ולל דמי לולנ דסתמו עומד לכנד נו הנית וכפות תמרים סוכה מב: ד"ה לחתי כ' דהל דכ' רמב"ם פכ"ו ומשנת ה"ג דמותר נשנת לכנד נו, דוקל לס יחדו מערב שנת לכך ולס לל יחדו הול מוקנה ככל עניס, ולפילו ניו"ט לחרי נניה לנ. לל נתנו עניס חלל להסקה, ולולנ לס נוטלו למנוה ולל להסקה לפילו יש לסור נטלטול לדעת רמב"ם פ"ד מיו"ט הי"ל וש"ע לר"ח תק"ג ס"ג ומג"ל סקי"ל וש"ע הרב מלחדי ס"ח ולל שרי להשתמש חלל להסקה ולל כמ"ש מר משום נזירת יו"ט לחר השנת. ולס לחנס דרל"ם וטור ומנן לנרהם סקי"ג נסס רש"ל מתירים טלטול נעניס יגשים, לגל לרנה דס"ל מוקנה לחר פשיטל דיל דס"ל כשיטת התוספרים:

ובירושלמי סוכה פ"ג הי"ג ותוספתל ספ"ג דלולנ לחר הנטילה לס הניחו נחרן לסור לנטלטו דהוי מוקנה ולל מיירי נשנת רק ניו"ט כמ"ש הד"מ לר"ח תרכ"נ ומג"ל תרכ"ל סקכ"ח הרי לסור נהסקה:

ומ"ש כ"ת לדחות מה שלמרתי דנס לרנה דמוקנה לחר יש לתרץ כמ"ש מהר"ם פדוותה לי לסור לולנ משום מוקנה מה נין שנת ליו"ט ולמה ניו"ט התירה תורה, זה לינו דרך נזירת חכמים יש לומר כן משל"כ נדנר התסור מן התורה לל שייך זה להתורה התירה ניו"ט ולסרה נשנת. לין טעס לזה ומפורש להפוך נגל"ת

ניצה ג: ד"ה לספק נפ"ד המתחיל אלא, דלי מוקלה מדאור לא צייך לאכלך נין שנת ליו"ט:

ומ"ש מר לדקדק מרב"י סוכה מב: שכי שלין נו נד ליסור אלא כמטלטל עלים, ליני יודע מה רלי' מכלן דרב"י פי' כן על פי האמת דקיי"ל מוקלה דרבנן, ולפי תירוצי הנ"ל יש לומר נפי' מ"ש בגמרא טלטול נעלמא הוא ויצטרכ לס ניו"ט וכיון שלי לפשר לעקור המצוה לגמרי ניו"ט, לא צייך לאסור בשנת ולידמי גם בשנת:

עוד כתבתי למר בתכתבי מלא תרון על קושייתו (ובשמט בחגלים סי' ט') כמו שאמרו בשנת קכת. במוקלה לאכילה סגר כר' יהודה במוקלה לטלטל ס"ל כר' שמעון, הכא במי בתכילת מוקלה ס"ל לרב"י בניצה ג: דרבה לא חזר בו וס"ל לאסור מדאור להיל מכלל הכנה וההכנה טעם למוקלה וילפי לה מוהכינו. ורק בטלטול עני מוקלה בפסחים מז: חזר בו וחה כוותה רב"י בניצה ד: ד"ה אבל בדרבנן אב כגון מוקלה דהכא, הייבו דרב"י דייק מוקלה דלאו בר אכילה ול"ק קר' תר' ערובין לה: סד"ה אמר דרבה הדר בי' ומיושב קו' כ"ת דבטלטול לוכא שפיר חזר רבה והוי רק דרבנן. ואחר ימים רבים מצאתי חלוק זה בשיטה מקובצת בניצה ב. ד"ה בתרבולת שכתב כן בשם רב"י בעלמו וכ"כ בלף ד. ד"ה אבל, וכ"כ לאלך בם' העתק שאלה על השאלתות בשלח סי' מ"ז:

והקשה כ"ת על זה מניצה ג: בינה וכו' אין מטלטלים לותה וכו' ובפיקלא לסורה בשלמא לרבה לאמר משום הכנה הוי בפיקלא דאור, והכא קאי בטלטול ואמר לרבה הוי דאור הרי דבש מטלטול לא חזר:

ולא קשה דבשלמ"ה תמוה לאפילו לרבה דהכנה דאורייתא היא רק ניו"ט אחר השבת כמ"ש בי: והכא בשבת יו"ט מיירי ואינו רק דרבנן וס"ל כמ"ש בגליון בשם תוס' יבמים דמוקלה תמיד יותר והוי כעין דאור ואמרי' בפיק לחומרא, ומ"ש בגמ' בשלמא לרבה בכלל גם ר' נחמן לאמר משום מוקלה לף אלא ס"ל דהוי מדאור. ל"ב גם לרבה בפיק בטלטול לחומרא לף שחזר בו. ולפי מה שפי' הרשב"א ומהרש"א דמיירי דוקא ניו"ט אחר השבת והוי לרבה מדאורייתא, י"ל דפיקלא לסורה לא קאי על בטלטול רק על אכילה, וכן פי' הגלי"ת בד"ה ואם נתערבה לפי סברתו דבטלטול לא צייך דבר שיש לו מתירים ליכול לשתמש גם היום גם אחר ל"ב כולן משורות הפי' באכילה וכן לרי' אבי דף ד. דפיקלא ג"כ הוי דאיל"ת מיירי לענין אכילה ולף דאמילא לסורים בטלטול לף זה רק מדרבנן. (ומ"ש בגליון דמוקלה חמור יותר הוא בגד תום' ד: ד"ה ותבן דמוקלה קיל מכל דרבנן משום שאין עקרו מן התורה):

ג) **ומדי** דברי בו, אלי מבן בעדי גם בענין אחר. ואציר על מבנים שלמות סי' ל' אות ה' שהציר על מה שכתבתי בחגלים ח"ג סי' ט' אות ל' כי מתני' ערובין כו: מערבין לבזיר ניין לא מיירי בחטטל כמ"ש כ"ת רק בסתם יין, וכמ"ש בגדה ה: כי קתני מידי דלית לי' שם לוור ולי לפשר לומר דמתני' לא קאי על סתם יין שבעולם רק על יין מיוחד יין מבושל. וע"ז הגיה מר משם כט. דר' שמעון בן לקיש אמר יין כדי לאכול בו ומפרש בגמרא בחמרא מבושלא לף שאמר סתם יין, ול"ק כי לא דמי דשאני התם כיון שרשב"א אמר כדי לאכול, הוי כמפרש לגמי מיירי בין בי דעומד רק לשתות ולא הוי לפתן כמ"ש טור לו"ח שפ"ו והדריבה אות י"ג אלא מבושל שמלפתים בו לת הפת:

ומ"ש כ"ת דאי' מטור שם שכי שם לי' מזכה לכולם רגיעית יין שבאוגר סגי וכי הפריבה אות מי דמיירי מבושל, דגיין בי הא בעי שתי רגיעית לף שסתם אוגר גיין בי משמע. משם לין דאי' שכוונת הפריבה להטור סמך עלמו על מה שכתב לאי"כ דין יין מבושל דא"נ ב' רגיעית ועי' ב"ח ד"ה וכן להטור מיירי גיין בי וכוונתו לבי רגיעית ולא דקדק ויודע בחגיגה לאחר כך. ובאמת שפי' הפריבה תמוה שלא מבינו בשום מקום שבישור מבושל ברגיעית וכמ"ש ב"ח והטור כתב לאי"כ רק להוי ליפתן אבל לא קבע לו בישור:

ג) **יעי'** כ"ת ברמב"ם פ"ה מהלוסרי כפרה ה"ח מבורע שבתבבע לאחר שהגיה לשמו לריך קרבן לאחר וכן אם הגיה לשמו ונתבבע לריך קרבן על כאורא. שלין מובן מה הוסיף הרמב"ם בהך בבא דסיפא וכן אם הגיה לשמו, הא הוא הוא מ"ש תחלה:

(**עתה** בשבת תרב"ז בעת העתקת הכתבים, בפקחו עיבי שכוונת "וכן" על בבע שלישי, אם לאחר בבע שבי הגיה לשמו לבועת שבי, ושוב בתבבע לריך קרבן שלישי וכן להלאה ח"ש רמב"ם לריך קרבן על לאת ולאחת:

אך יש להעיר עלין שכי אבל וכו' ואחר ובתבבע ובתרפא והגיה בפורין, מבואר לאפי' לא הגיה לשמו רק הקרבנות היו מגיה אבל בפורין חייב להגיה. ולא בראה כן מבמרא כריתות ט: א) מבלן דכי שאת תורת המבורע, תורה לאחת למבורעים הרבה אם בלאמר בתחלת הפרשה ואלי בם על הבפרים (וש לומר דרמב"ם סמך על הת"כ מבורע פ"ב מ"ט שלומד מכבשה לאחת שמגיה לאחת על בעשים הרבה, ואלי רק על הקרבבות ולא על הבפרים). ב) דמקשה שם על מתני' הגיה ביפרין ותבבע לא עלו לו והאמרת אין מגיה אלא קרבן אחד, למה לא משני דרק קרבן אחד אינו מגיה אבל בפורין שפיר לא עלו לו אם אינם קרבבות ולריך להבאים. ג) וכן כתב רב"י בד"ה והאמת ואאמי מחייבת לי לאחויי בפרים אבל בבע, אם הי ס"ד והו"א של המקשה, וע"ז תי הבמרא דמתני' מיירי לענין עשיר ועני, ולא על חיוב אחד וע"כ בם בפורים ס"ל להגיה, וכ"כ תפארת ישראל שם אות ט"ו

דבני

דגני נפריס נמי כציניתס על נגע ג' יעלו לו גס על נגע ת'. ונ"ע:

סימן י"א

תשובת הרב הגאון ז"ל

וברון בספר לאות חביבות ויקר לרע אחוב חנאסף בלא עתו ומכתבו זה חוא סמל וחותם תבנית, עד כמה חי' רחים ומוקיר רבנן וכבוד חכרו חביב עליו ואף שחי' „פלפולא" חריפא חי' שונא לפעון ולפרוק ולסתור ולא עמד על דעתו והודה לדברי חברו ומכריעו לכף וכות. וכוה ראת וקדש.

ב"ח יום ד' לסדר אותך ראיתי צדיק תרצ"ו
לפ"ק ניוארק.

כבוד האי גברא רבה ויקירא וכו' יהודה ליב גרויבארט שליט"א ר"ר קרתא טאראנטא.

ני"ה הופיע ניקרת ותעלוזנה כליותי נרחותי כתב ידו ונודעתי משלומו ושלום תורתו, ותגדל שמחי נקרתי לחמרותיו המתירות ומזהירות נניחור דנרי תורתו הערוכה לכי מני וז ולא נחתי עד תכליתס ונכתנת דנת מכלכל דנריו נמשפט לייטב דנר דנור על לופניו נסנרות ישרות וידים מוכיחות ולכולס לקרת נועס ולקנלס נחינה יתירה כי נקושטת לחיצת שהדר"ג תניג עלי כנופלי ולא רק נכף הזמיון וכמוני כמוהס לני מונח קורת רוח ותפן נהנדקו:

אולם ריב לי עס יהודה ועס נחון ישרחל לתוכח מדוע נהזכירו ספרו חנליס נגעימים כותב עליו ספרי „הקטן" והלח לס קטן הוח נעיניו לחנל נדול הוח נכל עיניו נחכמה ודעת, לחנס נגרח רנס לחר מלחת ספרי הקטן לני לפרס ע"פ מלחרס ז"ל דנר קטן הויות לחניי ורנח כן תנוריו היקריס מלחים תורה והלכתת רנותת נהוויות לחניי ורנח, ונס נכתנת דנת דנריו כניס ושפיר יתכנו ניטוב הקוטיות שהנחתי נספרי ת"ח ות"ג ומיני ומיניה דחר דסתייס שמעתתא, ולח לחנת ליפות רק נשני דנרים שיש נפ"ח ניניהו להלכה ונס נזה לח לחי' כמעניר על דנריו רק כמוסיף על דנריו ושיהיו דנרי שניהו נוזקות יחדו:

ח) במה שכתנתי נספרי ח"ח סי' נ"ד להקשות נסוכה מ"ג לחת לתקן התס לולנ וערנה שמה ושנעה כף לחתי טלטול נעלמת הוח ליחי שנת חחר רנה נזירה שמת יטלנו ניהו וכף ויעניהו ד"ח נרה"ר, והקשתי להרי לרנה נלח"ה ניתת לני' רש"י ז"ל נניהה דף ג: דרנה דס"ל מוקנה לחורייתת לת הדר ני' ת"כ הרי נמוקנה ליכת לתו ולוה לי' טעמת שמת יעניהו, והשיב כת"ה דכיון דנס ניו"ט שחל נחול ליכת מוקנה ות"כ לס נחוש לחיסור מוקנה נריכים לנטל כל מנות לולנ ניו"ט רחזון לפילו חל נחול וכמו שכתב מהר"ם פדווחה מונת נמנ"ת סי' תקפ"ח סק"ד לענין שופר נשנת שלח נזרו משום שמת יתקן כלי שיר דכיון דחשב זה שייך נכל יו"ט ות"כ לת יתקעו לעולם וה"ה הכת ותירון זה שייך נס לרנה דמוקנה לחר. וע"ז כתנתי נח"נ נקונטרס לנניס שלמות סי' י"ד לתמוה למה יהי' לולנ מוקנה ניו"ט נהי דלח תשיב כלי והוי מוקנה נשנת חנל ניו"ט להנערה מותר לת יהת לולנ עץ נעלמת דלפילו לדעת החוסרים טלטול עניס ניו"ט לתשמיש לחר חנל להנערה ודלי מותר כנש"ע לו"ח סי' תק"ג ס"ג ומנ"ת שס סקי"ת וי"נ ומקנית השקל:

ועל זה לחר מר ניקרת מכתנו סנרת ישרה דלע"נ דסתס עניס לינס מוקניס ניו"ט היינו משום דעומדים להסקה כניהה לנ. חנל לולנ שנוטלו למנוה ולת להסקה לפילו ינש לחסור נטלטול ולח דרמ"ס וטור מתירים כל טלטול נעניס ינשיס חנל רנה דס"ל מוקנה לחורייתת פשיטת ד"ל דס"ל כשיטת החוסרים עכת"ד, ור"ל דכיון דכל טלטול לולנ לחסור ניו"ט נרידת ל"כ לס נחוש לס תל נשנת מענין מוקנה נטל המנוה נכל יו"ט:

ואני נעניי לת נתקררה דעתי נזה דהרי לפילו לדעת החומרים לולנ של מנוה לחסור להנות ממנו לחתר שנעשה מנוותו מ"מ לס התנה מעיקרת שיהנה ממנו נחותו יום מותר כמש"כ הש"ע סי' תרס"ד ס"ט נני ערנה ולפילו להמחמירים נס נהתנה לענין לותו יום מ"מ לין סנרת לנטל מנות נטילה ניו"ט רחזון לס תל נחול מחמת זה דמה"ת ודלי מהני תנלי עכ"פ ויתנה עליו להסיקו תחת תנשילו לנתר דלנהי' ונפיק ניה ולמחר יקח לולנ לחר וכל זה ניו"ט נרידת חנל לס תל נשנת דל"ג הנערה שפיר הוי מוקנה ולין לומר שיתנה עליו לכנד נו לת הנית לחר נטילה דלדעת הרמנ"ם ז"ל פכ"ו משנת ה"נ מותר והוי כלי כמו שהניח כת"ה נ"י, דע"ז לין להחנות משום נזוי מנוה חנל הסקה תחת תנשילו מותר לפילו נשתן תרומה טחלה וכש"כ נלולנ דלת תשיב נזיון ומותר להחנות כן:

ג) ועל מה שכתנתי לדעין טלטול לולנ למנוה נס למ"ד מוקנה דחורייתת י"ל התורה לסרה נשנת ולת ניו"ט וכתב כת"ה דמפורש היפך מזה נגל"ת ניהה נ': ד"ה לספק דלי מוקנה מה"ת לת שייך לחלק נין שנת ניו"ט. לענ"ד לין מזה הוכחה לנגדי דהתס מיירי לענין ספק טרפה לו ספק נולדה ניו"ט דנזה שפיר לין חלוק נין שנת ויו"ט, חנל נג"ד גני לולנ דהוי כעניס ודלי י"ל דנשנת לל"ג הסקה הוי מוקנה נמור חנל ניו"ט דעכ"פ לס לת יתנו למנוה ודלי מותר נהיסק ונס דהכת הוי

מנוה נטלטול כמו שכ' נתורה ולפי ד"ל נשנת לסרה תורה מוקנה זה לגל לא ניו"ט:

ח) **אמנם** נעיקר הקושיא הדרנת ני ולמינת דקושיא מעיקרא ליתא, דנולפי הנמרא שאמרה טלטול נעלמא הוא לידחי שנת לא נעי למימר דלפי הוה מוקנה ליסור תורה הוי ניחא לא דפי שנת דהרי התורה שאסרה טלטול מוקנה עשתה לטלטול הלוג לחנות עשה וכמו שאין שום הוה למינת נעולם למנוע הקרנת תמידים ומוספים נשנת משום מלחכת נטילת נשמה והנערה נהקטרה או למנוע מילה נזמנה נשנת, משום חולל או מפרק או לנטל מנות לכילת מליקה נחטאת העוף לכהנים מחמת ליסור נגלה ל"ד יש שחיטה לעוף מה"ת ולא שייך לומר דיהי' לסור שופר ולולב נשנת, רק שם מנלו פשק שמא יתערב נזה ליסור לחר שלא התירה התורה נמנוה זו כמו הוללה נרה"ר או תקון כלי שיר דהוי מכשירי מנוה ולילכ חלול שנת נמלחכה לחרת ונזה נריכים למו למנרת מהרמ"פ הנ"ל וט"ז תקפ"ח סק"ה כיון שתתעקר המנוה לנמרי לא יכלו חכמים לגזור לע"פ שיש לחוש לליסור שלא התירה תורה נמנוה זו לגל מה שעשתה תורה מנוה, נלחר מן דלינו מנוה שלא ליסור כיון דנמקום דליכא מנוה לסרה תורה נער זה אין זה שוס הו"א נעולם. ועי' תוס' חולין יג. ד"ה פסח דלפילו ניחא דמדרנן חייש' למיעוטא ויכלו לאסור נשר תלוה וחולין מחשש מיעוט דנקנ נמקוס שחיטה לגל פסח וקדשים שאם מנוה אין יכולת להחמיר דהתורה נותה שלא לחוש כלן למיעוט זה, והא דלחר לחלי טלטול נעלמא הוא לידחי שנת, הפי' פשוט טלטול נעלמא ולא ליסור לחר מעורב בו וכפירש"י ז"ל ועי"ז תשני שמא יעניבנו ויגרום ליסור חדש:

ט) **מ"ש** על הרמנ"ם פ"ה מהלוסרי כפרה, נפלא מלוד, ולם נני' יל"פ נלופנים שונים, והמונחר לדעתי שרק מלה לחת היא טעות והיא מ"ש נריש לשמו והי' נ"ל קרנבו פירוש קרנבו כולו נ' נהמות וע"ז כ' נריך להניא קרנן לחר, פי' נ' נהמות שאם קרנן לחד. וכן אם הניא לשמו, פי' לאשם לנד, נריך קרנן על כל לחת, פי' הנשלר חייב מנערתו ראשונה עם קרנן שלם על השני', והכ"מ שיין נריש לשמו כתב המדפיס ע"פ טעות והכ"מ סתך על מלת וכו'. לם יתנל פירוש נכון לחזיק לו מלא חפנתי טינותא לם יליר עיני.

תנני אותבו תמוקירו ומשתשע באהבתו מחכה לשמוע מפובו ושלומו יסגא לחדא עד ביאת ינון.

אלטר שאול פפעפער החופ"ק הנ"ל

הנני מתענג נכל פעם שנדפסים דנרי תורתו נהפרדם הן נהלכה או נאגדה וקראתי מתוך טרדת גדולה יקרת תורתו נגירור הלכה נד' מיניס נמחונר וכן פרפרחות שלו נאגדה חניתים עלי ולכירנת מלתת שנשנה ראשונה נהופיע הפרדם נמדינתנו, נדפס פירושו המתוק לחיך נעניני החד נדיח ונגילי פסחים לוכל לחי לפיקומן נאחרונה שיאחר טעם מנה נפי ומתנל נאחירת חד גדיא ומהרהר נפירושו דמר ונשאר נפי טעם לאירה נעיסה כתינת יהינת. כן לחי מונח קורת רוח לם גדולי תורה קורלים דנרייי הנדפסים הה לא כניר נדפסו ממני ני מאמרים נהפרדם נענין נירור הלכה נסדור נטין ולנקשהו נא לם הזמן מסכים יתיש נא עיניו נהם ויודיעני חוי"ד הרמה, וניחוד נענין הוכחתי שלא לשנות מדעת הט"ז שכ' לכתוב נהרות סתם ולא לפרט נהר פלוני, ומי נהרות וחכם ח' חולק עלי ואומר לכתוב נגרוקלין על נהר ליסט ריווער ועל מי נהרות לף שלא עלה על דעת הט"ג כמו שהארכתי נחונרת סיון ועוד:

עד תשובה זו לא התוכחתי עם הרב יותר. לף שדנריו הם שלא נעיון ולא יתכנו, כי מה שכתב שניוס טוב יכול להחנות על הלוג שאחר שיגא נו יסיקנו נאש מה שא"כ נשנת מי לפשר להחנות שיכנד נו לת הניח מפני שזה נזוי מנוה לגל שריפה לינה נזוי כמו נתרומה טחלה שמנעירים לותה, הנה לנד שזו תקנה מהרה ורחוקה שכל יחיד ויחיד יטול לולג ע"י תנלי, לך פשיטא שלהסיק הלוג ניומו הוא נזיון ומה דמיון לתרומה טחלה שעומדת לכך ומנוחה נכך כמ"ש מתני' תמורה לנ: ושנת כה. ועיקר מה שמחליט שלחר הנטילה לסור לכנד נלוג לת הניח לפילו לם יתנה משום נזוי מנוה, זה לינו והוא היתר נמור כמ"ש מנילה כו: תשמישי מנוה נזרקים. לגלו הן סוכה לולג וכו' וכמ"ש רמנ"ם פ"נ מלינית ה"ט זורקו נאשפה וכמ"ש טור לו"ח כ"ל ונגלי לאחר נמר מעשה המנוה לכ"ע הנזיון מותר וכן נמנילה כז: מוכרים ניח הכנסת לפילו למרתן ולנורסקי וכו' וקי"ל כן נאו"ח קנ"נ ס"ט וכ' ר"ן מנילה שם נשם רמנ"ן דנהכ"נ הוי כתשמישי מנוה סוכה ולולג שנזרקין לאחר מנוותן:

סימן י"ב

במקום שיש גזירת משלה שלא ישנו נסוכות משחש שריפה על ידי הסכך, שם יונלים ידי חונת סוכה לשנת תחת הנגות "השלאקין" העשויים לפתוח ולסגור, נלי הסכך, או נסוכות המסוככות, והשלאקין עליהן למעלה ואם יכולים לנרך נרכת הסוכה, ולאחר החשמות שיש נזה:

ח) חשש ח', שאין הנשמים יכולים לירד נתוכה.

דעת תוס' סוכה נ. ד"ה כי שסוכה שאין הנשם יכול לירד נה פשולה מן התורה שהיא קנע, והסכך נריך להיות ערלי ורלייתס מריס תעינת שהנשמים סיתן הללה נחג וכן כתב הרלי"ש פ"ל סי' י"ג שם ר"ת ומרדכי סי' תשל"נ והנ"ה מיי' פ"ה הלות ט' וטור תרכ"ט ותרל"ה משמו, ומ"מ י"ל דרק מדרנן פשול וכ"כ נ"ח

תרכ"ט ותרל"ה וט"ז תרל"ה סק"ל וסק"נ ומפורש שם דהפסול הוי דרבנן. וכן כתב מגן אברהם תרכ"ז סק"נ שם לגודה שכי משם התוס' שלא יכפה נפסרים קטועים נמסמרים וכוונתו לתוס' ריש סוכה משום שאין הנשמים יורדים וכ"כ תרכ"ט סקכ"נ ותרל"ל סק"נ:

אבל יש מכשירים לפילו מדרבנן כמו שכתב מרדכי הל"ל נשם רש"י (ולשי יודע לפיפה כתב רש"י כן, ומנאתי להיפוך נפרדם לרש"י סי קפ"ז שכתב לם עושה סשוכה כמו נית ואין כוכבי המה נראים מתוכה פסולה, ולם כן מכל שכן לם אין נשמים יורדים פסולה לפי מעונה יותר כמ"ש טור תרל"ל נשם ר"ח דלפ דכשר לם אין כוכבים נראים אבל לם אין נשמים יכולים לירד גרע יותר וכן רל"ש נפ"נ סוף סי' ג' פוסק כנית הלל דלפ לם אין כוכבים נראים כשרה ונפרק ל' סי' יב מניל דעת ר"ת נשמים לם לי' לירד פסולה וכ"כ מרדכי הל"ל), וכן נהג"ה סי' הל"ל נשם ר' שמעון ניסו של ר"ת שסכך נפסרים שאין נהם לרגעה טפיפים וקנעם נמסמרים וכן כתב נשגלי הלקט. והמחבר והרמ"ל לפ הניפו מפורש דין זה ונפי' תרל"ל סי"ג כתב הב"ע שם דהמעונה כמין נית כשרה ונפי' תרל"ה סי"ל נסוכות נשנ"ך דאמרי סוכה ו: שעשאה לגל סוכה, הניל נב"ע רק דעת רש"י דתלוי גגל ולפ שיטת רל"ש נשם ר"ת דהתגלי שלא תהי מעונה להגן ממטר. לפ נפי תרכ"ט סוף סעיף י"ת כי ונהגו שלא לסכך נפסרים כלל, והוא מפני נשמים, כמ"ש נטור נשם סמ"ק ונב"י, לגל נד"מ לות ט' ומג"ל כ"נ כי משום גזרת תקרה. ולדינל כתב נשערי תשובה תרל"ל סק"ג נשם נרכי יוסף שפם יש לו סוכה לחרת לפ שאין הגשם יורד נה יש לסמוך על המכשירים ומנאתר דמנרכים עלי:

ונראה להוסיף לפילו לדעת ר"ת הפוסל כמ"ש למעלה, מ"מ הל ר"ת ס"ל לם סוכה קדמה אין פוסל לילן ודבר המקבל טומלה כמו שכתבו תוס' ר. ד"ה פירש ורל"ש שם סי' טז). ולפ שכל הרחשונים חלקו עליו וכן פוסק נשו"ע תרכ"ו ס"ל דאין חלוק בין סוכה קדמה לו לילן קדם מ"מ ר"ת הפוסל בגשמים היינו דוקא שם היתה מעונה ונעשית נפסול לגל שם הסוכה מסוככת כהלכתה וסובר לחר כך הגג עלי לפ שאין גשם יורד נה כשרה:

ומעם שיטת ר"ת יש לומר כיון דכתיב חג הסוכות תעשה לך שהעשיי מצוה וכמו שאיתא נמתני' שנועות פ"ג מ"ת נשנע לבטל לת המצוה שלא לעשות סוכה ומנחות מב. שאינו מצרך לעשות סוכה לפ שעשיתה מצוה משום דלתו גמר מצוה היל, וירושלמי נרכות פ"ט ה"ג מונא נרל"ש סוכה פ"ד סי' ג' ס"ל דמצרך על העשי' וכן כתב רש"י מכות ח. ד"ה השתא דעשיית סוכה מצוה וכ"כ נשו"ת ר' חיים לור זרוע סימן י"ת דכיון דדרש' נסוכה יש: תעשה ולפ מן העשוי ע"כ לפי תעשה שאינ נעשינו לעשות סוכה ומ"ל לר"ת דהתורה לותה לעשות סוכה נהכשר וכיון שנעשה נהכשר אין כל דבר שעלי לו תחתי' פוסל לותה:

ואמנם נאנני נזר לור"ח תס"ז כתב נטעמו של ר"ת, דלפ סוכה קדמה לז סכך שמניח לחר כך לינו סכך נפני עלמו רק מעשה סכך הרחשון, וכל זה לפ אין הסכך השני עושה פעולה חדשה, לגל נשלוק הלל הוא מגין מפני הגשמים והוא סכך חשוב נפני עלמו ואינו נטל להסוכה וגם ר"ת מודה שהסוכה פסולה לף שהיא קדמה. ועי' רש"י סוכה י. ד"ה לל שנ שהכשר שויל סכך להגין וכל שכן לפ מגין מגשם דמפורש נקרל וסוכה תהי לגל וכו' מזרם ומטר:

ודבריו תמוהים, דהרחי מכשר היל כשגדו, דהל גני גשר נאמת ר"ת מכשיר לפ פירש עלי' סדין לפ אין הסוכה חמתה מרובה מלאתה כמו שכתו תוספות שם, וגם הל ר"ת מניל רחי מסוכה כז: דר' יוחנן מכשיר סדין מפני החמה והל כתוב לגל יותם מחורב כמו שכתוב מחסה מזרם ומטר, ולמה גרע מחסה ממטר ליפסל, מגל מחורב דכשר:

וקשה מ"ל לתוס' דין זה דגשמים דנגמרל לל נזכר פסול זה ולדרבנה נמתני' כב. לימת המעונה כמין נית כשרה, ומה שהניפו מגשמים סימן קללה אין רחי דמ"ל משום דסתם סוכות מסככים נעגפים ועליס וכתוב נגמתי (ת. טו.) נלו ההר והניפו עלי זית וכו', וכן נסוכה יד: נשעת הסכנה הניפו נפרים וכי רש"י נד"ה והנלגו שאין הנכרים מכירים שתהל לשם סוכה, לגל מ"ל שלם יסכך נפסרים ותהי תשומרת מגשמים שפסולה מדלתי וכ"כ נפני יהושע. ונם קשה לפי מה שכתנו תוס' ג. סוף ד"ה לתמר, דלפ יושב נסוכה פסולה מדרבנן לל קיים המצוה מן התורה למה שלמרו הכל דלי לפסור מדרבנן לל שייך לומר דהוי סימן קללה מדלתר, הל י"ל לפי הוי רק גזרת חכמים נפסרים הוי סי קללה מה"ת, ולחנם יפלל לינ פשוט לתר ג. זה והל זה תלוי נפלוגתל נדבר שהינו רחוי מדרבנן לי הוי לינו רחוי מן התורה, ורש"י כתב להיפוך נסוכה כב: ד"ה כשרה, שלם עלה ניו"ט לסוכה נרחב האילן יפל ידי חובתו:

ולפי הס"ד של התוס' דגם הסכך יכול להיות קנע, תמוה למה הקשו מגשמים סימן קללה רק על רגל הל יותר קשה על ר' לליעזר דס"ל לירת קנע כמ"ש סוכה ז: ונרים תענית הודה לר' יהושע דגשמים סימן קללה וע"כ דלש"פ שפסולת נריכים להיות קנע לגל הסכך נריך ערלי, וכמו כן רחי מר' שמעון דס"ל שם ז: סוכה קנע ונעי לרגע מחיצות משום דכי מחסה מזרם וממטר כמ"ש ר' מחנה שם ו: וכי פליג על גשמים סימן קללה, ולף שנמרלה הפנים ירושלמי סוכה פ"ל ה"ל ד"ה רבנן כתב כן דר"ש פליג וס"ל דנעינן שלל ירדו

גזמים נסוכה, אבל לי לפשר לומר כן דהא רבנן דסנרי דשלש מחיצות די גם כן מניחים קרא דזרם ומטר כמ"ש תוס' ו: ד"ה וסוכה נשם ירושלמי, אלא שלומדים מזרם ומטר מחיצה לחת וכי גם הם חולקים על מתני' דגזמים סימן הללה. אע"כ דס"ל רק המחיצות יהיו למחסה ממטר אבל לא הסכך. ולפ כן גם ר' שמעון ס"ל כך דיש חלוק בין מחיצות לסכך ומה זה הקשו תוס' על רבא, וכן רש"י מניח שמתי דס"ל נדף ז: סוכה דירת קבע ומ"מ שם כב: אם אין כוכבי חמה נראים פוסלים משום דסכך נעשי ערעי, וקשה על בית הלל דס"ל שם ז: סוכה דירת מרעי ולמה נסכך מכשירים לע"פ שהוא מעונה לגמרי:

ובכלל קשה מנלי לרבא דדפנות נעשי ערעי הא תנאים רבים סנירא להו נדף ז: דירת קבע נעיגן, והחולקים דעתם רק לאין צריך דירת קבע אבל לא מצאנו להם למחיצות קבע פסולות, ומלמעלה מעשרים אמה אין רש"י ד"ל דפסולה מטעמים אחרים שנגמרת משום דלא שילטת בה עינא לו מפני שיושב בגל דפנות. וקשה על הריטב"ם דפוסק כרבא משום דקי"ל סוכה דירת ערעי נעיגן וכן כתב ר"ן שם וב"י רים סי' תרכ"ת, היה מציו בגמרא לצריך דפנות ערעי, ומה שהניא ריטב"ם רש"י מסוכה על גבי סוכה, שם רבנן ס"ל שם יכולה לקבל על ידי הדחק הוי סוכה דסוכת ערעי כשר, אבל קבע ודאי עדיף:

ובם יש להעיר למה אמר רבא דסוכה נעי דירת ערעי הא נעירובין נה: אמר רבא דבלי מדבר כיון דכתיב על פי ה' יחנו כאלו בקבע להו דמי ואם כן היו הסוכות נמדבר דירת קבע:

אך כמו כן קשה על כל התנאים דס"ל דירת ערעי כשר הא הסוכות היו קבע ואם היו ענני כבוד כרי אליעזר (סוכה יא:) ואפי שחשיבי קניני ור' אליעזר נאמת ס"ל ז: דירת קבע נעי. אך אפילו לר' עקיבא דס"ל שם סוכות ממש למה ס"ל סוכה כב. סוכת ערעי כשר הא כ' על פי ה' יחנו. ויש לומר דנירושלמי שנת פ"ז סוף הלכה ג' ר' יוסי בר רבי נון פליג ואומר כיון שהנוטים ה' להכניסם לארץ הוי רק לשעה ולא היו קבע. ויש לומר דר' עקיבא וכל התנאים דסנרי סוכה דירת ערעי ס"ל כר' יוסי בר ר' נון:

אך עיקר נראה דלא קשה כלל ואף לרבא דסוכות שנמדבר היו קבע מ"מ סוכות לדורות היו נריכות להיות דומות להן כלל, הא שנאמר תורה נסוכות תשבו שבעת ימים, הכוונה רק דירת ערעי לשנעה, וקרא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וכו' אין הפי שהסוכות שלנו תהייגה דומות ושוות לסוכות נמדבר אלא כמ"ש רים סוכה לימות המשיח הוא דכתיב:

ג) **חשש** ג' יש לומר בשלמא משום מחונר כמ"ש סוכה יב. נפסולת נורן ויקב הכתוב מדבר ורש"י ט: ד"ה הא ודף יא. ד"ה פסולה — ליתא הכא, כי תלוש ולבסוף תנרו הוי תלוש כמו שכתבו ג"י תרכ"ו בשם תרומת הדשן ומפורש בתוס' רים סוכה הנ"ל, דכתבו לפסול נסרים קבועים בסמרים מטעם בשמים ולא משום מחונר וכ"כ מג"א תרכ"ט סק"ח ופמ"ג, אבל תרכ"ו סק"א ופק"ט ותרכ"ט אבל סק"ח. (ועי' בנליס בנעימים ח"ג סי' ל"א ד"ה ובלעדי זה ודי"ה ויש להעיר). והא בנית פסול הוא כמו שכתבו רש"י סוכה יד. ד"ה ר"ת דסוכה אמר רחמנא ולא ניתו אל כל השנה, אבל הכא יולא מניתו ליצא תחת השלחן והוי כסוכה החיצונה אל יוצר דכתבה כמ"ש רש"י ח: ד"ה חיצונה כיון דכולא שחת לא הכא דייר והשתא דייר ליכא הכירא:

ג) **חשש** ג' נסוכה תחת השלחן פסולה משום סוכה תחת סוכה כמ"ש סוכה ט:

הגה אלו הי השלחן פסול מאיזו טעם, כתב ט"ז תרכ"ז סק"א נשם נעל המחבר רפ"ג, דסוכה תחת סוכה פסולה אין נה משום סוכה תחת סוכה וכ"כ פמ"ג שם ותרכ"ו מ"ז סק"ג נשם רמ"א וכ"כ מג"א שכ"ה סוף אות י"א. אך מ"ש נשם נעל המחבר, אמנם הרש"ה דחה טעם ר"י"ף ניחן תחת המטה משום סוכה תחת סוכה וכתב שאינו נכון. אבל לא כ' טעם זה. ונט"ז תרכ"ו סק"ג כ' גם נסכך פסול הוי סוכה תחת סוכה. ואי' לחנין דעת המכשירים כי נסוכה ט: כ' רש"י נד"ה מאי למימרא דתחת האילן יש ג' מככים, אף דאילן פסול (ועי' בית מאיר תרכ"ו ס"ג ותשר תפארת בני לוי"ח סי' כ"ט):

אך כיון שיש לומר שהשלחן כשר לכ"ע יש כאן סוכה תחת סוכה, אבל צריך שיהי' מן השלחן לסוכה עשרה טפחים כמ"ש תרכ"ח סעיף ל' ועל פי רוב אין י' טפחים. ואם אמנם שמשנה נרורה תרכ"ו סק"א נשאור הלבה כתב דמ"ש נס"ע נסוכה שתחת האילן שפסולה נכל ענין, הכוונה אפילו נפחות מי' טפחים וכ' כן נשם מהרש"א ובית מאיר ואם כן נם הכא אפילו אין י' טפחים פסול. אך נאמת הם שונים נטעמיהם כי נמהרש"א הטעם משום פסול מחונר ולא שייך נשלחן, אלא הבית מאיר כ' משום שני מככים דדוקא נסוכה תחת סוכה נעי י' טפחים כמו שאיתא נסוכה י'. כהכשירה כך פסולה דסכך סוכה שאינו אלא ערעי אינו ראוי להיות שם סכך עליו אלא מפני הטיחות מנות סוכה לכן נעי י' טפחים אבל תחת בית ואילן דשם סכך עליהם כל יתות השנה גם נפחות מי' טפחים הוי שני מככים. וה דבר חדש ואין לו רחי':

ד) **חשש** ד' אלא נעשה השלחן לשם גל ופסול כמ"ש תרל"ה בגי גדיש וכן כתב רמ"א סוף סי' תרכ"ו אלא יש תחת השלחן הסנור שתי פסולה מטעם זה כמ"ש מג"א סק"ט:

הגה יכול לפתוח את השלחן ויסנור תוכו לשם גל והוא עלמו סכך כשר כמ"ש פמ"ג תרכ"ו אבל סק"ט

ומחנית הצהל תר"מ סק"ט וכן כתב נמ' נכורי יעקב תרכ"ז סק"נ:

ה) **ששש** ר' חם נסרי הצלחה רחנים לרגעה טפחים ופסולים מדרנען מפני נזירת תקרה כמ"ש תרכ"ט סעיף י"ח:

הגה נסוכה יב. נמחלוקת ר' יהודה ור' מחיר, ורב מפרש מפרש דר' מחיר פוסל ור' יהודה מתיר לפילו נסרים ברחוס לרגעה. ולכאורה לר' יהודה לדעת רב לכל נסרים כשרים לסכך, מה הוא החלוק בין סוכה לנית דנם נתים יבש נלא מעזינה, ויש לומר דר' יהודה הא ס"ל נדף לו: ולפ. דלפטות סוכה דוקא נלרגעה מיגים שנולנ ונסרים הם מהדם ולרז הם החלוק בין סוכה ונית ועל כן לשיטתו לא שייך נזירת תקרה, ור' מחיר דס"ל שם סוכה של כל דבר שפיר לית לי' נזירת תקרה כדי שיהי חלוק בין סוכה לנית. (ולא לשמואל דר"י פוסל נסרים של ר' טפחים קשה למה יש נזירת תקרה הא יש הפרש דהא סוכה היא של לרגע מינים). לך נאות זה לינו דהא בין התורה גם ר' מחיר מודה דמסככים נסרים ובקשה מה חלוק בין סוכה לנית ולריך לומר דסוכה לריכה להיות לשם של וכמ"ש סוכה דף ח: ועל כן נית של כל הפחות פסול:

ואיתא שם יד: מעשה בשעת הסכנה שהניחו נסרים של לרגעה ובסכנו ע"ג מרפסת ויצנו תחתיהם, לחרו לו לין שעת הסכנה רלי, וכמו כן שם לא: נלולנ בינב לין שעת הדחק רלי, וכתב הריטנ"א יב: דר' יהודה ס"ל שלו היתה נזירת נסרים לא היו מנרכים לפילו בשעת הסכנה כלל היו פסולים מן התורה ור"מ ס"ל דנסכנה לא נזרו ונרכו נם כן. (והולכים לשיטתם נסוכה כב. נסוכה ע"ג נהמה דפליני לי לינו רלוי מדרנען הוי לינו רלוי מן התורה), וכן נרלה מר"ן לא: שכתב נשניל שעת הדחק לין מנרכים על לולנ הפסול מן התורה ומשמע דנסנרים שפסולו מדרנען מנרכים, והרמנ"ם פ"ת מלולנ ה"ל, כתב לפילו נלולנ יבש דפסול מן התורה דנוטלים לותו בשעת הדחק ומשמע דה"ה שמנרכים ולם כן כ"ש נסנרים דפסולי דרנען הם, ונשלטי הנטורים כתב דנשעת הדחק מסככים נסנרים כיון שלין פסולים מה"ת, ונרלה לכן לענין נרכה. ובקשה הא נם נלולנ יבש כתב נ"ג דמנרכים בשעת הדחק לע"ג דפסול מדלוי משום שהני פסולי מסרן הכתוב לחכמים והכשיר לותם בשעת הדחק וכמו שכ' הרא"ש פ"ג סי"ם י"ד, ולריך לומר דרק בפסול הדר שייך לומר דנמסר לחכמים כמ"ש ר"ן נמתני' ריש פרק ג' משום שהכתוב לא פרט נדבר כלום אלא סתם ולמר שהא המלוה מהודרת ומסרה לחכמים ולכן בנסנרים אלו היו פסולים מדאורייתא לא היו מנרכים עליהם:

ואמנם נפתיחה כוללת לפמ"ג חלק ד' אות ז' מסופק לי מנרכים בשעת הדחק בסוכת נסנרים שיש נהם לרגעה. אבל הא מפורש בריטנ"א דמנרכים וכן נרלה מרמנ"ם ור"ן וכיון דנרכה שלינה לריכה היא רק לימור דרבנן כמ"ש כל הפוסקים, הם לתרו לנרך בשעת הדחק. לך לפי הרמנ"ם דס"ל נרכה שלינה לריכה היא דאף כמו שכתב מג"א רט"ו סק"ו ומפורש כן בת' פאר הדור סי' ק"ה ומ"ה ס"ל דמנרך על לולנ יבש בשעת הדחק. ויל הטעם כר"ן דהדר מסר לחכמים:

וראיתי נתשר חסד לאנרהם ח"ג סי' ע"א שרלה לדון שלא מהני בטלוק שעת הדחק כנסנרים, מפני דשייך כאן מה שאמרו נסוכה יב. נזירת תנילה שמא יניחנה ליבש והו"ל תעשה ולא מן העשוי והכא נמי דמה נפ"מ והפרש בין תנילות עלים הנתנדים יחד לו נסרים קנועים ודנוקים נמסמרים וכיון שכל הבנה בטלוק מכוסה שלא בשם לא לשור בסכך בו בשם סוכה אלא כסוי כל הבנה ובנזירת תנילה לא מלינו שהקילו בשעת הדחק, ובעלם ממנו מ"ש מג"א תרכ"ט סק"נ דה"ה כל פסולי דרבנן ול"ב נם תנילה מותר בשעת הדחק:

ועל כן אם יש בזרת המובל לו שעת הדחק לאחרת, אם יש עשרה טפחים בין הסכך לבלוק יסיר הסכך ויבנ תחת הבלוק לבדו, לאחרי שיפתחנו ויסגרנו בשם לא. ואם אין עשרה טפחים יבנ בסוכה המסוככת תחת הבלוק, זולתי לדעת בית מחיר המובא למעלה אות ג' שזה הוא סוכה תחת סוכה, טוב יותר לבנות תחת הבלוק לבדו:

סימן י"ג

ארבעה מינים במחובר

אי יולאים מצות לרגעה מינים נמחובר לקרקע. הפרי מבדיל לו"ח סוף סי' תרנ"ג מסופק בזה, ובשפ הבל"ח שבת קלא. כתבו דיולא אם נטלם עודם מחוברים ובפ' מבחת פתים להג"ר מחיר לרלק כתב דלינו יולא ורלי מחולין טז. לילף שחיטה בתלוב דכתיב ויקח את המלכלת והכא נמי כי ולקחתם. ועי' תשר רש"ם חלק ד' סי' ל' ובספרו לרחות חיים תרנ"א אות י"ז ובתשר אור המחיר להג"ר מחיר שפירא סי' ח. שפלפלו בזה:

ב) על רלי מבחת פתים יש להביא, להט"ז יו"ד ו' סק"ד כתב בשחיטה פסול בחובר שלאחר בתלכת ויקח מידי בניקח מיד ליד והייבו דוקא בשחיטה דכי יד ושלח תבריח את ידו ויקח את המלכלת משא"כ בדי מינים שלא מכר יד וכמו שכתב המג"א תרנ"א סק"י מי כתיב ולקחתם ביד. ובס' תום' נחולין שם ד"ה מבן כתבו בשלמד מדכי ויקח ולא ויכין ופשיטא לחן רלי לכתן דהא לריך לכתוב ולקחתם. ואחבם בהלכות קטנות מ"א סי' ע"ז מובא בשם תשו' רשב"א חלק ק"כ (והיא של ר' יואל הלוי

לני הרמנ"ה) דפשיטא ליה דנגולג נעינן יד דהיכא דכתיב לקיחה נעי יד. אבל נאמת אם כי רק דנעי נטילה משונה כענין שניטל ולא כלאחר יד והייט שתהי כדרך שנוטלים, אבל אין הכוונה דכיון דכי לקיחה נעי יד, כיון דלא כי יד נתורה ונרשנ"א ניטין כא: כי דנט פסול נמחונר כיון דכי ונתן נידה נעי שיהי ניתן מיד ליד, והייט תלוש וכן כוונת רמ"ח שם פרק ג' סי' כ"ג דלא ליתן הנט מחונר דכי ונתן נידה כמ"ש נ"י תה"ע קכ"ד ד"ה אין, כלומר דנעי דנר הניתן מיד ליד, ונם שם כי ריטנ"א דלא דכי נידה אין דורשים שיהי דנר הניתן מיד ליד כמ"ש נ"מ נו: נבי תוכחה דתוקא התם משום דשני קרא נדנורי דהו"ל למימר לו קנה מעמיתך וכי מיד, להורות דנר הנקנה מיד ליד אלא נגט הטעב כפשוטו שפי לפשר לתת דנר מחונר נידו של חנרו אלא אם כן נתלוש, וה שייך רק היכא דנעי נתינה ליד חנרו. אבל הכא לקיחה שפיר יכולה להיות נם נמחונר:

ומפורש לאין יכול לתת לה נט נמחונר. נמתני' ניטין יט. דכולל יחד עלה של זית וקרן פרה ויד ענד, ונפרה וענד נותן לותם לה ולא הזית ל"י ליתן רק יחלוב לותו כמ"ש רש"י. ועי' נתי' הרי"ם ונתפארת יעקב ניטין כא: להק' למה לא הוי נגט נתינה נמחונר הא שם עז: לתרי תיהוד ותפתח ותחזיק וכי תרי סד"ה ותחיל דמה שהגט נא מרשות הנעל לרשותה הוי נתינה וכאלו נא מידו ליד והכא נמי למה לא מהני הקנאת המחונר, ותי הרי"ת לריך הסנר:

ובבכורים ריש פ"נ מחלוקת רבנן ור' שמעון אם יש נכורים נמחונר, ונפ"נ מ"ד שתם מתני' נכורים נקנים נמחונר וקאי לרבנן, ור"ש חולק כמ"ש נתוספתא סוף פ"ח נכורים אין חייבים עליהם נמחונר לקרקע ופי' הרע"נ נטעמו של ר"ש דכתיב פרי ולכן נעינן שתהא קריאת השם נתלוש, ותמה התוי"ט הא לף נמחונר פרי הוא ונפרט לאחר שנמר נשולו ואם כן נאתרוג דכי פרי עץ הדר, אין יוצאים להרע"נ נאתרוג מחונר דלא מקרי פרי:

אך הא ליתא, דמ"ש הרע"נ הוא מירושלמי, ומפורש שם דמחלוקת רבנן ור' שמעון הוא על נוסר דרבנן ס"ל דכתיב ועתה הנה הנאתי לת רחשית פרי האדמה נשעת הנאה פרי הא נשעת הפרשה ל"ל להיות נמר פרי ולפי' נוסר ולפי' פנין, ור"ש ס"ל מה נשעת הנאה פרי לף נשעת הפרשה פרי (וכדלייתא נניטין מז: ולקחת והנאת שתהא לקיחה והנאה נאחד). אבל פרי שנמר לף נמחונר הוי פרי, ור"ש חולק רק על נוסר דמסתמא כל זמן שלא נתלש לא נמר דהא לאחר נתיני ורואה תאנה שנכרה היינו שלא נגמרה כל נרכה כמ"ש הרע"נ ופני משה אבל אם נגמר לף נמחונר כשר לר"ש וכ"כ נתי' אבל שם על המשניות ותי' מהרי"ח שם, ויש להוסיף רתי דהא ר"ש ס"ל נ"ק עו: כל העומד לזרוק כזרוק דמי, ומפורש שם מתני' נה: ר"ש אומר לוכלה פירות נמורים משלמת פירות נמורים משום דס"ל כל העומד לנזוז כנזוז דמי וכר"מ שנועות מנ. נעננים עומדות לנצור כנצורות דמיין כמ"ש תר' נ"ק נט: ד"ה ופסק וכתונות נא. ד"ה סוף ושנועות שם ד"ה כנצורות. וי"ל דמ"ש נפ"נ מ"ד תני סתם נכורים נקנים נמחונר ולא פליג ר"ש דמיירי שנמר הפרי לנמרי ועל כן מניח נירר פה: לריך הלי קרא נכורי כל וכר לרבות ושנחורנה והכא נרפ"נ לית מניח פסוק זה משום דהכא מיירי נפרי שלא נגמר, ולריך לומר דתום' ספ"ח ר' שמעון בן יהודה משום ר"ש דנכורים אין חייבים עליהם נמחונר הייט אם לא נגמר:

אך קשה כיון דנירושלמי רפ"נ מניח קרא ועתה הנה הנאתי דנשעת הפרשה לפילו נוסר למה לריך שם נפ"נ קרא נכורי כל אשר נתרנם על מחונר הא לא מפריש נוסר אם כן עודנו מחונר. ועוד קשה דנמנחות כה: לריך הלי קרא נכורי כל וכר לרבות שנגג ושנחורנה ושנעלין ושנספינה ואם כן מניין ללמוד מחונר. והיולא לנו דכמו דנכורים הוי פרי נמחונר, ה"ה הכא נאתרוג:

ג) **ובחשו"** רש"ס ח"ל סי' לי כתב שאין ליטול ד' מינים נמחונר משום דנעי הנאה כמ"ש נסוכה מנ. ופסחים ז: מדאנהי נפיק ני' ולי לפשר להגני נמחונר לך נראה דנם לענין קנין רק דעת רש"י כתונות לא. ד"ה דלי דלפילו ניד נעינן הנאה שלשה טפחים אבל תום' שם ד"ה דלי כ' דנדנר שנידו אין שיעור להנאה וכ"כ תום' נ"ק כט: ד"ה אלא כיון שהוא נידו קני נפחות מנ' וכ' נתינות סי קנ"ח סק"נ דלא"ל לפילו טפח, ומ"ש ט"ז לו"ח שם"ז סק"ו אם הניח הערוג תלרות על ידו לריך הנאה טפח, תמה עליו נמשנה נרורה ונחלקת יותר מהמ"ע סי' ש"נ. וכ"ש הכא נמלוה דנידו אין שעור להנאה וכל שהוא סני ולפי' נעוד שהד' מינים מחונרים יכול להגני אותם וכן כתב נספר ערוך ריצ"ן להרב ר' יצחק נער מלונרחנין נן מחנר תולדות נת סי' י"ד דמחלוקת אי הנאה ניד לריך שעור הא דוקא נני קנין היכא שרולה להוליך מרשות לרשות משא"כ לגאת ידי נטילת לולב תיכף כשמגיע לותו כל שהוא יולא ומייבג נזה קר הגאון רעק"א נדרוש וחדוש סוכה מנ. דפריך מדאנהי נפק ני ולא הוי טעה נדבר מלוה, הא מ"מ נשעת העקירה טעה ועשה משום ולפי לפשר לחייבו דהוי הנחה נלי עקירה. אך מיד שנעקר הלולב אף שלא הגיע טפח כבר יולא נו, משא"כ לענין חיוב שנת כ' תר כתונות לא. ד"ה ניחא דנעי עקירה למעלה מנ' ושפיר פריך מדאנהי נפיק כי לפני נמר העקירה כבר עשה המלוה וכן תר' מחלקת יותר חלה נ' נהשמטות לות ס"ז:

וגם נראה דמ"ש נגמרת מדאנהי וכ"כ רמנ"ם פ"ז מלולב ה"ט שיניהם, הנאה לינם דוקא והכוונה לנטילה ניד, וכמו שאמרי כתונות ל: מעידנא דאנהי

קניי

קניי' ונע"ז מב. דילמא מגנה לה ולתוס' דנידו ל"ג הגנהה הפי' היא משיטלנו ניזו. והא לא מציטו נמחרת מקור להגנהה זו מניין, ומאותו מקום עלמו לפי' להגנהה לאו דוקא, דאם היכו יוצא בנטילה עד שיגני' מה מקשה מדאגנהי' נפיק הא אפשר שנטלו ולא הגני' עוד לאותו וכ"כ נתי' רש"י נסס הגר"א וכן רפי' מתוס' פסחים ז: ד"ה נעידנא שהקשו כיון דנפיק חיך ינרך לנרך עונר לעשייתו. ומה קר' הא י"ל שמנרך נין נטילה להגנהה וכן רפי' מתוס' סוכה לט. ד"ה עונר ורא"ש ור"ן סס שטרחו למצוא תופן חיך ינרך נגולג עונר לעשייתו ותי תירוצים שונים ולא תי' שינרך נין נטילה להגנהה, ונצ"ע תרי"ל חין זכר להגנהה כלל, לך נפרי מגדים מ"ז סק"נ מניח הגנהה נסס לטוראסס ונראה שחיכה לעכוב:

ד) **והגה** נשנת קלא. לוגג וכל מכשיריו דוחים לת השנת דנרי ר' לליעזר, ולי לפשר שיהי' נו מלאכה לפי' רק הקילה ממחונר כמו שכתב רש"י וכ"כ רש"י סוכה מב. ד"ה למכשירי, והוסיף שנריך לתוגדו, והיינו לר' יהודה לגוגג נריך לגב, הרי לחין יוצאים מן התורה חלא נתלוג, וכן כתב כ"י ס"ת ל. שלף שנריך לעיקר מלות גוגג לעוקרו מן הדקל מ"ת העיקר היא הנטילה, ומ"מ יש לדחות דר' לליעזר ס"ל להתורה כתנה ניום להתיר להקנן נשנת נשנין מכשיר שלי לפשר להס לנוח חל העץ וכן יש לומר נכוונת הכ"י, חך תוס' סוכה לב. ד"ה נתשרה כתנו והא דמשני הכא נתשרה דמשה ולא משני דמיירי נע"ז של נכרי וקודם ניטול משום דמשנקלן הגוגג מן הדקל כתנטל הרי שלעתם שלי לפשר להס לנוח חל העץ ונריך פי' מה טעמו של דנר:

ונראה הטעם דדנרה תורה נכל מקום לפי דרכו של עולם וכמו נמלאכות שנת ליטו חייב רק חס עשה כפי דרך המלאכה וכמו שחמרו שנת עג: לין דרך תליסה נכך. (ולענין תליסה נפיו תוספתא פ"י שנת כי התולג נפיו פטור לחין זו דרך תליסה, ורש"י סוכה לז: ד"ה חנל כ' שהוי תליסה נמורה וכ"כ נכור שור תי' שנת עג: ומנ"א שלי סקי"א מסופק נזה). ונס עד: לין דרך נזיזה נכך וכרי ונדף נב: המוליך משא על רחשו פטור ותק"ל לכשי הולך עושים כן נטלה לעתן חנל כל לדס ונס לד: וכי דרך לרינה נכך וכרי ונדף קג. לשמלל לחלי חייב הא לין דרך כתינה נכך ורש"י סב. ד"ה והא הולחה, וכן נפסחים כה: כל לסורים לין לוקין עליהס חלא כדרך לכילתס ונשנה למלך פ"ה מיסודי התורה ה"ו דכן הוא נמנות עשה של לכילה. ומש"ה נתרנע מיכים לכתינ ולקחתס נעינן שתהא דרך לקיחה ופתס לקיחת פירות היא נתלוש ולא נמחונר וכן כ' ר' יואל הלוי נתשר רשנ"א הכ"ל דנע' נגולג נטילה תשונה לרע"ן שכיטל ולא כלאחר יד וכ"כ שערי תשונה לר"ח תרי"ל סקי"א שהיו יכול ליטול הלולג נזיזו שהין דרך לקיחה נכך, והא דינמות קה. גידמת חולנת נזיזי, משום כיון שהיה יכולה לעשות ניד' הוי דרכה נכך וכמו ליטר:

ה) **ואם** נד' מיכים נמחונר יש ליסור מוקלה מדרנגן. נתשר הרשנ"א רנ"ז מונא מג"א תרי"ה לוסר מוקלה לפילו לגורך מלוה וכ"כ מג"א תקפ"ו ס"ק כ"ה. לגל הריטנ"א סוכה מב: ד"ה ושתר, כתב דלא לסרו חכמים מוקלה נמלוה קנועה כלולג וכן מג"א תנ"א סק"ל מתיר טלטול מוקלה לגורך כסוי וכ"פ שער העולך פ"נ מי"ט ה"א המיקל להתיר טלטול מוקלה לגורך מלות לולג לא הפסיד וכ"כ נתשר ר' חייס כהן נתשר נכך המחנר ונס' קהלת יעקב תנ"א סעיף ט"ו:

אבל ודאי דאסור ליטלס נמחונר ני"ט משום גזירה שמא יעלה ויחלוש ולין משתמשים נמחונר כמ"ש מתני' ר"ה לנ: שופר של ר"ה לא עולין נאילן, ונסוכה לז: לחרות נמחונר לסור להריס נו וכו' ולפילו הדם דמותר להריס כמ"ש סס לגל לסור ליטלו ניד כמ"ש ט"ז תרי"ח סלי"ז סק"ז, ונראה זה כוונת פמ"ג לגל מ"ם תרכ"נ שעל ספק לס יולחים נמחונר ניין לסוכה לז: והייטו דלמר סס לחרות נמחונר לסור להריס ומ"ת למר לחרות של מלוה מותר להריס, וע"כ דלין יולחין נוומחונר ומסס לחרות של מלוה חלוש הוא, ולכן סוכה לב. נקטס רלשו ועלתה נו תמרה ניר"ט כתב רש"י ד"ה ועלתה דנחלוש מיירי, דנמחונר לפילו לס כשר מדחורייתא מ"מ לסור מדרנגן:

ו) **ולכאורה** יש לומר לחרות מחונר פסול מן התורה כיון שמה"ת לסור לקולנו כמ"ש תוספות ניצה ב. ד"ה נזרה נסס הירושלמי ל"ל לין נו היתר לכילה וכמ"ש סוכה לה. לך ל"ל כיון דמה"ת מותר לקולנו על ידי נכרי ולפילו ענר ישרלל וקלנו מותר נלכילה מה"ת יש נו היתר לכילה, ולף דנסוכה סס לחרות של תרומה טמלה פסול משום לין נו היתר לכילה ושיטת רש"י ניצה ב: ד"ה תנח ותוס' ד: ד"ה ותנן דחרומת פירות רק דרנגן וכן מק' סס לה: על לחרות של דמלי מ"ט נית הלל מכשירים ופירש"י ד"ה מ"ט משום שלין נה היתר לכילה ודמלי מדרנגן, לך כמ"ש נפסחים מת. מה טנל וכרי שלסור נופו גרס לו יפל מוקלה שלסור דנר לחר גרס לו והוא רק לסור דרנגן תשיג ממשקה ישרלל, וה"ה נהיתר לכילה דוקא תרומה טמלה ודמלי שהן לסור הגוף לין נהס היתר לכילה משל"כ מחונר שרק יומא קל גריס ולמחר מותר יש נו היתר לכילה (ועי' ספרי דל"ת סונית י"ד לות נ'):

וראיתי נתשר לור המתיר מהנ"ר מתיר שפירת מלונלין סי' מ' שהניח רלי לפין יולחין נמחונר מסוכה לה: לחרות של תרומה לל יטול ופלינו לי מפני שמכשירה. ונפ"ל מתרומות הכ"ו כתב דתרומה ושלה עדיין היא תרומה ונחום' תולין קיח: ד"ה וכסס כ' לפי ולמה

ולמה לא הניח רמב"ם טעם שמפסידה שהוא לחומרא כשחזר ונטעו ליום מקבל עול הכשר ולפ כן ליכא נייהו נמחוגר דליכא משום שמכשירה רק מפני שמפסידה וע"כ שלין מנות לחברו נמחוגר:

ולבר זה היא מילתא דלא שכיחא כלל, לין קו כלל על הרמב"ם, כי נטו"נ מ"ב לו"ח סי' קל"ו הק' הג"ר יעב"ץ נרלין לפמ"ש תו' ד"ה מפני דיכול לומר נפ"מ שהוכשר כגר ות"כ טעם שמפסידה נ"כ חומרא ולמה השמיטו הרמב"ם ות"י הטו"נ שהרמב"ם כתב שמא יכבירו וכוונתו שאפילו ליכו מכבירו עתה לסרו חכמים על הספק שמא יארע פעם לחברת שיכבירו וע"כ אפילו לפ לחברת זה כגר הוכשר גזרו שמא לפעמים יטול לחברת שלא הוכשר, ונראה רלי רמב"ם דהחשב על ספק שמא יגא להכשר, דהא לין ודאי שהחברת יוכשר וקרוב שתדקדק האשה שהחברת לא יתלחלח, ועל כן לף לפ נתרומה ושחלה ל"ש החשב, לסרו תמיד ומפני שמכשירה תמיד לחומרא (עי' ספרי מ"ג לו' לות י"ט):

סימן י"ד

ג' כסלו תרצ"ו.

גר מערבי וחנוכה

במשנה לא נזכר כלל גם גר מערבי שהי' דולק יומר מכל גרות המנורה, כי נתמיד פ"ג מ"ט ליתא נכגם ומנא שתי גרות מזרחיות דולקים וכו' מנלן שכנו מדשנן ומדליקין וכן פ"ו מ"ח ומניח לת הנערבי דולק שמעמנו הי' מדליק לת המנורה נין הערבים מנלן שכנה וכו'. כי מה שכ' מנא ב' גרות מזרחיות דולקים, לין הפי שפעמים רגות הם דולקים גגם יותר מלחרים, כי פעמים מנא הגרות דולקים כמ"ש הרע"ב רק שאחר גרות מכגן וב' גרות לגו מניחם דולקים כי הטנתם גריכה להיות מיוחדת לאחר הקטורת כמ"ש ניומא י"ד: ולג: ומה שליתא בתורת כהגים לאחר פי"ג סי' ז' להעלות גר תמיד שיהא גר מערבי דולק תדיר שאמנו יהא מתחיל וגו יהא מסיים לין הכוונה על פי גם לגא שאנוה על גר מערבי שיהא דולק תמיד על ידי שיתגו גו שמן נגוקר, ורלי שסייס לאח"כ כיגד נכגם וכר מנלו שכנה וכר כלשון משנה תמיד פ"ו מ"א, וכן מ"ב בספרי נהעלותך יליכו שנעת הגרות וכר לי מערב עד בוקר יכול כולם תלמוד לומר לפני ה' תמיד שיהי גר מערבי תדיר שאמנו מדליק לת הגרות נין הערבים, הפי כן שעל הכהן ליגוק גו שמן נגקר כדי שידלק כל היום וכמו שכתב רמב"ן תנוה על רש"י שפירש כל לילה קרוי תמיד והקשה עליו מספרי ואת"כ שאפילו ניום מדליק גר מערבי והוא תמיד לעולם:

ואמנם נאיך לאמר שם סי' ט' כתב העדות עדות לכל נלי עולם שהשכינה שורה ניסרלל והייגו שהי אגן אגר מערבי דלק כל היום ע"פ גם וכן שנת כג: ומנחות פו: וניומא לט. ליתא לרגעים שנה שנמצ שמעון הנדיק הי' הגם ואחר כך פעמים דולק ופעמים כבה, לך לפילו לפ כגר היו מתגים גו שמן נגוקר כי מ"ב נתורה תמיד קלי עליו ומנוה שידלק כל היום, והתורה לא סמכה על הגם וכמ"ש רש"י שנת כג: סד"ה ונה ונזו"ת רשב"ל סי' ז"ט ונפי הר"ב משלגן על ת"כ הנ"ל סי' ז' וכדן כ' רמב"ן לאמר (כל. ז), סוף ד"ה דגר כי לא תסמוך התורה נלזהרותיו על הגם:

ואף שפשטות לשון גמרל חגיגה כו: מנורה לא כתיב נה תמיד הוא כמ"ב רש"י תנוה הנ"ל שלא דלקה תמיד לך תו' ד"ה מנורה הקשו הא גר מערבי דלך תמיד ותי דשה הי רק על פי גם, והייגו דמתגי דלא תגי מנורה מיירי נזמן שלא הי גם ולף דתמיד הדליקו גר מערבי נגוקר כמ"ב ת"כ וספרי, מ"מ היו יכולים להטניל לת המנורה לפגי ההדלקה:

ואה זה פלא גמדרש תנחומא תנוה סי' ג' ל"ר תגיגא סגן הכהגים לגי הייתי משמש נגית המקדש ומעשה נפיס הי' גמנורה משהיו מדליקים לותה מרלש השנה לא היתה מתכנה עד שנה לחברת, והלגר מתמיה כי לפ כן נטלה מנות הדלקה והטנת הגרות לכל השנה. ועוד קשה כי ר' תגיגא היה נסוף ימי הגית וגם לחר החורגן כמ"ב תעגית יג. כלגי הוא גית לגקיגו לאגד עליו טגילה פעם לחת נשנה וכן רלי מתתגי' מנחות סד: שלמר העומר נשנת הי' נקגר, והייגו שכגר נטל העומר, ולא לא הי' גם כלל כמ"ב ניומא לט: לרגעים שנה קודם חורגן הגית לא הי' גר מערבי דולק:

ובתשו' ויאי יעקב לו"ח ל"ט הגיא נפפ לגיו, דודי הה"ג ר' יחיאל מיכל משעפס תירון על קושיית נ"י לו"ח תר"ע למה קגעו שמונה ימי חנוכה הא הי' שמן נפך על יום לחד והי' גם רק שנעה לילות, ות' שהגם הי' גיכר להם מיד ניום הרלשון כשרלו שגר מערבי דלך כל היום גגם, הגיגו שהי' גרכה נשמן נפך להדליק גם מחר, דלפ לא כן למה דולק גר מערבי הא כל עקרו הוא רק להדליק כל הגרות. ולף שגם חנוכה הי' מלה ושנעים שנה לחברי שמעון הנדיק (שמעון הנדיק מי ג' לגפים תכ"ת, וחנוכה ג' לגפים תקל"ו), לך הא ניומא הנ"ל ליתא שגם לחברי שמעון פעמים דלק. וכן שם לט: שרק מ' שנה לפגי החורגן פסק לגמרי, ולפ שכו לגם גר חנוכה, פשיטא שגר מערבי, גם השכית, הי' גימיהם ושמחגיתא מגילה יא. העמידו לת החשמונאים נמעלה לחת עם שמעון הנדיק ולא געלתים גימי יווגים שהעמדתי להם שמעון הנדיק וחשמונאי וגניו ומה שגוסף עוד ומתתי כהן גדול, קשה הלא כפול לשון והוא הוא גם מ"ב כ"ג היא רק תואר כגוד כי ידוע מקדמוניות שלא הי' כהן גדול:

והרמב"ם

והרמב"ם נפ' המשנה תמיד פ"ג מ"ט מניח גם מערבי וכתב שלא כנה זמן הרגה כמו שהוא מפורסם. אך נתנורו הגדול השמיט הגם, והיינו מפני שכ' פ"ג מתמידים ומוספים הי"ג שהלקת הגרות היא הטנתם ופ"ל שהמנורה היתה דולקת תמיד גם ניוס כמ"ש הכסף משנה וא"כ אין נפ"מ בנם. ודברין נפלאים מלד. אין לפשר שהלקה והטנה אחת היא, הן זה נגד מ"ש תורה (שמות ל. ז.) נטורך נטורך נהטיבו את הגרות. ונהעלות להרן את הגרות נין הערבים, הרי שהן תלוקות ושוטת זו מזו. ג) ונגד ת"כ וספרי הכ"ל שתמיד קאי רק על נר מערבי ולא על כל הגרות. נ) ונגד נמרת תגינה הכ"ל דנמנורה לא כתיב נה תמיד. ד) והרמנ"ס נעלמו מחלק נין הטנה להלקה נפ"ט מניחת מקדש ה"ה וה"ז. וכנר תמה עליו נתשו' הרשנ"ח סי' ז"ט וסי' ע"ט.

ואי לפשר להחליט שהדנרים שכתנם:

(נ) **ועוד** כתב הרמנ"ס נפ"ט מניחת מקדש הלכה ז' להלקת הגרות כשרה נזרים ואם הטיב הכהן את הגרות והוליאן למען מותר לזר להליק, ותמוה הא כתיב נתורה נר"פ תנוה ונפ' לאור יערוך לותו להרן ונניו ונר"פ נהעלותך דנר אל להרן נהעלותך את הגרות ונרמנ"ן תנוה (ל. ז.) כתב הלקת המנורה אין צריך כהן גדול וכשרה נכהן הדיוט אנל לא זר, ומה שהניא הכסף משנה מקור לו מיומא כד: שהלקה לאו עבודה היא ופירש"י משום דכיון שהליק נרוב היוצא השלהנת עולה מאלי וכיון שאינה עבודה מותרת לזר וכמו שהיטה שכשרה נזרים. הנה מ"ש נשם רש"י אינו נפ' רש"י רק נתוס' יבמים. אך אין רא' מנמרת לדין הרמנ"ס כי הנמרת מיירי לענין חיוב מיתה נתרנע עבודות. ומפיק הלקת זר מחיתה אנל יש לומר שזר מחשר על הלקת כמו על הרגה עבודות לחרות כמ"ש רש"י כד. ד"ה תרגע. ונס מ' הגמ' אין מובן כי לא ורש למה הלקה אינה עבודה ומה ניכה לנין הנחת אליחת:

והתום' יבמים אינם מפרשים כפי הפשוט שהחת שלהנת עולה, שהמליך יליך יפה יפה ולא יניח ידו עד שיהי' אור נדול, אלא להפוך שיליך מעט, קמעת, נרפיון, ולא עליו המלאכה לגמור, ויהי כמציו ידו. כי כך היא המנוה שהשלהנת תעלה מעצמה, מאלי, וכן דעת תוס' שנת כ. ד"ה כדי דנמקום שהקפיד הכתוב שלא יכנה סני שתהא שלהנת עולה מאלי וכן כ' כוונת הר"ש משלון על הת"כ לאור פ"נ סי' ז' שכ' פי' א' להליקה יפה כשנמרה שלהנת שלה לעלות כדעולת לאור (שנת כ:) צריך שיליך נרוב היוצא, או נמי שתהא שלהנת עולה מאלי וכו' כדאני ר' חיים לסיועי דשמואל (שם כ.) ושמואל הא ס"ל דסני נאור קטן (עי' תנלים נעניינים ת"ד סי' פ"ה לוח א'), וע"כ פי' התוס' יבמים דכיון שלא נמרת ההלקה ע"י המליך לינה עבודה תמה: **אך** הקשה דוקא לוח אם אסר עוד מעשה ידי לזר כגתינת פתילה וזמן לא הוי עבודה תמה כמ"ש שם, משו"כ הכא שאין עוד תפיסת יד לזר רק השלהנת תעלה מעצמה ועבודת המליך תמה. ועוד הא קי"ל נג"ק כג. כר' יותן דאפו משום מצוי וכל מה שעשה אחר כך הוי כאלו הוא עשה כן תיכף, ואם כן השלהנת העולה כח מעשיו היא והוי שפיר עבודה תמה, ונפרט דהכא מחרץ לגינא דרבא דנעי עבודת סלוק נהיכל מהו. ורבא נג"ק כג: אחר קרא ואחניתא מפייא לר' יותן:

ויש לומר דאף ס"ל כאי ר"ן סנהדרין עז: ד"ה זרק דלא אמרי לאו משום מצוי רק נמתון דשוב כמזיד ולזה כרצון כאחני נ"ק כז. ונאמרא שם ע"נ אנל לא לענין מיתה וכ"כ נאו"ז נ"ק ט. נשם הרא"ה. וכן דעת הרמנ"ס פ"נ מרוצח ה"י שאחת דכפתו והניחו נמקום שאוף תמה לנא ואת פטור ומשמע לפי' כפתו והניחו שמה אף דשייך לז לאו משום מצוי כמ"ש סנהדרין עז. ד"ה סוף ונ"ק נו. ד"ה חילופא וע"כ דאין חייב מיתה משום זה, ועל כן נני חיוב מיתה נידי שמים נהלקת נר שפיר אמר התו' לחיבה עבודה תמה ול"ל לאו ומשום מצוי. והא לחיבא נג"ק כג: המלין את הנדים והי' ענד כפות לו פטור מחמת דקיס לי' נדרנה מיני הרי דעל לאו משום מצוי חייב מיתה וכ"פ רמנ"ס פי"ד ממזרי ממתן ה"י. לא קשה כמ"ש הרשנ"ח והאמ"ז דלאו חייב מיתה אמ"כ אלא משעת הנחת האש נגדים הוא רוצף ונשעת רדיפתו רשאים להורגו וניתן להצילו נגופו ורוצף שנער כלים לפילו של כל אדם פטור וכן מי שכתנו תוס' שם ד"ה נגדי דמטעם רוצף הוא. וכ"כ מגמת חנוך מצוה כ"ו, (ועי' תנלים ת"ד סי' נ' ד"ה לך). ועוד נראה דהכא לא שייך לומר דהלקה שהשלהנת תעלה מעצמה ולא שהמתחיל ינמור הכל ע"כ אין ההלקה נקראת על שמו ומתיחסת אליו והוי דבר ממילא:

ומפורש נמשנה זנחים קיט: המטיל את הגרות אין חייבים עליו משום זרות והטעם כמ"ש שם קטו: דאינה נמר עבודה ופטור רק מחיתה אנל לוקה כמ"ש רמנ"ס פ"ט מניחת מקדש ה"ה, ואיך מניח כ"מ מקור לרמנ"ס דזר מותר להליק מתו"י דאינה עבודה תמה. ואולם ממשנה זו שחנב המטיל ולא המליך מוכח כרמנ"ס דהלקה מותרת לגמרי ולא נודע הטעם. ועי' תפארת ישראל שם פ"ד אות כ"ח דמפרש המטיל על הלקה והיא נגד דעת הרמנ"ס דמותר לכתחלה:

והנה אף דהלקה לאו עבודה היא מ"מ אמרי ניחת דאינה עבודה אם אם זר נתן זמן נמנורה פטור דאינה עבודה תמה כיון שיש לאחרי הלקה. ולכאורה קשה מהכא על משנה למלך פ"נ מתמידים ה"י ד"ה ודע שכ' רא' לרמנ"ס דהולחת הדשן אינה עבודה מיומא כד. דאני לוי דחייב מיתה על תרומת הדשן והוי עבודה תמה וקשה הא יש לאחרי עוד האולה לאחן לע"כ דהולחה לאו עבודה, והכא הכא מנואר כנגדו דנתינת זמן לא הוי עבודה תמה

משום

משום שאחר כך יש הלכה אף שאינה עגודה. אך נראה דהכא הלכה שהיא מצוות עשה מפורשת וחונת כל יום ואי אפשר לבטלה או להחותה מזמנה ולכך אף שאינה עגודה, מ"מ עגודה שלפני' אינה עגודה תמה, ורק נהוגלת הדשן שאינה מצות עשה נמורה ונרגלים לא הוציאו כלל כמ"ש נתמיד פ"ג מ"ג וע"ש כ' המל"מ כיון שאינה עגודה הוי תרומת הדשן שלפני' עגודה תמה:

ושוב ראיתי דלק"מ על המל"מ, דהכא לא הוי נתינת זמן עגודה תמה אף להלכה לאו עגודה כמ"ש בערוך לנר סנהדרין (פ"ג:) ד"ה נתוס' נא"ד, דדוקא לענין זר העובד לא חשיב עגודה, להלכת הגר נעשה על ידי שלהנת הנדנק נו ולא ע"י המלוק, אבל לענין עגודה תמה שפיר הוי עגודה ללא מקרי העגודה שלפני' עגודה דהא לאכתי יעשה נהגר עגודה לאחרת דהיינו הלכה, ונזה אין קפידא אם יעשה ע"י עצמו או ע"י המלוק עכ"ל, ומשמ"כ נהוגלת הדשן דאינה עגודה כלל שפיר חשונה תרומת הדשן עגודה תמה:

ובמנחת חנוך נ"א מתמה על הרמנ"ס שכתב שהלכה כשרה נאון מת"כ לאמר סוף פ"ג יערוך את הנרות לפני ה' שלא יתקן מנאון ויכנס, והשיב עליו נם' כלי חמדה תנוה ראש לות ג' דת"כ קאי על הטנה. ויערוך לאותו הייגו מטיב את הנרות, ואי ישמע לפי' זה שהוא נגד האמת והלא כתוב יערוך לאותו וכו' תמיד, ומסיים נת"כ אם תמיד לפילו נשנת הרי דקאי על ההלכה שדוחה שנת וכ"כ רמנ"ן נפ' אמור ונהעלותך, יערוך על הלכה:

עוד הקשה נמנחת חנוך הא נאמרה ולאי הלכה עשה מצוה וכמו שכתב רש"י שנת כנ: ד"ה לי ונגמרת אם לימת דאם הלכה עיקר לז הלכה נאקומה נעי' ולמה כ' רמנ"ס דהלכה נאון כשרה וכן הק' נמעשה רוקח על הרמנ"ס ויד דוד יומת נאם ס' עץ חיים נהעלותך לר' חיים אנולעפיא, ויד דוד תי' דמה שכ' רמנ"ס והוציא לאון לא מאון להיכל אלא שהוציאה מאקום עמידתה עד מקום נהיכל שזר יכול להוציא יזו להלילה, (כי אף שכ' נספרי קרח והזר הקרב יומת לעגודה והכא הלכה לאו עגודה, מ"מ היינו רק שלין חיוב מיתה אלא על עגודה אבל לאסור מן התורה לזר לכנום לפנים לפילו ניאה ריקנית וכמ"ש מל"מ פ"ט מנילת מקדש הט"ו, וכ"כ נהתורה והמצוה מלני"ם לאמר סוף סי' כ"א ועי' נאמ' (ו. יא) ומי כמוני לשר יגא אל ההיכל ומ'), ופי' זה דוחק:

ונראה לתרץ על פי מה שכ' נאו"ח תרע"ג ס"ג הלכה עושה מצוה לפיכך אם כנתה אינו זקוק לה. והייגו כיון דעיקר מצוה רק נשעת הלכה ואז נגמרה המצוה ולכן אם כנתה אין נכך כלום, ועל כן שפיר לאמר' גר תנוכה אי הלכה עושה ומצוה והיא עיקר, הלכה נאקומה נעינן, אבל נמנורה כנתה זקוק לה כמ"ש מנחות פח: ורמנ"ס פ"ג מתמידים הי"ג וע"ש דאין המצוה נגמרת נעת מעשה ההלכה אלא נמשכת כל זמן שהמנורה דולקת ואין צריך להלכה שתהא דוקא נאקומה כיון שכל זמן שתהא דולקת תהי נאקומה לף אם נרשנית המעשה ההלכה היתה נאון אין נכך כלום ואמנם רש"י כ' נמנורה הלכה עושה מצוה, לך רמנ"ס ז"ל דלא ס"ל כן, ועוד הא הנ"מ תרע"ה וט"ז אם סק"ג ונרכי יוסף סק"ג העלו גם גגר תנוכה אין צריך הלכה נאקומה:

יורה דעה

סימן ט"ו

לכבוד הרב וכו'

על העונדת שמוט מומחה ומוחזק, הוציא כל הריחות
חבר נדק נחזקת כשרות ומחלת לחת מהן טריפה,
והלחתלת שלו תלושה, וידוע לכל שהוא לוש חס ושר
ומהיר נחלוכתו וכל מכשול לא יצא מעולם מתחת ידו:

מקור הדין נסנהדרין כה. ההוא טנחת דלשתכח נפקא
טריפתא מתותי ידי וכו' עד שיוציא טריפה
מתחת ידו, ונחולין נג: טנח שמעתא חלב לחריו כשעורה
מעניריס לוותו, ונגכורות כט: ההוא טנחת דהוה חשוד
לשנוי תרנת דלטמא וכו' קנסי רבנן לשנוי לפילו לחתחי,
ושם לא. וכולם שחזרו ונהם מקנלים לוותם. ונע"מ קט.
מקרי דרדקי שחלת טנחת וכו' כולן כמותרים ועומדים
דמי:

והנה עונדת דסנהדרין שהעניבו לוותו, מיירי שהטנח
מכר טריפות נמזיד כמ"ש נס החשוד על
הטריפות וכן כ' רש"י ד"ה ויחזיר שולחי הדר בי מחמדת
ממון וכן משמע נרמנ"ס פי"ג מעדות ה"ט שמפרש שזה
הי נמזיד שהניחה לענין פסול עדות דנעי מזיד דוקא
כמו שכתב שם בה"ל. וכן כתב בחי' ר"ן שם נשם הרלנ"ד
שהכא הי מזיד וכ"כ ני' וי"ד קי"ט נשם ת' הרל"ח
ות' ריב"ש וכ"כ נתשב"ן ח"ג סי קע"ג נשם רלנ"ד
וכ"כ ז"ך וי"ד קי"ט סק"ל דנמזיד מיירי:

אבל נסוניח דחולין חין לומר שהי מזיד דמס הנחה
יש לו נמס שהשחיר חלב כשעורה ומ"מ מעניריס
לוותו, הייט מפני שהטנח נחזן על החלב וסומכים עליו
והוא ליט מדקדק ומהר פושע הוא. וזה כוונת רמנ"ס
סוף פ"ז ממחכלות חסורות מעניריס לוותו מפני שהטנח
נחזן על החלב וכ"כ חי' ר"ן סנהדרין נשם רמנ"ן לפי
שהי הטנח ממונה לרנים ורנים סומכים עליו וכ"כ ר"ן
חולין שם להכא ליט מזיד חלא פושע. וכ"כ נת' רשנ"ח
תרי"כ קפידא מפני שהוא טנח וממונה לרנים, וכ"כ
הרמנ"ס נספ"י מטכירות הולכל והעמידו לוותו הענור
עליהם וכ"כ יב"ח חולין פ"ז סי' יז מחחר שסומכים
העולם עליו ועלי דידי רמיא ולא הי' לו להתעכל. וכן
ליחא נע"מ לה. נשמר כל לא ידעמ פשיוחתא היא ונע"י
תרי"ם ס"ם ס"ז לוח מ"ח נשם הריטנ"ח דלף דפשיעה
נרמת היא מ"מ התורה חיינה שומרים נפשיעה ונפני
שסמך עליהם נעל הפקדון וכ"כ נשחילת יענ"ן ח"ח סי
פ"ה דשומר חייב לפילו נגרמת לפילו שוגג לפילו שוכח
וכן כתב נשער המשפט סי' ר"נ סי"ג ונחתם סופר חו"מ
סי' ק"ת. ונתנוחת שור סי' י"ח ס"ק כ"ד נשוחט
שנחמנה לחינעי' לי לעיוני נחקנת הנעלים והו"ל שומר
וחייב על נרמת:

ובחלוק זה מיושב מה שהק' נחשר כתר כהונה סי' כ"ה
נשם כשם הנדולה על ת' רשנ"ח סי' תרל"נ
וני"ד קי"ט סי"ז דשם הוציא טרפה היינו משום שהי שוגג,
מרמנ"ס רפי"ג מעדות וחו"מ סי' ל"ד סכ"ד שפוסק
שלפילו עדים רואים לי עושה מלחכה נשנת נריכים
להודיעהו שהיום שנת ושם לא, חולים שהוא שוגג הוא, ול"ק
דדוקא נשחם לדם לחרי כן לגבי נטנח שסומכים עליו,
סוף סוף הוא פושע נשומנחו:

ויש חילוק נין מזיד לפושע דנמזיד מעניריס לוותו עד
שיחזיר לנדה נדבר חשוב ונפושע מעניריס לוותו
ושחרתו קלה נקבלת דנרי חנרות כמ"ש נת' רשנ"ח
חקל"ד ותרי"ט ור"ן חולין י"ב, ונהנה' לשרי שם
שמעניריס לוותו לחודב, וכ"כ נתנוחת שור סי' ני סי"ט
נשם מהרי"ו שלפילו מוחזק לחדם כשר קונסים לוותו
נהענרה לחודב. ולכלורה יפלא שהתנ"ח כ' נשם מהרי"ו
להפוך ממ"ש ז"ך וי"ד קי"ט סקל"נ נשמו דירא שמים
הין מעניריס לוותו כלל ולחרי משנה הוא. ונלחת כיים
ומכוונים דנרי התנ"ח כלשר מניח נדעת תורה סי' ני
חות י לשון מהרי"ו וכן רלימי נמנמנת לזקן לחד שוגג
ולא הרנים הסרכת והוציאו על כנו מפני שהי מוחזק
נכשרות וכדומה שלא נדק כל חודב, ונריך לומר כוונת
הנ"ך שהין מעניריס לוותו לנמרי לגבל לפי שעה לזמן
קלר נקנם:

ובת' כתר כהונה סי' כ"ז כ' שם יש רנלים לדנר שהי
שוגג נם הרשנ"ח מודה דהין מעניריס דהא
מסיים נסי' תרי"ט שם נראה נעיניהם שהי כעין שננה
מחזירים לוותו ויקנל דנרי חנרות, ותמוה דלדרנה מפורש
להפוך שמחזירים והייט דלמן לחחזיקן לי הלא לא"כ
מסקינן לי וכמ"ש תנ"ב הכ"ל ונס"ק ל"ד ניין לת'
רשנ"ח זו שכ' שמחזירים:

ומה שכ' רשנ"ח נסי' תרל"נ שהיט נחמן לומר שהי
שוגג, מע"ב שלפילו שוגג והוא לדם כשר מעניריס
לוותו לפי שעה כמ"ש נסי' תרי"ט, ול"ל דקחי לענין שם
יחזירו לוותו:

ומ"ש שם לא פשע נעבודתו, הלא שהיה לידו חלוף
ומכשול שלא נידעתו שם הוא ושכר הין
מעניריס

מעניריס כלל לפילו לזמן כמ"ש יפ"ד פנ"ה סי' י"ז נחלוף זה שהוא דרך מקרה לא טהור לא מעניריס ומעמידים לותו על חזקת כשרות לפ יש לומדים שגגה היתה:

ואמנם כ' ניפ"ד הכ"ל סי' ט"ז וי"ז ומונח נט"ז יו"ד קי"ט סקט"ז שעכשיו שהזור פרוץ ולין כח להעמיד הדת על תלה, יש להקל לף לפ לפ ככל ננדיקות לו נקור לפ הוא שוגג נמור שלא להעניריו כלל רק שיקנל דנרי חנרות, ועי' נוש"ע תניעת יו"ד סי' נ' ונית יצחק יו"ד ח"א סי"ם ל"א:

סימן ט"ז

תולעים במים

אודות נהר שיש נו תולעים דקים ועוברים דרך המסננת וקשה למנות מיס לחרים, וכנר דנו על זה ננית לפרים החדשות דף ח' ונטוע טעם ודעת מהדורת נ' סי' ק"ם וקס"ד, ונומת נזה מהו' מלינקווין יו"ד סי' פ"נ ומשיג דנר יו"ד סי' כ"ח ודנרי חיים יו"ד כ"ד ולפני מר יו"ד סי' ע"ט ופ"א ויבועת מלכו יו"ד סי' י"נ ש"נ ומלקת יואב יו"ד י"ט:

אחר לחרון לפי נא נתחלה. החלקת יואב מנדד להתיר

על פי מה שכתב נחק יעקב סי' תמ"ז ס"ק י"נ דדנר דק שעובר נמסננת דינו כלח נלח ונטל לף שניכר נמרחית עין, ונומת זו שיטת רשנ"א מונח ננית יוסף יו"ד קט"ז נפי קוס שנחמלה. ורלי לזה מיו"ד סי' ק' ס"א דנרי חס חסר לה רגל דנטלה לף להיא ניכרת דהא ההיתר ודלי לינו נרי', ול"ל הכא לף שניכר כל שלי לפשר להוציאו נטל מדלו' רק יש לפ דרננן משום נרי', ויש להתיר ע"פ יו"ד ק"נ ס"ל נהנ"ה נשם מרדכי לחיסור שולד נתערונות לף שהוא דשילו"ת נטל וכ' פמ"נ יו"ד סי' ס"ט מ"ז ל"ה וק"נ מ"ז לי נשם תו"ה דה"ה נכל דנרים החשונים יש כלל המרדכי והכא התולעים נולדו נתערונות נתוך המים ונטלים. ונם נשעת דחק נדול יש לסמוך על שיטת רלב"ד ור"ם ורשנ"א מונח נ"י פ"ם ק' דנרי נטלה נחלף:

הנה מה שכ' על פי החק יעקב, כן כ' נם השואל נת' משיג דנר סי' כ"ז. ולמעם נקונטרם לחרון לפ"ע הרנ תו"ח תמ"נ ס"ק ט"ו חולק עליו וכתב שסותר לת עצמו מסי תפ"ו ס"ק י"נ, שכ' דפרורים לינם נטלים נקמח שלין מתערנים יפה והוי ינם נלח ולי לפשר לסנכו ולף שהם דקים מלד. לך נמנן לקף תפ"ו סק"ה מתיר לם הדק יונל מתוך נקני הנפה ומתערב יפה, וכן כתבו עוד לחרונים:

ומה שכתבו דנה מחלוקת רשנ"א ורמנ"ם נקום שנחמלה. הנה שיטת רמנ"ם פ"נ מהמ"א הט"ו שהקום לינו מעורב עם החמלה שינטל נמעוטו, תמוה דהא מה שניכר יסלקנו ומה שלינו ניכר למה לא נטל. ומ"ם נכסף משנה ונ"י יו"ד קט"ו דלינו נטל משום שניכר ולי לפשר לנרור לותו, הוא דנר חדש. ומה שכ' ט"ז ק"ד סק"א מקור לזה מע"ז סט. ההיא לימרטוטי לימרטט. לך הא רש"י פי משום שרן לסיסורו כעדשה ורלן כ' טעם לחר. ונ"ך סק"נ ונה"כ חולק על הט"ז ולפילו ניכר ולי לפשר לנרר נטל. וכן מנואר דעת רמ"א שם שכ' דוקא נשרן וכן הוא נלו"ח תמ"ז ס"ד נהנ"ה דחייש' שמא נשלרו פרורים ונותנים טעם נפסת, הרי דוקא נפסת לסור משום משהו אנל כה"נ נשאר לסורים הי נטל לף להוא יבש נלח. ולף דנעל דלן זה נפרורים הוא הרשנ"א ול"ל להרשנ"א לשיטתו נני קוס שנחמלה שנטל, לך הרי לכן היא נם דעת הרמ"א:

ואף ט"ז ק"ד סק"א כ' דרשנ"א מודה דנעכנר לסור דשמא יאכל הלסור נפני עלמו ולם כן נפרורים לין חשש דהא יאכלם רק נתערונות המין, והכא שמי נתולעים נטלים דהא יאכלם עם המים ניחד:

אך נלמת לין החק יעקב כל ענין לכאן, דהתם הא לין רואים לת הפרורים שפיר כ' חק יעקב דלף לם כשארו הוי לח נלח ונטלים וכן נדרי שמתרסקה לין ניכר הלסור משא"כ הכא שרואים לת התולעים וניכר הלסור לין ניטול מדלו' וכמו שכתבו תוס' חולין נה. ד"ה ספיקו וכל הרלשונים כמונא נחנלים נגעיסים ט"נ ר"ם מ"א. ועי' נת' דנרי יאכר סי' ס"ח ד"ה והנם נמס. ומה שתי' מר לחי נד"ה ודלי שם מקום לדנרי חלקת יואב לדעת הש"ך ק"ד דדוקא נשרן החמירו כן, ולין מונן דהא התם נעכנר לינו מכירו כמ"ש ש"ך סק"נ:

ומ"ש חלקת יואב להתיר ע"פ המרדכי דנולד נתערונות

וכ"כ נתחלה ניטועת מלכו יו"ד סי' י"נ לכ' חותני הרב, לך יהוע קושיית שער המלך פ"ה מיו"ט ה"כ שהמרדכי פותר עלמו מסוף חולין סי' תצל"ז שכתב להפוך ממ"ה ינמה שרקקה דס כשרה שלי לפשר לדס נלא נחנותי רוק ולין הרוק נטל כיון שנולד נתערונות הרי דנולד נתערונות לין לו ניטול, ותי' דוקא היכא שהמנטל היה מנורר לנדו והלסור המתנטל נולד נתערונות לז נטל משא"כ ניתמה שגם הדם המנטל נולד נתערונות עם הרוק לין לו כח לנטל וכ"כ הפלתי ק"נ סק"ח וגל"ח פסחים לה: ומודע ניהודה תניעת יו"ד סי' כ"ד. ולף שתירון זה נכון מלד, לך לפ"ד קשה דמרדכי חולין הקשה נגמה כז: שלילת נמית ר"ם מטהר ומשום שנחות הולד ונטל נרוב הא נא נתערונות ותי' דהולד הי' ניכר תחלה ולחר כך נחות, ולחלוקם לא הי' למרדכי לומר דהולד הי' ניכר רק כיון דדם הלידה הי' תחלה לפני דם הלידה שנחות:

ונרחה

ונראה כוונת מרדכי תולין, שאין נטול רק למה שנתערב נמקרה לגבל נדנר הגולד כך ומעורב נטנע לא נטל, ולכן נג"ק כה. ר' יהושע לומר ב"ז של זג מטמא נמשא לפי שאי אפשר נלא לאוכלי אלא ונטנעו כן ולא נטל וכן בינמות הא. ינמה ברקקה דס שנטנע אי אפשר נלא לאוכלי רוק משא"כ נשליל שאפשר לשליל של ולד להיות מחלה קיים נפני עצמו אם לא נמות, נלי דס הלידה ואין הפי' נמרדכי שרצו שס הולד נפני עצמו, רק כיון שאפשר לו להיות לגדו נלא תערובות אין זה דנר שנטנע, ואין זה ענין כלל למ"ש מרדכי שנת ספ"ל סי' רל"ט נענבים, ששם התערובות הוא נמקרה והלישור נא נתערובות ולכן לף נדנר שיש לו מתירים נטל:

ודא דדנר שנטנע כן אין לו נטול, דוקא אין לאחר שמעורב ויש לו הוי' מיוחדת, הוא חשוב ולא נטל לגבל לאותו אין עצמו שנטנע הולך ונדל יש נטול ולכן לאחרי נגדרים נז: דנגדולן מנטלין את העיקר לף שכן הוא הטנע שיתנדל, כיון שהוא לאותו הפרי עצמו, ומ"ה כתנו תוס' נ"ק סט. סוף ד"ה כל דמה שהפרי הולך ונדל מתנטל נמה שהי' מתחלה, ונשיטה מקוצרת כתב שם לשפילו נדנר שי"מ נטל כיון שגולד נתערובות:

ומדברי שיטה מקובצת אלו כ' מר לאחי נם' דנרי יכבר סי' ע"נ ד"ה לגבל נאחת לדחות מ"ש הנאזן מקוטמת נם' נכורי שלמה חיו"ד סי' נ' דדין המרדכי נגולד נתערובות הוא רק נלא ולא ניגע ניגע, ותמוה עליו דנג"ק כל הנלקט הוי יגע ניגע ומ"מ כ' השמ"ק דנטל משום שגולד נתערובות ועוד מקשה עליו ממרדכי עצמו שמניח רלי' לדיבו מגילה ז: נעלים שצרו לתוך התנור ניו"ט והשם הוי יגע ניגע הרי דלא שנא:

ושותא דמר לא נמירנא למה החליט כך, כי י"ל נכל הנלקט הוי לא וכמ"ש נפי' הרמ"ם נדרים נז: סוף ד"ה דילמא דשפילו למ"ד אין נילה ניגע הכא מודה דיש נילה כי היכא ולחלותית הקרקע מנגבל ומערב יחד וכ"כ נם' לאחרי הנג"י ג"ק שם סי' מ"ו לות ג' לכאורה י"ל מה שהפרי נתגדל הוי יגע ניגע, מיהו לאחר העיון נני כרס רנעי להייבו ענגים הוי לא נלא דנשלמת שם הייבו לומרים נטע רנעי משכחת לה נפרי יגע כתפוחים וכדומה שמה שגדל לאח"כ הוא יגע לגבל נענגים דעיקר הפרי הוא החלותית שנתוך הענג ולא"כ מה שנוסף הוי לא נלא עכ"ל. ולפי הרמ"ם נדרים אין חילוק וה"ה נכל הפירות הוי לא נלא:

ומה שהקשה נדנר יבכר מענים, ל"ק כלל כי לף שהענים הוי יגע, לגבל עיקר ההגלה נלה משם לאחר שריפתם דמקלת קלי ועשו לפר וכמו שכתב שם ננגדי יצע על המרדכי לות ל"ג לע"נ שהענים הם נעין הייבו קודם שנהנה משם. ולפר נאפר הוי לא נלא וכמ"ש מג"א ס"י סק"ת ותל"ת סקכ"ת נענין זה נגולד נתערובות וכ"כ מל"מ פ"ת ממכנ ומוכנ הי"ד ד"ה עוד נרלה ואחם סופר יו"ד סי' רע"ז וסי' ס"ט וה"ה קמח נקמח, וכמ"ש ת' רשנ"ת סי' רפ"נ ומג"ת ת"ל סק"ת וט"ז תכ"נ סק"נ ומג"ת סק"ן, וב"ך יו"ד ק"ט סק"נ וק"י. ולף יש דעות דהוי יגע כמ"ש מל"מ שם ופרי חדש יו"ד ק"ט סק"נ שם רמנ"ם פי"נ מתרומות ה"ד דקמח אין דרכו להנגל (ועי' תנלים נענימים ת"ת סוגיא כ"ז לות ה' נשם מהרי"ט) וב"ך ק"ט סק"נ שם תוס' ודנול מרננה לו"ת ת"ל נשם רש"ל ופלתי ק"ט סק"ת. מ"מ להלכה כל הפוסקים נקטו דקמח ולפר הוי לא נלא:

וקשה מלד מ"ם רמ"ת לו"ח ש"ת ס"נ לם קנן פירות ממחונר לחולה נשנת לפי' הי' חולה מערב שנת לסור לנריא משום שגדל והולך נשנת והוה מוקלה, ותמוה כי נגדרים נ"ת: ליתת להפוך דקי"ל שאין גדולין מעלים רק נשניעית הוזיל ולישורה על ידי קרקע והטעם כמ"ש ר"ן נז: ד"ה ורני כיון שהגדולים משכים ויונלים מן העיקר, והכת העיקר הת גדל נחול והוא היתר. וגם קשה דנפ' ז"ך ס"נ פוסק נש"ע כמרדכי דלם נת נתערובות ולפילו יש לו מתירים נטל ורמ"ת לישנו חולק:

ואמנם מסוגיא דגדולין נגדרים מוכת דלא כמרדכי כמו שכ' שער המלך פ"ה מט"ט ומנחת חנוך מצוה נ':

ולחלוק זה שדנר שהוא נטנע לא נטל, לם כן הכת נשרן המים שגולדו התולעים נמים נטנע ולי לאפשר להם נלא מים הוי כיומה ברקקה דס ומלאו לישם נטלים.

וגם לין שייך כלן היתר המרדכי נענגים להכת ניכר ונרלה להישור כמו שכתבתי למעלה:

ומה שכתב עוד נחלקת יותם להקל על פי דעת כמה רלשונים דנרי' נטלה נתחק"ם, ליתת כי התולעים הם נעלי חיים וננע"ת משנה מפורשת נזנחים ע: דלפי' לאחד נרנות לישם נטלים. והרשנ"ת המתיר נרי' דנטלה, נתשובותיו סי' ר"ע ורע"ה ונתורת הניח ניח ד' שער ל', דף ק"ד, ותישף שם כ' דנעלי חיים לישם נטלים לפי' נרנות:

עוד כ' נחלקת יותם לנדד על פי מ"ש נפלתי סי' ק' סק"ד דתולעים מילנשן לישם נרי' דהת כל זמן שלת פרשו מותרים לי"כ לת נאסרו מתחלת נריאתם. וגם הכת תולעים אלו לת הוו נרי' והניח רלי' לפלתי ממכות פ"ה: סולת שהתליעה רונה פסולה לגבל מעושה כשרה וקשה הת לאסורה מחמת התולעים לע"כ דנטלים נרוב ולישם נרי'. והנה הדנר פשוט כמו שדמה נעלמו שמיירי שהיו נסולת תולעים נתחלה ולאחר כך הוסרו. ומפורש כן נניח יוסף יו"ד פ"ד נשם תנודה תולעים נקמח מותרים והניח רלי' זו ממכות, וחזר ודמה דס"ל להתליעו ועתה לישם עוד שם:

והנה

והנה היתר זה נזרק המים ע"פ הפלתי כתב נס נטוש טעם ודעת מהדורת נ' סי' ק"ס, אבל יפלת מאד כמו דהזיז עליו נס' משמרת שלום סי' פ"ד שפ"ד סק"ח דנמי נהרות הנונעים לסורים התולעים ושום ארץ המים לף קודם שפרשו, ונס הת הפמ"ג סי' שפ"ד ס"ק ל"ח ותוות דעת סי' ק' סק"ה ודנול מרננה תניעת שם, ועוד תלקו על דין הפלתי:

וראי' דתולע שדרכו לפרוש יש עליו שם איסור מיד נתחלת נרייתו, מתתני' דזנחים ע: דשור הנסקל היו נטל משום דנעלי חיים ע"כ משום דנגמר דינו ואחר מיתה ודאי יאסר אל עליו שם איסור נס נעודו נחיון, וכן נמתני' ע"ז עד. נשפור מנורע לאסור נכל שהוא ומטעם נעל חיים וכמ"ש רמנ"ם פט"ז מהמ"א ה"ז וכ"כ רש"י תמורה כח. ד"ה ונחולין ורשנ"א יגמת פא: ד"ה ר' יוחנן ור"ן ע"ז נמתני' שם דנע"ח הוא, והא רמנ"ם פוסק פי"א מטומאת נרעת ה"ז כר' יוחנן נקדושין נ. דהשפור נאסר רק משעת שחיטה, ומ"מ לא נטל משום נע"ח מפני שודאי שאסר, האיסור רנע עליו נעודו אי לענין שחיטו נטל, ואף לאחן דס"ל נכל דנרים החשונים שם נולדו נתערונות נטלי, ומ"מ שם נתערבו שור הנסקל ושפור מנורע נחייבם חיים נטלים ולא אחרי' שהאיסור גולד נתערונות מטעם הנ"ל וה"ה נתולעים אחר שפרשו י"ל דאיסור רונן עליהם מנרייתם:

ובלאה"ה אין נפ"מ נגדון זה נדין הפלתי, כיון דהתולעים הוי נע"ח ונגע"ח אין נריך לאחני זה שיאסר מתחלת נרייתו וכמ"ש נמתני' זנחים נשור הנסקל:

ועתה נדון על דנרי אחני אזר. נס' ע"ט כתב דמ"ש נ"י יו"ד ס"ס ק"ד נשם רשנ"א ניתוש שנפל למרק שם נפסק נורתו נטל, היינו דהרשנ"א לשיטתו נקרוס המעורב נחמלה דנטל, אבל לדעת רמנ"ם תונת נ"י קט"ו דלא בינס אין ניטול, הכא נמי המרק לאסור דינס נלא לא נטל, ותמוה דשם כן למה לא הניח נז"ע כלל דעת הרמנ"ם, ונסי' ק"ל ס"ז כ' שם נתרכך הנרי נטלה ומסתימת הדנרים מוכח דגם המרק מותר. ומ"ש עוד נאות ז' די"ל דתולע אין לו תשינות נע"ח ע"פ מ"ש תוי"ט רפ"ח זנחים דנריך להשמיענו דעוף חשוב ולא נטל, זה נכון מאד:

ומ"ש אחני אזר סי' פ"ח היתר ע"פ רמנ"ם פ"נ מאכלות הטומאה ה"ה כרך נגלת עוף טהור נחזרת אין מאכל ואין טמא וכתב כסף משנה משום דחזרת אין מאכל ואין נמיהו לינו חולן ואם כרכו נסיג טהור, והכא שנולע התולעים ניחד עם המים הוי כרכו נסיג דלינו לאכילה, ודמיון זר הוא, דסיג שאני שאכסה כל הנזר וכן נפסחים קטו: כרכן נסיג ונלעו אף ידי מנה לא יצא וכן כתב משנה למלך פי"ד מהמאכלות לאסורות הי"ג דה"ה נאיסורים, ומשמ"כ מים דהתולע נגלוי הוא. גם ודאי דמים לא עדיף מחזרת וכמ"ש האחני אזר אחי"כ:

ומ"ש עוד, דהכא לינו מתכוון לנלוע התולעים ולא הוי פסיק רישא. ואפילו מתעסק נאחנים דחייב שכן נהנה מ"מ נעינן פסיק רישא, יש לחון דנראה נכל מתעסק לינו פ"ר. וכן משמע נשנת עה. דקאמר מתעסק הוא אבל נטילת נשמה ופטור ומקשה והא הוי פסיק רישא, וא"כ מתעסק נאחנים חייב אפילו לינו פ"ר וה"ה הכא נתולעים. אך י"ל דנתולעים מתעסק פטור כיון שאין נהנה כלל מאכילתם וכמ"ש נשנת ניון סי' כ"ח:

אבל הכא הת הוי פסיק רישא כיון שהמים לינם חולנים כמ"ש למעלה, ואף דאיתא נפסחים כה: אבל לא לפצר ולא מכוון מותר והכא אי לפצר לאדם נלא מים, אך הת כ' תוס' שם ד"ה לא לאם הוא פ"ר לאסור, ואף לפני יהושע שם ד"ה מיהו דאפי' פ"ר מותר, היינו דוקא נהנאה הנאה לו מאלי' ואינו עושה מעשה משא"כ הכא נתולעים דשותה ועושה מעשה, ואע"נ דהוי פסיק רישא דלא ניחא לי' מ"מ לאסור מדאו' נכל לישורים חון משנת כמ"ש הרא"ש שנת פי"ד סי' ט' ושנ"א ז"ך סק"כ ונכסף משנה פט"ז ממעשה הקרננות הי"ד נשם מהר"י קרקוס:

ויש נספרים כתה התירים זזה. ח) נמשמרת שלום סי' פ"ד ז"ך סק"ח נשם ניח לפרים החדשות דף ח' ד"ל שאינם אין תולעים רק התחלת ריקוס מדנים שפרים ורנים נהרות וכיון שרוב דנים נהר טהורים, כל דפרים מרובא פרים וכתב נמשמרת שלום משם מהרש"ם דלף שהוא ספק מסרון ידיעה מותר דהוי סח"י לכל העולם, וכן עלה נדעת יחועת מלכו יו"ד סי' י"ג וכן כ' נדרכי תשובה סי' פ"ד וסקכ"א משם נמת נדק החדש וכ"כ חלקת יואב משמו דומה זה שאינו מתקבל על הדעת לף המהרש"ם סומך על זה נשעת הדחק:

ז) **כתב** עוד נמשמרת שלום ונדרכי תשובה פ"ד סקכ"א משם ניח לפרים כיון דאי לפצר להתולעים לפרוש מהמים והני רבותייהו נכך לענור עם המים י"ל דהך קושטא דאותא שנהם לינו רק נעומס נכללים עם המים ואפילו תאמר דזייך נהם פריזה עכ"פ פורשים מחיותיהם ואין כאן רחיזה כלל, לכן ישתו כמהנם, ומשמרת שלום משם מהרש"ם חולק על היתר זה:

והדיותר המוסכם הוא, לנשל המים דקרוב לודאי שמותו ולא יהיו ניכרים עוד ואחר כך לסנן המים, כמ"ש אחני אזר יו"ד פ"א ויטועות מלכו יו"ד י"ג י"ג ודנרי חיים ח"ג יו"ד נ"ד וחלקת יואב ומשמרת שלום משם מהרש"ם:

סימן י"ז

לכבוד הרב הגאון המפורסם מ' שמואל אהרן יחי' בעל הפרדס

על דבר הגלילערין שמוליחים לותו מחלב נהמה. ונעלי נית החרוזת לומרים, וכן מקיימים הלומנים הכימחים, שעל ידי חומן נפרית וסומנים לחרים מסירים ומפרידים כל חלקי השמנונית נפעולות כימחות, ופונמים לותם ממחכל לדם ונשחרים רק מים ומלח ועוד חומרים: **ויש** גם מין לחר הנקרח סחליוס סחלט, שמערנים הגלילערין נחומרים לחרים מיני חומן נפרית ועוד, ועל ידי ההרכנה פנים חדשות לו:

והנה לפילו לח הי' נפנס כלל, והייט דנים רק על הפרדת חלקי השומן, לכלורה יש להתיר על פי מ"ש נחולין קח. דלפשר לסוחטו מותר, ולף דק"ל לחסור ניו"ד ק"ו ס"ח, היינו משום דחושבים שמח נשחר עוד נחתיכה מעט חיסור כמו שכתב רשנ"ח נתורת הנית הקנר נית רניעי שער ה' שחיסור שנה חינו נפלט ממנה לגמרי וכ"כ נתשמרת הנית דף ל"ח שחינו יודעים שנפחט ממנה כל החיסור וכ"כ נתשו' רשנ"ח סי' תל"ד תל"ה וטיו"ד סי' ק"ו משמו, ונש"י מקשה למה לח מהני קפילח ותי' משום שלח נפלט ממנה הכל וכן כתב פמ"ג ל"נ שפ"ד ס"ק י"ח. ונלח נלח מותר כמ"ש הרשנ"ח ושור סי' ק"ו כיון שהכל נתפשט יפה, ות"כ הכח כיון שיצוע נגירור שכל השומן נפרד ולח נשחר כלום מותר. ונהלכות קטנות חלק ה' סי' ה' כ' שנכל הדנרים המורכנים יש לרנעה יסודות ועל ידי הקימחה (הכימיח) השינו נני לדם להפריד ניניהם:

אך הח נורכח ולח דמי להתם, דודחי כשחמרה תורה נגלה ועריפה וחלב לפרה הגוש כולו כמו שהות, הכולל כל החומרים שומן ומלח ומים ואין נין שומן למים והלח חייב חלקות על כזית נשר חיסור חף שיש נו חלקי מים ומלח והכל מנטרפים לחיסור חפלח. ועי' רש"י פסחים לנ: ד"ה טחח דמשקה הנגלע נחוכל משלים חת שעורו וכן כתב הר"ש פ"נ מהרות משנה ג':

ואי קשה ממנחות נד. נשר העגל שנתפח לחמר רנה כל היכח דמעיקרח לח הוה ני' מדרנון וכ' רש"י לחינו לפור מדלו' דהח דנתפח הוי רק מיח נעלמח, הרי דמים חינם משלימים חת השיעור, לך שם לח מיירי נמים טנעייס שיש ננשר רק כיון שהנשר נתפח נתהוה נו הנל ולד של טויר לח כחופנין שכ' נשערי תשונה לוח"ח ר"י סקי"ל שאם נתפיי ואין החויריס נרגשים החוכל כזית חינו מנרך נרכת המזון דנלחת חין כזית והכח נמי חין ממשות מים וכמ"ש נחנליס נגעיימים חלק ג' סי' ז':

וכן כתב נכפח להרמנח סי' רפ"ה שהשיג על מ"ש טור יו"ד נסי' פ"ל נשם ר' חליעזר ממין דמי חלב חינו נכלל חלב ולפור משום חנר מן החי וכ' דעל החופר להניח רחי' לחר שהתירה תורה נפירוש שניהם כלחד דלח יקרלו חלב מנין לנו שנהפרידם זה מעל זה יפסר החחד עכ"ל וכמונן הכח לענין לפור נודחי גם המים ומלח נלפרו:

ופשיטא דחין לומר דדוקח לם המים נולעים נחוכל לח מנטרפים ולפורים חנל כלחר נפרדו ועומדים נפני עלמם מותרים וכדחיתח נחולין פז: נגללתח דדמח ופרפ"י נמים שהם מן הדם שנקרש ומניעותיו גלול כמים חם חין נהם מרחית דם לינם כדם, לך זה דוקח לענין הכשר שלינם מכשירים ולנני כפרה וכיפור. חנל ולפי שלפורים משום דם וכמ"ש חולין קי"נ הטמחים לחסור נירן ורוטנן והמים היולחים מדם לף שחין נהם מרחה דם לח קילי מניר וכן כתב חתם סופר יו"ד סי' ע' ונחולין קכ: טנל ולדם והקדש ושניעית ונסכים משקה היולח מהן כמותם ולפורים מדלורייתח וכמ"ש רמנ"ם פ"י מהלכות לפורות הכ"נ (וכלף משנה כ' לחסורים רק מדרנון):

והנה כ"ת נמכתנו מקשה נשם נחון לחד נחולין שם לחנב נם הקדש להמשקה היולח לפור מה שייך נהקדש לחון יולח, דנשלמח טנל ולדם ושניעית וכלחים דכ' נהם פרי לו תנולה ס"ד להמשקה מותר כיון שחינו נוף המחב, חנל נהקדש הח הקדיש כל הפרי ומה חלוק נין מחשות הפרי להמשקה דכולו הוח הקדש, והקושיח היח נחלקת יולח יו"ד ח"ל ט"ז. ותירולו שם מוזר מלד:

ותי' כ"ת דהר"ח לחינו כמותו משום דמשקה הוי שלח כדרך הנלחתו כמ"ש נפסחים כה: ל"ר זירא וכו' ולפו מתותים תלנים ורמונים לח משום דלח לכיל להו דרך הנלחתן ונהקדש נעינן כדרך הנלחתו כמ"ש תוספות שם כו. ד"ה שחני, ונכון הוח:

ופשוט לח קשה דהח נגדרים נג: נעי רמנ"ח שם נדר על זיתים וענניס חלו שם לפור נמשקה, ונפי הרח"ש שם כתב להספק היח משום דנפסחים לג: לחרי משקין מפקיד פקידי ונער לחר הוח. ולף דמסקנח היח לחסורים המשקים שם לחר חלו מ"מ חין זה מילחח דפשיטח. וגם הר"ן לף דלח כ' הטעם דמיפקד פקידי ומ"מ הי' רמי נר חמח מסופק, ולחנס קשה למה לח פשט רמנ"ם הדין מהך נרייתח דחולין, דהקדש משקה היולח כמוהו ונדר הח הוי כהקדש. ועוד קשה מחד למה נגדר נחלו לוקה על המשקה כמ"ש כ"מ פ"ה מנדרים הי"נ וכן הוח נרמנ"ם עיי"ש הי"ד דרק שם לחר חיני טועם כתב דספק הוח, ונהקדש כ' רמנ"ם נפ"י מהלכות לפורות הכ"נ דחינו לוקה, וגם קשה למה לוקה נגדר על המשקה היולח שם הוח שלח כדרך הנלחה דמותר נגדר שלח מכוון חלח כדרך הנלחה:

ונחלקת

ובחלקת יואב סם הקשה על מתני' זנחים ל"ה השוחט
את הזנב לאכול כזית מן הרוטב אינו חייב
נפגול יותר וטמא הא נהקדש משקה כמותו. והנה כנר
נשמע נין החייס קו' זו משום טעם כעיקר דנקדשים
לכ"ע דלו' כמ"ש נחולין נח: והוא קו' תו' ר"ד נע"ז סז:
ועי' נדברי יאשר סי' כ"ז ונחנלים נגעיסים ס"ד סי' י'.
ומה שהניא כ"ת נשם ריטב"א חולין נט. דלימור יוצא לא
לאורי' רק נעוף ולא נחערובות ולכן הכא נגלינערין
דמשתמשים נו רק נחערובות אין לו' יוצא, כן כתנו שם
הרשנ"א והר"ן:

והנה נס' משמרת שלום סי' פ"ד ס"ק י"ז על הקושיא
למה מי חלב שנשאר לאחר נשול הקדרה הוי רק
דרבנן, הרי הגבינה מתבשלה עם מי חלב ונפלט נו טעם
הגבינה וטעם כעיקר לאו'. ותירץ ע"פ הב"ח סי' ק"ח
בני חלב שנפל לתבשיל מועיל תקנה ליתן מים לוגים לתוך
נפחות מששים כיון שטעם החלב להקפיא ולגוף למעלה
גם טעמו נפרד. והכא נמי י"ל שכן טעם הגבינה שיפריד
הגבינה ממי חלב י"ל דגם טעם הגבינה נפרד וגוף
חלב מכל וכל ואין בו משום טעם כעיקר, ולפ"ז בב"ד
גם ולפי החלב נפרד מותרים החלקים הנשארים. אבל
זו דעת יחיד. ובחלב הט"ז סי' ק"ח סק"ז ובש"ך סקט"ז
חולקים על הב"ח, ובמי חלב רמ"א פ"ז ס"ו ובש"ך סקי"ז
לומרים מדרבנן:

אך בגלינערין כיון דנפגם לגמרי פגימת דמותר וכמ"ש
נחולין קכ. המקהו נחמה טהור לסרותי לסרת
וכמ"ש נע"ז לח: בשמן ודף לט: נדבש למאי ניחוש לה לי
משום לישנאי מסרי סרי, ובכל דוכתי נותן טעם לפגם.
ועי' בחנלים נגעיסים ס"ד סי' כ"ג לענין רענעט. ובמין
סאלפיוס סאלט יש להוסיף היתר שהוא פגים חדשות ודוגי
למושך שהתירו הפוסקים וכמ"ש שם לות כ"ג:

סימן י"ח

לכבוד הרה"ג מ' חיים צבי הערסאן
יחי' רב בוויניפעג

ע"ד שאלתו על בית הבד בעירו שנעשה בו שמן זרעונים
כשר ושמן לשור, ובכל אחד דוד מיוחד לבשול
השמן, ובזרעות מיוחדים המוציאים את ההבל והאד מן
השמן להכלים, ובפנים אין להם כל חבור זה עם זה. רק
בגד החיצון הם בחקוס אחד דבוקים יחד וקבועים
בחסרים. שם אין חשש ע"ז על השמן הכשר:

בתשובות מהר"י אסאד חוי"ח סי' קל"ח יש שאלה כזו
והחתיר מפני שהבלים היו מתבולגים
ומתערנים אבל הכא תקרתי ודרשתי כי הבל שמן
הזרעונים אין לו יחס ומגע ועירוב עם ההבל האסור:

ומה שבני הבורים נוהגים זה בזה אין חשש כמ"ש בי"ד
ס"ק נ"ה שהבורים מוחזקים בחסרים לולי הוו ככלי אחד,
ואנינו דדבוק הוי חבור בכלים פי"ח מ"ח תפלה לדבעה
כלים התיר קלקה הרשבוה ותקנה טחלה וכן בחחות
לד: ובריך לדבק והוי לות אחת וכ"כ תו' שם לג. ד"ה
דילמא דתפירה הוי חבור וכ"כ בית שמואל להב"ע ק"ל
סק"ח וכ"כ מג"א סי' ל"ג ס"ק נ"ב:

אך אין זה הלכה פסוקה ורבים חולקים דדבוק אינו
חבור. כ"כ הב"ח לו"ח ל"ג ובית מאיר להב"ע ק"ל
ותבו' רעק"א סי' י"ח וחתם סופר לו"ח סי' ה' והר
המור סי' ל'. וגם בענין זה מפורש כן בשבתי קדרות לף
לם קבועות מ"מ מותרות כמו שכתב בסולת למנחה
המוסף למנחת יעקב כלל ע"ו דין ד' שחבלים בפסח
בקדרה לע"פ שהיא קבועה תוך תבור כלי חרס מ"מ אין
בבליעה הולכת מכלי אל כלי וכן כ' בשער תשובה
תנ"ח ס"ק י"ט. ועי' בחתם סופר לו"ח סי' ק"ל הטעם
משום שהאור המפסיק בין הכלים גורם שלא תתפשט
ואפי' היו מהודקים זה בזה לי לפשר להדקם מחמ מבלי
הפסק בחוט השערה. (ובקשה לטעם זה מ"ש מג"א
תנ"ח סקכ"ז בכלים שחיפס בבדיל דכיון שהבדיל מפסיק
הוו ככלי מדשים. הא הבדיל מקשה לאחד ואין שום אויר
מפסיק ביניו ובין הכלי ויכול הטעם לילך דרך הבדיל
והו"ל כלי לאחד):

ואם שבתי רש"ס תי"ג סי' קי"ג כי בכלי שיש לו ג'
רגלים והרגלים הם מחתיכה לאחרת ומחוברים
בומסמרים בגוף הכלי הוי כלי ב' ולא כשני כלים ומביא
כן מרדכי"ז דכלים משתי תחיכות נהגו להחמיר עיי"ש.
י"ל שם הוא כלי לאחד דהרגלים שיכים ומחיבמים להכלי
וכן מביא הרדב"ז בשני חלקי כף ל' משל"ח הכא שהם
שני בבורות לבמרי ורק בבד ל' בלאחדו יחד. הם שני
כלים שונים ואין הבחר הכשר מהבל בליעה מחברו:

סימן י"ט

רוב ומעוט

א) אם למעוט בטל ברוב מ"מ בדבר הצריך שיעור אין
המעוט מצטרף לשיעור כיון לאחרי למעוט
הוא כאלו לגיאתו ליבו יכול להבלים ולהיות מאה כהרוב
ורק בלוכל לאסור שבתערב בהיתר ויש רוב. בזרת הכתוב
הוא להאיסור בהפך להיתר כמ"ש רא"ש חולין פרק ג'
סי' ל"ג. אבל אין היתר בהפך לאיסור. ובטעם הדבר כי
בשו"ת הריב"ש יו"ד סי' ט' דבהיתר הרוב, אם לא בהפך
האיסור להיתר יכריע המעוט את רוב ההיתר להיות
אסור כולו מספק לכן מכריע הרוב ובהפך. משל"כ
היתר

היתר נדוג לאיסור וגם אם לא נהפך מ"מ נשאר כולו לאסור מספק ולא יכריע כלל הדוג לאיסור להיות מותר ע"כ לא נהפך ונשאר ההיתר היתר והאיסור איסור והכל לאסור מספק:

נ) **גם** ליתא נתום' זנחים עת. ד"ה הפגול ועוד קשה היכי מחייב משום חד מינייהו דמעוט הנטל נדוג לא מנטרף עם הדוג להשלימו לשעור דלפי' היתר לא מנטרף לאיסור כ"ש איסור לא מנטרף לאיסור וזוק. הדגרים האלו כתב במשנה למלך פ"ז ומעילה ה"ו סוף ד"ה ורלוי דנטול לא שמעינן אלא לנטל האיסור להתירו לכתחלה נאכילה אבל אם הדוג הוא איסור נהי דאסורא איכא אבל לחייבו מלקות או כרת או קרבן לא שמעינן. ונינח לף שהאיסור דוג אם לכל לחד מן התערובות לף שאסור מן התורה אינו חייב משום עונג וכן כתב נמנחת כהן גם' התערובות חלק רחבון פ"ח אם נתערב מעוט היתר נדוג באיסור אינו חייב מלקות עד שאכל כזית מהאיסור לבדו אבל לא נגרוף ההיתר לף שהאיסור הוה הדוג ומונח נפמ"ג נפתיחה לה' תערובות סוף פרק ל' משמו. וכן כ' הר"ן נדרים נ"ט: ד"ה ועד כאן להתירא לא נטיל שהאיסור דרכו להתנטל ולא ההיתר:

וכן הוא נרש"י סוכה מח: ד"ה שהיין דמשו"ה מים המנולים פסולים לנסוך המים שמא שתה מהם נחש והלרם מעורב ונמצא שאינו מנסך מים כשיעור שהרי הלרם משלים הרי ההמעוט אינו משלים השיעור (ונירושלמי ספ"ד סוכה כ' טעם לאחר משום דנעי' מחשבה ישראל ומוכח דנסכנה אין ניטול כמו שכ' ט"ז יו"ד קט"ז סק"נ) וכן כ' רש"י נגדה ד"ה הדוג אם יצא מעוט רגיעית דם מחייב ורוג אחר מיתה אין טומאתו מן התורה דרגיעית שלמה ממת נעיכן ואין המיעוט משלים וכן כ' פמ"ג לו"ת תמ"ז משנות סקי"ת ג' תתיכות של איסור ואחת היתר אין לוקה אם אכל אחת וכ"כ סי' תנ"ז משנות סק"ד:

נ) **וכנגד** זה יש נכמה מקומות להפוך ההמעוט מנטרף ונהפך ונעשה כהמנטל נמנחות כנ. ר' חגיגא אמר כל שאפשר לו להיות כמוהו אינו נטל וכל שא"א לו להיות כמוהו נטל וכ' רש"י ד"ה כל שחוטה נטלה נגגלה ואם נגעה אחת מן התתיכות נחרומה נשרפת, הרי דשחיטה המיעוט נעשה כנגלה הרוג ממש וטמלה ודאי וכן נגדה כנ. אלא תרוד רקד שנפל לתוכו עפר כל שהוא טמא ור"ש מטהר משום די לפשר שלא ירבו פרידות עפר על פרידה אחת של רקד ואסר לי' ורבה אמר טעמא דרבנן אדרבה א"א שלא ירבו שתי פרידות רקד על פרידה ל' של עפר ונפיש לי' שעורא, הרי להרבנן נרגיר העפר שנתערב משלים שיעור תרוד רקד. וכן דעת רש"י זנחים עת. גם פגול ונותר כמ"ש תוס' ד"ה הפיגול וכן כ' נשיטה מקובצת שם לכך פי' הקונטרס דהנטל נתוסף על המנטל להיות כמוהו ולא תצית המועט כשנרף לגלא מיעוט הפגול שנגגל נמותר על עלי' לי' נותר ומשלים נמותר מה שמחסר ממנו. וכן ליתא נסוכה ט: דמקשה הא מנטרף סכך פסול עם סכך כשר ופרש"י דמשלים הפסול גל הסוכה ומשני נשחנטן וכ"כ מנ"א תרפ"ו סק"ד דאינו מנטרף כיון שאינו ניטול נמור כיון דיכול להסירו, הרי דנניטול נמור מנטרף ומשלים, ונפרה פ"ט מ"א גלותית שנפלו לתוכה מים כל שהו חכמים פוסלים וכ' תוס' זנחים עט: ד"ה תנן חומרת דמי חטאת הוא דמדאו' נטל נרוג הרי לף לאמרו נגמרא דף פ. דהזאה נריכה שיעור מ"מ המעוט מנטרף ומשלים את השעור. וכן מ"ש שם פרה מ"ז לפר כשר שנתערב נלפר מקלה הולכים אחר הרוב ליטמא ואין מקדשים נו נ"כ משום חומרא דמי חטאת וכן כתב נת' הרשנ"א סי' רע"ג מונח נמפ"ג פתיחה לתערובות פ"ח החקירה הנ' ד"ה והנה דמעט היתר נרוג לאיסור נהפך ונעשה לאיסור ואינ על כל לחד ולחד. ונפמ"ג לו"ח פתיחה כוללת סדר שני נלו"ה לות כ' מסופק נזה:

ד) **ובמקואות** יש לרגעה דינים. נפ"ה מ"ה העיד ר' נדוק על הזוחלים שרגו על הטופים שהם כשרים ומעוט הטופים משלימים לשיעור כש"ס הר"ש והרא"ש. וכן פ"ז סוף מ"נ מי פירות נתן סלה ונטל סלה כשר ולף דעכשיו אין מ' סלה מים כשרים וע' רש"י יבמות פנ: ד"ה נתן וע"כ דמי פירות נעשים כמים ומשלימים. וכנגד זה נפ"ז מ"נ מקוה שיש נו מ' סלה חסר קרטוב ונפל קורטוב מים שחונים לא שעלהו ואין המים שחונים משלימים. וכן אם מ"ה שלשה לונים מים חסר קורטוב ונפל לתוכו קורטוב חלב לא פסלוהו ואין החלב המעוט נהפך למים:

ה) **ולישב** ולישר הלה הסתירות, יש לומר חלוק נין לא נלא דנגלל ונעשה לחד ונין יבש ניבש וכמו שכתב מל"מ ספ"ז ממעילה דלף דהיתר מנטרף לאיסור היינו דוקא נלא נלא לחבל לא ניבש ומש"ה כ' תוס' נזנחים עת. נחתיכות דאין המיעוט מנטרף לרוב. אבל נגדה כז. נחרוד רקד ועפר דהוי לא נלא כמ"ש מנ"א ס"ק"ת ותל"ת סקכ"ת וש"ך יו"ד ק"ט סק"ג נגי קמת שפיר נרגרי עפר משלימים לרקד. ואולי י"ל דרבה דקאמר סם טעמא דרבנן אדרבה וכו' לשיטתו נגדרים נט. לאמר משום ר' יוחנן ליטרא נגלים שחיקה וזרעה מתעברת לפי כולה להעיקר המעוט נטל נרוג הגדולין ונעשה כמוהם. ומש"ה נגלותית כ' תוס' זנחים עט: דמדאורייתא נטל ומשלים משום דהוי לא נלא ורק רבנן החמירו נמי חטאת. וכן יש לומר דטעם רש"י נסוכה נסוף המים דאין הלרם משלים משום חומרא כמו נמי חטאת:

ומטעם זה יש לומר נמנחות מנ: דאמר טעימה פסולה ואם עירה נגע נסיון ניורה כל היורה פסולה וק' למה לא נטל לך נ"כ משום חומרא

חומרת דתכלת כמו נמי חטאת ועוד י"ל כמ"ש סס כל עדת עד שיזרו כולם, וכן נגכורות נ' כ' רחמנא כל דכתיב כליל תכלת וכליל מלמד דרוג לא מהני מהת וכמ"ש נהוריות נ: נכל התורה רובו ככולו והכא כ' כל עדת עד שיזרו כולם, וכן נגכורות נ' כ' רחמנא כל עד דתיכא כולי ונפסחים סא: כולה ערלה פסלה מוכל ערל נפקא וכן כתב ט"ז תו"ת תקפ"ג סק"ג נגי מלוד על כל העולם כולו ונסי' ז"ף סק"ת:

ובסוכה ט: דסכך פסול משלים לף דהוי יבש ניבש, דסוכה קיל טפי כמ"ש מג"ת תרפ"ז סק"ג נסס הר"ן דנכל תיסור שיכול להסירו לא נטל והכא נטל:

ובמנחות כג. דלפי' ניבש שחיטה נטלה נגגלה. ולפ"ז תתיכה לי' נגעה נתרומה נשרפת, י"ל משום דכל דפרים מרובת פרים כמ"ש שיטה מקובצת סס ודוקא לי' נטל לא הוי קנוע לגבל לר' חסדא דהוי מין במינו ולא נטל לא תמרי' כל דפרים דהוי קנוע וכ"כ הפמ"ג יו"ד ק"י, שפ"ד ט"ו ופסק"ז דלוקה משום כל דפרים, (ועי"ש כג: כי קתמר ר"יהודה מנ"מ לא נטל היכא דלפשר לי' למהוי כותי', וזה היא סנרת ר"ן נדרים נג: וק' למה לא הזכיר הר"ן דכן הוא נגמרא). אך מרש"י נדה עח. נדם תנוסה ק' דלמא לא נטל הא לא נלא הוא. וי"ל דזה מכלל השעורים דהלכה למשה מפיני כמ"ש רמנ"ם פ"ת מהלכות מ"ג ועי' רמנ"ם ורמנ"ד פ"ג מטומאת מת ה"ג ונעי' כל רניעית ממת וכמו נמקוה לס הי' מ' סאה חסר קורטוב אין קורטוב שחונים משלים:

ובריני המקוואות נראה לס המנטל שלס נטל המעוט כנגדו ומשלים כמו שכתב נאחני נזר חו"ח סי' תפ"ג ותפ"ז ולכן כתן סאה ונטל סאה כשר, ומשמ"כ נאחרונים סאה חסר קורטוב אין המנטל שלס. ונזוחלים ונוטפים הטעם להיתר נהיתר הוא ונטל וכמ"ש נכלאים פ"ט מ"ח נמר נחלים ורחלים וכו' לס הרוב מן הנחלים וכו' וכמ"ש נת' הר"ן סי' כ"ז וכ"ט, ומ"ש ר"ן נדרים נט: סד"ה שאני דנדרים שוויס אין לחד מהס מנטל תנרו תמוה שהוא נגד מתני' כלאים ומ"ש הוא נתשו', וכ"כ נית יצחק יו"ד ח"א סי' נ"ד לות ד' ונטופים וזוחלים הוי היתר נהיתר. ונמיס ואלג שאין הקורטוב חלג נטל נמים, משום להיתר נהיתר לא נטל שע"י המנטל יגרוס לימור להמקוה. (ומ"ש ש"ך יו"ד נ"ט סקכ"ג משם ש"ע יו"ד רנ"ט להיתר נהיתר לא נטל תמוה להת כ' שם דנטל:

חבלים יו"ד סימן י"ם כ' בנעימים 35 יח

סימן כ'

פריון בכור

מכברת מקשה לילך והוניא הרופא לת הילך על ידי כפות התומחות ומוסכות לותו לחון, והכפות חוננות ניהו לרחס, לס יש עליו קדושת נכור ולריך לפדותו. והנה על ענין זה התוכחו גדולי ישרחל ות"ת נאחני נזר חיו"ד סי' ל"ת עד סי' ל"ד, חלקת יואב יו"ד כ"ו, רמ"ס מ"ג לאחר המפתחות, דנרי יסכר סי' ק"ת נית נאחן סי' י"ג, עני זית פ' ויקי, ונס נסי' יוסף זעה יו"ד שט"ו ודנריס לאחדים מהגר"ח קלנקין מלונלין:

ח) **הגה** סתמת דגמרת נכורות ט: שחנילה נין הנכור לרחס מנטלת קדושתו כמ"ש כהי דלי לפשר לנגנס חנילה מיהת לימת. וכ' רמ"י ז"ל לימת דכתיב חסר כל רחס עד שיפטור כל הרחס (ומה שחנין נו"ש נמדנר ת', הוא טעות דשם כ' פטורות ונס הסונית קלי נכור כהוא, ונמדנר מיירי נלדס. ונס הוא פסוק מלומר, ונריך לעיין שמות י"נ נ'.) ולפ דנחולין ע. נעי רנת כרכו נסיג נטליתו מהו וכו' ולת לימת. וכ' רמ"ס ולחני נזר סי' ל"ת לות ט"ו ונית נחן לות ס"נ דרנת מסופק נגוף הדין דחנילה שיש לומר שחינה פועלת כלל נכור, לך זה ראוק לומר שרנת חולק על סתמת דגמ' ועל רב שם לחד גירסת דמשי רק מין נמינו תיטו חולק וכן נזנחים ק'. תירץ רב כן. וגס לדנריהס הי' נריך לומר נעי רנת לי חנילה פוסלת נכור למה לו להרנות דנריס כרכו נסיג, נטליתו, נשלית וכו' לעיל דרנת ס"ל נ"כ דחנילה מנטלת קדושת נכור ומסופק רק נפרטים חלו וכמו דנעי רנת נפסחים יט. ככנסה לו רוח נגנדו מהו וכו', לי הוי חנילה הכת נמי נסיג יש לומר כמו שניומת נת. נעי רמי נר חמת הניח סיג נתוך המזרק כיון דמחלחל לת תין י"ל גס הכת כיון שהוא רך וקל לי משום שכורכים נו לו נטליה לת הולך לנרכו כדי לחממו לת הוי חנילה נמורה (ועי' פסחים קטו: דפשיטת לרנת דכרך מנה נסיג לת יצת ורי"ן כתב דלין הטעם משום חנילה אלת משום דלין דרך חכילה נכך ותולי לזיל לשיטתו נסוכה לז: שכתב הר"ן דלת פסלי משום חנילה רק נטנילה ותפילין ודנריו נ"ע ועי' מל"ת פ"ד ממהלכות תסורות ה"ג ורמנ"ס פ"ג מתנה"ט ה"ה), וכן נשליל, ולחזקו האמה לתורתי היל כמו שכתב רש"י לו לנירסת כל הרחשונים כרכתו לחותו דכן הוא נטנע וי"ל דהוי מין נמינו וכקושי' תום' נכורות ט. ד"ה לחמר:

ג) **אבל** לס רוב הולך הי' נוגע נרחס וחנילה היתה רק נמעוטו, יש נו קדושה, דרובו ככולו כמ"ש מתני' חולין סט: המנכרת המקשה לילך וכו' יש רובו הרי זה יקנר. ונגמרת ע. עד השתח לת תשמושין דרובו ככולו, ומתני' נדה כת. משינת רובו הרי כילוד ופוף פ"ז דההלות

לתהלות יש רוצו לין נוגעין בו, ומפורש כן חולין ע. לגלי דנפיק דרך מרגלותיו ופרש"י וקודם יציאת רוצו כרכוהו, לגל לאחר הרוג תניגה לא לכפת לן וכן כתב רש"י למעלה סד"ה הלכו לו יציאת רוצו דרך מרגלותיו וכ"כ תר נכורות ט: ד"ה לאחר סוכה לג. ד"ה.כי לאחרי לין נמיטו לינן חוץ מקום שהי מקלתו פנוי ומוכח דלגו הי רוצו פנוי לפני הי לין נשליטו מיטו הי נכור דרוצו ככולו. ומה שכ' רש"י שם ט: ד"ה ליתא דקודם שיצא כולו יש לחייו וחוץ נריך לפרש להך כולו הייט רוצו:

ג) **ותי"ה** לם יש רלצו לו רוג רלצו גלי תניגה לף שלחר כך הי' דגר החוץ גמי הוא נכור דמהולילן רלצו הוא כילוך כמ"ש מתני' גדה כת. וסנהדרין עג: יש רלצו לין נוגעים בו ותום' שם טו. ד"ה ליכא, ורלי לגירסת רלצו מחולין ע' לי דנפיק דרך ריצת פטרתי וכמו שכתב רש"י שכן הוא נמתני' לעיל שם. דיש רלצו הרי זה כילוך. ורוג רלצו פני כמ"ש מתני' גדה הגיל לחם רוג רלצו מגיגה פדחתו. ומפורש גרלי"ם נכורות פ"ל סי' ס' שכ' גהי גמי דילדה דגר תחלה מעוטא נפיק מקלתה גקנה נהדי זכר מקמי דניפוק לי רוג רלצו דניכר לין תניגה, הרי לאחר יציאת רוג רלצו הנכור לין תניגה של לחי"כ מנטלת הנכורה:

ד) **ובמרש"ם** כתב לם יש רוצו דרך מרגלותיו גלי תניגה לף שרלצו יש לאחר כך גתניגה קדוש. וזה פשוט כן נחולין ע. דנפיק דרך מרגלותיו, וכל הספק מפני שהתניגה היתה קודם שיצא הרוג כמ"ש רש"י ד"ה דרך וכן כתב רש"י סוף ד"ה הלכו: **אך** מה שכ' הרש"ם להכי יש תרי רוג שנכל רוג לגד הוא יגוד חלל ניציאת הרלצ והן ניציאת רוג הגוף ולכן גם לם תחלה יש הרלצ גתניגה מ"מ כשיצא לאחר כך רוג הגוף גלי תניגה הוי פטר רחם לף לר' הוצא נחולין סט: לאחר למפרע קדוש עיי"ש. וזה תמוה מאד דלם לר' הוצא לפני יש מעוט דרך דופן לימט קדוש מכ"ש לם יש הרלצ דרך דופן דהוי כילוד ואיך לפשר שלחר הגיגה דרך חול יתקדש לחר כך וכן כתב נתגני גזר פ' שני"ל חות ג' להפוך דלם יש רלצו דרך דופן ולחי"כ יש רוג גופו דרך רחם לימט קדוש:

ה) **ובאבני** גזר שם חות ג' מקשה על רמנ"ם דפוסק גפ"ד מנכורות הט"ו כר"ה למפרע קדוש ל"כ מה מק' נכורות ט: גיגל שני רלצים כלחד דהוי תניגה וכתב רש"י דקודם שיצא כולו יש לחייו וחוץ ניט לגין הרחם, הל למפרע הוא קדוש נתחלת לידתו וחז לל הי תניגה וכי היכל דלחזלי נתר תחלת לידתו לפטור ניהול נתר תחלת הגיגה לחיות כשהי גלי תניגה ולין לומר דסוגיל דנכורות תניגת דרגל לאחר מכלן ולהגל קדוש דל"כ הוי"ל לרמנ"ם לפסוק כסתם גמרל כרגה. ולפי מה שכתגתי למעלה סוף חות ג' דמ"ש רש"י קודם שיגל כולו כוונתו רוצו לק"מ דמה יועיל לם הגלים הרלצון הי' גלי תניגה סוף סוף לין כלן לגל מעוט ופטיחת דגם לר"ה לם יש גלים רלצון דרך רחם וגלים שני דרך דופן ליט נכור. ולפעת לגני מגר דכוותל רש"י דוקל כולו ולל מהני רוצו נהכגר ל"י למה כתב דלרגה ניחל הל לרגה ולפי קשה למה לל קדוש כיון שיש רוג גלי תניגה. גם מ"ש גחות ג' דמ"ש לרגה גיגל גלים קדוש לף דכלגר יש גלים שני דרך רחם הי כילוד ועדיין ליט מתקדש דהל לל נפק רוצו דרך רחם ומה שיולל עוד דרך רחם לין מועיל דכגר הי כילוד מתחלה מ"מ הוי כדלימל נחולין יט. הגריס גלים ושחט שני גלימים דכגר ולף דכי נפיק חיותל ליכל רוג נשחיטה מ"מ כיון דגלים רלצון נהגרמה לל יגל חיותל מצגי לי כמלן דליתי וכיון דליתל רוג נשחיטה כגר והכל גמי כן, ולדגריו קשה על הרמנ"ם דנפ"ג משחיטה ה"ג פוסק כן, ומ"מ פ"ד מנכורות הט"ו פוסק כר"ה גשלים דרך דופן וש' גלימים דרך רחם שליט קדוש:

ו) **והנה** נטגילה הלכה למשה מסיני דרק רוג המקפיד חולן כמ"ם נערוגין ד: ורש"י ד. וסוכה ה: ד"ה גילין שדייק שקלי רק על טגלה דגעי רוג. לגל נכל מקום דשייך תניגה לפני מעוט חולן כמו לחיתל גזגחים יט. כיצה מתה ועפר וניחל ולפי חייגי נגגדי כהונה ונמנחות, יל. מקשה על חמן ועלה גידו גרור לו גרגיר חלת ותיפק לי מקוש תניגה וכ' רש"י נפי רלצון דתניגה פוסלת גקדשים וכ"כ גחל משכול חלק שני 92 מ"ת נכור תניגה פוסלת רק גרוג (וכן הוא גם גגילה כמ"ם גס' לו"ח תרכ"ל ונש"ע סעיף ז' גהגי"ה:

ז) **ויש** לומר עוד לפני לם הכפות כמו רוג הולך יש קדושת נכור כמו שלמרו גסוכה לג. כל לגלותו ליט חולן וכמו כן כתב ריטגי"ל ר"ה כו. גשופר שניקב ומחתו לפני גליט מיט כשר כיון שגריך לו לתקט הרי הוא מכלל השופר וכעין זה גזגחים יט. כיצה מי כיון דלחת ולגלל רגותל היל וכמו שכתבו תוספות גילה לט. ד"ה משום דמה שגריך זה לזה הוי כמין גמיטו" והכל כיון שלי לפשר לולך לגלת גלי סיוע הכפות ופקוח נפש הוא עדיף מלגלותו והוי כמין גמיטו שליט חולן. ולף דנחולין ע. נעי רגל כרכתו ולחזקתו והוליאתו מהו וכ' רש"י מי לאמרי כיון דלורחי הוא ללו תניגה היל ונשלר נספק לי חולן שלני התם דלין זה הכרת והי לפשר לולך לגלת גלל זה משל"כ הכל. וכן כ' רש"ם להכל עדיף מלגלותו. ומה שהק' רש"ם מתוס' נכורות ט. ד"ה לאחר דלם סייעה לחותו להוליאו גרע וגם גמין גמיטו הוי תניגה. לל קשה דשם לל הי צורך נסיוע לחותו משל"כ כלן. וכן כ' רש"ם להכל עדיף מלגלותו:

ח) **ואת** שכתבו תוס' שגת נג. ד"ה ויכול דלפני גמין גמיטו געינן שיגטל לותו, י"ל כחלוק זה דדוקל

דדוקא נדנר שאינו צריך כמו התס רגלו אחת על החבן ומשמ"כ הכא דמ"מ להולד רק ע"י הכפות וכמו שאמרי' בנכורות ט: אין נמינו אינו חוזק לף שאין ניטול משום מפני שכך הוא הטבע ועדיף ממין נמינו לאחר ובזה מיושב קו' מהרי"ט אלגזי בנכורות ט: דבנמ' תי אין נמינו אינו חוזק. ומה יענו על קו' הנמ' חניכה מיהא אינה שמואל ור' יוחנן דס"ל בזנחים קו. דמין נמינו חוזק. ונראה דשאני הכא שנולדו תלומים בטבע מזה דלא הוי חניכה. ובנדון הכפות י"ל לפי לרמב"ן בכורות פ"ב (כב) דנרחס נעי בניעה ממש ולא מהני מב"מ. מ"מ נדנר ההכרח משום סכנה אינו חוזק (ועי' חגלים בנעימים חלק זבי סי' ל' אות ט') :

ט) **ומה** שכתב נחלקת יותב דהכא בנכור תלוי רק בנלגלת כדאיתא בנחזחות לז: ולכן לף דרוב הולד הי בלא חניכה בנלגלת אינו נכור, ולא נראה כן כי לא הוזא בב"ע דין זה. וכוונת ת' זה בנמ' דקשה להבין, דס"ם הוי טרפה, ובם מפורש בבבדו בחולין ע. שלא בניפיק דרך מרגלותיו ובר"י שם שאלו הי רוב הגוף בלי חניכה לף שראשו בפנים הי בכור :

י) **ובדברי** יסכר סי' קי"ח כתב בים לומר הכא ס"ם שאל מהבת הרחס מקדם כמ"ש רמב"ן פ"ב והריי"ט אלגזי אות ל"ד בשם תום' חיבוניות דספק הוא ובם ספק שאל הוציא רחמו חוץ לפרחדר כמ"ש בזה מב: ולבושי שרד בחי דיבים יו"ד ס"ק קל"ב כתב בחקשה לילד שקרוב הדבר שהוציא רחמו, ולף שכתב משנה למלך פ"ד מבכורות ה"א דס"ם פטור בבכור דהוי ממון שאין לו תובעים וכ"כ פי"ב מבכורות ה"ט, הייבו שם חני הבכור אינו רוצה לקיים המצוה אבל הכא שרוצה בקיום חייב משום ס"ם וכ"כ אבני מזר סי' שב"א אות ט"ו ומ"ב הרב מקובבק שם סי' שב"ב סוף אות ט' דספק בדין הוא מבטרף לס"ם כמ"ש פרי חדש, חולק עליו בתבואת שור סי' ל' סק"ב ובריך פדיון בבורכה כמ"ש דבדי יסכר שם ע"פ הלח"מ פ"ד מבכורות ה"ו (ועי' פמ"ב פתיחה כוללת אות ה' בבורכות השחר ד"ה והבה. והלי בבורכות אות ד') וכן כי בשו"ת בפת פענח להבאון מדוברסק סי' ז' בדין זה בריך פדיון ובורכה :

סימן כ"א

לכבוד ידידי הרב הבדול מ' יעקב בערבער יחי' בקליוולאאד

אודות שאלתו על בפל ודאי את טולד בבית החולים והרופאים ממתינים לתתו לקטורה כי רוצים לבתחו להתלמד מבנה בופו למען ידעו תחבולה שלא תפיל לשם שערה וכ"ת הבית מ"ב הפוסקים האוסרים בתות בבית החתים לף לצורך רפואה וחוכך לומר בפל בל ואינו צריך קטורה :

מקור הפלוגתא בפל בהב"ה מי' פרק ד' ממילה מובא בב"י או"ח ובס"ע ס"י דבפל אין צריך קטורה. ומב"ח סס סק"ב חולק עליו. ומקור הבה"ח מהחלות פט"ז מ"ה ובתוספתא סס טור שמטילים לתוכו בפלים, ומוכח שהמבהג הי' בן שלא הבדו הבפלים וכמו שכתבו תוספות ע"ז מב. ד"ה לידע. אבל בשם בבחלות מ"ב סס איתא התלולית הבדולות בין לעיר בין לבדך וכו' ואמרי' בבתובות כ: שהבשים הבדולות להריס הבדו סס בפליהן והרחוקות הבדו בבית הבבורות וכן כתב רמב"ם פ"ח מטומאת מת ה"ב. ושוב בשם בהתני' תני טור שמטילים בו בפלים והרונים. ופשיטא שהרונים צריכים קטורה, וע"כ שהטור הי' רק לפי שעה ואחר בך הבדו הבפלים והרונים בביה"ק :

והטעם בתתני' סס טור שמלקט עבם עבם ואין תטוסה, משום שהטור לא בתקן לקבר כמו שכתב הר"ב והתיו"ט. וא"כ הלכה כר' שמעון בתתני' שאם התקינו לקבר יש לו תטוסה. וקי' למה כ' בפי' רמב"ם ורע"ב שאין הלכה כר' שמעון, והי' לפשר לומר משום דטור הוא בלוי ובתתים בלוים אין תטוסה כמו שכ' הרמב"ם פ"ט מטומאת מת ה"ה . אך הא הר"ב כתב בטעם הטור משום שאינו מתוקן לקבר :

ומה שהקשה המב"ח דטור הוי קטורה כמו שכתב הר"ב קשה לזה קטורה הוא כיון שהטור פתוח כמ"ש בפסחים ט. בשפשה שהטילה בפל לטור והכהן הזין בו לידע אם זכר או בקבה. ובם הא מולדת ובדלם מצוין שם כמ"ב בבמ'. ומה שתירץ המב"ח להר"ב בהלות פי"ד, אין שם כלל. ומה שכ' בתפארת בני או"ח סי' כ"ז שכוונתו לר' שמעון בתשנה הב"ל דאם התקינו לקבר יש תטוסה, הוא דוחק. אבל יתר ראיות המב"ח הם חזקות בבחל. ג) מ"ב דבפסחים מיירי בפל שהוא שפיר ואם אין צריך קטורה ובת' בתי יכון סי' ק"י הקשה אין הזין בהן לידע אם זכר או בקבה הא בשהטילה בתין בפל והזין להכיר, ולק"מ דהא איתא שם שהטילה בתין בפל והזין לידע אם רוח הפילה או בפל והבהן הי' סבור שיכיר שם הוא :

ומה שהניח מב"ח בבדה ב. דהבותים לא הבדו הבפלים מאי דרוש לא תסיג בבול וכו' כל שאין לא בחלה אין לו בבול, ומפורש זה מבהג בותים ואנו לא ביי"ל בן. והקשה בבין בכון דבם לדיבן מבינו דרשה זו בתוספתא מובא בפי הר"ב ספט"ז מהלות הבפלים אין בוגים את הבבר ואין להם תטוסה משום דכי לא תסיג בבול, אבל בתחת דרשא דבבול ליתא בתוספתא רק הר"ב פי בן וע"ז מקשה מב"ח ארבי הבותים דרשו בן. ומ"ב בבין בכון דמפני זה הדרש אמרי בתתני' שאין תטוסה לבפלים, זה אינו רק משום דהטור לא בתקן לקבר וכמ"ש הר"ב שם :

ולבאורה קשה בבדה, דהבמ' שואל מאי דרוש ומ"ט לא הבדו הבותים את הבפלים, מב צריך לדרשא

הא נסנהדרין מו: מסופק לי הקורה משום גזיונא לו כפרה ונפל לא שייך כפרה דהוי לא חטא. ונס לא גזיונא כמ"ש נמלירי ניצה ו. שאין כאן כנוד הנריות לא של חיים ולא של מת וכ"כ נוע"י חלק א' יו"ד סי' ג' ומ"ה לא נעי הקורה, אך נראה דהלחם משנה סוף פ"ל מזכי' תמה הא הקורה מנוה דהוי ואיך יוכל לעבור על דברי תורה ולומר לא תקברוני ומה מסופק נגמ' על טעם הקורה ותי' דהגמ' דריש טעמא דקרא של מנות הקורה, ונראה להוסיף דהך לישנא נסנהדרין קאי לר' יוחנן משום ר' שמעון דהוא האומר עם דהמלין את המת עונר נל"ת ור' שמעון נג"מ קטו. דריש טעמא דקרא. אבל הא דקיי"ל דלא דרשינן טעמא דקרא נחו"מ סי' ג"ז ס"ד לגמרי לפי עזירה אין מתכוונים לותה וכ"כ חכם צבי סי' ס"ג ותו"י קל"ט ונו"ב ח"ת סה"ע סי' פ' אות ד' ועוד. ונפרט הכא נגדה דמקשה מאי דרוש לר' יהודה נמתני' דאמר שהכותים לא היו קוברים ור' יהודה נג"מ עם לא דריש טעמא דקרא ושפיר שואל לדילי' מאי דרוש:

וקשה נסנהדרין דנעי לי משום כפרה ולא משום גזיונא, הא נדול כנוד הנריות כמ"ש נרכות יט: וי"ש לומר דמשום גזיונא די להניחו נלרון כמו שאמרו נגמ' כי קטר דליענד לי' לרון ואין צריך קטורה נקרקע אבל משום כפרה נעי קרקע. אך לפי זה קשה למה צריך לומר נפקא מינה דאמר לא נעינא דלקטורה, הא פשוט נפ"מ דמשום גזיונא סני נלרון ומשום כפרה צריך קטורה נלרון, ונס לפי מה שכ' נאי ר"ן דר' יוחנן שאמר רמז לקטורה קאי על קרקע ולא כר' חמא דלרון סני ותקברנו לא משמע לי' לר' חמא דלא כפרש"י דלא משמע לי' קאי על שטר מלכא. ואם כן ס"ל משום כפרה ואם תמר לא תקברוני שומעים לו, ומה לישנא לגמרא:

עוד הנית מנ"א ראי' דנפל נעי קטורה מת"כ לומר דאין כהן מטמא לצטו נפל וז"מ שמצוה לקברו שהרי אין הכהן מטמא אלא לצורך קטורה כמ"ש ניו"ד שע"נ ס"ה. ותשנחי לומר דזה נאמת טעם ת"כ דמש"ה אינו מטמא לנפל משום דאין צריך קטורה והוי אלא לצורך וכן כתב נאבל לחכול ח"נ 162 לך דוחק הוא. והנ"ר יעשי' נרלין נת' תפארת צבי לוי"ח כ"ז ונמנין ניון הכ"ל הקשו על המנ"א, שהרי ניו"ד שם מייתי שתי דעות נזה והש"ע סתם כדעה ראשונה דמטמא לפי' אלא לצורך קטורה ונס הרמ"א כתב רק שנכון להחמיר ומאי קושיא על הנ"ה מיי' ד"ל דסל"ל כדעה ראשונה. ולק"מ דמחלוקת זו לי כהן מטמא נס אלא לצורך תלוי נס טומאה הותרה לקרובים כמ"ש רש"י נרכות כ. ד"ה אב ואל תעשה, או היא דחוי כדי' רמב"ם פ"נ מאבל הט"ו והי"ו כו"נ צריך טעם דין עשה דוחה ל"ת פ"נ ופ"ז ומנחת חנוך רס"ד אות ל'. והייט דלנני קרוב דשייך נו מצות קטורה לחודי הואיל ואשתרי לצורך לשתרי נס אלא לצורך וכדאיתא ניומות ז: ותוס' ד"ה ואמר ותוס' מנחות מ: ד"ה תכלת, דנכסות יום הותר כלאים נס נלילה, אבל נפל אם אין נו מצות קטורה, ודאי דאין לומר כיון דטומאה הותרה לנן קיימת לשתרי מאי לנפל וכמ"ש מנחות שם נכסות המיוחדת לנילה לאסור כלאים, וכ"ע מודה דאסור לנפל לטמאות ואין צריך קרא לאסור:

ובת' תפארת צבי מביא ראי' דנפל אין צריך קטורה מתוס' נ"נ כ. ד"ה לתיל שכתבו דיכולים להניח נפל מת נחלון וייה' מונח שם לעולם ואין צריך קטורה, והייטו משום דתוס' ס"ל לדילו ה' מבטל לת הנפל רק לאותו השנת נלבד אינה מחיצה וצריך ניטול. לעולם אבל נאמיצת זקנים י"ט: ד"ה חזי כתב שבש רשב"ם דהו"מ לאוקמה בשנת דכיון דניומי' לא חזי לי' ואם כן מבטל לי' התם חוצן ליומו וכמ"ש נן שמונה מי המונח נחלון וכן נראה דעת רמב"ם פט"ו מטומאת מת ה"נ שכ' נן שמונה ניום השנת שאסור לטלטלו ממעט נחלון וכיון דכ' סתמת משמע דנעי ניטול לשנת לנד. ולדבריהם אין רא"מכלן לדין נפל שאין צריך קטורה ז"ל שהוא חי, או אם הוא מת, יטלוהו לאחר השנת לקברו, ומחלוקת זו היא נם נאמצה נגוהה מעשרים ומיעטה נכרים שרש"י סוכה סוף נ: ד"ה לא הוי וראב דף ד. ד"ה ואע"נ ס"ל דסני נבטול ליומי התג וכ"כ רא"ש ור"ן שם, אבל ה"ה פ"ד מסוכה הי"נ מצריך ניטול שולם ועי' מנ"א תרל"נ סק"ד וני"ו לו"ת של"ז מה קשר של קיימת. ונה"ה הי"ד משנת הכ"נ נשם רשב"ם נפירות טבל שאסור לטלטלן נשנת הוי ניטול והולך לזיטתו כמ"ש נאם"ז נ"נ משמו:

ומפורש דין קטורה נטו"ד סי' שמ"ד המחותך וכו' והנפלים אין מתעסקין עמם להספד וללוות אבל לנרכי משה מקטורה מתעסקין עמהם וכן כ' נש"ך סק"ו, ובנין ניון סי' קי"נ הניא ראי' מתס' שמחות שאין מתעסקין עמו לכל דנר, וע"פ שא"צ קטורה, ולפלא שלא רצה פי' הרמב"ן נתה"מ והטור וש"ע וש"ך:

והנה נטו"נ ת"ש יו"ד סי' ל' כתב לף שאין נפל מצות קטורה עכ"פ צריך להקברו משום תקלה שלא יכשל בו להנות ממנו וכ"כ נת' נבין ניון סי' קי"ט לך מסופק לם נפל לאסור נהנאה ונחבלים נגעיהם ת"ש סונית ל"ה סוף לות ה' הנאתי מתוס' נדה נה. ד"ה שמת שהקשו על מ"ב חולין קכב. דבקרו טומאה על עור שמת יעשה לת העורות שטיחים, למה תעשו על כך הא מת לאסור נהנאה ותי' דטומאה חמירא להו טפי, הרי לף דמת נעי קטורה אין זה מספיק דלא ליתי לידי תקלה אלא נזרת טומאה. ולף לפיף שהמיתו בו נ"כ טמא דחרב הוא כאבל ומ"מ צריך קטורה משום תקלה כמ"ש נע"ז סנ: לחד פיף שנהרג בו נקברים עמו וכי רש"י ד"ה כולן משום דהוי ליסור הנאה, הייטו משום דאין יכול שהחרב הוא של אבל ולא יפרשו ממנו, ורק משום דקברי נני דינא מוכחא מילתא כמ"ש נע"ז שם:

ומ"ש כ"ת לחלות דין הקורת נפל לי ניחא עונר ירך
לחו, דכל זמן שלא כלו לו מדשיו הוי חלק מחמו וכל זמן שהאם חי אין מצוה להקור את הנפל כתו שכ' בשנות יעקב ח"נ סי' ק"ל דאין חיוב להקור לאנר מן החי, אלא כיון דנפרה פ"נ ח"ל מחלוקת נפרה משורת הר' אליעזר מכשיר וחכמים פוסלים וכ' הרע"נ טעם חכמים משום דעונר לאו ירך אמו וכיון דקיי"ל כחכמים ל"ב מטעם זה אין להקל בהקורת נפל:

והנה לי יש חיוב הקורה בשנר הנפרם מן החי כתבתי בחללים בעיטים חלק ד' סי' מ' אות ל' לאנר שכ' פה והנה ד"ה ועל ועי' בפתד יצחק אות ל' לאנר שכ' פה פירחרת החכו רבל הזקן ר' שלמה ריאטי מחחת חוליו ותיכף הבראתו. כהורחת נ"ד.

ומ"ש כיון דקיי"ל כחכמים בפרה ל"ב עונר ליתו ירך
לחו, לי משום הא לא לריך דרחב"ם פ"ח מפרה ה"ז כתב דפסולה משום עלה עליה זכר. ונרחה דמש"ה חוס' נ"ק מז. ד"ה מ"ט ובכל דוכתי דפסקו עונר ירך לחו ודוחה מ"ם חוי"ט בפרה בדעת הרחב"ם וכן כ' בשנות יעקב ח"ל סי' ע"נ דקייל ירך לחו וכ"כ בכחה ספריס לך בחחת לין זה ענין כלל לעונר ירך לחו, דרק בדבר שהעונר שוה ביחד עם האם לז הוא חלוי בה, אבל לא אם בחחדש דבר בעונר לאחר כך שלא הי' בחחו וכחו שכחבנו חוס' נ"ק מז. לענין טריפה כיון שיש לולד חיות בפני עלמו ליתו חלוי בחחו וכ"ש הכא שהעונר בשחנה לחי"כ ומת והאם חי, ודאי דמיחת' מנריכה לו קבורה וכמ"ש בערכין ז. כיון דעקר בופא לאחריא הוא:

ולענין הבחות, עי' חבלים בעיטים ח"נ סי' ס"ד אם הרופאים לוקחים את הולד לין חיוב להוליא הולחות לעבב ולאחות כמ"ש בי"ד סי' שם"ח סא. ואם יש כח לאחות. כ' בודע ביהודה ח"נ יו"ד סי' ר"י לאסור לבחח את החחלח לעורך פקוח נפש אם לין עתה חולה כזה לפניהו, ועי"ש בחבלים בעיטים דיש לדון להחיר. ורחי' מחוספות ביטין ע. ד"ה ר' שימי שכחבו דלמ"ד לאסור לרפחות הבכרי שחבדלו לע"ז מ"ח להחחכם בדפוחה כדי שידע לרפחות ישרחל על ידי כן ברי. לך בבדון זה שחומרים הרופאים שילמדו ויחבלו חחבולה שלא חפיל לחה, לין זה פקוח נפש ובם נפל לאסור לבחח כיון שבריך הבורה:

סימן כ"ב

מקום קרוב באבלות

בי"ד שע"ה ס"ח שעור מקום קרוב הוא עשרה פרסאות כמ"ש חוס' מועד קטן כח: ד"ה מקום נשם בה"נ ורח"ש ורחב"ם פ"ז מחבל ה"ד שיכול לבא ביום אחד (ורש"י חולין כ. ד"ה בא כחב דחלוי בידיעה ורלוי הוא לדעת בו ביום לע"פ שלא ידע). והטעם כמ"ש הה"נ ורש"י מ"ק שם ד"ה מוכה הוליל שהי' יכול לבא הו"ל כמו שבא, ועשרה פרסאות הוא מהלך יום אחד כמ"ש פסחים נב:, והייבו כמ"ש קדושין כג. כל שרחוי לבילה וכר':

ובזמננו שהכל נוסעים במרכבות מסלת הברזל וביום אחד יכולים לבא מחרחק רב, פשוט דהוי מקום קרוב ומוכה עלמם. ולין לומר כיון שבה"נ כחב עשרה פרסאות והייבו בדבל ול"כ רכיבה בסוסים לא מהבי וה"ה מסלת הברזל, ז"ל די"ל כוונחו למי שהולך בדבלים לף שהוא חלש ולחיבו יכול לילך עשרה פרסאות ביום מ"ח מקילים ומשערים בשעור רוב בני אדם לבל לם רוכב על סום. ומבילת בהחירות הוי לו מקום קרוב:

ובת' חכמת שלמה הבספת לת' הר המור סי' י"ב מביא להפוך מפסחים בד. ה' עומד תוך לחודיעים ויכול לכבום בסוסים ובפרדים יכול יהא חייב ת"ל ובדרך לא ה' הרי דמשערים דרך רחוקה רק בהלוך בדבל ולא בכיבה (ועי' בחפלרת ישרחל פסחים פ"ט מ"ב בהלכחת בבירחת ד"ל בם בפסת בזחן מרכבות מסילת הברזל יחחבה הדין, ובהשמטה בסוף הספר עמד על הטעות ויחזר בו) וכן מלייבים בד שלול סי' שע"ה ובחל לשכול ח"ב 162, לבל לין רלי' מפסת, דשם שלבי דיש קרל מיוחר ובדרך לא ה', לבל לין לחדיש זה מדרך רחוקה, כיון דם"ם יכול לבא, ועי' חסד לאברהם ח"ב חי רחב"ם פ"ה מק"פ ה"ט לפילו בקרבן פסת חייב ליכבם בסוסים ופרדים:

ובגהל לשכול שם כחב בבפסת לת' מהבי רכיבה ע"פ שכ' חוס' פסחים ג: ד"ה מלל' דמי שלינו יכול לילך בדבלים פטור מפסת כמו מרל' לבל הכא בחבלות ביכול בבא חלית. ויש להעיר עליו מהמל"מ ריש ה' פסת חחם על דברי חוס' והבל"ח כחב שלין כוונת חוס' כן. ועוד דלפי' בעלית רבל דשם לינו יכול לילך בדבלים פטור כמ"ש בחחבי רשם פ"ל חבינה ח"ח שם יכול לילך בדבל לף בחשובת לילך כמ"ש רבח חבינה ב. מה יפו פעחיך בעלים ח"ח חוחר לרכוב בסוסים כמ"ש בירושלמי פסחים פ"ד סוף ה"ז שעזירים היו עולים בבהמה, ומה שכ' בחיי משפטים (כב. יד), בשם מדרש בעלית רבל בדבלים, חמוה:

ובמפתחות לחשו' רש"ם חלק ה' סי' י"ב מביא רלי' דהכא בחקום קרוב לא מהבי רכיבה משנועות יז. דשם בא בחרוכה שעור קלרה חייב, בבל בחחת בם שם קשה לחה חייב, וי"ל שהי' כן הלכה לחשה מסיבי וכחו שכ' רש"י שם יד: ד"ה חייב ולפי' לא שהה חחלה דהללח"ם. משל"כ הכא דהלכה כהמיקל בחבל. ועי"ש שהעיר עוד מירושלמי ר"ה פ"ד ה"נ דבעי לם הי' קרובה ע"י עירוב והפי' לם הך חחום כך הוא

השעור

הטעור לו משום שיכול לנוח ולא לפשוט, ות"כ הוי ס' מנוחת לקולא:

ובדברי מלכיאל ח"ג סי' נ"ג מחמיר דמקום קרוב הוא רק כפי הליכה נרגל וכתב לדולא דנרי הנה"ג הייכו לומרים דמקום קרוב הוא רק בתוך התחום כמו שפיתא נשנת קמא. ולפ כן די קולא של הנה"ג עשרה פרסאות והבו דלא להוסיף עלה. ונמחכ"ת לא אמר כלום דמקום קרוב הוא לפי הענין ונשנת דוקא בתוך התחום, דאסור להניח מחון לתחום, וכן נמתכי ר"ה כט: שכל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ואמר קף ל. פרט ליושבת חון לתחום, פשוט מפני דנעינן שתהא יכולה לילך ומ"ה דוקא תוך התחום, ולי לפשר לומר דרך עשרה פרסאות דת"כ לא תהי' רואה ושומעת אבל הכא לפי הענין שצריך שיוכל לנוח ביומו, מה נפ"מ אם נרגל ואם נמכלות הנרגל וכעין מ"ש תוס' סוד יב. ד"ה כי תשוי, דמיקרי מני עניד מפני שניהו להניח עיסה מגולגלת וכן הורו להקל נאחל לשכול ונחכמת שלמה ויל שאול ות' רמ"ס ונפסנה קונן די חוננת נ' קף ת"ל וכי שם דמי למ"ש נסוכה מד: אל יהלך נערב שנת יותר מני פרסאות וכי מנ"ל רמ"ט סק"ל דיושב נענלה יכול ללכת יותר:

סימן כ"ג

לכבוד הרב הגאון חו"ב מ' אברהם פיעטרקאווסקי יחי' מחבר ספר פסקי תשובה מו"צ בלודז

ע"ד שאלת כ"ת אם כהן נזמן הזה חולה שאין נו סכנה מותר לעשות לו כתות ויהי' על זה נעל מום:

הנה לפ אם נאמר שהטלת מום נכהן היא נכלל מטיל מום נקדשים, מ"מ הוי נזה"ז רק לימור דרנגן כמ"ש נע"ז יג: השתא לא חזי להקרנה וכה וכ"כ תוס' נכורות לג: ד"ה נעל מום ומנחות נו: ד"ה אלא ורמ"ש נ"מ פ"ז מה' ר ודמ"מ יו"ד סי"נ מסס הנה"מ, ועי' פסקי תוס' תמורה פ"ה אות ט"ז שכ' דקדשים שרי לנמרי להטיל מום ותמוה. והרמנ"ס פ"ת מאסורי מזנח ה"ז שכ' עושר נל"ת נזה"ז יחיד הוא. ונמנחת חנוך רפ"ז אות נ' משום דרמנ"ס ס"ל דקדושה דאשוה קדשה לעתיד לנוח ולפי זה לא שייך זה נכהן, יוע' מחס קופר יו"ד ס"ו וס"ת דמקשה על סתירת הרמנ"ס נזמן הזה והעלה דמטיל מום הוא רק לימור דרנגן וכ"כ טורי אבן מנילה י. ד"ה ות"ש:

וביון דהוי לי' דרנגן מותר לחולה שאין נו סכנה וכמ"ש יו"ד קי"ה ס"נ נהנ"ה וס"ך ס"ק ט"ו ונאורת שכ"מ סי"ד שלנ דעות והרש"ש נפ' לורחות חייס מניח תוס' ינמות קיד. ד"ה שנת, דמלאכה דרנגן מותר ע"י ישרחל. ונש"י לור"ח ס"ם שלי"ד נשם מרדכי נילה לנער נוף עדיף מהפסד ממון. ונממון מניכו קולא נדרנגן נתוס' סנהדרין כט. ד"ה משרנו נתי רחשון:

גם כי' תומים ט"ו סק"נ לחין נזה"ז מקדשתו. ועי' תנלים נעניתים מ"ד סי' מ"ד לות כ':

וגם כמ"ש תענית ו. כמלן שתו החילונ כהני חמרת כרני ולא לחמרי' מהרה יננה נהמ"ק וכ"כ רמנ"ם פ"ל מניחת מקדש ה"ז ועי' רחנ"ד שם. וה"ה נעל מום דמותר:

ובמנחת חנוך רפ"ז לי' ד"ה לחמר כי' נשם ניח לפריס ע"פ רש"י נכורות כה. ד"ה נחז דלשם מתכוין לרפותה לא מטיל מום ול"ע מלד:

ומפורש נש"י להי"ע סי' ו נשם תשר לנחון דנזה"ז לנורך מותר לקנן לנעשות הכהן ולעשותו נעל מום:

ובאמת לפי' נזמן המקדש לין כל יסוד לאסור להטיל מום נכהן, ולדרנה נקדושין כח: מקשה ויעשה נעל מום וכן נירושלמי פ"ל ה"נ ומשני שאין כהן כרגע מטום ושב לל משפחתו. ונשירי קרנן תמה הל לאסור להטיל מום נקדשים, ומחנם לין ליישב ולחלק כי רק נהמות קדשים שהמום מונילן לותן מקדושתן ומעשו חולין כמ"ש רמנ"ם פ"ל מנכורות ה"נ שפיר לאסור משא"כ כהן נעל מום דנשאר נקדושתו וכמ"ש נת"כ לאמור והיו קודש, קדוש יהי' לך לרצות נעלי ממין וכן נסנהדרין נח: והוא לוכל נקדשים ולכילתם הוי עבודה וכמ"ש נפסחים עג. נתרומה. ומ"ש יאמ שם: לכילה צורך עבודה עי' רמנ"ם פ"י ממעה"ק ה"ל שהיא מלוה גמורה, ונעירונין קם. קי"ל נעל מום עדיף מטמא ולכן מותר להטיל מום נכהן:

אמנם זה לינו, כי גם נהמות נעל מום לא ההקדש קדש כשהרה נקדושה לעניו ניזה ועבודה כמ"ש נמתני נכורות יד. וסס נ: מקדושת כהן לא מפקעי לי':

ואיך שיהי' הטעם, ס"ם נגמ' מפורש ההיתר. לך רש"י קדושין סס ד"ה ויעשה כתב משום דרגיעה מלוה, ודעתו לאסור להטיל מום נכהן רק משום מלוה הותר. ות"כ ה"ה לצורך רפואה לפי לחולה שאין סכנה לפשיטא דמלוה להתרפא:

ויש לומר כוונת רש"י לא משום לי' הטלת מום נקדשים אלא מפני גרם נטול מלות עבודה וע"ז תירץ שהותר מפני מלוה וכמ"ש נסוכה כה. עוסק נמלוה פטור ממלוה וכ"ש לא לא מטי זמן תיובא כמ"ש סס ע"ב ובזנחים ק. לגני לאמר ל"ק כלן שמת קודם חלות לנל

לגל נדנר הרשות לסור לגרוס ניטול מצוה דאל"כ מה מקשה שם נסוכה מהתם נפקא מויהי לנשים דעוסק במצוה פטור הא לפי שם היו עוסק במצוה מותר לפני זמן המצוה לגרוס נטול העתיד. וכן לתרי' ניעמות ס: לסור לנטל מצות ימין ונעכורות ג: דכלו תיותא דר' מרי משום דמפקיע להו מקדושה וכן נקדושין לג. יכול יעלים עיניו מקמי דלמטי' זמן תיוצא וכו' וכן נתוס' פסחים קיג: ד"ה ואין לנריך לחזור ולהניח עלמו לידי תיוב ומנחות מא. קטינא סדינא נקייטא וסרנלא נסיתות ניניה מה תהא עלי אין רלה לסיסור דקלי רק לחסיד כמ"ש רמנ"ם פ"ל מנינית ה"ל:

אך קשה ונפסחים ע: יהודה נן זורחלי פירש ויש לו נדרוס ולא עשה הפסח, הרי לפי' היו עוסק במצוה מותר לפני הזמן לגרוס נטול המצוה וכן ניטין פא. דורות האחרונים מכניסין פירושיהן דרך נגות כדי לפוטרן מן המעשר ומנחות ס"ז: תרומה דעניד לה כדר"ת וכו', וכן פסחים ו. המפרש קודם ל' יום אין זקוק לנער ונריך יסוג לחלק נין העניניס:

ואם כן היה כוחת רש"י. ולפי מותר לכהן תולה לגרוס נטול עבודה ועי' נאר הגולה למחנר ספרדי פרק כ' לות ה' שלפי חלוק משמורות ענד כהן רק ג' ימים נשנה:

וגם הא מכה לדם הוי ליסור דלורייתא וכן תובל נעלמו כמ"ש מחני' נ"ק ג: וגמ' שם: ונס' חסידים תרע"ו ולח"מ פ"ג מדעות ה"ל, ומ"מ נסנהדרין פד: מכה לדם לרפואה פטור ולפי זה סכנת נפש כמ"ש רש"י ד"ה ולהנת. ומכה לנין נמיתה. ולם לנין מלטער נעלמא מותר לנמו לחבול לחתו לצורך רפואתו כמ"ש יו"ד סי' רמ"ח ס"ג נהג"ה וכ"ש דכהן מותר:

ומוקצה מן הדעת לחסור לכהן להחרפת וכמ"ש יומות פז: דרכי דרכי נועם וכ"כ תוס' שם ג. ד"ה ולחות וח: ד"ה לחת וכ"כ ט"ז לו"ח קכ"ח סקל"ט:

אבן העזר

סימן כ"ד

לכבוד הרב הגאון המפורסם מ' שמואל אהרן פרדס יחי'

על חומות העזה שנתפרדה מנעלה ננית המשפט, ויען כי מלן נעלה לנרשה כדת תורה כי חשב כי עוד מתפיים עמו ותשוב עליו וכדי להרחות לו כי הנעשה אין להשיב עוד, לקחה העזה ננית המשפט תעודת נשואין עם איש אחר, וכפי דנרי' ודנרי האיש לא דרו ניחד ואין כל עדות על זה, ועתה נרש אומה נעלה, ושואל כת"ר אם מותר לסדר לה הקדושין עם אותו האיש, שמא הי' להם תנור יחד לפני הנט. ונשם שאסורה לנעל לאסורה לנועל כמ"ש סוטה ריש פ"ה:

ה) הנה מה שאיתא נסוטה כח. שנסוטה ספק כוחלי, משום שהי' קנוי וסתירה וכמו שכתוב נתורה ורמנ"ם פ"נ מסוטה הי"נ ושה"ע סי' י"ל ס"ל ומה דאיתא נסוטה נ: סוטה שאני דרנלים לדנר. הוא כמ"ש שהרי קינא לה ונסתרה. לנל נלי קנוי וסתירה אף איש רנלים לדנר אחר מותרת כמו שכתב שם תרי"ה שה"ע סי' י"ל, והכא תעודת הנשואין היא רנלים לדנר כי האמתלא שלה טובה, ופשיטא שעל ידי תעודה זו אין מוניאים אותה מנעלה אם יש לה אמתלא וכיון שאותרת לנעל מותרת לנועל, ואמנם נעדי כעור מותרת לנעל ומ"מ לאסורה לנועל כמ"ש תוס' יבמות כד: ד"ה אחת והנית שמואל שה"ע י"ל סק"ד מקשה ע"ז הא ונטמלה כתיב, אך הכא הא אין כעור כלל:

ועוד כיון שהניאם אומרים נרי שלא נתייחד, אפס נאמן על עצמו כדאיתא נכתובות כג: נאומרת נרי לי שכתב פני יהושע שם נשם רשנ"ל הקדושין ומהרש"ל יבמות, דמזקק מהני לך למי שאסופה לנל הוא יכול לטעון נרי נגד מזקה או רוב ואף שבבמ' הך נרי לי קאי רק על דיענד שלא תנל, היינו משום דהתם הי' תרי ותרי לנל נעובדא זו שאין כל עד כנגדם ודאי דאותרים להכשיל לכתחלה. ואף דתורה לאסרה ספק סוטה אף דהיא אומרת נרי שטהורה, היא דוקא לאחר קנוי וסתירה או מדרבנן אם הי' כיעור, משא"כ הכא שאין כל אומדנא נגדם ולא לאחרע חזקת כשרותם:

וכיוצא נזה כ' נת' מהרש"ם חלק נ' סי' ד' נשאיש אלמנות שנגזר עליהם להתגרש מחוך כי פרסאות סמוך לנגול ויעצו להם להכשיל על פי נאוסיהם לתושני המקום, אם מתו האנשים פטורות הנשים מאלנות אף שהי' חופה וקדושין אנל רב מטעם המחשלה כיון דידוע שנעשה לפנים נערמה וכל שכן הכא שלקחו רק תעודה ופנחסא נעלמא היא. ונכון לחייש עליהם להודיעם תומר לישור תמידי נזה, ואם יעמדו ויחזיקו נדנריהם שלא מעלו מעל, מותר לסדר הקדושין:

סימן כ"ה

לכבוד הרב החריף ובקי מו"ח משה יעקב מענדלאוויץ יחי' בברזוקלין

על דנר שאלתו, אשה שנשאת ונעת הקדושין והחופה היו רק המסדר קדושין ליחס חזן קל והדיוט ואחי אם האשה הנשואת ולא יותר ודרם עם נעלה חודש ואחר כך נתפרדו ננית המשפט, ואחר כן המיר הנעל דת יהודית, לאחר הפרוד נשאה לאיש אחר ואחר כך ע"י השתדלות נתן לה נעלה הראשון נט כריתות, ואחריו נרשה נם השני ננט, ועתה חפץ נעלה השני לשוב להקחתה. ושואל מר אלף שהנעל השני נשא אותה קודם שנתגרשה מהראשון וכשם שאסורה לנעל לאסורה לנועל כמ"ש סוטה כז: מ"מ כיון שהם עמי הארץ ומכת התפשים והיא ונעלה השני אומרים שאשנו שפירוד ננית המשפט מתיר ולא ידעו איש נט לאחר עוד, ואם כן שוננים הם וי"ל שלא נאסרה לנעל ולנועל:

ה) הנה זכות נשונג שאשנה על איש לאחר שהוא נעלה מותרת לו כמ"ש מתני' יבמות לנ: שניס שקדמו אחי נשים וכרי החליפו את של זה לזה וכרי ומפרישים לותן שלשה חדשים, ונגמ' מקשה ואי נמזיד מי ארית לא הוחלפו, וכן סוטה כח. שלא עשה נה שונג כמזיד ורש"י (ומפורש נרש"י דנם הנועל הי' שונג וכירושלמי מונח נמשנה למלך פ"נ מסוטה הי"נ דאם הנועל מזיד לף שהיא שוננת לאסורה). וכן כתב רמנ"ם פכ"ד מאישות הי"ט ורמ"א שה"ע קע"ת ס"נ:

נ) וכן לומר מותר שונג הוא כמ"ש סנהדרין סב. שנגת ע"ז היכא דמי וכו' אלא נאומר מותר וכן שנועות יב: דשנג נכשלשה ולא ידע כשלשה אי מטמא ושם יג: ויש. נת"ח לפריסה מזיד הוא ונע"ס שסנור מותר לפרוש חייב מטהת וכ"פ רמנ"ם פ"ם משנגות ה"ז אם לא ידע שאסור לפרוש נקשוי חייב מטהת, וכן נמתני'

יבמות

ינמות פז: לא ניסת על פי בית דין (אלא ע"פ עדים) חיינת נקרנן אף שסנרה שמותר מפני שמת נעלה, וכ"פ רמב"ם פ"ה משגנות ה"ה ופי"ד ה"נ. ועוד נהרנה מקומות לומר מותר מוגג הוא.

ג) **אלא** נלה"ע סי' קע"ח ס"ג כ' נשם מהרי"ק דנשות אף שסנרה שמותר לסורה לנעלה כיון שס"ם מעלה נו מעל, ורפ' למהרי"ק מסנהדרין מת. עדי נערה המאורסה שהוזמו אין נהרנים מתוך שיכולים נאשה חנרה לומר לאוסרה על נעלה נאנו אם לא לאחרו נה וכאנו תום' שם ט: ד"ה עדי שאומרים שלא ידעו שהית חנרה, והנה ולפי אף לר' יוסי נ"ר יהודה לחנר אין נריך התראה ולפי שנריך להתרות נשעל שהית אינה לאשתו אלא לאח אית אחר וכן נה שהית אינו נעלה לאם לא כן יכול לומר שטעה וסנר שהית לאשתו וכן היא שגגה שהות נעלה וכאתני' ינמות הנ"ל, ונזה אין תלוק נין חנר לע"ה, אלא שלחנר אין נריך להתרות את האיסור ועוגב מיתה וכמו שכתב רש"י שם סוף דף ח: ד"ה אלא שהית אחר יכול לומר סנור הייתי שמותר, ואם כן אם לא ידוע שהית חנרה הא לא נאסרה לאומרת מותר ושוגנת היא, אלא ע"כ כמהרי"ק. ויש לדחות שהעדים טעו וסנרו שנאסרת אם לומרת מותר אף שאין הדין כן. ונירחון הפרדס חלק נ' קונטרס ל' סי' ל' מנית הגאון נעל תלקת יואב רלויות שהפוסקים חולקים על דין מהרי"ק:

ד) **ונראה** דנעונדת זו אף למהרי"ק מותרת. דשאני התם שידעה שהית מזנה תחת נעלה ומעלה נו, משמ"כ הכא שלפי דעתה שכנר נפרדו ע"י בית המשפט נמומים שלהם ואינו עוד נעלה לא מעלה נו וכן כתב יש של שלמה ינמות פ"נ סי' י"ז, ואם סנרה שלא הי' לנעלה נה קדושין אפילו נעלה נרגון הוי כאומם וכן כתב חלקת מחוקק לה"ע סי' כ' סק"נ ונית שוולאל סק"ו דאם על ידי אומם מיתה זמתה אף שהדין הוא שתהרג ולא תענור מ"מ אם לא מסרה נפשה מותרת לנעלה וכ"כ בית מאיר קע"ח דלא שייך נזה ומעלה נו מעל כיון שלא מכוונה למעול נו והית לומרת מותר לאו כולהו נמי דיבא נמירי דנאופן זה הדין שתהרג ומותרת וכן כתב ננגן ניון סי' קכ"ד וקכ"ה דאם לא כוונה להפר נריתה עם נעלה לא שייך סנרת מהרי"ק ואם לומרת מותר מותרת לנעלה:

ה) **אבל** הא נתשו' רשנ"א אלף קפ"ט מונא בנית יוסף לה"ע ס"ם י"ז ונית שוולאל קע"ח סק"ד כתב אם נתקדשה וטעתה שאינם קדושין ונשאת לאחר תנא מזה ומזה אף לומרה שמותר לא הוי שוגנת דהי' לה למידק ועונדת זו היא מוגם כעונדת של הרשנ"א:

והרשב"א מנית רפ' מינמות פז: דתנא מזה ומזה משום דלא דייקא, ונרפה כוותו על ניסת נעד אחד כתו שכ' רש"י שם ד"ה תנא דחזינן דלא דייקא וכמ"ש נגמ' נא: תינעי לה לתקרויי לגיטא ותינעי לה לאתתוני:

ו) **ודגה** מה שרשנ"א לא אמר כטעם מהרי"ק מפני שמעלה נו, ניתא כמ"ש לעיל דנין שסנרה שהינו נעלה אין זה מעל, אך קשה על מהרי"ק למה הוצרך לחדש דין חדש ולמה לא סני לי' נטעם הרשנ"א דהוי"ל למידק, וכן קשה על י"ש הכ"ל שאתיר נגד דעת הרשנ"א, ועל הנית מאיר ונגין ניון שהיתרו ל"ק מרשנ"א, דדוקא נגדון הרשנ"א שהי' לה זמן זמנים להתייצג לאמרי' דהוי"ל למידק, ומשמ"כ נעונדת שלהם שהי' הזמן נהול ודחוק ולא הי' לה לפשרות לחקור ולדקדק הוי שוגנת גמורה:

ז) **ובאמת** יפלא על הרשנ"א שכתב דהוה לה למידק, מה שאת שוגג זה מכל שוגג דגם כן הוי"ל למידק וכמו שכתב הרמב"ם פ"ה משגנות ה"ו שהשוגג הי' לו לנדוק ולדקדק ואלו נדק יפה יפה ודקדק נשאלות לא הי' נא לידי שגגה וכו' וכן תמהתי עליו נספרי חלק ל' סוגיא ד' מה נין טעות נדין דלא הוי שוגג, משוגג שסנרה על בית אחר שהות נעלה דנ"כ שייך דהוי"ל למידק וכמ"ש נמכות ט. אנני ורגא דפליגי נאומר מותר אי לגוים או קרוב למזיד לחזדו לטעמייהו כסנור נהמה ונמנא לדם וכו' וכמו נאומר מותר שהי"ל ללמוד ה"נ הוי"ל לעיין אי נהמה או לדם:

ואולי דוקא נעונדת ההית כ' רשנ"א כן שאמרה שטעתה שאינם קדושין, דאין זה שגגה לאומרת מותר כיון דכל מאה יודעת דנקנלת טנעת קדושין, היא מקודשת חה גלוי לכל, ואין כאן מקום לטעות כלל וחה שהוסיף רשנ"א אם כן כל הנשים שזנו נחיר ונאמר סנורה היתה שאינה לסורה נכך ונודאי שמשקרת ומזידה היא. אנל נגדון זה שהזות המה מכת החינוכים, שפיר יש לומר שלא ידעו ומענין גט דתי כלל ומצנה שפרוד ערכאות די, ואינה לסורה לנעל ולנועל:

ח) **אך** זה תינו, דהא אפילו נמשאת על פי עדים דודאי שוגנת היא לו לאוסרה כדאיתא נינמות שם. מה הוה לה למיעגד מאנם לנסה ורש"י פז: ד"ה מותרת לאוסרה היא. ועל פי דין מותרת ומ"מ תנא מזה ומזה משום גזרה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה כמ"ש רש"י שם נה: ד"ה ואמר ר' הונא וכן כתב רש"י ניטין פ: ד"ה דוויחלפה ותום' שם ד"ה ניאתו וכ"כ רא"ש ינמות שם: סי' נ' ורמב"ם פ"י מנירושין ה"ד נגט נטל שנאסרה על שניהם מעפ שהי' נשגגה כדי שלא יאמרו החזיר זה גרושתו אחר שנשאת. ונהלכה ה' כתב וכן הדין נאשה שנאו עדים שמת נעלה ונשאת אחר כך שם נעלה ואסורה על הראשון מטעם זה וכ"כ מאנה למלך נה"ד וכ"כ נית שוולאל מהמ"ע סי' ט"ו ס"ק כ"ג, או הטעם משום קנס וכמו שכ' הירושלמי מונא נרשנ"א ינמות פז: ד"ה הא ולף פט. ד"ה כך ולף נה: ד"ה ת"ק ומל"מ הנ"ל, ואם

כך הדין נשבעת על פי עדים, כ"ש נשונדת זו שנשבעת לומר מותר שלהם הוא קרוב למזיד:

ט) **אבל** כיון שהכל הי' רק קדושין נעד אחד שמעת הפוסקים רובם ככולם לחפילו שניהם מודים לינם קדושין רק רמ"א סי' מ"ג ס"ג החמיר כסמ"ג ונעלור הגר"א לות ט' מחיר, ונם הכל היו לשה וקרוב עמו ולף שרמ"א שם כתב לשרוף הקרוב לינו מחיר יותר לנל ע"י נתבו הגר"א לינר סי' נ"ד ד"ה לחנם לדינא שכמה גדולים הקילו נעד א' עם קרוב או פסול:

י) **ונראה** עיקר, דכתב נודע ביהודה תנינא לה"ע סי' ע"ה ד"ה ולומר דנם לשעת סמ"נ המחמיר נקדושי עד אחד הוא רק משם דרבנן, ונתבו הנ"ר ילחק לנחנן נספר דברי יבכר סי' קמ"נ כתב דקדושי ע"א קיל משאר ליסורי דרבנן דנכל דוכתי נזרו לף נמקום עינון והכל הרמ"א מיקל נעינון. וע"כ י"ל דהא דתנא מרחשון דהיא נזרה לו קנם דרבנן לא לחמרו אלא נקדושין לחורייתא לנל לא נקדושי עד אחד דהוי רק דרבנן:

יא) **ואמנם** כיון שחודש אחד נהנו ליטות יחד. י"ל דנריכה נט כמ"ש לה"ע כ"ח סט"ז נמקדש נחלוה ונעל וכן נמי ל"א ס"ט נפחות משוה פרוטה ונב"ש שם סקכ"נ כ' נשם ת' מי' ורינ"ש דאם דר עמה נדרך ליטות הוי כעדי יחוד. לנל נתרומת הדשן סי' ר"ט כתב נקדושין נלא עדים לאו כ"ע דיני נמירי והם סונרים כיון שניהם מודים ומכווני לקדושין לא תשינא כלל נעילת זנות ולא נתכוונו לחל"כ לשם קדושין וכ"ש נגוון זה נקדושי ע"א שהי טוב ויבר לפניהם והיו נעיניהם קדושין נמורים. וכ"כ נרש"ם ח"נ ס"ם ק"ל ולם נאנו לחוש למה שדרו יחד כלים ולשתו נפרסום הרי זה דומה למ"ש הרינ"ש סי' ה' וסי' ו' נקדושין שנעשו נערוחות שאין לחוש למה שדרו יחד כמה שנים לחדעתא דקדושין הרלשונים דרו והכי נמי נב"ד:

יב) **אך** מ"ש כ"ת שנשעת קדושין היו רק החזן הקל ולשה וקרוב, צריך נירור ותקירה, כי לא מפי לנו חיים והיא לישנה נלחנת, ולחנם כ' רש"ם נסי' הנ"ל שלם המסדר קדושין הוא מכת החפנים ולינו יודע נטיב קדושין, ודלי כל מעשיו מקולקלים. והנכון שכ"ת ילטרף עמו ת"ח לים נלחן. ותחקרו ותמנלו שהי קדושין נע"א וע"פ לומדנת שלכם ויסוד הדעת יש לומר שהם היו טועים ותשנו שפירוד נערכלות מחיר נלי נט, יש להתירם להנשל:

סימן כ"ו

תמנת ענונות

מימי קדם שקדו חכמים על תקנת נשות ישראל שלא יפלו לפני יבם כדלימת נכתובות ט: כל היונל

נחופן זה שהרי הוא דרך לישות ולא הכוונה שלין לדם רוצה שתשתו לשחר נחייו על ידי נטול קדושין ונניו יהיו בני פנוי ומ"ה לחורי דמחל על תנאו, אבל נתנאי שלא תזקק ליבום, שהספק תלוי כל ימי חייו ובם בניס לא יהיו לו לא שייך זה ולינו חוזר ומוחל, ולפ כן נתנאי לם הבעל יעזבנה ינטלו הקדושין, שפיר בנאי הוא לו נטול הקדושין ולחורי שניטל את התנאי ונריך להתנות נחופה ובניאה רלשונה:

אבל לפי מה שכ' נודע ביהודה בסי' כ"ד דבמקום הספד לו אין לה לא לחורי דמחלו על תנאי משום בעילת זנות, ובולאי לין החשה מוחלת על תנאי החלינה, ורק בנדרים ושומים שלין לו כל הספד שבלא"ה פטור מכתובה ויכול לנרשה בעל כרחה לחורי דמחל, ל"ב הכא אפי בתנאי שלם יעזבנה ינטלו הקדושין ולאי שלינה מוחלת ולף בבספה סתם הקדושין בטלים, וכן יש לרא"ם בס"ב לה"ע ל"ח ס"ק ס"ז שכתב לם בבם סתם מחלה כיון שידוע לה לו שלא בתקיים התנאי, וכן בש"ע בם סוף סעיף ל"ו בבספה מקודשת תיד כמ"ש הפרישה ס"ק כ"ג משום שרלתה שלא קיים התנאי ולא בתן לה כלום ושוכח דבתנאי על זמן העתיד כמו הכא לא מחלה. (וסברת זו דלם כבספה לחורי דמחלה כ' הטור, והב"י לא הניח כל מקור לזה):

ובפתחי תשובה בם סוף ס"ק י"ח כתב על חלוק זה של הבי"ב לם יש הספד, דמב"ם ס"ק ס"ז לא משמע כן, ולין זה ברור. לף מב"ם קי"ז הב"ל שכ' בתנאי של יבום צריך בחופה ומסופק לי לריך בניאה, ובילר לאין דעתו כבי"ב, דלבי"ב בתנאי זה שיב לה הספד הא לא מחלה:

וכן לפי מה שכ' ח"ם סי' ס"ח שמסניר דברי הב"ח דבשלמת בתנאי נדרים ושומים לף שסופו למחול בבשולים מ"מ מתנה עתה בשעת הקדושין כי לומר שעד הבשולין יתקור ויבורר לו לם יש עלי נדרים לו שומים ולם לא יתברר עד אז, בשיל חשב דלא שיעור שכיח יתחול, לבל התנאי משום יבום, שדבר זה לא יתברר לעולם כל ימי חייו ולם דעתה למחול בשעת בישה למה לה להתנות בקדושין, מה בבע בתנאי וע"ב ולאי שלא מחלה, ל"ב ה"ה בתנאי לם יברת מחנה התנאי טוב לפילו לם בבספה סתם. ומ"מ לרווחת הלא לפשר להתנות נחופה ובישה רלשונה:

ג) **וליתן** לו להשלים בט על תנאי לם יעזוב את חשתו זמן רב. לי לפשר כי שמא ניטל הבט כשדר עתה כמ"ש הרמב"ם פ"ת מבכורות ה"ג ופ"ט ה"ט ובם חשב בט יבן שיאמרו ביטה קודם לבנה כמ"ש בניטוי עט: ועי' בתבלים בבעימים ח"ת שו"ת סי' כ"ז. ובשו"ת מהר"י כהן ח"ת לה"ע סי' כ"ג מבדד להקל לענין בט יבן ולין דבריו נדחין:

ד) **ובת'** רשב"ת חלק ת' סי' תלף ר"ו כתב שיכולים לבור עם ת"ח שים שם לתקן שמי שיקדש בלי ידיעתם יהיו הקדושין בטלים כי הפקר ב"ד הפקר ולף דסיים שבריך להתיבב בדבר לף בסי' תקב"ת פוסק כן. ומרדכי ב"ב פרק ת' סי' ת"פ חולק דבניטין לו: לחורי רק ר' לחי ור' לסי לליתי לתפקועי מתונת ולא ב"ד לחר. ולכאורה קשה עליו מכתובות ב. בני לין לומס בניטין לחורי הפקר ב"ד לכל ב"ד וב"ל דהתם לחורי כן משום כל דתקדש לדעתת דרבנן ותלה בדעתם. משא"כ הכא בתקנת הבבור ס"ל שלא תלה התקדש בתקנתם ולינו סומך על דעתם. ובשלטי הבבורים ב"ב פט. מסכים לרשב"ם, ועי' ב"י לה"ע סוף סי' כ"ח בשם מהרי"ק דלף שתקנו כן מ"ת דיעבד מהני הקדושין, ויש לומר שמיירי שלא תקנו רק על לכתחלה וכן כ' שלטי הבבורים שם דמהרי"ק מיירי שלא ה' התקנה על דיעבד, אבל בש"ע סוף סי' כ"ח השמיט המחבר לבתרי דבר התקנה ולינו מסכים לה וכן רמ"א מביא דעת מהרי"ק להחמיר ולפי' תקנו דהקדושין יהיו בטלים לריכה בט דלא כפי' שלטי הבבורים והביאור הבר"א ס"ק ב"ז מליין להתוספות יבמות קי. ד"ה לפיכך שכ' ד"ל דלפקעינהו לקדושין משום דלדעתת דרבנן מקדש והכא כיון דלא תלה נדעת הבבור לין להם כח להפקיע הקדושין. ובים של שלמה קדושין פ"ב סי' כ"ב כתב בזמן הזה לין כח ב"ד להפקיר ממון דיש כמה בתי דין מקולקלים, ולפי מה שכתב חתם סופר ה"ע חלק ת' סי' ק"ח וק"ט בפל פיתח בבירת דעתו שכח התקנה היתה רק על קדושין לבדם משום הפקר ממון הקדושין אבל לא לבטל הבשולין ולבויל בעילתו זבות:

סימן כ"ז

לכבוד הרב הבדול מ' יחיאל הלוי
קסטנברג יחי' הרב בראדום

על לודות היתר חר"ג לר' בן ליון לינני רולה כל יסוד, כי מפני שבהתה עבר בניס ולא ילדה לין להתיר כמו שכ' בפתחי תשובה קב"ד סקכ"ט בשם ס' ושב הכהן וחתם ומעיל לדקה וכן מסקנת תשר הריי"ס ה"ע סוף סי' ל"ו וכן כ' בישועות מלכו ה"ע ו' ובפ חי' סי' מ"ג ובנרי יעקר סי' קכ"ז ומרן בבי ה"ע סי' ל'.

ומ"ש כ"ת לדון מנד שהיא מסרבת לגיית לפסק דין של ב"ד הבבורים שתקבל בט. לף לחבם שבחתם סופר ה"ע ח"ג סי' קס"ז מתיר וכן כ' בספר יהושע סי' ל"ת דמסרבת לעמוד לדין הוי עוברת על דת וכן בת' דברי חיים ח"ת ה"ע סי' כ"ת, מ"מ בב"ד לא שייך זה דהת מבואר בחלקת מחוקק ובית שמואל סי' קט"ו סק"ת דליבה עוברת על דת רק לם מכשילה לת בעלה כמו

מאכילתו שאינו מעושר וכדומה נענין ליאוש אבל לא מס ליטו נוגע לו רק לה לבד, והכל הא היא תפיסה לדור עמו ואינה מבטילה לאחר, אין להתיר חר"ג בשביל שמחמת לשמוע להנגרים בשם שהם נע"ג פשוטים. ובריך לשמוע דנרי' עתה לולי יש בהם מתח והגדק לחתה:

אך מה שכ' כ"ת שבעלה לומר שמחמת לטבול והיא לא הכחישה לאחר. לא תאמר לפני נ"ד שגם לעתיד תתנהג כן, פשיטא ות"ל לפנים שאין כאן חר"ג ואותר ליאוש לאחרת ואפילו אם היא חולה ואי אפשר לה לטבול ונאוש לאחרת כמו שכ' בשלחן ערוך הרב מלאכי יר"ד סקכ"ז וכ"ם הכא שעוברת על דת בזדון אך אין הבעל נאמן על כך. וכמו שכתב בודאי ניאוש תניעת אסר"ם ס' י"ל לאם הבעל לומר שרואה שזאתה אינו נאמן, וכן כ' שם ס' מ' ושם ס' נאמן משום שלא ס' יאוש שיש לו אשה רק היא ולא לחתוך ליסורת. ואף שכ' בית אפרים ס' ל' שבאמן לומר שאתה לשאת, היינו כיון שאין לפניו כל הכחשה כנגדו:

וראיתי בת' חסד לאברהם ד"ג אסר"ע ס' ל"ח בני מוס שטען הבעל שלא ידע והיא הכחישה אותו וכתב שבעיני ליסור חר"ג אלא נאמן על עצמו כמ"ש בכריתות י"ב. ויפלא מאד דשאני התם משום דהוי לכפרה אינו משקר, וכמ"ש רש"י ד"ה אלא. וגם שם הוי ליסור שנוגע רק לו לבדו משא"כ הכא לית נאמן לאוסו לאשתו ולהפקיע שעבודה:

ומה שהניח כ"ת מפתחי תשובה ס' ע"ז סק"ג משם יבואות יעקב שי' טען על אשתו שעש"ד ולא הוי עדות נדבר והורה שיכול למנוע מאנה שאר כסות עד שתקבל בט. לית משם סיוע לעובדא זו דשם הי' רגלים לדבר שהיא עש"ד, ועי' בספרי ס"ד סי' מ"ב. ומ"ש כ"ת שהיא שתקה לטענתו שהיתה טוענת, בספרי חלק ח' סוגיא מ"ח לות ה' כתבתי דלא לאסרי' נאיסור שתיקה כהודאה וכן נאות ל' דלא מסני שתיקה לחיוב. יסלח לי מר על אשר הגני כותב נקצרה ולא פלפלתי בדבריו כי הדברים עתיקים וידועים:

סימן כ"ח

ערב סוכות תרצ"ו.

לידידי הרב הגאון המפורסם מ' שמואל אהרן הלוי פרדס יחי'

על תודות לית שאחר הבעולין טודע לו שאשתו נכפית ואינו יכול לדור עמה והיא מתאנת לקבל גט ומסרבת לגוש לדין ומנקש היתר ליאש לאחרת והוא לית עני ואין ידו משגת להוציא הוצאות על היתר אלא רבנים:

הנה דין לית נכפה כ' נאה"ע סי' קנ"ד ס"ה נהג"ה נ' דעות אי כופים לאותו לגרש ואם האשה נכפית כ' המחבר נסי' קי"ז סעיף י"ל שמגרש לאותה נע"כ. והרמ"א שכתב שאין נזה משום תקנת ר' גרשום ל"כ ה"ה שיכול ליאש לאחרת. וגם הא ליאש שתי נשים קיל מגט נעל כרחה כמ"ש נודע ביהודה קמא אה"ע סי' ל' וסו"ם ע"ז ותחם סופר אה"ע ח"א סי' ג' ותו"ת סי' ר"ג וחלק ו' ס"ם ע' ותחנם יש לדון ע"ז כמ"ש נחנלים נבעיתים ח"ג סי' ע"ט:

ובשם תרי' אה"ע ס"ם מ"ג כתב דעל פי פי' הגר"ג תניעת אה"ע סי' ק"ד נתשו' הרא"ש לא התיר הרא"ש בנכפית לזרוק לה בט בע"כ רק לכופה עד שתאמר רוצה אני ואפשר דגם ליאש לאחרת לא התיר, אך רש"ם ח"ג סוף סי' ל"ם מניח כמה פוסקים בגד פי' הגר"ג ומיתר ליאש לאחרת על ידי אשה רבנים:

ואין תילוק מתי טלד בה החולי, דאף אם נולד אחר הבעולין ושייך לומר דמזלו גרם ונסתפקה שהו מ"מ אין בזה תרס ר"ג כמו שכתבנו בחלקת מחוקק סי' קי"ז סק"ט ובית שמואל סקכ"ל כי יש סכנה בדבר, ואם היתה נכפית לפני הבעולין אפילו ידע יכול לחזור בו מפני הסכנה כמ"ש בחלקת מחוקק ובית שמואל שם וסי' קנ"ד סק"ט. וכ"ם הכא שהבעל טוען שלא ידע מתחלה, וכמ"ש בדברי מלכיאל חלק נ' סי' ק' דאפילו בשאר מומים נאמן לומר שלא ידע כיון שאין מזקה ובירור בידע, ובת' רש"ם חלק ה' סי' ס"ת מניח בת' מהרי"ק דאפילו טודע לו מהתוס לאחר הבעולין ויבא עמה לאחר כן יתיס רבנים לא לתרי' דמחל:

ויש לומר דמותר ליאש בלי מאה רבנים. ה) על פי ת' הרא"ש שהיא מקור דין ש"ע קי"ג הנ"ל שאין בנכפית תקנה ר"ג כלל ומה שנמתבכו החלקת מחוקק ובית שמואל והבודע ביהודה תניעת אה"ע סי' ק"ד נכוונת הרא"ש וכתבו שדברי סותרים זא"ז והבר"ג לומד פי' חדש בדברי על פי הפי' הזה העלה שאין לגרשה בע"כ. אין הכרח לכך ויש לומר דכוונת הרא"ש פשוטה כיון דהרבה פוסקים כתבו דאף דר"ג התרים רק מפני הפריצים וענריינים מ"מ אפילו בשתטית ובמקום מנהג פו"ר וינוס יש תר"ג משום לא פלוג וכמו שכתב בתרומת ינמות פ"ד סי' ל"ח ובתשו' רש"ל סי' ס"ם שהביא רתניי"ה לר' שאתה שאין להתיר אפילו בשתטית, וע"ז כתב הרא"ש דאפילו אם תמצא לומר דר"ג השום מדותיו ולא פלוג בשום אדם לא יגרש בע"כ ותמיד יש תר"ג, מ"מ לא עדיפא אשה מאיש ואם נאיש כופים, כופים את האשה בגט, והיה פשוט לרא"ש דמום גדול בנכפה כופים נאיש, ולפי פי' זה, כל אלו שאמרו בשם לא פלוג מתירים רק ע"י מאה רבנים, אבל בנכפה שלא נזר בה ר"ג כלל אין צריך מאה רבנים:

ה) **ועוד** דאיתא בנימות סד: לא ישא אדם אשה שהיא מתנפחת בכפין ומבואר שם דהוי סכנה, בבעולין

דנגזולין קי"ל כרבי דנתרי הוי חזקה משום סכנה, ונכפה צריך שלש פעמים והקשו הרשבונים מה חלוק בין נכפה לגזולי קטלנית דסגי בשתי פעמים ותרצו דחזקת משפחה קיל. ואם נכפה אין סכנה רק משום נעלמת היו יכולים לתרץ פשוט דמשו"ה נכפה קיל ונעי ג' פעמים מע"כ דנכפה הוי סכנה וכן כתב יש שלמה שם סי' ל"ג דנכפה הוי פקוח נפשות. ופשיטא דאין תר"ג נמקום סכנה וח"ל ק' דנניס:

ומאר יפלא על רחניי"ה נמרדכי כתונות פ"ז סי' ר"ח והג"ה תברי שם דכי דנכפה ליכו מום נחשה ואין כופים אותו להוליך ורחי' דלא נמנה נמתני', והלא ניכמות מפורש דסכנה היא ומה חלוק בין החשה לבין האיש, והא שלא נמנה נמתני' כתונות עז. בין תומי לים, נראה כמו שאמרו בירושלמי ניטין פ"ט ה"ט שם מפני ריח רע כופין לא כ"ש מפני חיי נפש. וקי"ו הוא ואין צריך להזכיר סכנת נפש, והא דנמנה נמתני' מוכה שחין דג"כ הוא סכנה שמזיקתו. היינו מפני שאין זה סכנה להחשה ומ"מ כופין להוליך משום סכנת הנעל עלמו. אבל דבר שהוא סכנה לה פשיטא דכופים. וגם הנית שמואל הק"ד סק"ט מוקשה שכתב שזה מחלוקת בין רחני"ה לרח"ש לי נכפה סכנה, והלא זו גמרת מפורשת:

אלא שהחתם סופר להי"ע חלק ל' סי' קט"ז כתב נשם רופאי זמנו דעכשיו אין נכפה חולי מתדנק ואיני יודע חולי עתה נשתנה וצריך שאלת הרופאים על זה ואם יאמרו שהיא חולי מתדנק מ"ל לק"ר.

ג) **ויש** לנרף עוד, כיון שכאן יש תעודה מרופא נית החולים שהיא נכפית ונספר ת' נאר משה להרב מהעלן דף קי: סי' ד' אות ל' יש תשר מנעל הרי נשמים וכ' כנר נודע דעת רנים דכשהיא ננית המשונעים אין צריך כלל התרת ק' רנים דכל הטעם שהגריכו ק' רנים משום שנעלילה כל דהו שירלה הנעל מאשתו ליזה דנר שטות יאמר עליה שהיא שוטה ויש אחרת ולכך הגריכו להגיע הענין לפני ק"ר למען ישקלו הדנר נפלס מאזני הנחינה אם היא נכלל שוטה לאמנם אם הרופאים התליטו כן על כיולת נזה לא התריס ר"ג ומה שמגריכים ק' רנים נכל נשחטית הוא משומרת, וכאן נאים עני דאוק יכולים לנרף היתר זה:

ובאמת אף שחלילה לשנות ולנטל תקנת קדמוניו של מאה רנים, אך נזמננו, היא כהלכתא נלא טעמא. כי הכל סומכים על הרשבון ומשכים אחריו וע"ד נתר ג"ד לא דייקו וכותנים ואותמים מע"פ שאין מכירים נלי כל נקורת ורק נגרי חיינא ואין כל תועלת נדנר, וגדולה מזה מדנר קשות הגאון מדווינסק נת' נפנת פענח ס"ם כ"נ וכותב כי זה רק סגולה הק"ר כי נאמת אינס רנים ואין שוטים מוריס כמ"ש בירושלמי הוריות פ"נ ה"ח:

ועל כן יתרו ג"ד לותה שתניע טענותיה לפני ג"ד ותניית לפסק, ואם תסרב יתירו לו ליזל אחר שיללים נט נעדם כד"ת:

סימן כ"ט

להרב הגאון הג"ל

על קשלה ע"ד גט שניטה אחת נכתנה נלא שרטוט ונסתפק כ"ת אם מותר לשרטט אחר הכתיבה והניח דנרי תוס' סוטה יד: ד"ה כתנה ועוד מפורשים ופלפל נחכמה:

הנה אם כל הגט נכתב נלי שרטוט, כתב נית שמואל סי' קכ"ה סקי"ט ופרי חדש דנדיעגד אם כבר ניתן לו נמקום ענון כשר. ואם רק שיטה אחת נכתנה נלי שרטוט כשר לכתחלה כמ"ש פתחי תשובה סק"כ נשם ת' הנ"ת:

ואם יכולים לשרטט אחר הכתיבה לא מצינו, והיא ספק של תוס' סוטה הנ"ל נתגלת סוטה לי כשרה ותמה נתשו' רעק"א סי' כ' למה לא הניחו רחי' דלא מהני ממנחות לב: נתפילין שנלו אין עושים מזחה לפי שאין מורידין ומקשה הא מורידין עושים והא נעי שרטוט ולי מהני שרטוט אחר כך הא יכול לשרטט עכשיו והתו' הזכירו לותה סוגיא. ועל זה כתב כ"ת לתרץ על פי שאלת תרי"ם סי' מ"ז שטעם נית יוסף תו"ת סי' ל"ג דעיגוד ספר תורה מהני לתפילין שהם הקושה קלה מס"ת, שכיון שהלה עליו הקושה תמורה גם קושה קלה הוי נכלל דים נכלל מאתים מנה, ועל כן עגוד תפילין לא מהני למזחה כיון דנתפילין אין שרטוט. ולי"נ יהי' שרטוט של המזוזה שלא לשמה, והניח דנרי נ"ת תו"ת סי' ל"ג שהקשה על הטור שכ' שאם רושה ליישר הכתיבה יוכל גם נתפילין לשרטט והק' ממנחות הנ"ל ותי' דכיון דנתפילין אין צריך שרטוט אף דשרטוט אותם לא מהני למזחה וכמו למ"ד דאין מזחה צריך עגוד לשמה תפילו עגדו לשם מזחה אי' לכתוב גו תפילין דצריכים עגוד לשמה וע"פ דנרי נ"ת מיושב קו' תוס' מנחות ד"ה הא דילמא נמשרטטי:

אי אפשר לאמור כן עפ"י השלמת תרי"ם, כי השלמ"ת הוא עזר כנגדו, כי נסי' מ"ת כתב להפוך, כי נס"ת תפילין ומזחות אם נעגד לו נכתב לשמה שלא זו מהני לכלה ומניח רחי"ה ממנחות דתפילין שנלו לולא הטעם דאין מורידים אם נכתב לשם תפילין מהני למזוזה. ונאמת יש להעיר על מ"ש שמלת תרי"ם נסי' מ"ז רחי' לנ"י הנ"ל מקו' ממנחות הא מורידים עושים תיפוק לי' שלא נעגד לשם מזחה אלא ודאי כנ"י דמחמור לכל מהני עגוד, ויש לדחות דהיינו רק לי' ניחא דמורידים כקו' הגמ', אבל כיון דקי"ל

דקיי"ל דאין מורידים י"ל דאסור לכתוב תפילין על קלף פ"ת וכמו שכתב נת' רעק"א סי' ג' נגד עטרת הגרשוני, וחידוש למה לא הניח נת' רעק"א שם דעת הנ"י המתיר:

אך מה שפשיטא להנ"י שברטוט צריך להיות לשמה לא נזכר בשו"ת. ולדרכנו נטור י"ד ריש סי' רע"ה כי ברטוט פ"ת אין צריך לשמה וכן כתב נ"י בגד רפ"ג לף שדעת רפ"ג דפ"ת נעי ברטוט דלא כר"ת וכ"פ ב"ד שם סק"ג, ולפ"ב ה"ה נמצחה וכ"כ פמ"ג לוח"ת ל"ג מ"ז סק"ד דלא כנ"ת. ולפכה פתחי תשובה י"ד רע"א סק"ח כ' נגד כני יוכה דברטוט נפ"ת נעי לשמה ולולי מקורו הוא הנ"ח:

והנה כ"ת מקשה על רמ"א להי"ע קכ"ה ס"ג שכ' שברטט קודם כתיבת הגט וכתבו כל המפרשים משום דלא יהי' מחוסר מעשה ברטוט אין כתיבה לכתיבה, למה לא הניחו זה ספק תוס' פוטה הכ"ל אם מותר לברטט לאחר הכתיבה ולמה צריך לטעם מחוסר מעשה:

והנה משום הא לא תריח, ומתוס' אין רא' לאיסור. דדוקא בגמילת פוטה כ' תוס' כן מפני שהיא תורה ואסור לכתוב בלי ברטוט וכמ"ש תוס' שכתב באיסור משא"כ בגט דליכו דברי תורה ומותר לכתוב בלא ברטוט יש לומר דכשר לברטט לאחר הכתיבה:

אך באחת דין רמ"א ותוס' פוטה הם דברים שונים לגמרי, דרמ"א לא מיירי כלל בברטוט לאחר הכתיבה אלא שהניח מ"ם מרדכי ריש ניטין דמברטט כל הגט קודם שיתחיל לכתוב ולא ישרטט שיטה שיטה לפני כתיבתה ועל זה כתבו המפרשים הטעם משום מחוסר מעשה והייט לף שלא נגמר עוד כתיבת כל הגט מ"מ צריך שלא יהי' הפסק מעשה לפילו בין כתיבת מקצת הגט לכתיבה, שאחר התחלת הכתיבה לא יהי' שום שנוי עד הגמירה:

וראיה לזה מתוס' ניטין כח: סוף ד"ה יצא שהניחו רא' מבין שיטה לשיטה ובין תיבה לתיבה דבגד מועט לא תצית מחוסר קלילה ומקשה הא יש לומר דמיירי שאחר בין שיטה ותיבה של מקצת הגט יהי' שלו ויקבץ את הכייר נאחצע בין תיבה לתיבה וע"כ שגם מעשה נאחצע הכתיבה פסול:

ואם הסופר ברטט רק שיטה אחת לפני הכתיבה ודלי כשר דהוי דבר מועט וכמ"ש תר' הכ"ל וכל סרחשונים דאם אתך מן הגט דבר מועט לא תצית קלילה ורלוים מנזי"ר לזמן דף יז: וכמו שכתב רמ"א הקי"ד ס"ג אם אחך מעט כייר לא הוי קלילה:

והפרי חדש ס"ג מכשיר אפילו ברטט כל הגט בין כתיבה לכתיבה כיון דגם בלא ברטוט כשר ואיט אלא מנהג, ולכאורה תמוה הא בחקור דין מחוסר קלילה נקרן פרה גם כן כשר אם יתן לה את הפרה ואין צריך לקנן הקרן ומ"ת אם קנן הקרן פסול וכן נזי"ר לזמן אם לא יגזוז כשר וכן מ"ש תוס' כח: אם אחך מקלף נגזל, אך הפר"ח כיוון לדברי רמב"ן דם שכתב כן אלא מניכו נתלמוד יפא זה שמחוסר אלא כשלי לפשר להתקיים המעשה בחסרון הדבר אלא בפרה הטעם כיון שאיכו רוצה ליתן לה את הפרה מקרי מחוסר ומתיבה דקרן לא לפשר רק בקלילה, ויש לומר כן גם בגזי"ר לזמן כיון דמשום לחפות על בת לחותו לו משום פירות איכו רוצה ליתן לה בט עם הזמן, וכן הי' דעת פני יהושע שם בתחלה דאם אין הכרח למעשה לא הוי מחוסר מעשה אך בסוף כתב דמסתימת לשון הפוסקים לא משמע כן. ומרלה כוונתו למפרשי הש"ע כאן בשרטוט שכתבו דהוי מחוסר מעשה אף שאיכו מעכב. ואם כן לרמב"ן לא שייך הכא בשרטוט דין מחוסר מעשה אין כתיבה למתיבה:

סימן ל'

לכבוד הרב הגאון מ' יהודה ליב זלאטניק יחי' רב בוונקאווער

קבלתי מכתבו להודיעהו חות דעתי לדות קניעת שם עירו בגט. והגני כותב בזה על כל הנרם והנרם ניחוד:

ו) וון — בנרי תר נכותים על חלוק שבין V ל- W כי להנרת W שהיא רפוי' ומשכת צריכים לכתוב בענרית שני וון. ול-V שהיא הנרה חזקה, יכתבו וי"ו לחד. ולפי זה וורשה ווילנא ווזשינגטון בשני וון, ועיר וון בוי"ו ת'. לבל ההמון ליכו יודע הנדל זה, ובניטין אין לבו עסק עם לחתת דקדוק הלשון רק עם הנרת קול המון לף אם הוא בשבוע ולא נרור ימללו, והוא מבטא את ה W כמו V וכן כתב בעודה ניהודה קמא דף"ע סי' פ"ז שאין דרך העם לכוון על פי דקדוק וכן כ' בת' רש"ם מ"ב סי' קפ"ז בגט תלוי בקריאת העם וכן כ' בתשו' הרי בשמים חלק ב' ס"ם קכ"ה שכותבים בגט כפי הנרת פתם בני לדם וכן כ' טיב ניטין שמות בשים לות ר' מקו"ז בשם ר' לנרהם בן משלת בניטין דגט צריך שגם הקטנים ידעו לקרותו וכן כתב הב"ח שלמה קלונר בס' תדושי לבבי שם סי' ר"ז כלל בידינו בשמות ניטין העיקר שיהי' בכתב כפי מה שבקרא בין המון עם רוב העולם וכ"כ שם בשמטות סי' ז' וסי' י':

וכבר נפרץ ומורגל לכתוב שני וון להנרת וי"ו וליך לשנות לף כי לינני יודע כל מקור לכפל זה, כי בתורה בתינות ולד. והב מורגשת היטב ההנרה בם

נוי"ן לחד. וכן בתלמוד: ושט, ותיקין, ורד, ורדימום (שבת קי"ח:), שוירי מתא. ועי' סדר הדורות שכ' וולם (ניטין נט.) נשוי ווין כדי להבדילו מולום (שם יח:), שהוא שם נכרי, ולין זה נרור כי נרלה שהשם הי' "לוס" והוי"ו הוא ויי"ו החבור ללוקום שכ' בתחלה:

ומה שכתב יס של שלמה ניטין פ"ד סי' ל"ח לות ר' שי"ן לחד הוא תחת פ' רפוי ושני ווין הוא כהנרת וי"ן ממש וכן כ' חלקת מחוקק קכ"ט סק"ד נשם וילנה, קשה ע"ז ממה שכתב דרכי משה בסדר ניטין לות ר' ונסוף ספר הטור, שעיר ווין כותבין נחד וי"ן לע"פ שלינו תחת פ' רפוי וכן כותבים בתלקוות בניטין מלקלו נוי"ן לחד, ושם הי' רב הגי"ר לית לוכן בעל נט מקושר ולחריו רבנים גדולים הגי"ר פינטל מגרילא והגי"ר חלעזר הכהן מפלכלטשוב:

ומדי דברי נזה לעיר כי ל"י מה שכתבה ו. ב. פ. רפיות שלין תיבות נתכ"ד מתחילות נהן, וגם בתלמוד זעיר שם:

ג) **וון** — ולין לכתוב וולי כיון שלין מורגש נקודת פתח לין ויי"ו לנון, וגם לפילו חלו היו מדגישים פתח לין כותבים חלף כמו שכתב בית שמואל שמות לבשים ו' בני ולחלן ושל"ז זעליג משל"י יעקב המכונה יחלק וט"ג שמות לבשים ו' י"ז, של"ז ה', של"ל ז. שמות בשים מ' ח' ועוד בכמה מקומות. ומודע ביהודה תניגא לה"ע קט"ז ותבור ר' חיים כהן סי' ע', זולתי שם יש חשם לחזה טעות בקריאת השם שפיר דמי לכתוב חלף לנרר הקריאה, ומה שתמה מר ע"פ הכלל הזה שלין נקודת הפת"ח גוררת חלף, על מ"ש נס' יסועות מלכו לה"ע סי' פ"ח שדעתו לכתוב חל"ף על הורחות תנועת הפתח, לח קשה כי לח הי' זה לפניס חק קנוע ולח היו נוהגים כן ורחי מניטי מחקלוות שנכתבו חלף לחר המ"ס וכן דעת הגר"ז קלונר נס' חדושי לנשי שם ו' וסי' מ' לנריך חל"ף לרמז על נקודת פתח:

ג) **כו** — הוי"ו מסמן נקודת השורק, מלחפוס U כמו שכתב טיב ניטין של"ו ז' שהוי"ו הוחה לנקודת חלחפים וכ"כ לחלי שם כלל י' סעיף ה' ובנרי חיים ח"ג לה"ע סי' ק"ך, ורש"ס ח"ח ס"ס ק"ח. ונח"ג סי' קפ"ז ד"ה וגם שעל הנרת O כותבים חלף ועל הנרת U כי וי"ו. ולשתקד כתב לחי הרב ר' חלטר שחול פעפער נעל לחני זכרון מניולרק להקשות על זה מהמפרש לנדרים לז: ד"ה מקרח דשמיס U לח נכתב שחמיס הרי דקחן שלמה מלחופיס נריך חל"ף וכן הניח מתוס' קדושין יח: ד"ה כיון וד"ה ר' חליעזר דנענדו נוי"ו ונשמעו חין נריך וי"ו משום לליכח למטעי הרי דחטף קמץ O הוח נוי"ו. ול"ק שלין רחי' חן המקרח לבחון מקרח לחוד והי' חלח ומסר ובחון בני חדם לחוד ועי' רש"י כתובות סט: ד"ה מנחס ותוס' ד"ה לחמר ולפ"ז ות' רש"ס ח"ג סי' ס"ו נשם ת' ר' חיים כהן סי' ע' שבנרי רש"י כתובות הס רק נמקרח:

ד) **וון** — לין לכתוב נר בנית כמ"ש מר שיטעו שהני"ת דנוסה ולח יקרחו רפוי. כמ"ש בית שמואל שלי"ן החלוולין ושמות לבשים ז' זנוויל ושמות בשים נ' נרונל וכן כתב לחלי שם כלל י סעיף נ' ושמות בשים כ' כעוועד סק"ח. וכיוצל בו נרמ"ח קכ"ט סל"ח ספה שם ת' לו ט' כותבים ט' כי ת' יכולים לקרות רפוי. וכן כתב בית שלמה יו"ד ח"ג סי' ס' ועטלוויל שם יכתוב כ' נת' בית שלמה יו"ד ח"ג סי' ס' ועטלוויל שם שמות לבשים נ' יטעו שהיח נ' דנוסה ומ"ש נחלי שם שמות לבשים ה' שם הוסב נ' רפוי, היינו משום דלריך לכתוב וי"ו להורות לקרות הה"ח נחולם, ל"כ לם יכתוב רק נ' וי"ן לח ידעו הנרת החולם. וגם לין לכתוב שלשה וי"ן שלין דרך לכתוב נ' וי"ן סמוכים:

והא דנטיב ניטין ערים לעמנורג דמתקריח לנוב על נהר פולטוב מקשה נחות י"ט למה פולטוב נני"ת הח לפשר שיטעו ויקרחו נ' דנוסה ועדיף לכתוב נשני וי"ן ולמה לח ת' כנ"ל לחין לכתוב שלשה וי"ן ניחב. ונרחה דהח קשה למה הקי' ט"ז על הנהר ולח על שם העיר לנוב שיכתוב נוי"ן ולח נני"ת לחיכח למטעי שהיח דנוסה, לך נשם העיר ל"ק משום לחין דרך לכתוב שלשה וי"ן סמוכים. חלח הנהר נחות שמו פעלטעווי כמו שכתב נס' שנילי עולם ונולחי שמ"ב נט"ז פולטוב נדפס נטעות ולכן לח תירן כן. ורחי לזה כי למעלה כ' נוסקה ע"כ פולטב נלח וי"ו לחר הטי"ת והוח לוחו הנהר שנלנוב. ולין לכתוב נ"ת הנרה רפוי רק חם יש קנל; כמ"ש ט"ג כחן נפולטוב וכן כתב לחני זכרון שמות לבשים פ' מענלי תשובה סק"ד פונב טענשל כיתבים נני"ת רק משום שנתפשט המנהג כן ולין לשנותו:

והבא נגדון דיקן גרע יותר כיון שרחב המקום ונקובר לם נכתב סוף ני"ת "נר"ת יהי' תרתי דסתרי, דלם הני"ת רפוי מה שלח סיפח מריחח, ול"ל יקרחו וודלי "נר"ת נדגש ורחי מנרכות ג: לח מלורתח עד לורתח לי הכי לכתוב מהכלף ועד הכלף לו מהערב ועד הערב:

ה) **וכדי** שלח יהיו שבשה וין סמוכים, יוסיפו חל"ף לחרי הנרת "קו" וכמו שכותבים נעתונים הוחוור, פרוחו, לימפרוחוומענט וכדומה, ועל ידי זה תהי' נדיוק הנרת COU והנית חלף לחלק תנח בין הווין. ויכתבו וונקוחוור:

ו) **שם** הנהר שכתב מר פרעזר כמו זעלינ. חמנם כן. וכבה נער, טנל, ענער, פערל, לך לין למדים מחלה כי כל חלה מוחזקים מקדם כן והכל רגילים ויודעים לנטח ולקרוח לותם כהוגן, היום כותבים סגל רחב ומתך ונתפשט "ע" נמו סטעיט, נרעין, לעיק, דעי, וועילם, נעיל, דזעיל, על כן נריך לכתוב פרעיזר. והכותב

פרייזר

פרייזר נ"כ לת משתנע על פי סנגון מודרני, לגל ההמון לת ינין שמועה כי הסכין לקרוע שני יודי"ן כנקודת גיר"ה פולנית:

ז) **מר** כותב שם הנהר פרעזיר, ופה לת שמעתי הנרת זיר נחיריק, רק פרעזיר. לך לל תדון עד שתנע למקומו. ומר הוא נפנים שמה ולמשמע לזניו יוכית. ועל כן נקנע לכתוב: ונקוותוור מתת דיתנת על כיף ימת ועל נהר פרעזיר:

סימן ל"א

לכבוד הרב הנדול המפורסם מ' אשר נרונים יחי' הרב בקארדיף אנגליא

על הנט לשלות להתשה. הנה מעריכה שמה שרה לשתר וכן נכתב נכתונתה. קרוני קורלים לה רק שרה. ונפי כל נקרלת סעללי וכן חתימתה ונתעודת הנשולין נערכלות (לת כמו שכתב כ"ת סלללי, וכן הגידו לי שלשה תנשים שלין שם תשה סלללי רק סעללי, וככה תמר נעלה). נכתב נגט: סעללי דמתקריל שרה בת יהודה המכונה זזוליום. ולנשר הטעמים:

ח) **שם** שנקרלת נו נפי הרוב הוא עיקר כמו שכתב ניח יוסף תה"ע קכ"ט (דפוס ווארשא 28). נקרלת מלידה שמה ותת"כ נקרלת מלינריתה חזלי' נשר שם דקרו לה רוב ולותו כותבים עיקר ועל השר כותבים דמתקריל. וכן כ' ניח שמואל שם סקל"ח נשם ווריזל דחניכה עיקר נגד הערימה, וכ"כ נט"ג לקוטי שמות סעיף ה' שם עולה לתורה שליעזר זשב ונפי העולם נקרלת נכנוי לינר יכתוב לינר דמתקרי שליעזר זשב וכ"כ שם סעיף ו' לינ דמתקרי משה יהודה וסעיף ט' לינ דמתקרי שמעון יהודה וסכ"ד נעריל דמתקרי שמואל דוב וכן כ' נחמד לשנרשם תה"ע סי' ל"ו נשם הגאון מליסא להקדים שם קריאת הרוב וכ"כ נתורת ניטין קכ"ט ס"ק י"ז וכן כתב נת' הרי נשמים חלק נ' סי' ק"ן וסי' קנ"ו להקדים שם קריאת רוב והשני דמתקרי וכ"כ ניח שלמה תה"ע סי' פ"נ דשם רוב עיקר וכן כ' שם נשם ת' דנרי חיים חלק נ' סי' קנ"ז;

ואפילו לפי"ז נטיב ניטין לקוטי שמות סעיף ט"ו נשם סאמי טונת שאם כתב טונת לנד שהוא שם הרוב לין להקל רק נמקום ענון נדול, מ"מ הכא שפיר לכתוב כן לכתחילה. דהא ק' שהט"נ סותר לת ענמו מלקוטי שמות ס"ה נני לינר ועוד מקומות הנ"ל שכ' דשם הרוב עיקר. וע"כ לריך לומר דרק הכא נסאמי טונת שהיו שניהם שמות העריכה כתב כן משום דשם אחד הוי קנור השם משת"כ נס"ה נני לינר דהוא שם חדש שנוסף לחר כך הוי עיקר. ות"כ ה"ה הכא שם סעללי שלת נקרלת נו מעריכה ולת הוי קנור שם והוי עיקר ונריך להקדימו:

ג) **דמתקריא** שרה, מפני שכן קורים לה קרוני, לף שנס"ם ט"ג שנלי הלקט סעיף ט"ז סקי"ת כתב לשם נקרל רק לנני נית לין זה נכלל פורתת והוי נשתקע וכן כתב נדנרי מלכיאל ח"ד סי' קי"ב, לנל נניח שלמה תה"ע קכ"ת וסי' קכ"ו חולק ע"ז דלפילו שם לחד קורת השם לת הוי נשתקע וכן כ' תשו' רש"ס ח"ת סי' רכ"ת וחלק נ' סי' קע"ט נשם שני חמד דשם העריכה לפילו נקרל ע"י מעוטת דמעוטת נריך לכתנו וכ"כ דנרי חיים ח"ת סי' נ"ט וכן מונת נשם נ"פ קכ"ט ס"ק נ"נ:

ד) **ושם** שרה לסתר לף שהוא מעריכה וכתוב נכתונה הוי נשתקע כיון שלין שום שלם קורת לה כן כמו שכ' נדנרי לחת ה' ניטין סי' כ"ט וכן כ' טיב ניטין לקוטי שמות סעיף ל"ת ס"ק ל"ט ודנרי חיים סי' כ"ה וסי' קכ"ת ודנרי מלכיאל חלק ד' סי' קי"ד ולוגר השמות כל נ' לתין הכתונה עושה רושם להזכיר נגט, ולין להקשות ע"ז מחתם סופר תה"ע חלק נ' רלם נ' סי' ל"ת שכ' תשה דשם העריכה לניתה וכו' ונקרלת נשם נוים לעני לין לכתוב נגט כי כתונה ושלר כתנים נלנדו, התם לת משום דשם שכתוב נכתונה הוא תשוב, ללת מפני נירוף שלר כתנים לת הוי נשתקע. ות"ב דכותנים שם לניתה דמתקרי לעני, היינו משום שמנרכים לותה נמי שנרך נשם לניתה ולת נעקר. משת"כ הכת לינם לוחזים המנהג של מי שנרך, ונם לת סי' שם שרה לנד שם העריכה רק שרה לסתר וזה נטל ונעקר לנמרי:

וגם מר לחי נספר דנרי יאכר סי' קנ"נ הניע על הת"ם דמשום מי שנרך מקדימים שם העברי וכ' דומני דשם שקורים הכל עדיף. ומי שניריך ליולדת שהוא פחות מפעם ל' נשנה נקרל נשתקע, וזכר לדנר מזכירת עמלק דחייב לקרות פ"ת נשנה דלל"כ תשוב נשכח כמ"ש נשכחתי כמת מלב דהשיעור הוא לחר י"נ חודש כמ"ש ננרכות נת: והניח כמה רליות ע"ז:

(**ומ"ש** נח"ם שם הינדל על שם השנל יוסנת ושנל כלנתא כמ"ש ר"ה ד. ונרלה יותר הכוונה לילה (נרלשית מט. כת.) נקנת הנני „הינדין"):

וכתבנו המכונה זזוליום לת יולתם כמ"ש כ"ת, כי ההנרה פה ונמדינתכם כן. ולשר הניח כ"ת נמכתנו דנרי ניח מהיר קפ"ט סי"ד דשם יש לו נ' שמות יעקב ישרלל שם כ' יעקב דמתקרי ישרלל כשר ות"ב נגפם חי' תה"ע סי' ל"ד, נלחנה שדנרי ניח מהיר תמוהים, והעיקר כניח שמואל ס"ק כ"ד דשם נקרל נ' שמות לין כותבים ניניהם דמתקרי, ות"ב רמ"ת סי"ד דשם כתב נלל דמתקרי כשר רק דיענד קשה כמ"ש נ"ב. לך לין זה ענין לנדון דידן כלל:

סימן ל"ב

לכבוד הרה"ג מ' יעקב בוימן יחי'
רב בלאם אנדזעלעם

אשר תמה כ"ת נירושלמי ניטין פ"ו ה"ח ונתן נידה לתן לי חלת נידה מניו ניד שלוחו ניד שלוחה. משלוחו לשלוחה, משלוחה לשלוחו מניין, ת"ל ונתן ונתן. מה פי' משלוחה לשלוחו, הא כיון ששלוחה קנל הנט מיד הנעל לו שלוחו, מיד נתגרשה ולאיזה צורך תמסר הנט לשליח הנעל:

ברור שהיא גירסת מוטעת, כי גלח זה קשה, היתכן שהירושלמי יניח דין חדש משלוחו לשלוחה, ששליח הנעל יכול למסור הנט ליד שליח לקנלה, ומשמיט עיקר דין הנרייתת שנקדושין מת. שהשליח עושה שליח. חלח הגירסת היא כן, משלוחו לשלוחו, משלוחו לשלוחה. ואם כן רצי' מכאן לדעה הרשזונה שנאה"ע קמ"ח סעיף מ"נ דשליח לקנלה אינו יכול למנות שליח ורק משלוחו לשלוחו לו לשלוחה, זולתי אם הגירסת היא משליח לשליח שתם:

והנה נירושלמי שם הקשה על רנ שאומר שאין שליח לקנלה יכול לקנל נט מיד שליח להולכה, מנרייתת זו דתני משלוחו ונשאר נקודות, ולפי מה שכתבנו רשנ"ת וריטנ"ח ניטין סנ: דנגמרת אמר נטעמת דרנ משום נזיון הנעל ומשום חנרה, ומשום נזיון הוא פסול דאו' ומשום חנרה רק מדרבנן. ואם כן מה קושית, הא י"ל נרייתת משלוחו לשלוחה הוא למוד דכשר מן התורה ורנ לוסר מדרבנן משום חנרה. לך נירושלמי שם סוף ה"ח תשה אחת עשתה שליח לקבל ניטה משליח הנעל אחת עונדת קומי רנ ואמר אם רנה להחזיר לו יחזיר ומקשה מרנ לדרנ ומשני אני אומר אחר הדלת ה' עומד ושמע את קולה ושתק, והיינו דרנ לא ס"ל משום חנרה רק משום נזיון הנעל וכמו שכתב הנ"ה מיי' פרק ו' מנרושין ה"ט וקרבן העדה (ועי' רמב"ן ניטין שם דמפרש נירו' כהק"ע ולא כפני משה שפי' בלשון אחרי' וכי הנעל ידע ושמע שאמתה השליח שליח. הוא סנר שתקבל נעלמה הנט מיד שלוחו). ולטעם זה רנ מדאו' פוסל ושפיר מקשה. אבל מ"מ ה' יכול לתרץ דמנרייתת מיירי נכה"ג שעמד אחר הדלת או נאופן אחר שידעינו דהנעל לא קפיד:

וכיון שהירו' נקט שהנרייתת דלא כרנ. רצי' דלא קי"ל כרנ וכשיטה רשזונה נאה"ע קמ"ח ס"ח:

אך הך נרייתת תמוה, איך נלמד שליחות מוכתן, ולא מושלח וכמ"ש נקדושין, נגד מ"ש ניטין כח. לפשיטות לנו שליחות מידה מחרני, מושלח ושלחה ליתרני:

ועי"ש אמר רנ אין השליח עושה שליח. שמואל שמעה מיני' ולעתה נתרי' לרנעים זימני. וכי הפני"מ קינלה ממנו. י"ל כמ"ש ניטין ר' שמעון טוען הרנה ופירש"י שנה הרנה ולעשה כמו ולעשה, שטען ולעם יפה יפה לת ההלכה, או כמ"ש נערוך ערך לע, לעי נאורייתת, פי' יניעה, לעתה, שעמל ומתייגע נה. ועי' עוד יבמי' כ. ז. לעות ופי' הנ' מלניי"ס:

סימן ל"ג

בספר תפארת יעקב להגאון ר' יעקב נזונדהייט מווארשא כתב נניטין עו. מתני' הרי זה ניטך וכו' הניע לאנטיפרס וחזר נטל תנאו ונמרת למיתרת לאנטיפרס נגליל וכו' אמר אביי תרי תנאי קאמר לה וכו'. לדוקא אם התנה ב' תנאים נגליל ונם שלשים יום אז אמרי' דמתכוון בתנאי נגליל נפעם הראשון ואם לא הניע לגליל נמהלך ראשון ניטל תנאו כיון שהתנה תנאי של ל' יום ג"כ וכמו דנהך תנאי מתכוון דכל זינא נטל כמו כן בתנאי גליל, אבל אם מתנה תנאי יהודה וגליל נגד אפילו אם נפעם ראשון לא הניע לגליל, כל זינא לגליל אא"כ מתקיים התנאי, אבל זה שכלל ניאתו של שלשים והניעתו לגליל בב' תנאים אמרי' דבשניהם מתכוון שכל שלא יתקיים נפעם ראשון יתבטל הנט. והפוסקים השמיטו כל הני נני ולא ידעתי למה. ולפי מה שנתרנו יש נפקותת לדינא גם לדינן:

הנה קושיתו על השמטת הפוסקים מזקה אפילו גלח חיבוי דינו, כי ס"ס ליתא נמתני' דתנאי מקום יהודה וגליל, כוונתו רק מהלך ראשון לבד ולא יותר וכיון שהלך וחזר קודם שהניע לאותו מקום, ניטל הנט ואפילו אם ילך אא"כ לשם לא מהני, ודבר זה הוא תמיר ואין להשמיטו:

אך מה שכ' דנתנאי אחד יהודה וגליל אף שמהלך ראשון לא הניע לגליל לא ניטל תנאי, זה ליטו דנגמרת מקשה מתוספתא על מתני' ומשני אביי דמתני' היו שני תנאים, אבל התום' נעלמה היתה מיושנת כמו שהיא וא"א לאוקמה נשני תנאים, וקשה כיון דאמר נתום' לאנטיפרס ניהודה למה לא אמר שילך מיהודה לגליל והניע לאנטיפרס וחזר ניטל התנאי הא לא הי' עוד נגליל, וא"ל ומשום דכוונתו הי' רק על מהלך ראשון ולא על פעם שני אפילו נתנאי יהודה וגליל לנד, דנתום' לא נזכר כלל תנאי של ל' יום וכן כ' נפני משה ירושלמי נ"א סוף פ"ז שנתום' ליתא נתנאי יהודה וגליל לנד כשהניע לאנטיפרס, ולא הלך עדיין מיהודה ניטל התנאי, ונווכחת נכורים על התוספתא פ"ה ה"ז מפרש שמיירי נב' תנאים כו"ש תנאי, ולא דק כי העיקר חסר מן הספר והוא נגל תוסיף. ונם אם כן למה לא הקשה נגמרת על התום' עצמה אלא על המשנה. וכן כ' נתפארת ישראל ניטין פ"ז אות ל"ט אם התנה תנאי המקום לנד והלך וחזר ולא נא לאותו מקום הנט נטל:

סימן ל"ד

נשאלתי אם מותר להקל לדקה סכום קצוב מאשה עשירה בלי ידיעת בעלה, והיא עוסקת במסחר יחד עם בעלה ובעלה סומך עליו בכל דבר:

א) **בב"ח** כיט. ויו"ד רמ"ח סעיף ד' בגלוי לדקה אין לוקחים מכשיס דבר מרובה ולא לסחם כשיס אם נשאלות ונותנות בתוך הבית כמ"ש בתשו' הרשב"א סי' תתקנ"ג ומרדכי ג"ב פ"ג סי' תקמ"ו מובא בד"מ ה"ע סי' פ"ו ורמ"א סי' ס"ג מ"מ לאסור להקל מהן כמ"ש ב"י ורמ"א יו"ד רמ"א ס"ה לפילו נשאלות ונותנות לא מהני וכן כ' בגודע ביהודה תניעא יו"ד סי' קנ"ח:

ואמנם נים של שלמה ג"ק פ"י סי' ל"ט ופ"ח סי' כ"ט מניח דעת הרב"ן דאם נ"ב בתוך הבית מקנליס מחנה לפילו דבר מרובה, ואם כן ע"כ דרב"ן חולק על הרשב"א דאסר לעשה נו"ב בתוך הבית, דל"ב לא משכחת כלל לישור זה שבמרדכי ולהרשב"א מפורש בגמ' דאפילו נו"ב לאסור להקל מחנה (ובמרדכי יש גירסא דרך עכשיו הן נו"ב, וי"ל בזמן הגמ' לא היו נו"ב):

ג) **אך** בהריב"ק שורש כ"ז כתב דזה שכותבים בשטר התנאים לפני החתונה וישלטו בהכסיהון זהו בשוה הוי תנאי בתור ויש להתשה כח חכות כבעלה וכן רשיתי בשם ת' בית יעקב ה"ע סי' ק"י שכ' כן דע"פ התנאים יכולה לתן כבעלה:

ויש לפקפק ע"ז כי לף שקיי"ל כן בחו"מ סי' מ"ה ס"ב שלם מתם על שטר לף שלא קרלו חייב מפני שבמר בדעתו להתחייב וכ"כ שם סי' ס"ב סט"ז ורמ"א ס"ם ס"ת, מ"מ בדמ"א ה"ע ס"ם ס"ו ושלקת מחוקה ובית שמואל כתבו שמסתמא קרלוהו העדים לפניו, והכא בתנאים רוב החתנים לינם מבינים לשון עברית ודעתם שמותמים רק על תיוב הכשוחים. גם במדינה שלת רובם לינם כותבים שטר תנאים כלל:

ג) **אך** נראה במדינה זו שע"פ דין המתשלה יש לאשה חלק שוה בנכסים הבעל וכל מי שמותם שטר בשולין יודע שלת ועל זה הוא מותם בדעתו. הרי זה שותפות בחורה ויכולה האשה ליתן לפילו מתנה מרובה. ולין זה ענין לדינת השלכותא שים דעות דמהני כמ"ש רמ"א חו"מ ס"ם ע"ד וכן סי' רמ"ח ס"א בגוחלה ובתי' שם תרי' חו"מ סי' כ' חות ו'. וכנגד זה ב"י חו"מ ס"ם כ"ו בשם ת' רשב"א וב"ד סי' ע"ג ס"ק ל"ט ורמ"א ס"ם שם"ט ושתם סופר חו"מ סי' קמ"ב. שדינת דשלכותא לאו דינת ושלת כד"ת. ועי' בנרי יאת שו"ת סי' י"ב. (דף נ.) בענין דינת דשלכותא, דהכא שאני שכן המנהג והכל נוהגים כן וכאה בכאן:

עניינים שונים

סימן ל"ה

לפנים משורת הדין

(רשימה קשנה).

לפנים משורת הדין ליתא בנ"מ כד: ל: פב. נ"ק נט: כתובות ב. וכיולא בזה חייב נדיני שמים נ"ק נה: נו. וחייב לשלם ידי שמים נ"ק קיח.

ויפלא בנ"מ כד: שמואל הזיב לר' יהודה לעשות לפנים משורת הדין ולמה ר' נחמן הזיב רה ע"פ הדין. ונלפ"ז כ' בשם ר' יוחנן שלפנים משורת הדין הוא רק לחדש תשוב ור' נחמן מיירי בשתש בן לחדש. ובקצה מכתובות ב. דר' יונתן לחמר לכפה לבניס לזון את לניהם משום לפנים משורת הדין ולא משמע שהיו לכניס תשובים להא לא תשבו לכנוד לניהם:

ואם כופים על לפנים משורה"ד. נחו"מ סי' י"ג ס"ג בהג"ה מחלוקת. רלח"ם ב"מ פ"ג סי' ז' כ' דלין כופים ומרדכי שם סי' רכ"ז כ' דכופים וב"י מפקפק על רלוות המרדכי. ודעת הב"ח כמרדכי וכתב שכן המנהג בכל ב"ד וכן נ"מ לדק סי' פ"ט פוסק כרבו הב"ח שכופים בשמתת. וכן הש"ך י"ג סק"ת מליין על הב"ח וכ' שמסכים לו. וכן כ' נסי' רנ"ט סק"ג שכופים. ובתומים י"ג סק"ד כ' כוונת מרדכי לא לכוף בהכלה רק בנדרים וע"ז בם רלח"ם מודה. ומניח רלי' מתום' כתובות ב. ד"ה עשיתיהו שכופה בנדרים וכן כ' שבות יעקב ק"ל סי' קמ"ת. ותימה שלמנם כ' תום' כן לגל למה לא הניח מ"ש רש"י שם כפותי לותם נחזקה וכן בד"ה ולי שכ' שעל כרחו ישפוט לתת והיינו ככל תומר הדין וכפי' נמעשה:

ובפתחי תשובה חו"מ רנ"ט סק"ג נשם בית לפריס מנהג המדינה לכוף על יושר. ויש חלוק בין עשיר לעני וכמ"ש רמ"א שם סעי' ה', ותלוי לפי הענין ולא כל לפניס משו"ד שויס וכמ"ש תום' נ"מ כד: ד"ה לפניס. ועי' נ"מ ל: תורנן ירושלים על שלח עשו לפניס משו"ד:

ובהגי בנ"ק כ"ה: שחייב נדיני שמים ליתא בירושלמי שם פ"ו ה"ל דלין השמים מוחלים להם עד שישלמו וכן כתב נלפ"ז שם שהוא חייב בהשגון וכ"כ ש"ך חו"מ ל"ג סק"ב, ונלפ"ז שם מוסיף בשם המחירי דנכל מ"ש חייב נדיני שמים פטול לעדות עד שתשלם. ועי' בשולל ומשיג מהדורת ל' חלק ל' סי' ס"ל מי שעונר על מי שפרע לינו פסול לעדות וכ"כ בספר נחלת בני בסוף ס' פתחי תשובה חו"מ ל"ד:

ותפיסה לא מהני בחיוב לשלח ידי שמים כמ"ש יש"ש בי"ק פ"ו סי' ו' וכן כ' בפתחי תשובה חו"מ כ"ת סק"ו וסי' ע"ה סק"ת:

סימן ל"ו

בני יקירי הרב החו"ב מ' בנימין יחי'

אשר כתבת להעיר על תרגום לונקלוס יתרו (כ. ז), לא תשא וכו' לשוא כי לא ינקה וכו' לשוא. שפי' לשוא רלשון למגנת. לחנם, ולשוא אני, לשקרת. כוונתו למ"ש שבועות כא. כי לחת רבין וכו' לחר ר' יוחנן לכלתי ולא לכלתי שקר ולזהרתי מלא תשבעו בשמי לשקר ולוקה מדכ' לא ינקה דנ"ד של מטה מלקים לותו ומנקים לותו ועל זה נחמר גם לשוא לשוא אתי פעמים שם לינו ענין לשבועת שוא תניהו ענין לשבועת שקר וכמו שחמר רבא גם בפירוש רינתה תורה שבועת שקר וכו' ולעיל דף ג: וכמ"ש רש"י ד"ה וכדרבא ותום' ד"ה בפירוש ותמורה ג: וזה מה שפי' התרגום לשקרת, היינו לכלתי ולא לכלתי ללוקה:

וברברי דוד מהט"ז על התורה כתב דלין כוונת התרגום כרי יוחנן, ולינני יודע למה לא נכלל לפרש כן. גם מה שכתב דפי' רש"י כלן הוא כפי' לונקלוס לינני מנין להא רש"י מפרש שני מיני שוא. נשבע לשבות הידוע על לבן שהוא זהב, ונשבע על הידוע לכל, גם מ"ש הט"ז דשבועת שקר לינה מחכרת נדברות לחרונות ללא נמשנה תורה לפי כוונתו:

ועי' נתינה לבר שהחליף נרסת התרגום, שלשוא הרלשון לשקרת והשני למגנת. וכתב שהוא כגירסת רש"י תמורה ג' ולינני יודע מה הוא שם:

ואשר תמה על פי המשניות לרמנ"ם נמשנה שבועות כט. שהוסיף בשבועת שוא על לים שהוא לים ולא נזכר נמתני' רק בירושלמי ה"ד משתנע על תרין דלישנן תרין לוקה משום שבועת שוא. גם יפלא בעיניך מפני מה בשמט שבועת שוא זו:

דרך הרמנ"ס נפירושו לפסוק את ההלכה ולכן הניח דנרי הירושלמי, ומה ללא לשמעי' רנותא דלפילו נשנע לשנות הידוע לא הוי שנועת שקר רק שוא וכן כתב נתפארת ישראל שות ל"ח:

וחמש שנועות שוא הן. א) לשנות הידוע. נ) למחת הגלוי וידוע (ירושלמי). ג) נשנע דנר שאי לפשר; נמל פורת נאויר (מחני'), ושלא תיהן שלשה מיס (כה. ורש"י ד"ה מלקין), ד) לנטל את המנוה (מחני'). ה) נשנע על דנר שאינו נידו. ירוק פלוני נרור ליס (כה. ורש"י ד"ה ליתי', וטור יו"ד רל"ו, נ"י סס סוף הסי' נסס רשנ"ת וש"ך סק"ד. אנל רמנ"ס פ"ה משנועות ה"נ כתב דהוי רק נורס לשנועת שוא ולא שוא ממש):

ויש נגמרת שנועת שוא וליכא נעלמא נקט והכוונה שנועת שקר. נשנועות פ"ז מ"ה לחמר נן נגם כיצד אלו ואלו נחים לידי שנועת שוא. ונחנות פ"ד מ"ז פורק ממנו והרי ושנועות שוא כמו שכתב הרע"נ נפי' נ' דהיא שקר, ושם פ"ה מ"ט על שנועת שוא כפי' תפארת ישראל:

ואמנם על הא דנן נגם שמעתי נילדותי נשם הרני מקונק, שהקשה כן למה לחמר שנועת שוא הלא זו שנועת שקר. גם תמה היך לומר אלו ואלו שייכים נחים לידי שנועת שוא, הא רק לחד מהם משקר והשני נשנע לחמת. ותי' על פי תוס' ב"מ לד: ד"ה שמא נשם ר"ת דלשם אין תועלת נשנועה היא לנטלה ולשוא, ועל כן שם אלו ואלו, שניהם נשנעים ולא יהי' שום ניזור נדנר הוי השנועה לחנם ולשוא:

ועי' רש"י סנהדרין כז. ד"ה שנועת שוא דכתב על משנה הידוע ונשנע על חנן שהוא זהב הוי שנועת שקר, ומקשה הא זו שנועת שוא. וי"ם לומר נכוונתו דמקשה למה השמיטה הגמרא שנועת שקר ועי"פ פי' רש"י דנחמת מיירי הגמרא גם נשנועת שקר אלא שי"ם שקר שנקרא נשם שוא כנון משנה הידוע ונשנע על חנן שהוא זהב, וי"ם לומר עוד דמיירי שם אין ניכר לשלשה נני חדם ואז לא הוי שוא רק שקר כמ"ש עולא נשנועות כט. ודוחק.

ומה שאיתא נשנועות כ: שוא ושקר נדנור אחד וכן ירושלמי שם ה"ח ומכילתא יתרו, לא קאי על שנועה אלא על עדות שקר וכמ"ש תוס' נ: ד"ה נפירוש ואף כא. ד"ה קמ"ל:

נ) **ועל** לוחות השלשה על דנרים האסורים שם מותר להחזיקם נחנות למכרם לנכרים. כנר דנו נה רנים, ונפ' ערוך השלחן יו"ד קי"ז סעיף כ"ז מתיר, ונימוקו כיון שאם לא יחזיק לותם נחנותו לא יקנו הנכרים אנלו נם דנרים המותרים וילכו לחניות אחרות ויהי' לו הפסד נפרנסתו הוי כניזת טהורים וטמאים ניחד. ועי' דנרי מלכיאל ח"נ סי' כ"ה מה שחנדד נחקום הפסד:

ולמכור ליהודי ענריין שחזיד הוא ויודע שאסור לאכלם. עי' נחנליס נגעיסים חלק ח' סונית ל"א לות ד' נשם דנול מרננה דאם לא קאי נחרי ענרי דהרא אין נחזיד לישור מסייע לדנר ענרה וכן כתב נת' חתיב דנר להנניי"ם חלק יו"ד סי' ל"א דאם הענריין יכול לקנות מנכרי מותר למכור לו דנר אסור ואין לישור מסייע. ויש לדון נדנר:

סימן ל"ז

לכבוד הרב הגדול מ' דוד ש. שפירא
יחי' רב בסאוואנא

אשר מתמרמר מר ומתפלא על המנחת חנוך מנוה כי שכתב שאם עמד העבד יום או יומים ואחרי כך מת אין האדון נריך תשובה, והלא כל שוגג נריך כפרה ונודאי דאפילו הפיל לו בן ועין גם כן ענרה היא ועליו לעשות תשובה:

ל"ק, דלף דמכה תנרו אפילו משלם לו כדין נריך תשובה כמ"ש נמשנה נ"ק נג. ורמנ"ם פ"א מהשובה ה"א, היינו משום דאסור להכותו, אנל עבד דמותר להכותו כמו שכתב רמנ"ם פ"ג מרוצח ה"נ וה"ד ונרשות עביד ל"נ תשובה ולא דמי למ"ש נב"ק לג. אינעי לי לעיוני דהתם אין לו רשות להזיקה משא"כ הכא. ומה שכ' נ"י תו"מ סי' ת"כ דאסור להכותו קשה מאד וכ"כ רמנ"ם פ"ד מהונל ה"י וכ"כ פתחי תשובה שם סק"נ נשם תכס נני סוף הספר ל"ד:

וכל זה נהכאה לגד. אנל הפלת חנר נכוונה לאסור מדאורייתא וכמ"ש נניטין כח: יל ענד לא תפסר למקני' ורש"י דאם חנל נו יגיע לאדות נרחבי חנרים חלמא ליכא רשאי לחנל נו, ונע"ז יב: ענד נוי לאסור לעוקרו ועי' תוס' ד"ה ענד:

ואין רשות להכותו נשום חנר רק נשנט כמ"ש רמנ"ם פ"נ מרוצח ה"נ מדעת עלמו וכן כתב רשנ"ס משפטים, ולף דגם שנט יש נו כדי להמית כמ"ש מכילתא משפטים ונספרי מסעי, מ"מ שנט חלוי לפי כוונת המכה ולשנט אם לחסד יחלחהו, כי משחמשים נו למוסר ותוכחה, כמ"ש תוכך שנטו (משלי יג. כד), ושנט מוסר (שם כג טו), ועוד (כו. ג — כט טו) ומחלת גם נחופן רציחה ומכזריות כמ"ש נשנט ענרתי (חיכה ג. ח'),

שנט תלוקי (לעיל כה. ט), נשנט יכה (ישעי' ל. לא), ועוד. ואם מכהו נדנר לאחר היא נכוונת לכזריות ורוח ולסור:

ומה שכתב המנ"ח נסוף לות כי אם שחט נו שניס לף שנודלי סופו למות מ"מ יש נו נדין יוס לו יומיס, ואמה כ"ת עליו שזה דנר מנהיל כי לין זה דרך תוכחה לשחוט סימני לים רק מכת רוח, והיתכן שלא יהרג ע"ז:

אע"ג למה יעשה מר על המנ"ח יותר מעל הכתוב אם יוס לו יומיס יעמוד לפ יוקס, ופשוט שלא נחרג ונסקין הכהו רק נשנט הכה על נופרו שלא כוונת הרינה, ועיקר לידוע דין המנ"ח לאפי' נהכלה שידוע תיכף שסופו למות נתוך מעל"ע מ"מ כדון ניוס לו יומיס. ונלמת מפורש דנר זה נרמנ"ס פ"ג מרוצח ה"ד שכ' אם הכהו נסכין ולמדוהו למיתה ומת לינו נדין יהי', הרי דנשנט לפילו למדוהו למיתה תיכף, פשור:

מ"ש כ"ת נשם מכילתא דר' שמעון נן יוחאי לא יוקס. לא יהרג נסייף ומזה הוציא שהכוונה רק נדיני לדם פשור לנל חייב נדיני שמים וכן כ' נשם פניס יפות משפטים. מכילתא זו לינה לתי ונפניס יפות נמצא כן:

סימן ל"ח

לכבוד ידידי הרב התריף ובקי מ' פנחס ראבר יחי', פה

אשר כתב לי מר על מחלוקת ר' סעדי' גאון ורמנ"ן סופטים (ח. ו) נד"ה על פי, שהגאון למד על דרך הפשט שניס לו שלשה מקנלים עדות דיני נפשות, ורמנ"ן כתב כמדומה לי שטעה הגאון כי עדות דיני נפשות לא תקונל רק נפני סנהדרין של עשרים ושלשה, ועל זה העיר כ' כי מרש"י סנהדרין ח: ד"ה לנני מנוחר כרס"ג שכתב ושני למרי נאפי נ' להתרו נה מיתה סתס וכר' הרי דדי נדיני נפשות שלשה לקנלת עדות, ואם כן הוא לגינא דלגני, הוא הפי' נס לגינא דר' פפא נאשה חניירה ור' לוי לאתרו מלקות ורגינא שמגא לאחד קרוב לו פסול:

הנה מן הגמרא עגמה לין קושיא על רמנ"ן, דיש לומר שלא ה' כלל קנלת עדים רק כשאחרו העדים חוץ לנ"ד שהתרו נה סתס, או נחגירה שלא התרו לו שהתרו למלקות לו נמצא לאחד קל"ס, צריך לחכמים חיד כ"ג והס יקנלו העדות וכן כתב נחי' הר"ן ח. ד"ה מתני' שקנלו העדות נכ"ג. ועי"ש נשם רמנ"ן שפירש פי' לאחר לגמרי:

וכל קר מר הוא מרש"י לגיטתו שם יז: ד"ה שניס שכתב שני לסנהדרין שיהיו נהס שלשה שיודעים שנעים לשון והיינו כדי שהלו השלשה יקנלו עדות העדים וכן כתב מי הר"ן לפירושו נ"ד של שלשה יכולים לקנל עדות דיני נפשות לנל הר"ן חולק שם על רש"י ודעתו כרמנ"ן. ונתוס' מגחות שם. ד"ה ויודעים נתירוץ רלשון דעתם כרס"ג ורש"י דדי שלשה לקנלת העדות ונתי' שני הוא כדי' רמנ"ן. ונחי' פני יהושע מכות ה. ד"ה נמשנה ע"פ שניס דעתו כרס"ג, ונטורי לגן ר"ה לגני מלוחים כו. ד"ה ולין עד לא הזכיר שזה מחלוקת רלשונים וכתב נפשיטות כרמנ"ן להיכא שצריך כ"ג קנלת העדות נופא לין נפחות מכ"ג כמנין שרלוי להיות דייניס נד"נ:

ומסוגיא זו נרלה כרמנ"ן, דלרס"ג למה לחזרו שם ת. דר' מלינ ס"ל לין חוששין ללעז, הא יש לומר לפילו ר"ת חוזש ללעז מ"מ די שלשה שאם יתלו עדיס יקנלו נ' לת עדותס ולאחר כך יפספו עד כ"ג לעכ"פ דס"ל כרמנ"ן ולגו הי חוזש ללעז צריך מיד כ"ג לקנלת העדות:

ובספר יהושע מלכו הנהות הרמנ"ס פי"ג מסנהדרין ה"ז כתב כי רמנ"ס שכ' והוא שיעידו נג"ד של כ"ג היינו כרמנ"ן הכ"ל דגס נקנלת עדות צריך כ"ג, ויש להגיד דלמה כ' רמנ"ס זה רק כלן ולא נכל עדות נפשות לע"כ דוקא שם כיון דע"י עדותס נגמר תיכף הדין ולין עוד כל תשלומין ומתן נעי כ"ג ומשל"כ נשאר ד"כ וכן כתב הכסף משנה, שזה פשוט דלין הורגיס אלא נג"ד של כ"ג, היינו שלין זה כקנלת עדות דעלמא. אלא נ"ד הגמר דין להרוג:

ג) ומה שכתב ר"ת לפי מ"ש נסנהדרין ת. סנהדרין שרלו כולם לחונה פוטריס אותו קאי גס לחייב נלות לא הרג נשגג. ואם צריך הלמת הדין נחייב גלות. ודאי כן הוא כמ"ש מתני' סנהדרין לב. רק דיני ממוגות גומריס נו ניום ודיני נפשות ניום שלאחריו לחונה, ועל כל עשרה דנריס שחלוקים ד"ג מדיני ממוגות אמרי גס לג: חייני גלות ומכות נמי כדיני נפשות דאתיא רוצח רוצח ורוצע רוצע וכן כ' רמנ"ס פי"ל מסנהדרין סוף ה"ל והל"ד:

ופשיטא לה"ה לעניו נ"ד של כ"ג דנעי גלות ומכות כמ"ש רמנ"ס שם ומפורש נמתני' מכות ט: נתחלה לאחד שגג ולי מזיד וכר' ונ"ד שולחים ומניאים לותו מי שהקייג מיתה נג"ד וכל מי שהחייג גלות וכר' ורמנ"ס פ"ה מרוצח ה"ז. וכי רמנ"ס פט"ז מסנהדרין ה"ל דמלקות נמקום מיתה עומדת לף נסנהדרין י. אמר רנא כן רק לגינא דר' ישמעאל ולין הלכה כמותו עי' נכ"מ מה שכתב וכן כתב מאחת חנוך נסוף מגה תי' גלות כמיתה וכ"כ מגה תי"ל גלות ומכות כדיני נפשות:

סימן ל"ט

לכבוד הרב יחי'

אשר תמה מר על רמב"ם פ"ט מהלכות ה"ז שכתב רוחב הסיט כדי למתוח מן נוהן של יד עד התענג הרחבונה והוא קרוב לשני שלישי זרת והוא כנגד פירושו בגמרא פ"ג מ"ד שכ' כי רוחב הסיט הוא שתות הזרת וסיט כפול הוא שליש זרת וכ"כ נפ"ג ערלה מ"ג והוסיף שמתחזק לגללו זה הפי':

כבר הקשו על השנוי מלאכת שלמה ומשניות שנת פ"ג דפום ווילנא ומהי הגי"ר תלי מגרדן, ודעתם שניד החזקה שיעה את דעתו. לגל הנכון מ"ש נמרחה הפנים ירך שנת שם, שלין סתירה ורמב"ם משווה מדותיו שלולא הסיט הוא ג' לענעות שוות זרת (וכ"כ רמב"ם פ"ט מהלכות הי"ח), ורוחב הסיט ד' לענעות (שני טפחים) ולולא רוחב סיט כפול ט"ז לענעות (ד' טפחים), וכמ"ש פ"ט ה"י, י"ב, י"ד ט"ו, והייטו כמ"ש דרכי הורלה דף ד'. שלולא רוחב הסיט הוא סיט ע"ג סיט נלורך ורוחב ונהיקף הוא ד' פעמים שהוא ד' לענעות וכפול הוא לרנעה טפחים. ולהני מנין מ"ש הגר"ל נערלה פ"ג מ"ג שהסיט הוא זרת, ועי' לנושי שרך מי' דיוים ליו"ד סעיף פ"ט ס"ק ד'. ותנלים נגעיים ח"ג סי' כ"ט ד"ה ועוד:

ג) **תמהני** נירושלמי שקלים פ"ג ה"ד לתמר ר' יהושע בי ר"נ משום ר' יוחנן בן זכלי טעם שקלים לפי שחטלו נעגל ועגרו על עשרת הדנרות לכך נותנים עשרה נרה. והל סותר לי"ע מהתני' פ"ל מ"ד לתמר ריני"ז דכהן שליטו שוקל חוטל ושנט לוי לל חטל נעגל. ודוחק דכהנים חייבים משום לתרון. ויותר נרלה פשוט דריני"ז היל טעות ונ"ל ר' יוחנן, ורלי' דהל ר"ל פליג שם והוא נעל פלונתל דר' יוחנן ולל של ריני"ז. ונם נמדרש תנחומל תשל הנירסל סתם ר' יוחנן. נם יש להעיר על מ"ג שם פ"ל מ"ד העיד בן נוכרי וכו' מה שייך נזה לשון עדות על הלכה:

סימן מ'

לכבוד הרב הגדול מ' יעקב ליב מוינעשטער יחי' בברזסלין

אשר התפלל כ"ת על השמטת הרמב"ם דין רנל שנת קמל. לל ליתיב לישב לפומי דלחייל דילמל מינגדרל לי חפן ולתי לתתויי:

נראה שסמך על מה שהניל פט"ז משנת ה"ז הל דלילמל נעירובין נח: הלי זיז לילמל דמפיק לרשות הרבים ליחוב דילמל נפיל ולתי לתתויי וכה פסק הרמב"ם כל זיזי היוצל לרה"ר לין נותנים עליו ולין טוטלים ממטו שלר כלים ומוכלים שמל יפלו לרה"ר ויניחם. והוא ממש לותו הדין, דנם הכל נשנת קמל. מיירי שהחפץ נידו כמו שכתב נלו"ת שם"ה סעיף ה' ועי' פמ"ג לשל ס"ק י"ב. (וכעת הדפים הרב הגי' יחי' מס' נינה עם פסקי הרמב"ם והערות תשובות. ועי' נדף ל. פלפול יקר נעניו זה):

וכמו השמיט הרמב"ם דין השני של רנל שם, לל ליגדל לינם כונל דילמל לתי לעשויי נומות, מפני שמניל פכ"ל משנת ה"נ והי"נ טיט שעל נני רנלו לינו מקנתו נקרקע וכן נשים המשחקות נאגוזים לסורות לשחק נשנת כמ"ש נעירובין קג. והטעם דילמל לתי לעשויי נומות ול"ל להניל דין כונל:

ג) **ומה** שתמה כ"ת למה השמיט הרמב"ם מ"ש נר"ה כת. שמע מקנת תקיעה קודם עמוד השחר ומקנת לאחר שיעלה לל יצל וכן דין מקנת תקיעה נגור:

הגה נר"ן תמה על הר"ף למה השמיט מקנת תקיעה נגור ותי לפי שהוא לל שכיח. וקשה הל על מקנת תקיעה קודם שעלה עה"ש לל יתייצב נזה. ונרלה לף שם נאחר שקודם עמוד השחר שכיח, מ"מ לפי מה שכ' טור וב"י לו"ח ס"ם תקפ"ז וש"ע סעיף ג' נשם י"ל דדוקל שם לין נמקנתה שעור תקיעה לל יצל ל"כ לין נריך להודיע הדין דפשיטל דלל יצל להל נמתני' ונמרל ר"ה לג: יש שעור תקיעה ופשוט כ' שנכלל נכלל שעורין דהללו"ם כמ"ש עירובין ז. ודנר ולל תני דנר. ומה שרגש הניל דין קודם עמוד השחר הייטו לחלק דלף דקודם עמה"ש לל יצל מ"מ מקנת תקיעה נגור יצל. לגל הר"ף והרמב"ם שהשמיטו דין נור, לל כ' נריך להניל דין קודם עמוד השחר כלל:

סימן מ"א

רמב"ם פ"ב ממעילה ה"ז

בתמורה לד. מתיג ר' פנחס עולת העוף שנתמנה דמה מורלתה וטולתה יצלו מידי מעילה מלי לצלו דמותרים, ומשני דילמו מידי מעילה ולסורים. והיל תוספתל מעילה פ"ל סוף הלכה ג' חה לשוגה עולת העוף שמנה לת דמה יצל מידי מעילה הטוגה והמורלה מועלים נה עד שתצל לנית הדשן, ונירסל זו לי לפשר לקיים, ונרור שהנירסל היל כך עולת העוף שמנה לת דמה מועלים נה עד שתצל לנית הדשן (ונזה לל הוסיפה התוספתל דנר על מ"ש נמעילה פ"נ מ"ד העולה וכר' נזרק דמה וכר' מועלים ננשר עד שיצל לנית הדשן) הטוגה והמורלה יצל מידי מעילה. חלת היל ההוספה על המשנה. ועלי' מפרש ננמרל דמ"מ לסורים. וקשה מלד

הא דין המורלה חזר ונזנה עוד הפעם בתוס' ה"ט ובס מפורש דלא נהנין ולא מועלים כמסקנת הגמרא ולפיך נעלמה מר' פנחס והר' ס"ל למותרים:

והנה פשוט לחלוק מורלה ונולה שייך רק בעולה דכי תורה והסיר את מרלתו נגולתה ומשליך לותה משא"כ בחטאת העוף שאין בוס זכר למורלה ונולתה בתורה ונגמרת לאחר זריקת הדם אין בינה לנשר והכל לכהן, וכן במזנה זנחים סד: חטאת העוף אין למזנח אלא דמה וכולה לכהנים וכן במזנה שם סג. תלמר נעולה שניה את שמה לחטאת שכולו היתר וכן מתני מעילה ח. חטאת העוף החה דמה אין בה מעילה ונגמרת ט: דאין כל איסור דמחונת לכהנים הוא. וכן במנחות עד: דמק' והא לישא עולת העוף ומשני לישא חטאת העוף ונולה שאינה למזנח. ולא"כ מק' הא לישא חטאת העוף ומשני לישא דמה ואינו מזכיר מורלה ונולה שאינה לכהן וע"כ שמותרת לכהן, וכן בספרא ויקרא פ"ט והשליך לותה לא בחטאת העוף ופי' רלנ"ד שאם רלה הכהן לאכול את הזפק לוכל וכ"כ בקרבן אהרן:

ועל כן קשה על רמנ"ם פ"ג מבעילה ה"ז שכתב לחטאת העוף לאחר שהוה הדם לסור להטות בורלתה ונולתה ומ"ת לא מעל, וה מלמר גמרא תמורה ותוס' מעילה הנ"ל בעולה אבל לא בחטאת. וכבר תמהו עליו בחסדי דוד על התוס' ובחי רנ"ב זנחים לה. ובתשר עמודי אש להגר"ר אברהם שאול דף מב. ובחי בית שאול מעילה פ"ג מ"ת ובכלי חמדה ויקרא. ובעמוד אש מלריך ולין בבריו נרורים. ומ"ב נכלל"ת הם רק לפלפולא בעלמא. ומה שתקשה בכלי חמדה שהקשה על פי רלנ"ד הנ"ל שהכהן מותר לאכול הזפק, למה לינו ציין לאכלו מחלות לכילת קדשים. ל"ק כמו לאיתא בזנחים לה. פינול בתורלה לא בתפנל כלל ופירנ"י ד"ה תורלה דלא חזי לאכילה וכ"כ רמנ"ם פי"ד מפסולי המוקדשים ה"ז ופי"ח הכ"ב. והלחת היא כי טעות סופר בבמנ"ם ולריך להיות עולה תחת חטאת וקאי להנ"ב בעולת העוף:

ובבית שאול מעילה תמה על תוס' פסחים עז: ד"ה שאין שב' שאין בעולה מעילה לאחר זריקה והיא בגד מהמפורש בבמעילה פ"ג מ"ד למועלים עד שילא לבית הדשן, וכבר קדמו בחי הגרע"א בפסחים ובתשובותיו ס"ם קפ"ט ובמעיני החכמה על המצות דף קבח: לות קפ"ז. ועי' בס' חזות קשות פסחים שם מה שתירן:

ועי' תפארת ישראל מנחות פ"ז לות י"א דמורלה ונולה של עולה לכהנים והוא ט"ס, ומ"ב בבחות עד. לישא מורלה ונולה היינו כמ"ב רנ"י דלא קריבי בבמזנח. וכן מ"ב בתפא"י מעילה פ"ג לות ד' דבחטאת לאחר הזי"ב לישא, והא בגד הגמרא שם ת: דמק' הא אי לישא שאת, ומשני דקאי ליולא:

סימן מ"ב

לכבוד ידידי הבאון המובהק מאד בעלה מ' יעקב יצחק רודערמאן יחי' ריש מתיבתא בישיבת בלטימור

על קושיית כ"ג בזנחים ס"ח לימר דלא"ר יהושע לאפוקי מידי מעילה למיסק לי לחושה מי לאחר והקשו תוס' ד"ה לימר מה טעם האלוק כיון דלא"ר יהושע נתחני סו: עולת העוף שחשאה לאטא ואינה לותה לשם חטאת אין מועלים בה ועשית חטאת אם כן למה לינו יולא בה לחובת חטאת, ותמה מר הא אי לפשר בלאת בעולה ידי חובת חטאת כי כל בבר שבחובה לינו בא אלא מן האולן כדאיתא בבחות פ"ז מ"ו ועוד בב"ת. ובשה לפי דעתו אין תלובת מר על תוס' לבר, רק על הגמרא עלמה לוך הי הס"ד בעל הסתיא דלבר' יהושע יולא בה לחטאת, הא היא בגד משבה מפורשת:

ובראה כמו לאחרי בירושלמי מעשר שני פ"ח ה"ג בלקיחתה פקעה מחנה קדושת מעשר ומשריה אם לקח בהמת מעשר שני לשלמים יכול להקריב האימורים ולהבריחם מלכילה כיון דפקע קדושת מעשר וחל עליו קדושת שלמים והכא בתי לאחר ר' אלא בר אחונה לר' יהושע כיון שחלק בה סימן אחד בבמזבח ובעשית חטאת וכמ"ש רש"י ד"ה ר' אבי דבמזבח ויולאת משם עולה ובעשית חטאת, א"כ פקע מחנה כל קדושת עולה ואין החטאת נאה בן ההקדש אלא בן האולן, ואף דלריך תלמוד בה הכא והזכות לכהן לשנות מעולה לחטאת ואף שתוס' שם. ד"ה חטאת הניא מיותא בא. להקינין מתפרשות בעשיית כהן, מ"מ מבלן שאחר לקיחת והקדש בעלים יכול הכהן להוליא מלקיחת בעלים ועי' תפארת ישראל זנחים פ"ז אות ז', אבל ס"ם הא הדין בך לענין מעילה. ובס כ' תוס' הנ"ל דיש מפרשים דמדאר היא חטאת בבורה:

ועוד יש לומר דדוקא שם משתברי לי ומרויח על ידי הזבוי אז אמרי לינו יכול לפטור חובתו בבבר מלוה משום דפוטר עלמו בבבר שאינו שלו וילפי' בחולין כב. הקריב אהרן וכו' אשר לו, משלו ולא משל בבור, וכמו שכ' רש"י בילה יט: ד"ה מן ולא מבדרים ובדבות שהאי מחויב ועומד בהם, משא"כ הכא שם חייב עולה ועשאה חטאת לפילו הי יולא בה חובת חטאת אבל ע"י זה לא יפטור מחוב העולה אשר עליו ולא משתברי לי מידי וע"כ יכול לעשות בן העולה חטאת:

והא לינא בנחות פ"ז מ"ה לינו מניח תודה מחעות מעשר שני וכן בחניבה ת. מקשה על ב"ה שם"ל דחניבה נאה בן המעשר הא בבר שבחובה לינו בא אלא בן האולן, לע"ב אלא משתברי לי מידי, היינו משום דבקדושין נד: הלכה כרי מאיר דמעשר מתון בבוה וכן

פוסק הרמב"ם פ"ג ממעשר שני הי"ז ולישנו שלו. לך לך שכן כ' טורי אבן חגיגה שם. אבל הא רש"י חולין כג. ד"ה משלו, כ' לאפילו ר' יהודה דס"ל מעשר ממון הדיוט מ"מ לאמרי משלו ולא משל מעשר. יכול לומר משום דמעשר שני תיוב להוציא נקדושת מעשר ומשוה מה"ת לאכלו בירושלים כמו שחיטת נספרי נשא מיין ושכר יזיר לו לך ניין מנוה ומה לחמה מקיים ואכלת לפני ה' נשאר כל לחם, ת"ל מיין ושכר יזיר לעשות יין משוה כיין רשות וכ"כ רמב"ן בהוספות לספר המצות משוה לי' וכן כ' נחשר הרשב"א סי' רפ"ח וניותר ניחא לפי מה שכ' נפי' רמב"ם מעשר שני פ"ח מ"ז נטעם דאין מניחים ממעות מעשר שני קיני זבים וכרי ומטמאות ומשמות משום דמעשר שני נריכים הנעלים נעלמם לאכול ולא הכהנים לנדם:

ואמנם נתוס' יו"ט שניעית פ"ח מ"ח כתב טעם דאין מניחים קיני זבות וכרי מדמי שניעית משום דגר שנתודה נא רק מחולין וכמו שפי' הר"ש נמעשר שני ספ"ח, תע"ג דשניעית לא משתרי, ושניעית היא שלו כמ"ש קדושין נג. דמקדש אשה נפירות שניעית. לך טעם התוי"ט לא נמצא נמפרשים. ויש לומר טעמו כמ"ש תפארת ישראל שם דאפילו נחטאת העוף שמאכלת, מ"מ כיון דכהנים משלהן גנוה הזכו, לא אכלו מדמי שניעית ולא הוי לאכלה:

סימן מ"ג

היסח הדעת

(רשימת קפנח)

שינה הוי היסח הדעת. כי נירושלמי יומא פ"ג ה"ג יש טעון טנילה נתמכס טעון קדוש ידים ורגלים ופי' פני משה יש משום היסח הדעת וכן כתב כ"מ פ"ה מניחת מקדש ה"ג שתם יש מפיק דעתו וכן כ' רשב"ם פסחים קכ. ד"ה ישנו דמחתר שישנו הסיחו דעתם וכן כ' נהשנות רמב"ד סוף ה' חמץ מי שיש נתוך לכילת הפסח נפסל משום היסח הדעת וכ"כ רש"ם תענית פ"ח סי' י"ד נשמו יש נתוך הסעודה טעון נרכה כיון דאפסח דעתי למיכל והרש"ם חולק דשינת ערלי נתוך הסעודה אינה היסח הדעת וכן נאחרת קע"ח ס"ז וכ"כ רש"ם נרכות פ"ג סי' כ"ח:

והרמב"ם פ"ה מניחת מקדש לא כ' ניש טעם היסח הדעת וכן נפסחים לד. מחלוקת ר' יוחנן ור"ל נהיסח הדעת לא הניא הרמב"ם וכמ"ש מל"מ פ"ט מפסולי המוקדשין ה"ד. ונל"ת פסחים שם כ' שנרמב"ם לא מכר דין של היסח הדעת ולמכס נפ"ד מתפלין ה"ג כ' רמב"ם שתפילין למוריס מהיסח הדעת (ועי"ש נגל"ת שכתב דהיסה"ד הוא רק לם יודע ומסיח דעת נרצונו. אבל לם נאבד ולא ידע לא מקרי היסח הדעת. והם דנרי תוס' חגיגה כא. ד"ה הלונן):

וקשה למה כ' הרמב"ם מניחת מקדש שיש נריך קדוש ידים ורגלים נגד מה שכ' נירושלמי שטעון טנילה וגם קשה למה השמיט דין מתמכס שנירושלמי שטעון קי"ר.

ועי' זנחים יט: ר' אלעזר נר"ש אומר אפילו מכאן ועד עשרה ימים ורש"י ד"ה מתחילת שכ' ולא הסיח דעתו. וק' הא לי אפשר נלא שינה ועי' הנהות חסד שלמה נירסת התוספתא:

סימן מ"ד

אשה בבל תאחר

(רשימת קפנח)

בר"ה ו: לינעיות לי אשה עוברת נגל תאחר ורמב"ם פי"ד ממעשה הקרנות ה"ד פוסק דעוברת וכן כתב תוס' נ"ב קסו: ד"ה נכגם דמתני' כריתות ת. שנתייקרו הקינים שהכשים היו דוחקות משום נל תאחר וכן כתב רמב"ן נספר המצות מ"ע נ"ד נשם ספרי מטות לא יחל מקיש אשה לאיש שגם היא חייבת נגל תאחר. וקשה כיון שמפורש נספרי מה לינעי נגמרא. ונעיון לגר ר"ה תי' דיש לומר דהאמוראים לא ידעו הספרי ונחמדת ישראל מ"ע נ"ד מתרן ד"ל ספרי מיירי נגדרי גנוה הייגו נגדקה וכיון דגדקה לא תלוי נרגלים לכ"ע אשה חיינת ולכן לא פשיט לי' מספרי, ולין זה נכון דנשלמא לי הקי נקרנן ניחא דהספרי קמ"ל כמ"ש רמב"ן דאף שחיגה עולה לרגל ישנה נגל תאחר אבל נגדקה מה קמ"ל דישנה נגל תאחר הא נכל ל"ת עוברת וכן נגדרים ז: חטאת יולדת דענר עלה משום גל תאחר. פשוט משמע דקאי על האשה. ונטורי אבן אגני מלואים ר"ה ו: כ' דיש לומר דמיירי לים שאחר הרי עלי לפטור את היולדת מחטאתה. והי' יכול לומר דקאי על נעלה דחייב וכמ"ש נגדרים לה: שמנית קרנות אשה וכ"כ נקונטרס אחרון לשאגת אריי סי' ס"ו. ועי' רש"י נדה טו: ד"ה לם גני שפחת מסיק שכהן הניח לידע לם זכר או נקבה ת"ל לידע לימתי יהי' זמן הנאת קרנה ואם יארע נמשמרתו ודוחה רש"י זאת שהרי היא יכולה לאחר קרנה כל זמן שתרנה. אין ראי דרש"י ס"ל שאינה נגל תאחר. אלא הכוונה כיון שיכולה להמתין אלא רגלים. תמן רחוק כזה לינו נטוח שיארע נמשמרתו:

ובטורי אבן ר"ה מקשה למ"ד דפטורה למה נמתני' קדושין כט. כל מצות ל"ת נשים חיינות חוץ מבל תקיף וכרי למה לא תני גם בל תאחר ותי' משום דנגדקה שאינה תלוי נרגלי גם היא שוברת ורק נקרנן פטורה

וכ"כ

וכ"כ נשאלת לרי סי' ס"ו וסס תי עוד דטעס שלינה נגל תלחר דכ' ונלת שמה והנלחס שמה והיל ליתל נגיהה ל"כ הו"ל נכלל הל דתנן התס כל מ"ע שהזמן גרמל פטורות דמשום זה לינן נגלו זה:

ובנגעים פ"ד מ"ג נעי מגיל קרנן עשיר על לשחו וכ"כ רמנ"ס פ"י מהגנות ה"ו. ותוס' יו"ט תמה מה טעס נתחייב נקרננות". ונרלה כיון דתורה לחמרה יולדת תיינת נקרנן ומשה הל לין לה כלום וע"כ דהחיוב על נעלה. ועי' קונטרס לחרון לשאלת לרי סי' ס"ו מסופק לי נעל דמי ליורד ולינו חייב נגל תלחר לו עדיף:

סימן מ"ה

ישוב ארץ ישראל

בספר המנות נסיום המ"ע הוסיף הרמנ"ן מנוה ד', שנס נזמן הזה מנוה מן התורה לכנוס לרץ ישרלל ולשבת נה והיל שתכוונים קורלים לה (נמשנה סוטה סוף פ"ת) מלחמת מנוה. ונמנלת לסתר חלק עליו שהיל היתה מנוה רק כל זמן שלל נלו לגל לינה נוהגת לדורות ניתי הגלות ומניל רליות מכתונות קיל. השבעתי לתכם שלל יעלו נחומה ומתום' קי: ד"ה הוא נשס ר' חייס שעכשיו לין מנוה לדור נל"י ונס ממ"ש שס ר' יהודה כל העולה מגגל לל"י עונר נעשה שלמר נגלה יונלו ושמה יהיו, ולנו ה' מנוה לין יוכל גניל לחדש דנר ולגטל תורה:

ועל כל רליותיו יש תשובה. מה שכתב משלל יעלו נחומה, לדרגה זה רל' לרמנ"ן, שלס ישוב הלרץ לינה מנוה למה ה' צריך להשניעם, ללל כיון שהיל מנוה, ולף שעל כל מנות עשה לין צריך למסור נפש מ"מ ניתוב ל"י שהיל שקולה כנגד כל המנות שנתורה כמ"ש נספרי פ' רלה סי' נ"ג ונתוספתל ע"ז פ"ה, ה' מקום לומר שחיוב לו היתר למסירת נפש עלי לכן השניעם שלל יסכנו. ומ"ש מר' חייס נתום', הל טעמו רק מפני שלין יכולים לקיים מנות התלויות נלרץ ועוד כ' תום' נשניל סכנת דרכים ול"כ עכשיו שלין סכנה ויש לפשרות לקיום המנוות, מנות ישוב הלרץ נתוקפה:

אך מה שהניל למימרל דר' יהודה, זו תמיהה רנתי והנכר צריך תלמוד מה רלה ר' יהודה לפרש קרל נגלה יונלו ושמה יהיו על התנשים נגד הפשט הפשוט על הכלים כמ"ש ר' זירל ההוא נכלי ארת כתיב. ונס יפלל מה ה' לו לגלגל נל"י ועליו לחמרו נגרכות מנ. דחניגל לי' לרץ ישרלל, ולחנס רש"י כתונות קיל. ד"ה כך כ' משום ניטול תורה לפי שנגגל היו ישיבות תמיד, לך זה קלי רק לשמועל ולל לר' יהודה ועי' רמנ"ס ספ"ה מכלים וכסף משנה ולח"מ:

אבל לין קושיל על רמנ"ן מר' יהודה, כי לל הודו לו וחכמים רנים הלכו מגגל ללרץ ישרלל, כמו הלל הגגלי (פסחים סו.) ר' נתן הגגלי עלה לל"י כמ"ש נהוריות יג:, ר' חייל שעלה מגגל לל"י כמ"ש סוכה כ. ומנחות פח: וחולין פז:, רב שנולד נכפרי (סנהדרין ה. והיל גגל כמ"ש נע"מ ו: עג. ועי' יומל פז:) והי' לחכ"ל נל"י כמ"ש נזנחים קג: שלמד לחל ר"ל ג"ר שמעון וכן נרכות מנ. שיצג לפני רני ונמקומות הרנה. וכן שמואל שהי' גגלי ועלה לל"י והיה לסי' דרני כמ"ש ג"מ פה: ור' זירל כמ"ש כלן נכתונות דלשתמיט מיני' דר' יהודה ועוד הרנה:

ובתשו' דנרי יסכר מלחי מורי ס' קמ"ט כתב טעס הרמנ"ס שהשמיט מנוה זו משום דלינה מנוה מיוחדת לחל שהיינה היל כדי לקיים מנוות התלויות נלרץ וכמ"ש נמנוות נכורים וירשת וישנת נה היינו שתשתדל לרשת לת הלרץ כדי לקיים מנוותי' וע"כ לינה מנוה נפני עלמה, ורלי' נדולה מסוטה יד. מפני מה נתלוה משה לכנוס לל"י וכו' חלל לחר משה הרנה מנוות נגטוו ישרלל ולינן מתקיימות חלל נל"י לכנוס לני ללרץ כדי שיתקיימו כולם על ידי, ולנו היתה ישיבת ל"י נעלמה מנוה מה קושיל מפני מה נתלוה משה דודלי תפן לקיים מנוה כמ"ש חז יניגל משה וכו' מנוה שנשה ליכי לתקיימה חלל ודלי דלינה מנוה נעלמה חלל נכלל מנות התלויות נלרץ, וי"ל משה דייק הרמנ"ס:

אבל הרמנ"ן לינו מניל המקרל של נכורים רק פסוק מפ' רלה (יל. לל.) וירשתם לותה וישנתם נה. וסס לינו תלוי נמנוה לחרת כלל. ורלי' מר לחי מסוטה וכן כתב נס נחידושי רמ"ס על המנוות מהרנ ר' נעריס מיישלם מוולרשל, לך לתמהה כי מפורש נתורה מנות ישוב הלרץ חלל שהמנלת לסתר מחלק דרך נזמן כנוס רחזון של יהושע מיירי לגל לל עכשיו ול"כ נס למנלת לסתר קשה המה לל לחר משה שחפץ לכנוס הלרץ מפני מנות היישוב. חלל נחמת זו לינה קושיל כי לס ה' יוהו שלל לענור שמה ל"כ לין שום מנוה ושפיר שלנו ננמ' מפני מה נתלוה משה, והתי' הוא מפני הרנה מנוות התלויות נלרץ והיו חנינות עליו לכן הפניר לעלות:

ומ"ש עוד נדנרי יסכר דכוונת מנלת לסתר נמ"ש שלין מנוה זו עד יתות המשיח, היינו דלז לל יהי' כנוס כלל כי שלל נדרך הטנע יגלו שמה, קשה חדל לף לס לין כנוס לגגל הל היינה מנוה, ונס מי יודע לין יהי' לז לולי יתסר משיח ליגרלל נלו ועלו ורשו לת הלרץ: **ועי'** לנני נזר יו"ד תנ"ד שהניל מ"ש רמנ"ס פ"ת מעגדים ה"ט דנס נזמן הזה כופה ענד לת רנו לעלות ללרץ ישרלל:

סימן מ"ו

לכתחילה ודיעבד בראורייתא

א) **אם** נמצוה חסר תגלי לחד שלי לפסר לקיימו, לי נעינן קרא כדכתיב, וע"י זה כל המצוה בטלה, או מקיימים לותה כמו שהיא, בלי התגלי, היא מחלוקת התנאים בסנהדרין (מ"ה:) לין לו נהן יד לו רגל לין לו טהרה עולמית ר' אליעזר לומר כותן על מקומו ויוצא וכן דעת ר' שמעון דלא נעינן קרא כדכתיב ור' ישמעאל ור' עקיבא ס"ל אם נעיר הנדחת דנעי' קרא כדכתיב וכן לתר שמואל אם בנקטעה יד העדים פטור מטעם זה ובמכות (י:) פליגי בזה ר' אחי ור' אסי לענין ערי מקלט נעיר שלין בה זקנים וכן לענין בן סורר ומגלה ערופה כמ"ש ריטב"א שם. ועיי"ש ל"ר אליעזר עיר שרובה רוצחים לינה קולטת וב"כ משום דנעי' קרא כדכתיב. ול"י למה הכל מודים בזה ולא פליגי ורמב"ם פוסק בכל אלו דנעי' קרא כדכתיב. ומל"מ פ"ט מרוצח ה"ד ופ"ז ממחרים ה"ז הקשה למה השמיט המחלוקה בבן סורר ומגלה ערופה, וי"ל שסמך על מ"ש נעיר מקלט וק' למה פליגי בזמכות ר' אחי ור' אסי בתחלוקת תנאים בסנהדרין לי נעי' קרא כדכתיב:

ב) **ובמתני'** סוטה (מ"ה:) לע"פ שלינו ליתן כשר וכי רב"י דלא נאמר אלא למגוה וק' הא נעי' קרא כדכתיב ולולי כמ"ש בחולין (י"ל.) בבגלה ערופה כפרה כתיב בה בקדשים ובע' שיהי' שבה הכתוב לעכב ומוקמי הקו והתי' בגמ' תניא יו"ד קכ"ד ד"ה ומה שהניח וכי בס תי אחר. ולחנס עי' תוס' יבמות קו: סד"ה לאמר דכתב שמא יש שום ייתור דמחייב וכו' ונתפלרת ישראל ספ"ה שנחים בשם חוות יאיר קס"ז שיש דוכתי טובי דלא בעי קרא כדכתיב:

ג) **בחולין** (יח:) יש חלוק בין לפשר דלא לפשר ור' אליעזר דחייש למעוטא מ"מ לכיל ניטרא בפסח וקדשים, ודעת כמה רלשונים ברמ"ה מה"ת חוכם למעוט ומ"מ מחלק בין לפשר ובין לי לפשר וכן כ' רמב"ן ניטין ג: דלף שנאתחזק ליסורא לין ע"א בלחן בלימורין מ"מ נדה בלחנת מפני שלי לפשר שתניא עדים לפיכך האמינתה תורה ולין למדים מחנה שלין בנין לפשר משלי לפשר. והייבו כיון שתחיל לי לפשר שיהי' קיום לליבות. לכן האמינתה תורה:

אבל תר חולין יג. ד"ה פסח כ' לחלוק בין לפשר דלא לפשר הוא רק מדרבנן אבל לא נדחר וכמ"ש בג לריה שם יח. תוד"ה מנח וכן כ' פ"י ניטין כט. ד"ה רשב"ג ד"ה ורמינהו דמדחר לין לחלק בין חלה דלא בעי בלית שלא יכול לפי זקן וחולה ת"ל ונא הרי מדחר חלוק בחלה, י"ל דלמלכתא בעלמא היא, ועי' מל"מ פט"ו מטומלת נרעת ה"ג שתמה למה השמיטה הרמב"ם:

ג) **במנחות** ק"ג בענין מנחה ל"ר זירת כל הרחוי בגילה לין בילה מעכבת, ולא דוקא בקדשים דנעי' שיהא בעכב בלא ה"ה בכל התורה לתרי כן כמ"ש יבמות קו: בני חלילה וקדושין כה. בענין טבילה ובדרים עג. בשחיעת הבעל וחולין פג: בענין כסוי דם. ועי' תר שם ד"ה לין ויבמות קו: ד"ה לאמר. ובריך ביאור למה בכסוי לף שלא בתן העפר למטה כשר ולא נעי' קרא כדכתיב:

ד) **בראי'** לין חלוק בין לכתחילה ודיעבד כמ"ש תר ביטין ג: סד"ה וכי, ולף דפסול מחובר לין מפורש בקרא ובלמד שם כח: מוכחב ובתן. וכ"כ רמב"ן ע"ז ס"ג: ויש שפירשו שלא בסרה תורה וכר והולרך לומר כך לפי שלא מלינו בתורה בשום בבר שלסור לכתחילה ודיעבד מותר וכ"כ ריטב"א סוכה יח: ד"ה ולי כל בדחו' לא שלטי לן בין לכתחילה ודיעבד. וכן בב"י ב"מ לו. שכ' טעם ר' יהבי דשליח לינו מפיר ובשחילה לינו בעלים כיון דשינה הכתוב לישה ובעליו עמו ולין בעליו עמו, הוא לעכב והייבו דבכל התורה ל"ל שינה ובדבור לחד סבי לעכב וע"כ שבא למד דשליח לא מהני, וכ"כ לחס משנה פט"ז ומעדות סוף ה"ו כיון דמקרא מפקי רבבן פסול דיעות לפי דיעבד פסול, וכ"ב ב"ח לו"ח קפ"ז ד"ה כתב דבמנה דלר לין לומר דלינו אלא למנוה ולא לעכב וכ"כ שב שמעתתא ז"ו ספי"ח מעולם לא שמעבו לחלק בדבר בין לכתחילה ודיעבד וכ"כ לב לרי חולין יא. תוד"ה מבא:

והא דבשבועות ל: דעדים בעמידה לכ' ועמדו ודיעבד כשר כמ"ש תר זבחים טז. ד"ה מה ותו"מ יז ס"א וכ"ח ס"ה וכתב מרדכי שבועות פ"ד סי' תשמ"ד דומבדו רק למנוה. וק' הא בדחוריתא לין חלוק לכתחילה ודיעבד, תי תירוצי הרי"ם כ"ח י"ב ע"ש מ"ש רשב"א דומבדו לינו אלא מפני כבוד הב"ד ולכן מהני העדות דיעבד. ובמתני' יבמות קו: ככה יעשה כל דבר שהוא מעשה מעכב וק' למה לריך ככה, ויש לייבב לתדרבה ככה בא למעט לף בבל התורה מעכב הכא מה שלינו מעשה לין מעכב. ובבדרים עב: בעי רמב"ן בעל מה שיפר בלא שמיעה ושמע לישה לוקא לו לאו לוקא ופוסק רמב"ם ור"ן וריטב"א ויו"ד רל"ד סכ"ה דמיפר, ל"ק דהייבו כמ"ש ר"ן וריטב"א דושמע לורחא דמילתא ושמע לישה הוא רק ספור דברים ולא דין. ומ"ש תר' ערובין ב. ד"ה סוכה לפי תני יסעט לתי למטעי דבדיעבד כשר. הייבו לף בבחמת לין חלוק מ"מ יש מקום לטעות. ולין קר מתרומה דכ' (דבריס י"ח) תתן לו והייבו נתינה חשובה ומ"מ לינה בקדושין מח: דחטה לחת פוטרת את הכרי דכ' רלשית דבך כמ"ש רש"י חולין קלז: הרי דיש חלוק בין לכתחילה לדיעבד, התם שלני כמ"ש רמב"ן בספר המלוות שורש י"ב ותוס' רי"ד קדושין כ"ת: וגר"ב מ"ב יו"ד ר"ת כוון לדעתם, ויש שני עניבים להפקיע ליסור

טגל וליתן לכהן. ונחטה לי נפקע רק לי' טגל, לך מנות נתינה לח קיים:

ובת' רמ"ן יו"ד סי' מ"ח הקשה מניטול לי' לכתחילה דלרמב"ם לסור מן התורה ומכל מקום נדיעבד טגל, ולק"מ דהוי כמנכל נשנת ההתנזיל מותר מה"ת. וה"ה הכא דס"ם לין עוד טעם לימור. ועי' מ' ווהר"י לסמך יו"ד ס"ם כ"ח על תנ"ב סי' י' ספק"ת דלהרמ"ב הנלת תשמני ע"ז דלו' ות"ת דיעבד מותר והק' הא לין חלוק נדלו'. והתי פשוט כמ"ב תנ"ב סק"ה דהטעם משום דהנלה מועטת הנלה נגרמת טגלה נפת ונגד ולא הוי הנלה:

אך קשה מתמורה ה: דמקשה על רבא מתורם מרע על יפה וכו' ותמ"כ מקשה נס על תניי למה לו קרא דקדום ותי דלי לאו קרא הוא"ת דלתרוס מן היפה הוא רק מנוה מן המובחר. הרי דיש חלוק נמנוה בין לכתחילה ודיעבד דלמ דכ' מכל חלנו דנעי' יפה ת"ת נדיעבד מהני ועוד מקשה נס על תניי מתורם ממין על שחיטו מיטו ודיעבד לא מהני ומה קו' הא נמנוה לין חלוק לכתחילה ודיעבד, ולין סנרת לומר דזה תלוי נמחלוקת תניי ורבא לי עניד לא מהני ולתניי דס"ל עניד מהני יש חלוק נס נמנוה בין לכתחילה ודיעבד. ועוד ק' מקדושין סנ: נשלמת לר"ת היינו דכ' הוא יתחטא נו וכו' תלת לרחנ"ב למה לי למטריך סד"ת מנות הזמה נג' וז' והיכא דעבד נחד מינייו ענב, הרי דיש חלוק בין לכתחילה ודיעבד ועי' תוס' ד"ה נשלמת ונתירוצם לא יתיבב לרחנ"ב, וכן ק' נתוס' נס ד"ה לין. לתף לכתחילה לין תורמין מן התלוש על המחובר מדכ' דנגד ת"ת לריך מחטו לתפילו דיעבד לא מהני ותחוה הא לין חלוק, ועי' מקנה סד"ה תוס' ונעי' זנה הכתוב לעכב וק' הא זה רק נקדשים וכן ק' נמתני' מנחות כו. תרנעה שנלוגן מעכנין ונגמרת משום דכתיב ולקחתם לקיחה תחה, למה לי קרא זה, הא נכל התורה לין חלוק:

ה) **אע"ג** דנתלורייתא לין חלוק לכתחילה ודיעבד ת"ת על שנוי סדר מס הקדיש המלוחר לין פסול נדיעבד כמ"ב מנחות לח. מנוה להקדיש לנן ומס הקדיש תכלת ילא וכ' תוד"ה ומס דעל סדר לין קפידא, ונזה מיושב קו' יד מלאכי דיניס זמ"ד על יו"ד קכ"א ס"ג שנריך הנעלה ותמ"כ טנילה ות"ת מס זינה מותר הא נתוס"ב נית ד' שער ד' כ' שהוא מה"ת דכ' תעניבו נתם ותמ"כ וטהר להיות טנילה ולמה מס החלוף כשר. ולק"ת דסדר לא מעכב:

ובקרשים מס זינה הכתוב שיהי' נסדר הזה מס החלוף לא יצא כמ"ב יומא ת. מילימא דתי לקדיש מתנות הפר נהיכל וכו' חוקה כתיב נהו:

ו) **בבל** התורה לין חלוק לכתחילה ודיעבד חנל נקדשים נעי' זינה הכתוב לעכב כמ"ב מנחות יט. תמר רב כל מקום שהחזיר הכתוב נתורת מנחה לינו חלא לעכב וגם ע"ג מק' ולשמואל לע"ג דתנח ני קרא לא מעכנת נתמי' וכן זנחים כב. ת"ל תכוסו הכתוב זנה לעכב. ויומא לט: שאני הכא דתנח ני קרא. ועי' תר ד"ה דתנח, וגם לא: זנה הכתוב. וכ"כ רב"י זנחים יח. כזריס ותר יח: מסולקים. וכ"כ תר מנחות לח: ד"ה ומס הלא נעי' זנה הכתוב לעכב הלא נקדשים, חה כוונת תר פסחים יא. סד"ה קולרים לחיכא מילי טובי דנעי' זינה כגון נקדשים, היינו דוקא נקדשים, ועי' יבמות ת. תוד"ה זנה. וכן נתמורה כז: הקדש שוה מנה שחלנו על ג"פ מחולל דיעבד ורמב"ם פ"ז מערכין ה"ח כ' דמה"ת הול. משום דהקדש הול ונעי' זינה, ומש"ה נמגילה כג: לף דנעי' נקרקעות תשעה וכן מ"ת דיעבד פדוי נפחות מכן כמ"ב ר"ן שם:

ובברכי יוסף יו"ד ס' מקשה נזנחים לג. דלמר וטמא נדיעבד שפיר דמי ורמינהו וסמך ושחט מה סמיכה נטהורים לף שחיטה נטהורים, והא לא זינה ולכן דיעבד כשר. ונרלה דוקא לס מפורש נפסוק, לס לא זנה כשר, חנל היקש עדיף ושחיטה ממש כסמיכה וכיון שסמיכה פסול דיעבד ה"ה שחיטה. ולרמב"ם פ"ג ממעה"ק ה"ת דסמיכה כשרה ג"כ נדיעבד, י"ל דס"ל דשניהם נטהורים מדרבנן, וק' לי נמנחות ע"ב. מיין שלם לא מלא מן הקמה יניח מן העומרים ת"ל תקריב לומה לי תקריב הא לא זנה הכ' לעכב:

ועי' תפלרת ישרלל פתיחת הקדשים לות ד' שהקשה למה ענודת קטן נקדשים פסולה הא לא זנה הכתוב. ול"ק דרק נדנר שמיוחד נקדשים נעי' זנה הכתוב, משמ"כ קטן דלכל דנר שנתורה לינו לים וכ' נתשו' רמ"ש כלל ט"ז שזה נכלל שעורים דהללמ"ם. ועי' תר פסחים לא: ד"ה לים ולא:

ז) **ישׁ** נקדשים תינות לעכב לף לס לא זנה, לס כתיב היא כמ"ב מנחות ז. טעמא מאי משום דכ' נה היא ותוס' שם ד"ה חטאת וכ"כ רב"י יח. ד"ה עכונת דכל היא עכינא וכן שם נג. מ"כ לכתוב רחמנא מנה היא ורב"י ד"ה היא, וגם נט: יכול לף נשמן ת"ל היא. לו לס כתיב נרית כמ"ב שם יט. כ"מ שנאמר חוקה לינו חלא לעכב וגם כז. שני שעירי יוה"כ מעכנין חוקה וכו'. ולס כתיב תורה. היא מחלוקת נגלי וירושלמי, כי יוסקינן מנחות יט. דלין מעכב ולתא לשום דרשה כמ"ב תר' סד"ה חוקה. חנל נירר סוטה פ"א ה"א לומר דתורה לעכוב וכ"כ שם פ"ג ה"נ ועי' מרלה הפנים וקרנן העדה. ועי' טורי חבן מגילה כ"א. ד"ה מה משפט. וככה היא לעכוב (מנחות כז. ועב: יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל ככה) וכן נמשפט נמנחות מד: תלימא דחב כמשפט כמשפטם כ' נהו וכ"כ תוס' כז. ד"ה תרנעה. וכן הויה שם כז. שני כנסי עזרת מעכנים דכ' תהי' וגם כח. מ"ט הוי כתיב נהו ממנה יהיו ולף מה. ומיין לחילים שמעכנים ת"ל יהיו וגם נג. מנה יכול מנוה ת"ל תהי' הכתוב קנעו חונה. וכן יעשה, שם כז. שני מיניס נמיר דכ' כן יעשה:

ח) **אם** חסר נקדשים מן השער פסול לף שלח שנה הכתוב כמ"ש תר' מנחות יט. ד"ה ושלחי וכו. ד"ה מסלתה לגני עכונא דנפש' אם חסר לח נעי' שנה הכתוב רק למעכנים זה לח זה:

ט) **אם** יש לאו נקדשים כתב שער המלך פ"ל מק"פ ה"ל גם ריטב"ח יומח נב. לרבח דס"ל עניד לח מהני הוי עכונא ולח נריך שנה עליו הכתוב. לנגל השעה"מ ס"ל דלפי נלאו נעי' שנה ורלי' מחנחות נב. דמ"ק רבינח ולימח לח חלפה חמן למיקס נגרח נלאו לפסולי לח מפסלח, ומפורש כן נחום' פסחים סג. ד"ה השוחט גם ריב"ח שכ' פסח שנשחט על חמן כשר לף שהוח נלאו חשוס דלח שנה הכתוב. לנגל ק' דע"כ כוונת ריב"ח מפני ע"ח לרבח דהח נחמורה ה: מקשה על רבח מהקדיש חרומה לנכורים ומקדיש נעלי מומים ושוב עניני קדשים ולח משני דקדשים שלפי נעי' שנה הכתוב ועי' חפלרת ישרחל פסחים פ"ה לות כ"נ:

י) **כל** מלוה בין בחולין בין בקדשים לריכה שחט"ו מהודרת, ובחולין נלמד מדכ' זה חלי ולטוהו, נשבת קלנ: ניקין שלין מעכנים לת המילה ונעי' ולטוהו. סוכה יח: לולב מלוה לחגדו חשוס ולטוהו ואם לח חגדו כשר. ניטין כ. כתב ע"כ כתב נפ"ת לין השם מן המובחר חשוס ולטוהו. ובשבועות יח: נפרה חלל לחרת נלה היממה חפדה (ועי' חר' חולין יח. ד"ה חטלת):

ובקרשים למדים מדכ' מנחר כמ"ש מתני' מנחות פנ: וכולם לימם נחים חלח מן המובחר וניומח לד: ורבי מחנחר נדריך וכ"כ חר' מנחות שם סד"ה מן. וכן כתיב לכנוד ולחפלרת כמ"ש רש"י זבחים יח: ד"ה מקורעים ורמב"ם פ"ח מכלי המקדש ה"ד. וכן קרלי הקרינהו נל לפתחך כמ"ש סוכה נ. גבי מים שבחגלו וב"ב לו: ניין. ופוטה יד: נכלי שרת של עץ פחותים. ובזבחים פה. להקרינהו נפתחייהו ורש"י מנחות סד. ד"ה חפילו נקרבן כחוב. ורמב"ם פ"נ מליסורי מזבח ה"י נקרבן טרפה. ומנחות סט. חטים נגללי נקר:

וחנה חשוס ולטוהו לין פסול נדיעבד כמבואר למעלה, והוי רק מדרבנן כמ"ש ריטב"ח סוכה י"ל: וכ"כ חוס' מנחות מל: ד"ה לין ושמל מדרבנן חשוס זל"ן וכן דעת רל"ב ב"ק פ"ל סי' ז' דפוסק לקולל נהדור מלוה דשלים מלבו דמ' רבנן הוי כמ"ש ב"י לו"ח תרב"ו ויש של שלמה ב"ק פ"ל סי כ"ח ופלפולא חריפתל לות כ"ז וכ"כ מהרש"ל שנת קד: תוד"ה לחמר:

ובקרשים מנחר הוי מדלור ולין פוסל דיעבד כמ"ש מתני' פ"נ: כל המרנות היו כשרות וע"כ חשוס דלל שנה הכתוב לעכב:

וכן הקרינהו נל לפתחך שזה טעם שלין להניל נהמה כחושה לקרבן כמ"ש רש"י מנחות סד. ד"ה לפי ומותר לחלל שנת ע"ז כמ"ש נגמרל ודיעבד כשר כמ"ש שם פד: ר"ל לחמר לם הניל קידש נעשה ככחוש נקדשים ורש"י ד"ה נעשה, וכן מוכח שם סד. דלחמר רק שחט שמנה ולח"כ שחט כחושה חייב וכ"כ רמב"ם פ"נ משגנות הט"ו שחייב על התוספות, ומשמע לם הי' שוחט כחושה לנד הי' פטור, וגם נדלחמר שם שחט כחושה ולח"כ שמנה פטור מוכח דפטור גם על הכחושה דלל"כ הי' לו לפרש דחייב עלי' חשוס דדיעבד כשרה ועוד רלי' ממה שהוסיף נגמרל ולח עוד חלח שלומרים לו הנח שמנה לכתחלה ושחוט. למה הלריך להשמיענו זה, חלח ודלי רק לם יש שמנה נריך לשחטה, חנל לם לין רק כחושה לנד. כשר דיעבד:

יא) **ובציונים** לתורה מהג"ר יוסף ענניל סי' י"נ מניל רלוה דכחוש פסול נדיעבד מנכורות מל. דלי כ' רחמנל זקן וחולה הר"ל חשוס דכחיש, חזקן וחולה פסולים נדיעבד כמ"ש רמב"ם פ"נ מלי' מזבח ה"ן, וכ"כ הטורי חבן ר"ה י'. ויש לדחות חדל דהגמרל לחמרה רק שהי' לפשר לדחות כן חנל עפ"י החמת י"ל לין טעם פסול זקן וחולה חשוס כחיבות, וגם י"ל שם חשוס שהוח תרתי לריעותל זקן וחולה וגם כחוש לו פסול, חנל כחוש לנד כשר דיעבד, והלם יחמר דזקן וחולה ולח יהי' כחוש כשר הל נחמת זקן לו חולה הרועד פסול כמ"ש הרמב"ם פ"ז מניחת מקדש ה"ב, וגם למה כ' תורה זקן וחולה הי"ל לכחוב כחוש וע"כ לכחוש לנד כשר. ועי"ש נגיוסים שחס"כ מניל רלי' לכחוש כשר מתו: תמורה כב. ד"ה דרבי עי"ש. וכן מרמב"ם פ"ז מלי' מזבח ה"ל לל כל דבר שלינו פסול מניל לכתחלה וכו' לל יניל כחוש וע"ז נחמר ולחרור עוכל:

יב) **והנה** רש"י שכתב נכחוש טעם הקרינהו וכו' וכ"כ רשב"ל מנחות פד: ד"ה ולי"ת ודיעבד כשר. ק' הל נב"ב נז: יין מגולה לף לעבר' נמסננת פסול דיעבד חשוס הקרינהו וכו' וכן נסוכה ב. וכמ"ש חוס' חת: סד"ה שהיין וכ"כ רש"י נעגלה חולין כב. ד"ה נהמה וזבחים לה: ד"ה וכשרים, דמחוסר לבר נעוף פסול חשוס הקרינהו וכו' וכן ק' נמשניות מנחות פרק ט' יש כמה דברים לכשרים דיעבד, מתני' פנ: המוכן למעלה וכן פה. מניח הזבלים, ופו: לין מניחים הליסטיון ולם הניל כשר. ויש שפסולים דיעבד, פה. לם התליעה פסולה, פה: גרגרים שנשרו נמים ונמ' פו. שמן שחרים וריח רע, ומשנה פו: מתוק מעושן ומנושל. וכן נב"ב נז: יין כושי כשר וקוסם מזוג וכו' פסול, וכן זבחים יח. שנלמד מלכנוד ולחפלרת יש שכשר דיעבד כמ"ש שם יח: נגדיש שנלמר נהם בד לריכים שיהיו חדשים יש מהם למנוה ויש לעכב, ורש"י ד"ה דברים ושם יח. משוחקים עבודתו כשרה ולם מטושטשים לו מקורעים פסולה וג"כ חשוס לכנוד כמ"ש רש"י ד"ה מקורעים ורמב"ם פ"ח מכלי המק' ה"ד נגדי כהונה מנותן שיהיו חדשים נלים שנלמר לכנוד ולחפלרת היו מטושטשין לו מקורעין וכו' עבודתו פסולה היו משוחקים וכו' עבודתו כשרה (רמב"ן נספר המלות

המנות ל"ת קס"ד וחי' ר"ן סנהדרין כג: כתב נמקורעים משום מחוסר בגדים, וסתירת הרמב"ם נמקורעים ממ"ב פ"ח מניחת המקדש סוף הי"ד דקרוע עצודתו כשרה כמו שהק' תפארת ישראל פתיחת הקדשים לות ל' תי' רדב"ז ח"ה סי' ל"ח דנניחת מקדש מיירי נקרע קטן כדרך שקורעים על מת ועי' דברי מלכיאל ח"ח סי' כ"ו), וכן נריך יעוש קו' תוס' סוכה כט: ד"ה לובש על רב"י שכ' ינם פסול משום ומנוהו הא ומנוהו רק לכתחלה:

וברוחם של דנרים שיש נמנוהו וכל המקרחות הנ"ל שנקדשים מדרנות שונות, אם יש מקום לף שיש מהודר כשר דיעבד, אבל אם הוא מקום ממש, אז הוא פסול, והחלוק הזה מפו' נמחות פז. אין מניחים וכו' והקהתי ריש אין מניחים את הליסטיון ואם הניח כשר ות"י ר' אבי חולית דשחש לא מחים חולית דפירת מחים, ונחלוק זה כל הסתירות מיושנות, ולכן נלוכ לף דמנוה לאוגדו משום ומנוהו, מ"מ כשר דיעבד כיון דליש מקום, אבל ינש שפיר כ' רב"י דפסול כיון דמקום ויתנזה הוא וכן נקדשים תע"נ שלא שנה מ"מ השכל מחייב כן דשנר הנמקם פסול וכמ"ש הקרישו בא לפתך. ולכן כ' רמב"ם פ"ג מקמ"מ ה"ח יש מומים שדיעבד כשרים מפני שמקומים קלת ולא לנמרי וכ' ע"ז ירקה לי מפני שליש מפורש בגמרא:

והא דנמחות פד: נכורים אם הניח מתמרים שנהרים ונעמקים פסולים לפילו דיעבד לעולם ור' יוחנן כמ"ב רמב"ם פ"ג מנכורים ה"נ — הוא משום דכ' מחרנך ולא כל מרנך:

יג) ואפילו אם לא שנה הכתוב ונכתובה כשר הקרבן דיעבד מ"מ אם שחט כחובה מותר לכתל שנת ולשחוט שמנה משום לכתחילה נעי' שמנה וכמו נקדירת העומר לף אם נקנר ניום כשר מחללים שנת על לכתחילה ותניגה מנוה נשעתה וכמ"ש רמב"ם פ"ז מתמידים ה"ז וה"ד וכמו שייבא דנריו תכס נני סי' קס"ו:

וביוצא נזה תוס' פסחים יא. ד"ה קוברים דלף דאם הניח כשר מ"מ כיון דלכתחילה לא יניח תצני לי מחקום שאי אתה מניח. אבל שם ה: תוד"ה לא כתבו להיפוך כיון דדיעבד אם שחט הפסח קודם התמיד כשר תשיג זמן שחיטה, ויש לייבא הסתירה כיון דיש פסוק וקנרתם את קניכה כמ"ש מנחות שם. ע"כ דלף דנכל מקום דיעבד עיקר מ"מ הכא הי' דעת תורה דמקום שאי אתה מניח לכתחילה מותר לקטור. ועי' תולין ד: מחלוקת רב"י ותר' נעניו לכתחילה ודיעבד רב"י סד"ה מפני כ' אם נדיעבד מותר נר דמים הוא ותר' ד"ה מותר כתבו כיון דלכתחילה אסור למכור ליבו נר דמים:

וק' למה לא ניחא דמנחר והקריבהו וכר' הוי שנה הכתוב לעכב ותמיד אם ליבו מנחר יהי' פסול אף אם ליבו מחום לנמרי. ומלאתי שהרשב"א מנחות פ"ד: ד"ה ות"ת והלא מנרף הקריבהו וכר' לענין שנה לעכב:

סימן מ"ז

הערות בספרים

א) בתשובת הרמ"א סי' י' ניסוד השליטי כתב דאפי' אם הגוי מוכר נזול יקנה מישראל ניוקר ומניח ראי' מנ"מ עת. עתי ונכרי עתי קודם לפילו נכרי נריבית .וע"פ פשוט הדנר נגד מ"ב נב"מ ל. אפס כי לא יהי' נך לחניון שלך קודם ושם עת. הוא"ד הוא ר"ן נשם ר' הונא, ושם ע: מתרן לליעא דר"ה דריבית גוי מותר רק נכדי חייו, ואיך לפשר שר"ה יאמר להקדיש הלואת ישראל חנם על כדי חייו, וע"כ כוא"ב תוס' ע"ז כ. ד"ה ור"מ גבי גנלה דמיירי נהפסד מועט דוקא וגם הכא נריבית כן, ועי' שער המשפט סי' נ"ז לות ל' שכתב כן, אבל נתבנ"ן חלק ג' סי' קנ"א ונמגלת לסתר נס' המלוות שורש ו' מונא נשער המשפט ונפני יהושע ב"מ ע"א דשתם כרמ"א ועי' ת' מהר"ם שיק חו"מ סי' ל"ח:

ג) בשואל ומשיב מהדורא ד' ח"ג סי' קל"ז מניא ותי' הרי"מ תי' על קו' תוס' ב"מ ג: ד"ה קפן לינטל נרוג דהא דנר שנמנין הוי רק מדרבנן. ולמר דהכא שהוא מנוה מדאו' למנות לא נטל מדאו'. והשיג עליו השו"מ מהזהות שנפר ושעיר שמנוה מדאו' למנות ולפ"ה פלפלו נס"ם מנחות לי מנ"מ נטל ועי"ש נכוסות נכוסות שנתערבו. וכן לפ"ז נגרות חנוכה שמדרבנן מנוה למנות מהרחוי שלא יתנטלו ועי' נתה"ד ולו"ח תרע"ו. וע"כ לין הדנר כן:

ולא לתר מר כלום, דנפר ושעיר לין המנוה למנות הדם, וגם נמשנה וגמ' ורמב"ם ונוסחי העגודה לא נמנו שלחר תערונת דם פר ושעיר הי' מונה, וגם לר' אלעזר ניומא נה. לחר שלא יטעה וכן כ' הרמב"ם נרפה שלפילו לפני התערונות לין המנין מן התורה (ועי' נחל לשכול חלק ל' 12, 13). וגם ולפי דנלא נלא לא שייך כלל דנר שנמנין וכמו נגרי וחניכה הרחוי להחכנד אם נתרסקו נטל תשיונתן ומכ"ש נלא, ולינו מנין זה שהק' ט"ז לו"ח תרע"ג סק"ז על התה"ד שכ' דנר חנוכה הוי דנר שנמנין, הא מותר השמן נטל, מה רלו מלא ליגע:

ומה שהקשה מגר חנוכה דמהרחוי שלא יתנטלו. הלא נחמת כן דעת תה"ד ורמ"א. והט"ז שחולק הוא מטעם דלזלי נתר נתרת, אבל הכא נקפן ל' שקודם הנטול לינו דנר שנמנין מפני המנוה, דאם לינו נטל פטורים מלמנות, אלא אם יגטל יהי' דנר שנמנין, פשיטא

דט"ז מודה לחזלי' נתר לחר הניטול ולס כוונת הש"ס דלת פשיטת לתה"ד סנרת זו לחזלי לחר המנוה והוגרך ללמדה מחטלת כמ"ש הגר"ת ונשערי תשר סק"ט נשס שנות יעקב. י"ל דמנוה לחר מודה דעדיף, לו שחני הכת נקפן שיש ג' מעלות למנין, מפני דרך העולס ומפני המנוה. (ניימתי נילדותי, תרמ"נ):

ג) **בתשו'** רמ"ע מפטנו סי' פ"ה שחלה ב. עי' ווה שכתב. ר' מענדל וורשוויאק מפרשטנין העורני נשנת תרמ"נ שכל הנרים תמוהים. מ"ש נרנורים לנוסים של שלמה יוכיחו, לין רלי' דה' קודס נזירה. ומה שכתב דנהמה דקה גזרו רק נשלות הרגל לנל לס מכנים לה מזוזות שרי. הוא נגד תוס' ב"ק עט: ד"ה לין דכתבו דלפילו ננית קלמר. ומ"ש דלי הכי תכנד העבודה לנשכת הטלאים, לק"מ דמפורש בגמרת עט: משהה קודס רגל שלשים יום, ומ"ש נזירה שלין רוב הגבור יכולים לעמוד, שס בגמרת לחרו זאת על נפה ומוכת דזקה יכולים לעמוד, ועל הקר מיומת כ: קרת התרגגול, יש לומר שנכל יום מבו מחו"ל לבורך:

ד) **בתשו'** תכס נבי סי' ט"ו. גס המג"ת קנ"ה סק"נ כתב כן שהטעות היא מפי גמרת זו. וכן נסי' נ"ט לענין לבוד להחמיר, שפה לחת עס מג"ת תק"נ סק"ט. וככה נסי' קכ"ת דנשיטי מקום לפילו הליכה מועטת הוי הפסק, כן כ' מג"ת קס"ז סק"ג:

שם סי' מ"ט לענין עוכ פחות מבן עשריס. לכאורה רלים מסוטה לז: שהבלו ערבות רק על מבין בני כ' ומעלה, לך זה לינו כי גס שבט לוי לינס בתשבון שס ולת מלינו שלינס בכלל ערבות, ועי' רש"י נדה יג: ד"ה נספחת:

שם סי' ע"ד. עי' פתד יצחק ערך טוטל שחולק עליו מפי תכמי הטבע:

ה) **במחנה** לפריס ה' מכירה קנין תגר סי' ת' כתב דבשומר חנס רק החפן ברשות המפקיד לבל הרשות לינה שלו. ק' כי רש"י ב"ק מת. ד"ה הוי בן ורלי"ב פסחים פ"ת סי' ד' ורשב"ס ב"ב פה. ד"ה המופקדים כ' דחגר הנפקד הוא ברשות המפקיד ומסתימת דבריהם כ' לפילו בש"ת, ועי' ט"ז תו"ת הפ"ט כ"כ בשם רשב"ס (תרמ"ת):

הערות שונות בספר יד מלאכי

ו) **אות** ב" לין עושים מן הדין ובשם הלס"ז דרך בור לין עושים לבל כל שהקין עושים מן הדין. עי' גליון רעק"ת ב"ק ב. תוד"ה ולת שהניח מכילתת בטניהה ומכירה לין עושים שלא כלס"ז. ולולי קבם שהני ובטהדרין ג: ק"ו בדיני נפשות לחזלי בתר רובת בד"ת לת כ"ם ושם רבינת מחייב ק"ו וכו' שקין לינו דין שחייב, ושלא כמכילתת, ותשבתי לומר דטעם מכילתת לין עושים שמת יהי' פירכת על הק"ו והיינו נתתון, וטעם הגמרת כמהרש"ת סנהדרין סד: ד"ה ווזרעך דלינו מתכפר בעוכ קל, חה לת שייך בתתון דודאי לינו תייב לשלם יותר על ההיזק, לך בהליכות עולם שער ד' פרק ג' (דף כה:) שכ' טעם שמת יהי' ק"ו פריכת ות"ת כי בגמרת דבתתון עושין מן הדין, וש"ל דתתון שחני כיון דלפשר בחזרה:

באות רלי"ז הלכה כרב בתי' וכשמואל בדיני. כן כתב ר"ן בדרים פת: ד"ה ולענין הלכה לחזלי בתר עיקר בפלוגתת וכ"כ רלי"ב ב"ק פ"ד סי' ד'. והרלי"ב כ' טעם דה' כשמואל בדיני לפי שהי' רגיל תמיד לפסוק דינים והי' מדקדק בהם וכן רב הי' רגיל לדקדק בהוראה. וכעין זה כתב רש"י כתובות מג: ד"ה שמואל שבוקד על הדינים:

באות רפ"ג כ' בת ולמד מרש"י תרומה (כה. כב), ות"ת כל לשר תנוה, וי"ו זו יתירה וטפלה, ות"ת שוס מניה לת מלתו לבו להניה בתורה ות"ת בוי"ו. [o]בס התבן עזרת כ' ות"ת בוי"ו. לך בספור מעשי ר' יחלמן מרוחביים מהר"ר מלינ לעהתן מתבנבת כתב שר' יוחלמן מבת כתב יד רש"י שלין בו הך וי"ו יתירה[o] ות"ת סוהיל. וכן בס' הרכבים לבקעה בתוחבי ווילבת בשם שבי כת"י רש"י לת כתיב בלת וי"ו:

אות רפ"ת תלוף התותיות. כן רש"י ערובין נז: ד"ה בטור הר לל תרחל ופי' רלי"ב ורש"י בדרים ג. ד"ה לכתיב ותפרה כמו והפרה, הלבנה חל בנה (ועי' בסוף שו"ת הריב"ס חי' בדרים בתור לחתי על זה):

אות שכ"ט כי מטית לשחיטת קדשים תת ולקבל. בהקדמה לחרונה לס' תכמת לדס פירש יפה

אות שלי"ו כל וכולם על שניס. עי' נ"ת מב. בשלמת כולהו שלת שיתר ולקי על מסירת בפו ובתו לבד לגירסת רש"י בתתני' ובעל בפניהם. וכן שם קת: רש"י ד"ה מכר כל בכסיו זו בתזרת וזו בתערב וש"ך תו"ת הע"ה סק"נ ובמ"ע סקכ"נ וס"ק ס"נ וט"ז סעיף ל"ז. לבל בספורני בראשית (כו לב.) לת יתתר כל בפחות מג':

אחר לות שת"ו. כל שהות כוונה לגדלות. ערובין פ"נ מ"נ מותר להרחיק כל שהות היקף גדול. תרומות פ"ת מ"ה בכלים כל שהן לפילו מרוניס. פרה פ"ז מ"נ לע"פ שהמיס בפיס על בניו כל שהן לפילו הרבה. עוקצים פ"ת מ"נ יד התשכול כל שהות. וכן יהיהם ושרשיהם כל שהן. ובתו"ת תרמ"ת סכ"נ בדול כל שהות:

אות תפ"ג מעט רנים זנים. עי' נ"מ ד: סלעים דינרים ורש"י ד"ה לינו ניכרים הדנרים שזנים היו. וקשה נמנחות קד: עשרונות זנים מצטרפת לי' לך תוי"ט ונתן קדשים לא גרסו כן:

סיום ע' לאחר לוח תקי"ט. ע ס נתו' ישנים יומא פה: והנ"ה מיימי' פ"ג מה"ת לוח ג'. מחלוקת ר"ת ור' תלתן כשכ' דנר ל' עם דנר לאחר לחכה עיקר ועי' מי' מהרי"ט קידושין כ. כל הקונה עבד:

ע ל לי ממש לו נסמוך מחלוקת עי' פסחים סג: ונכל המקומות הרשומים בגליון הש"ס, ועי' חכם צבי קס"ת דעל ממש חוץ לס יש סנרת להוציאו מפשוטו וכן הוא נתו' פסחים שם ד"ה לא:

ע ד י ף, תר' נרכות כ. ד"ה תלת ד"ל כי הדדי ניהו ועדיף הייגו חשוב:

אות תרס"נ. (לף קסה.) עיי"ש שהק' על ר' תלעזר שהי' תלמיד מובהק דר' יוחנן ות"ת לאחר הלכות שלח שנוע מר' יוחנן. לק"ו ע"פ מ"ש מהרי"ט מי קדושין עת. לאחר לשתמיטתי' לר' יוחנן לאחר ר' תלעזר לא עלה עזרת מנגל וכו', והק' לפי' שייך לומר על ר"י לשתמיטתי' דנרי תלמידו, ותירץ דמסתמא כל מה שאחר ר' תלעזר שמע מר' יוחנן ומקשה לשתמיטתי' שמעתא דנפש', והמחבר נתות ל"ת הק' קר' זו ולא תי' כלום:

ז) **בתשו'** שם תרי' יו"ד סי' כ"נ שעורר חשש על הצוקר משום נשולי נכרים. יש לומר דשייך היתר דפת פלטר כמ"ש יו"ד קי"נ ס"נ ולפ שכ' ש"ך שם סק"נ דטעם ירושלמי משום חיי נפש שקלי רק מפת דעל הלחם יחי' החדש, ות"ת השלקות כצוקר שכ"ת נריך לו כלחם י"ל דהוי חיי נפש, ולפמ"ש הר"ן נע"ז דנזרת שלקות מלוחרת לפת למה נחמיר נהן יותר מנפת (תרמ"נ):

ח) **במאסף** שערי תורה חלק רחצון סי' ע"ז לות ג' מקשה נפסחים סז: לחניי לאחר לרנה והא לת הוא לאחרת, הא ה' תלמידו וכמו שמדייק נערכות כז: נגי ר' ירמי' הלא לאחר לרג מי נדיל מר:

עי קר' זו מפסחים, וכן נסוכה ז. וכן לשנת, ני' רש"ז ור"ן רנה ולחניי לאחר לו להא לת הוא לאחרת (ורש"י שם ד"ה ולאו נורם לשון מר) וכן נע"נ קכה. לאחר לו לחניי והא לת (ורש"ל נורם מר). ולכאורה קשנתי לחניי תלמיד חנר ה' לרנה וכמ"ש נרכות כז: וכן נ"נ קנח: נגן עזתי לר"ע הל"ל שנחת וכ"כ תוס' נדה יד: ד"ה מלי דר' חייא ה' תלמיד חנר לרני לאחר לו עשית וכ"כ יד מלאכי תר"ת נגי ר"ל הל"ל לר' יוחנן ניומת נ: מהיכא קא ילפת חשוב דה' תלמיד חנר לו וכמ"ש יוחסין לות ז'. לך נס' יוחסין כי שחניי ה' תלמיד חנר לר' יוסף ורלי מנדה מת. הל"ל לר" יוסף מי פליגת, ולרנה ה' תלמיד מונהק ושוב רלינו דוקא כן נתוס' נ"נ סנ: ד"ה ומודה לחניי ה' תלמיד ממש של רנה. וע"כ נ"ל כמו דר' שמעון לאחר נע"ת מד. לרני לחניו שנית לנו וכו' לשון לחתה. וע"כ חשוב קרנת נן. גם לחניי שמנדל לנל דודו רנה לאחי לחניו כמ"ש רש"י נ"ת קז. ד"ה לאחר, מיקרנת דעתי לנני', ונלא נפניו קרלו מר. ועי' ת' זכר יהוסף לו"ח ח"ת סוף סי' ע' תירוץ לאחר:

ט) **בתשו'** נפנת פענח סי' קמ"ת. כ' שאין לסמוך נשנת שאין רשות הרנים רק אם יש ס' רנות לף שאו' ורש"י כאנו כן כי זה רק נני העולה נרה"ר עלמה. אנל מהרי"ו לרה"ר לו להפוך לא מהני. ומפורש כשנדו נשנת ו. לחיה רה"ר סרטיא ופלטיא וכר' אין מוניאים מרה"י זו לרה"ר זו. ומקשה שם ע"נ ולחשוב נמי מדנר ושי' כאן נזמן שישראל ערויין נמדנר ומזה הוניאו שו' ד"ה כאן דנע' ס' רנות. וקאי על העולה מרשות לרשות:

שם סי' קנ"ה נרמנ"ם פ"ט מנדרים ה"כ נדר מעולי ירושלים מותר נכותים שאינם מצויים לעלות לרגל, והקשה נ"י יו"ד ריש"ז שהוא נגד נמי נדרים לא. וכותים מצויים אלא שאין עושים. והשיב נני כותים שהרכתי מהך דנדה לנ: דנני נדוקי מצוי מחמת רגל ולא נני כותי ע"ש נתוס' וכן משמע נתוספתא נדרים וגם לא הוי גרים גמורים ואסורים ליכנס ער' ריב כלים נמעלת. ועי' נזיר כנ: נתוס' נני עמון ומואב לאסורים כטמאים לף שנתגיירו וה"ה כאן. וכ"כ נספרו ה' נדרים:

וכל דנריו לאינם נכונים, מה שהניא מנדה הלא מצוי נכותי שעלה לרגל כמו שתי רגל נגדוקי, פשוט משום שלא עלו כמ"ש נגדרים לא. ומה שכ' לאינם גרים גמורים וכוונתו לחולין ו. שעשאום גוים, זה ה' לאחר החורבן זמן רב ומתני נדרים לא. לענין עולי רגל נזמן המקדש ועוד שם כדנריו שהם גוים למה נשונתי שנת כ' רמנ"ם המשנה לאסור נכותים וגם הא לפילו לאחר שעשאום כגוים מ"מ מצויים הם וגם נפי' הוצניות לרמנ"ם נדרים שם משום שמואלים ניהושלים ואינם עולים. ומ"ש מתוס' נזיר אינו ענין לכותים כלל רק לעמון ומואב:

י) **בירחון** הפרדס תרפ"נ סי' ק"ו ונגדל התורה סי' כ"ט מפלפל הג"ר יעקב זאב יחסקוויץ מפתניתין על תפארת ישראל תמיד פ"ג מיו' לות מ"ט שכתב שכהן לם שחר נגית המקדש ענר נגלו והקשה עליו ממקומות רנים. וקדמו נזה נהנהות הג"ר רחמן רלפופורט מטרנופול לס' נחר הגולה חלק ג' פי"ת סי' ט', ומה שהקשה על רמנ"ד תמיד פ"ת שאם רצו הנעלים לשחור מותרים הם נענודת לוי עוברים נל"ת לק"מ ד"ל רק לשורר לסור אנל יכולים לשחור ורלי דהא שומרים

נג' מקומות כמ"ש רפ"ל תמיד ועי' רס"י ערכין יג: ד"ה לתת הכהנים שנכנסו נענודת לויס כנון שזרו, ומפורש נתוס' נ"מ יג: ד"ה נתון, ומ"ש נפרדם מסס ספרל זוטל לחיסור ה' רק נוסכן ולל נמקדש, ק' דמנוי' ורמנ"ס נרחה לחין חלוק. ומ"ש סס נסס הנהות הנ"ר יענן ערכין יג: דכהן לס מטוהו לענודת לוי מוסר לין לזה כל רחי':

יל) **בס'** נגורות שמוסים להגר"י ענגל לוות ד' כתנ דנעלים מפנלים רק נקדשים קלים שהנשר שלהס ולל נקדשי קדשים. וזה לימו כי נזנחים מז. לימד זה מקרל והקריב המקריב וקלי נמנחות שלין הנעלים לוכלים והס של כהן ונס מפורש עולה נמקרל זה:

בספר ליוסים לתורה להנ"ל כלל כ"ו על ספק שחנת תרי' סי' כ"נ לי ליל שמיני למילה הוי ונחוסר זמן מניל ירושלמי שנת פ"ט סוף ה"ה דלימו מחוסר זמן. ולחי"כ כתנ דכן מוכל נס כן מרס"י קדושין עד. ד"ה כל שלמו לימה נלמנת על הנכור רק כל ז' משום שלל נכנס לנרית וע"כ דליל ח' הוי זמן מילה. ונלמת זה לימו ונודלי נלמנת עד נוקר יום ח' וכמ"ש סמ"ע רע"ז סקכ"ג למו נלמנת עד יום השמיני דלז מוניל הלנ מרשותה להכניסו ננרית, ומפורש להפוך דליל ח' הוי מחוסר זמן ניגמות על. דפסיט ר' זירל דערלה שלל נזמנה הוי ערלה מפסח דזכריו דלחילדו נין עכו"ם לתכילה מעולכנים והל נשעת תכילת הפסח הוי ליל שמיני ומה רלי' לקטן ערל ניום ז' שלסור לסוכו מע"כ דליל ח' שוה ליום ז' ומחוסר זמן. ומ"ש כ' תוס' חולין פל. ד"ה יום לר' זירל סס דלילה מחוסר זמן, דהל הכל כן הוה דעתו:

יג) **בתשו'** ויתי יעקב לנן דודי ה"נ מלובלינין לו"ח סי' ל"ו מסופק נדעת הרמנ"ס לי דירה נעל כרחו שמ' דירה. ע' רס"י ערוגין טז. סד"ה ונסוס ורע"נ סס פ"נ מ"נ סהר יב לומרים נית הסופר והוי דירה נע"כ ונזדי חמד לספת דיוים חלק ח"י מערכת ד' ג' נסס שער לפרים פ"נ דרמנ"ס פ"ז מס"ת פוסק שמ' דירה, וכן כ' המלירי יומל:

שם חיו"ד סי' כ"נ. מקשה על רמנ"ס פ"י ממלכים ה"י כ' נ"נ שרשה לעשות מנוה כדי לקנל שכר לין מונעים לותו הל נה"ט כ' עוסק נתורה ושונת חיינ מיתה ולין מניחים לותו לחדש דת ולעשות מנוה לעלמס. פשוט לס עושה מנוה לקנל שכר כליכו מנוה ועושה שרי ועי' פי' משניות לרמנ"ס תרומות פ"נ מ"ט:

יג) **בכלי** חמדה משפטים לות י"נ מניל קו' קלות החושן שפ"ו סק"י על ג"ק יל. כי טרח נעפצ' טרח. מ"ש מנ"ק לל. הזורק מטנע הניכו ליס פטור דלמר הל מנח קמך וכ' רס"י דשוח לנר למורלה להועילו הוי נרמל. והכל נמי נמור נימל דשוה ד' ולמה נעפצ' טרח. הל שכר הנלה הוי נרמל. ומחלק המחנר נין כסף דמטנע נכל מקום היל לותה המטנע, ולכן הוי ההיזק רק נרמל, לנל נשוה כסף הכל נעהמה ליכו ממון רק לפי השווי ומי שירלה לקנותה יתן ג' דנריס פחות, ול"כ ליכה שוה רק דינר וטרח המזיק נעפצ':

הנה חלוק נין כסף לשוה כסף תמוה כי לף שנמרל ליתל מטנע ודלי ה"ה נכל דנר וכ"כ ז"ך שפ"ו סק"ז נשם רס"ל דכן הדין נטנעת. וקו' הקלה"ח. נרחה דהל כל מה שוה רק נרמל ומ"מ חיינה תורה וע"כ דנזרת הכתוב היל שעשתו תורה כמזיק נידים. ול"ק מכל נרמל:

סימן מ"ח

כבוד ידידי הרב הגדול בתורה ומרעים, מחבר פורה והיסטוריון מצוין מ' יקותיאל יהודה גרינוואלד יחי' הרב בקלאמבום

תמול הופיע לעיני ספרו החשוב ארן ישרלל ונגל, ושמחתי עליו מלד, ועוד לל הספיק הזמן לקרלו כולו רק הפרק הרלשון. והנני מעיר עליו דנריס לחדים:

ל) **בעמוד** 8 כתנ כ"ת, כי נס לחר החורנן שלחו נני גולה נדנותיהם לנית הנחיל נינוה. ולין לזה כל רלי'. נ) שם כ' מר שעלו לחר החורנן לרנל ונלות 3 ניין לחה מקורים. הנה נתעלת ד: נזמן שלין נית המקדש לין עולי רנלים וכן נניטין ד: נזמן שלין נהמ"ק קיים מלי ליכל למימר ומה שלימת נשיר השירים רנה (ת. יל) לף על פי שחרב נהמ"ק לל נטלו ישרלל פעמי רנלים שנם פעמים נשנה, קלי נגלות נגל שהי' קן יהוע לשנעים שנה. ומ"ש נמדרש ליכה (ל: נט) לספייהם הושיע זומרים וכו' והיו זוללים לעולי רנלים וכו' וכן נמדרש קהלת (יל. נ) ר' לליעזר נר שמוע הוי מטייל וכו' לרעת עמהם דישרלל סלקין לרינלל נירושלים, לף שזה הי' לחר החורנן, לל הי' זה נתורת מנוה לכל יחידים עלו מדעתם מפני שהיו להם נעגועים על ירושלים:

ומה שניין כ"ת לשנת קנב. שלמר רני לר' שמעון נן חלפתל מפני מה לל הקנלנו פניך נרנל, שם לל הי' עלייתן רנל לירושלים כי רני הי' דר נעית שערים כמ"ש סנהדרין לנ: וכמו נקדושין נט. שלמר ר' יצחק נפתל המתין עד שיעלה מלכנו לרנל והוא יבל נטנריח לו נקסרי והכוונה לקנל פני הרב ולשמוע הדרשה כמ"ש סוכה כז: ר' לליעזר הקטיל פני ר' לליעזר נלוד נרנל וכמ"ש רש"י קדושין נט. ד"ה לרנל וכמו שפי' הרמ"ש נדריס

כג. שהשיה עלתה לרגל לשמוע הדרשה, ומטעם זה נלמדו גם בנגל נרגל כמ"ש בינמות קכא: שמעה ביתהו לחתי לקחי דאניי שהיתה חלתה רגלי וכמ"ש רש"י שנקבעו חכמים לדרשה וכן בע"ז ושהי' שמואל בנגל ג' רגלי וחולין עז. בבי מציי:

ומ"ש מר שם שבני הגולה חכו על זמן שהרה יבנה המקדש וניין על זה. ולפי שכל ישראל מצפים על כך וכמ"ש בנה ביתך בתחלה. והרלמו בנביאו. לך בתקומות שניין לא קלי על בני הגולה כי מ"ש בתשנה ר"ה ל. וסוכה מא. יום הבא כולו לסור ולחרי בגמרא בשום שהרה יבנה המקדש, ע"כ קלי לבני ארץ ישראל כי שתם מחני קדושין לו: ס"ל דחדש ליבו נוהג בחול"ל וכמ"ש ט"ז יו"ד רל"ג סק"ד, וכן בנכורות בג: לחתר שהרם יבנה בית המקדש מיירי ליושבי ח"י דקלתר דבעי' בהתם להקרבה ולין מקריבים מבחוץ חול ולא בכורות חול כמ"ש שם וכן פסק רמב"ם מבכורות ה"ה. רק בגילה ה: בבי בילה לחרי שהרה יבנה המקדש, ושם יש לומר שכולל גם בני חול:

בעמוד 20 נותן מר היתרון לחכמי ח"י על חכמי בבל ומביא ירושלמי פ"ת ה"ת לשלי דייקים שבגליות בלי דיקים שבארץ ישראל והפי' שבדולי חכמי בבל, הוה כבוזלים קטנים שבח"י. ולחר כן בעמוד 22 כתב שבני ח"י שלטו לפעמים מחכמי בבל ומביא מלחר ירושלמי מעשר שני (פ"ה ה"ה) כגון מר זוטרא דחלני על תורין ותחעני ועל נפשי' לא תחעני", לין למלחר זה כל יחס ושייכות כלל לענין המדובר:

ובאמת לין לבקוע יסוד בזה והחורה למעלה מן התקומות ולא המקום גורם ותלוי בפועלות האבשים, הנה היכף לחר החורבן היתה יבינת ר' חנינא בן לחי ר' יהושע בגולה (סנהדרין לב: נדרים סג.) ויבינת ר' חתיא בדומי (סנהדרין שם). ור' יוחנן בח"י שלל הלכות מרב ושמואל בבבל (חולין לה:) ובני ובערבא שלטו לחנוה דשמואל בבבל (ב"מ ג.) ובבל היתה מעולם מקום תורה (ביטין ו.) ור' יוחנן לחר דילכון לחרי דילהון היא (סוכה מד:) ותלמידי חכמים שבבבל עושים בינים ופרחים לתורה (שבת קמה:) ועי' כתובות עה. דלמני ורבא חולקים לחי היתרון:

ודראי' שהביא מירו' ב"מ הכ"ל לפי פירוש הפני יושה. לא נרחה כי לפי זה אין לומלר זה כל שייכות לענין לסור הדיבים שלפנינו, אלא הפי' הוא להפוך שומבדיל דייני בבבל על דייני ח"י, ע"פ מ"ש בסנהדרין ה. מהכא להתם מהני, דהכא שבט וכי' תוס' ד"ה דהכא דבדיני ממונות כח דייני בבל יותר מח"י וכ"כ תוס' פסחים נא. וחולין יח: וכן ב"ב סה. הלכחא כוותיכו דמקרביתו לבבל דרים בלותא. וכתובות עט. לחר שמואל תורה הורלה לבי וכו' וכפירש"י שבטל רשות מרים בלותא ושם לד: חדא לחתא דיבבא ומר לחו דיבבא. וזה שלמר ר' חמא לסור שהדיבים בממון של דייני הגולה הייבו בבבל כמ"ש ר"ה כג: גולה זו פומבדיתא וכן רש"י סנהדרין לב: ד"ה לגולה הוא חזק ובתוקפו והם חבלי (חילוקי בבואים) ודורש לסור הייבו לשל ע"פ חלוף ר' על ל' כמו יעשי' (יג. כב) בחלמתיו תרמנותיו כמ"ש תרגום ורש"י ורד"ק, וכן יחזקאל (יט. ז) ולחוב (לח. לב) ומזרות מזלות. לבל לסור ומעשה ב"ד של דייני ח"י היבבו ליתן כל כך. והמה לעומת דייני בבל כבזלות, שהשל לחד מוכידים לרבעים שלה בזלות כמ"ש ברכות מד.:

בעמוד 8 שות 4 כי שבדולי ישראל היו בבחי לדקה ותמכו לת החכמים העבייס והחפלה על דעת רמב"ם בחנות פ"ד מ"ה שחסור לרבים לקבל פרס. הבה בחום' בכורות כט. ד"ה מה החירו לקבל, וידוע מ"ש החשב"ן חלק ל' קמ"ז קמ"ח ובמבן חבות פ"ד מ"ה סחר רלוות הרמב"ם והעלה להיתר וכן הי' המבהג תמיד ובסוף ס' חסדי ה' לר' יוסף יעב"ן כתב בבו ר' יבחק בבס החבראל בעתה שבתדלדלה החומה ובתמעטה החורה תשזו שם יתפרבסו החכמים ותלומבותם ויהיו חובבי עבים תחבזה החורה בעיבי ההמון ולא ירלו ללמד לבביהם תורה ולחיות חיי בער ע"כ החירו לקבל פרס. ומחבס יש לתרץ שיטת רמב"ם ז) כל זה שבמבן בתלמוד על עזרת תורה לא קבלו חכמים גריבים, רק הזקבים והחולים שלא יכלו לעבוד, או הי' לגרבי בתי המדרש ותלמידי ישיבות, עי' ויקרא רבה (לד. טז) ר' עקיבא בתן כסף ר' טרפון לחכמים לבל בסוף מס' כלה ליתא שהקלו לפתח עבייס, וכן מ"ש בפתחר רבה (ב. ג) מבבת חכמים, פי' ען יוסף שהי' לפרבבת תלמידים, וע"ז רומ"ס בפרק חבות שבם ליסיבות לא קבלו מיבון, יש לומר שאין התרבום ובדוק, ומה שבין מר על בתחבית רבה (ק. ג.) שדרכו של בשיא להיות כל חפציו משל בבור, ורבי לא בהבה מהם ע"כ לחר מחוך ביתי, י"ל שהבית לא הי' ובוחד לתשמיש הבשיא בלבד חלא לגרבי כל הבבור:

ג) **הרמב"ם** הי' תקוף בדעתו שאין בכון לקבל פרס ובוחבות, ולדעתו וזה שבינו עובדות להפוך, דעת יחידים הבה, וב ר' לביטתו מפורש בא. מלי בח יבוזו לו לחמר עולה לא כשועון לחי עזרי ולא כר' יוחבן חלא כהלל ושבמע וכו' יהיה בת קול אם יתן לים כל הון ביתו וכו', וב לומר עולה לביטתו בברכות ח. גדול הבהנה ובינעו יותר ובירת שבים:

בעמוד 10 שות 9 וזה שכ' מר שם שאין כל מקור שר' עקיבא החערב בחרד בגד רומי כדעת כותבי הדורות, דבריו בחמנו וכן מפורש בברכות שם: לשריך ר' עקיבא שבתפסת על דברי תורה. ומבסיעותיו התכופות אין רלוי שהיו לתעמולה כי כוזה ופעות היו בחברת ר' בחליאל ור' יהושע שהיו ותכונים וסבלבים ותוהבי הזלוס. וכבון מ"ש מר שבסע לעוטרת עזרת תורה ועבייס, וכמו שחמרו בקדושין כז. ר' עקיבא יד עבייס הוה:

סימן מ"ט

לזכרון לנירסא דינקותא חנני מעתיק שני מכתבי אחי הרב מבגרין. האחד שכתב אלי בילדותי, בשחי' תופס ישיבת בפלונצק, והשני כתב אלי ליאנאוו מפראשניץ, ומרגליות יקרות חנת.

ב"ח יום ד' מ"ח למב"י רל"ח.

כבוד אחי חביבי המופלג תריף ושנון יהודא ליב נ"י

הנני נת להזיע על חי' תורה לזכר כתנת לי. מ"ש ליישב קו' תוס' ריש חולין על הלכות ת"י, דקדשים שלמי וכמ"ש נפסחים לז. לם לחמרו נזריזים וכו'. פשוט דכל לדם נמה שהות רגיל לעשות תזיע רגיל חרץ ולם החשה תשחוט תמיד נחולין ג"כ תהי' זריזה:

ומאד לחי מתפלח על הי"ש ריש חולין שהזיע על הני' נמ"ש לפרש דנרי הכלנו נשם ר"י דכוונתו לענמן שמ"ל שיעמוד לחר על גבן וכל השעתיו תמוהות. ל' דלח תי' כלום על קו' הני' דכ"כ לריך הכבר לזה כמו לזה. ומ"ש על התום' דנחמת על השחיטה כוותם דנחמת לומר שלחרים שחטוה. ליתי מנין להתו' שם קחי על הגמרח לחמרו לכן נדקטוה ע"ז לחמרו ומה שלחנמת על השחיטה ולי הפי' רק שלחר שחט הח חלו לומרים שהם נעלמם שחטו ת"ל ות"כ גם נשחיטה ג"כ הדין כמו הכח ומלי הקשו לע"כ דכוונת התום' דנחמנת לומר שהן נעלמם שחטוה וגם נכילד מעברים לחרו מש"ה נחמנת מפני שנידה לשחוט ות"כ ע"כ מותר לה לשחוט לחל"כ לין זה נידה, וגם הרלי מירושלמי ליכה מונמת לחדרבה נתו' כתנו דנירושלמי משמע לולח דהנדיקה מדרבנן לח היו נחמנת מפני שהן עלניות והוי טירחת, חבל שחיטה לח הוי טירחת כ"כ. ומ"ש רלי מדברי הט"ז ליתי מנין כלל דולמי לחמת הדבר שלין הכשים רגילות לשחוט ומחילת ל"ש נהו רוב מלויים לשמ"ה חבל ולמי לם היו רגילות ג"כ הי' שייך נהו חזקה, וגם דנתום' מפורש דמקשים מלחת תני ת' לכשים וח' כשים לענין השחיטה דמשמע לענין זה שוויס לגמרי לחל"כ ס"ם לח מלי להשוותם לגמרי, ושייך לומר משום שחיטה, ומ"ש רלי מסה"ת דלח הזכיר חלח ניקור ומליחה לחת דמתקום שהניח הוח ז"ל מנוה ל"ט לח הזכיר, יניד עליו רשו נמנוה י"ג כ' דנחמנות והרומה ירמה שכל לשון רמ"ש ריש חולין לקום מס' המנוות, ומה שלח הזכיר שם נמנוה ל"ט, י"ל דמתהגת פריך דחמת חמו דומים מעשה:

מה שכתנת מהת לשעלפוי לח חייש מוכח דחפילו מיעוט ליכח, הכרת ליכח רלי ליכח. חך נחמת לשעתי דשחי נני מומחים לליכח ת' כשרות דלמח לח ידע וסנר שעשה כדין ושפיר קניח ונ"ל חו כמ"ש הרמ"ם חו הריטנ"ח, דמעוטח דמעוטח, חו לחפילו שחינו מומחה שחיט לפעמים שפיר משח"כ נהך לשעלופי כיון דהח ודלי דמומחה הוח ל"כ ליכח ת' כשרות דמסתמח לח החכיל לנו מש"ה ל"ח כלל:

ומעולם הקשיתי על מה דקיי"ל דחס השוחט לפניו נדקי' לי', ונס' מוחזק חפילו לפניו ל"ל לנדקו דחפילו חס הי' נסתפק לו לח הי' מחכילה לנו דסמכי' חת' כשרות ודחמלי לח נסמוך גס נמומחה חת' כשרות, וע"פ מ"ש ניחח דנמומחה ודלי דיחרע לפעמים לית שנונר שהוח יודע ואינו יודע, משח"כ נמוחזק שלין נזה מקום לטעות חלח כל לדם יודע טנעו:

ועוד חמרתי ליישב נחופן המתקנל דקיי"ל כל היכי דליכח לנרורי מנרינן ולח סמכי' לחזקה מש"ה נמומחה כיון דליכח לנרורי דשיילי' לי' והוי נירור גמור דמחי חס מומחה חו לח, ומש"ה לח סמכי' לחזקה, משח"כ נמוחזק דלין חופן לנרר רק שנשחלנו ומס נשחל חותו והוח יניע לנו, מהיכן נדע, רק ע"י נחמנותו שהיח חזקת כשרות, חוג גס עתה נלי שחלת פיו ליכח חז"כ ולין נפ"מ נשחלה נירור יהיר מקדם. ולין להקשות מהלי דפסחים ד. מלי נפ"מ ניסיילי', חלמח דלח סמכינן נהח על ת' כשרות כמו נמוחזקין, חך לינו ענין כלל להכח דומלי כל היכי דמותנה לנו לחכול הוי כלחמור נפירוש דלין נחשד שום לדם מישרחל שיחכיל טרפות,משח"כ התם י"ל סמך עלמו שחנרו ינדק ומתעצל מהודיע לו שקרוב נעיניו לליכח חוען וכמ"ש רח"ת לענין נרירת דגים קטנים עי' יש"ש ריש חולין סי' נ':

ובאופן זה לחרתי מלז ליישב קו' הלחרונים על הח (ני"ק נט:) דטנח חומן שקלקל דחייב לשלם חף דהי' שוגג, נהי דהוי היזק ניכר כמ"ש רמנ"ן נדיני דגרמי, מ"מ כיון דנלתי שיודיע לנו לנחנו לח נדעה נפטרנו, כדי שיודיע (כמ"ש נגיטין נג. המטמח והמודמע פטור כדי שיודיעו). ומלעני"ז ולפרש נזה דנרי תוס' סנהדרין לנ: ד"ה שעירנן שכ' דנשכח ומורה הורלה לח שייך כדי שיודיעו. ולכלורה לין מתקנל על הדעת שיהי' חלוק נין לדם לדם לענין תקנה זו. ול"ל חכם שיטעה טהורות נשוגג יהי' חייב לשלם חה לח שמענו מעולם:

אך נרלה דנוף הסנרת תמוה מלד לטו ניחוש לחכול לשלו לדם חשוש דע"י היזק ממון שנטרפה חשלו נהמה יחוש להפסד ויחכילה לנו, חך נחמת הח ליתח דמה שלדם יודע שחנו חוכלים על פיו זה לח יעשה לפילו הפחות שניטרחל ולין נחשד שום לדם שלינו מוחזק נרשע שיחכיל חיסור לישרחל ע"י הפסד ממון רק מטעת טהרות כיון שלינו מחכילם לנו לם יטעת יחתר נלנו הלח חני ליני מנוה לו לחכול והנרירה נידו, ומשום הפסידו לח יחוש להודיעו להפריסו מחיסורת ויעלים עין. וע"כ נחכם ונעל הורלה שהוח חותנו חותנו לחכול ומנו חוכלים על פיו ודלי לחין לחוש כלום נדנר זה שנשחל

עליו וטיהר שלא יודע לח"כ וכן נוטנת לומן שהלקל, ומ"ה נהך דעלפויי לא חייבין כיון שאנו תוכלים על פיו ולימל מ' כשרות ממש כמו אם כשלנו. לגל התם נפסחים דנלת שאלה ליכל מ' כשרות דליכל למימר נתעלל ולכן נריך לשחול לותו:

מה שכתנת להקשות נחולין ד. נמ"ב דמסתם לי' מסמוסי מה זה נירור שמל שחט הרוב כהונן והמיעוט נתנגל ולל נטל מדרנן משום דנר שנמנין לו חתיכה הרי"ל והכותי הל לימו חושב על לי' דרנן:

דע שגם לחי הקשיתי זה משנים רנות וכשעיינתי רלימי שלין קושיל כלום. דנלמת לין חושדים לת הכותי שהקלקל נמזיד ועי' רש"י נ. ד"ה ולפילו כותי, ותוס' ע"ז יב. ד"ה ושדי, רק כל החשד שהכותי עושה נלי כוונה וממילל הרי הול כמי שמ"י הלכות שחיטה לחמרי חרוג מעשיהם מקולקלים, ועל זה מקשה ולמלת הלי שחיט שפיר ועי' נרש"י לחייבי שמל זו נמקרה היתה שחוטה יפה, לפילו מי שמ"י ה' שחיטה מ"מ יוכל להיות לפעמים שחט יפה וכמ"ב לעיל סנרת הריטב"ל ול"כ לין זו קר שמל הרוב היו שחוטים כרלוי, זה ולחי לל יוכל להיות שם שחט נלל כוונה לחמרי רוב מעשיו מקולקלים, וע"כ שחט נכוונה וממילל מסתמל שחט כולם נטוב. והל ל"ב לתוב דלמל פ"ל שחט טוב ופ"ל נלל כוונה כיון דחזינן לי' מתכוון לשחוט לחרים למה נתלי ני ריעותל, הל ל"ב לומר חלל על סתם כותי, וקיי"ל נסי כ"ה דמ"ל לנדוק לחר שחיטה רק שמל כשחטו רובן דחזקה שחיטו זכות חנל לשלר פסולים מ"ל לנדוק דמסתמל כיון דשוחט מומחה הוא"ל שחיט שפיר ולין כנגד זה חזקה מחייב:

ועוד לחי מוסיף דלפילו שם הי שוחט לחת יפה, שוב לל חייבין כלל כיון דשוחט נכוונה ומ"ה דייקו נלשון הגמרל וכן נרש"י ד"ה הלי הוא דמקרה הי שחט לותו שפיר ומ"ל להחריך לחיב כמותך, וממילל לפי דנרי ניחל דקדוק חלת לחכול "משחיטתו" שנרחה מיותר. לך לפמ"ב שדוקל לענין שלר קלקולים מחזיקים שחט יפה חנל לענין שחיטת רוב לחרי דליכל חזקה שהיו זכות והלי לחו נגרל מהימנל הוא על הנדיקה לכן נריכים לרחות שם שחט רוב הסימן:

עוד לחרתי על חלת משחיטתו נני ישרחל מומר שנ"כ ,מיותר עפ"י קר הפמ"נ (סי' נ' מ"ז סק"נ) על ר"ל ממין שכ' דע"ל היו לחמן נמקום לתחזיק ומ"ט שוחט לחמן על השחיטה ותי משום שהומחזק נכשרות וכ' דמומר וכותי לין לך ריקים ופוחזים יותר מהם ולמה לחמינים, ושנתי ע"פ סנרת הט"ז יו"ד סי' מ' סקט"ו למם מחמירים קטן על שחיטה ולל על טנילת כלים משום כיון שמעשה הנירור רק מסופקים נשחה לופן לז לפילו קטן לחמן, ל"ב ל"ק מחומר דהל נס קטן לחמן ולל הוי לתחזק, ודוקל שם רלינו שחט חנל שם לין רוחים שכשחט שוב הספק על נוף התקון ושייך שפיר לתחזק ומ"ה דייק "משחיטתו" דוקל שם רלינו שנעשה מעשה השחיטה וכמ' הט"ז:

ומה שכתנת לתרץ דהוי ספיקל דרנגן. לין זה כלום דמוסכם מכל הפוסקים דכל שעולד הספק נחלר, לף שע"י הניטול הול דרנגן משום ס' לחר. ועי' ט"ז יו"ד סי' ק' סק"ל וש"ך ק"ל סק"נ ולף שיש קנת מקום לחלק מ"מ נס' דרנגן נמקום לתחזק יש לומר להחמיר:

נ) **ברש"י** כתונות נ. ד"ה שנתי דיוס כלומר שקניעות כל היומים שוה שכוונתו למ"ב תוס' ד"ה שנ"ל. נדקת ולפי מפרש מעולם כן:

מה שהך תוקע עלמך נפי הגמרל שם ע"נ ולם נחמת החוכם, היל יניעה שלין נה תועלת, דנשיטה מקונלת תמנל ניתור נכון ע"ז. ולפי מעתיק לך מה שמלתי נחדושי חזמן רנ ולין לי עת לעיין לם הול נכון. ונם לפי לוהנ לפלפל רק נדנר המוגע להלכה ומנרל:

ומסכנה ולילך להנו ונשני וכר פ"ה לפילו נשעת הסכנה ללין לעקור וכר לללי יוס ל', והקשו נתוס' ד"ה ונשני דמקשה נגמרל לקמן התם קרי לי' וכר ליקשי מריש לסיפל דמעיקרל משמע לפילו משום הסכנה לין לעקור לללי יוס ל', וכ"ל לתרץ קושיתם. ונם מה שהק' על רש"י נתוד"ה לי', שפי לעכו עוד שנוע עד יום ד' הנל, לעכו מודב לו שני חדשים, ועוד מה שהקשו ז"ה נשלישי למה לל לומר דלחי הבר נג' והתי לימו שייך לפרש"י. ועוד מה שהק' נד"ה לימפרוחל וכי סעודה חמור מסכנה. וכ' לומר דנלמת שפיר לומר רש"י דלין לעקור לללי יוס ל' דמ"ד כיון דנעקרה תק"ת שוב לין נפ"ת נלחה יום תכשל ותהי מותרת להכשל נלחה יום שתרנה קמ"ל דלין עוקרים לללי יום ל' ולם יהי סכנה נשלישי תכשל יום ב' ולם יהי יום ב' תכשל יום ל', ומה נפי דלחי וקנע, הפי דנכל יום ד' לחי וקנע שקניעות שלו שעל כל יום ד' יצל לעיר וילך לדרכו. ומה יתורן מה שך לטו לם יהי פה בר הנצל לחם שניש יקדימו כל המתוגות ולמ"ב ניחל. עוד הלרכתי נזה ולפי מעתיק לך נקיצור:

מה שהקשיתי לחייבי משום תשנוגות (ה.) ולל חייבי לחקרורי דעתל. פשוט עפ"י מה שהקשו הרלשונים ז"ל דזגות לל שכיחל ולל דמי להלי דשכיח שינל ליני ענירה:

ואברכך נשמחת החג הנע"ל ה' יעזור לכולנו שנזכה ונרגיש [ועכ"פ יהי לנו חלק נזה נלופן שנקנע נלנגנו יניעה נרורה שיש כזלת עוד היום נעולם] נקנלת התורה. נשכר דיבור נעשה ונשמע, והקדימו העשי נתוך כלל ישרחל כלים ה' נלב ה', לשמיעה שהיל הנגת הלב ומי שירלתו קודמת לחכמתו מתקיימת

והיא הקדש עד"ז לשמיעה, רק העד נעשה פן יהרסו וכו', והיא עיקר ההנגלה. ומי שמור זאת ויודע מנגו שאינו רשאי להיות מחיצה לענמו, רק הוא נתון כלל ישראל שהוא גרעין נפסוק ויתן, זוכה לקנלה ושומע ומרגיש, וזה דרך ארץ קדמה לתורה והיא מן הנגריס שהתורה נקנית נהס, המכיר את מקומו ותורה כמים שאינם הולכים אלא למקום ממוך, ומי שהוא כן זוכה לתורה:

כברכה אחיך חכותב בנחיצה עצומה דו"ש באהבת,

ישכר בעריש

פימן נ'

מאתי פורי חנ"ל

פראשניץ מוצש"ק י"ד כסלו תרו"ם.

לכבוד אחי חביבי הרב מ' יהודא ליב
שי' האבד"ם יאנאווי'

בקושיתיך נרים כתונות שהס היה לו טע"ג היה משכיח לנ"ד, לפי מ"ש נית שמואל סי' ס"ח סהכ"ד דכנסה נחזקת נתולה ומנהת נעולה נטלים הקדושין הרחשונים ל"כ אין כאן ליסור כלל, ליכני מנין קו' זו דודאי נוף הדין דכנסה נחז' נתולה וכנ"ע היכי דלא נעלה תחתיו רק קודם הקדושין ואז הוי מקח טעות אבל ליסור אין כאן והכא החשב שזיכתה לאחר הקדושין ומחילא נשעת הקדושין לא היה שום טעות ואם זיכתה לח"כ נאסרה עליו, וידוע קו' תום' (נ. ד"ה שהס) דהוי ס"ם שמא ליכה תחתיו ומחילא הוי כנסה נח"נ וכנ"ע ואין כאן ליסור. ול"כ דנרי הנ"ם ליכא לא מעליא ולא מורידים דהס ליכה תחתיו אין ליסור ואם תחתיו זיכתה הרי הקדושין הס קידושין נמוריס והיא נערה המאורסה שזיכתה:

ותירוצך מדנמ עלי לחולי לחיל דאין לדמ עושה נכנע"ז וכמו נדף עג. נקידשה על תנאי וכנסה סתם זה לישו ומעיקרא דדינא פירכא דאיך שייך לומר לחלי לתנאי דלמה לחורי כן משום דל"ל עכנ"ז והכא אם מוחל תנאו נרע עוד מנ"ם דהיא נעילת ליסור שנאסרה עליו עולמית:

ומה שהנאת מ"ם הי הרי"ח ז"ל ריש כתונות על תוס' מז: ד"ה אלא נדנר התלוי נדעת שניהם לא אמרי' לומדנת. הי הי הרי"ח ע"פ סנרת התום' נכון שפיר, ומה שהקשית דנכל מקום שאני. שכל אחד משני נדדים מוכרח לכנום נספק משל"כ הכא נזנות דמסתמא לא הי נכנם נספק ואם היא לא היתה מתרנית רק אפי' אם תחנת נעולה מסתמא לא הי רוצה להקדשה:

אחמהה וכי דוקא נכה"ג קשה קו' זו, וכי אם קנה המקח ומתקלקל לח"כ והפסיד כל מעותיו

וכי ס"ד שמתרנה הלוקח אלו ידע, לע"כ דסנרת התום' דנדנר התלוי נדעת שניהם לא רנה להקנות ע"מ שיהי תלוי נמה שיולד אלין שיעור לסנות שיכולות להולד וע"כ מוכרח הלוקח להתרנות שיהי מה שהי הולד מקנל על עלמו והמוכר היכו רוצה לדעת עוד מה שיהיו ליתים יולדו, והדנר פשוט ולדרנה לכתורה עדיפא קשיא דהכא לחשה שהיא המוכר רוצית נ"כ שינטלו הקידושין כדי שלא תתחייב סקילה, אנל נאמת זה היכו דכיון שמתחלה לא נתרנית יהיו קידושין שלה חלוים נרוב. ממילא אין שום מקרה מנטל אפי מקרה שרנומה לנטלם ע"ז ופשוט:

ומה שכתנת להקשות שם נמ"ם לפיכך שלה לו חלמה

היכו מעלה לה מזונות מה רלי מהניע זמן על שלה, שאני הניע זמן דהוי כאלו תקנו חכמים ר"נ חודש ודי ימים, יפה הקשית ולעתיק לך מ"ם נחדושי זה רנות נשנים:

בגמרא לפיכך שלה הוא וכו' תימה מה ענין שלה להניע זמן נת' נשנת שלאחר לאחי עלה מנד חומש והלא כיון שהתקיעו חכמים שתכשל נד' הוי כאלו לאחרו שישלנה לאחר י"א ואם יניע הזמן נת' נשנת יאחין עוד ד' ימים ומה זה ענין לחומש שהרה. ול' להסניר הענין דמה שתקעו חכמים י"א מפני שרלו שזמן זה נגרך להכין נרכיהם והוי זה חיוב מן הדין והוי כאומדנא וכללות י"א חייב לזה על זו ולזו על זה שיאמר וכאלו כשנע שלו ישלנה ואח"כ אם הניע זמן נאחד נשנת שלימו יכול לכוונם לו החכמים מעכשיו לאחר מנד תקנתם ולקיים החוב שנאחייב לה והוא רוצה שלו ממילא לחומש נמור ח"ם נירושלמי (פ"ה ה"נ) הרי כמי שחכשוהו סופרים:

ולכאורה י"ע אם כשנע לפרוע לאחרו נאחד אלי שנה והניע זמנו נשנת ויו"ט וחה חשוב לעכור עניירה דרנגן ול"כ ואין לומדנת דאינו רוצה לעכור ועתה רוצה הוא לקיים דנרי חכמים אי נימא דאין כאן שכועה מנד חומש לו לא. לך נאמת כל דין זה דליתי ע"פ תי הרשנ"ם תשמ"ל ונמיוחסות רמ"ג ומונא נחו"מ סי ע"נ דכוחה הרשנ"ם לחייבו לשלם כיון דאין כאן אלא ליסור דרנגן וכשנועה דלו אלא שלא רנה לעשות מעשה. ולה"ק הקשה למה לא נימא לומדנת דאדעתא שכי לא כשנע, ונ"ל מכוס דכשנע על דעת חנרו כמ"ש ג' ר' נגלחל לשכמי ז"ל, לך נ"ע נת' רשד"ם חו"מ תכ"נ כי לפיכך נכה"נ אמרי לומדנת. לך ל עפ"י סנרת ר"ן נדריס כה: הכי' לו לדעת ומחילא ל"ם כאן תקירה זו. רק נ"ע נגדריס מז. פותחים אלו הי יודע שם האיש חשוב לעכור על ליסור כזה מי אמרי' פתח כזה וגרשה דאמרי' ני לומדנת דלמה לו לגדור עוד לעכור נקנלה על עלמו כולי

הלי לא מחליף לינם לף דעונר לפעמים נלקרלי:

ולנגד

ואגב לזכיר מ"ש ט"ז סס חו"מ ע"ג להקשות יתחול לו המלוה יום לחד, המעיין בת' המיוחסות סס וניותר בת' מהר"מ פאדווא סי ע"ג ירתה לק"מ דלס יעשה ענור הזמן בטלה השנועה והא ודאי דהמלוה לא יעשה שטות כזה למחול ולהפסיד כח שנועתו ופלא שהט"ז כ' שהרמב"ן כ' סס לטוב ליטול על שנועתו וסס בת' ההיא אין זכר מזה ופשוט שאין מקום לזה ולהשנע מקדם על יום מחר לסור ג"כ נשנת עכ"ל:

(ואני תרנתי הקר, דק' מה דקאמר והשתא דשנינו שקדו וכו' מה תלוי הדין נשקדו, יהי' הטעם מה שיהי', ס"ס נמתני' תנן דהזמן רק יום ד' ומחילת הניע זמן קודם ליטו מעלה. ונ' דק' כיון דשקדו לטונתה למה פטור תאמר מי לפני נתקנת חכמים. ונ' דע"פ דין ליטו חייב נמזונות לפני הנשואין אלא שהנסוהו כדי שישתה ולא יעכב וידחה, ול"ב להנסו סס הוא רוצה לעכב עד הזמן ת"ב רש"י דס"ס אין העכנה שלו. וזה כוונת הנמרא והשתא דשנינו שקדו וכו' ומ"מ הניע זמן נת' נשנת, דאין חשב לאקרורי דעתא. רק משום טעם שקדו ליטו מעלה מזונות ע"כ הטעם משום קנס ולא"י לומר מי לפני נתק"ת. ומחילת נחונם פטור לפיכך חלה וכו'):

אשר הקשית כי היכי דתקנו משום מצוות ופרוטות מניטין, הי להס לתקן מטעם זה נס נקידושין לאין לחונם, לעתיק לך מ"ב נחדושי והס ת"ל דנריס נכוונים ח"ל סס "נר"ן ומ"מ פ"ט מנירושין ה"ח הניאו מס' העיטור לאיתסיל קמי ריש כלי סס יש לחונם נקדושין ונ"ע אינה תקנה למצוות ופרוטות שייך נקדושין. ואין לומר דאחר סס לא תנח עד זמן פלוני לא יהיו קדושין ולא נת ע"י לחונם ולא"כ סס ניחא טעמת לחונם דאויים הקדושין לחול ולפ"ה אחרי דאין טעמת לחונם והכא שייך תקנה למצוות ופרוטות ונ"כ לפקעינהו לקדושין. אך הא ליתא כמ"ש הש"ך חו"מ כ"א סק"נ נפי הירושלמי דלחונם רחמנא פטרי אחרי אנל לא רחמנא חייבי ומחילת סס ויקדש ע"מ שינח ולא נת לפילו שהי לחונם לא אחרי שהקדושין יתהוו ע"י לחונם ואין נריכים לשום תקנה ונזה מודה נס הנ"ח סס דלאלי נתר דעת המתקדשת, ולפענ"ד רחי נדולה להש"ך מנמרא דהכא דאחר רנא סתם אין לחונם נניטין ומשום מצוות ופרוטות ואי כדנרי הנ"ח משכחת לפעמים טעמת לחונם לעשות נט כנון שנירש ע"מ שתנח ליום פלוני ולא נת ע"י לחונם אי ניחא טעמת לחונם רחוי להיות מנורשת ורנא אחר אין לחונם נניטין ואינה מנורשת ל"ב לחס תקנה עבו חכמים משום הצוות שלא יתענו ועבו הרבה נשות ישראל ענוגות לף שהן מן הדין מנורשות חס ת"ל וע"ב כמ"ש הש"ך דאין לחונם רק לבטל אנל לא לעשות דנר ואחר רנא שפיר אין טעמת לחונם והבט בשאר נתוקפו וע"ב קשה בקדושין סס ע"י לחונם רחוי לבטל הקדושין שוב מה ס"ל לעשות תקנה משום מצוות לעשות בשות ישראל ענוגות ולומר אין לחונם והקדושין הס קדושין, ואין לי דרך לפרש ספקו של העיטור אלא לחינעית לי' היכי דשייך רק תקנה לפרוטות לאוד לי' ענינין נ"ב תקנה, וס"ס נ"ע כיון שאן הדין תיכה מקודשת, נשלחת סס לעשותה כפנוי' ניחא לאפקעינהו רבנן לקדושי מיהי אנל לעשותה כמקודשת היכי משכחת לה:

ונראה ע"פ דקדוק לשון הנמרא רבא סנרא דנפש"ח קאמר ולא אמר רבא תקנה קעניד. וע"ב נראה דמשו"ה לחונם הוי טענה דודאי לדעתא דהכי לא רצה לנרש וע"ז אמר רבא סנרא משום דשייך קלקול נזה, לומדנא להפוך דרצה לנרש וכמ"ש ננמרא נמת לניחא לי אלא תיפוך קמי יבם. ואפ"ה מקשה ומי ליכא מידי כיון דאן התורה ת"ל לחוש לזה ונרור שלא עלתה על דעתו כן. ע"ז ומשני אף שנאמת לא חשיב כן מ"מ כל דמקדש לדעתא דרבנן מקדש וכו' כיון דדעתו על פי דעתה ומסתמא נס הבט הוא ע"פ דעתם וניחא לשון סנרא דנפש"ח ומחילת לא שייך זה נס נקדושין כיון דעושה על פי דעת חכמים ואם יהי' הדבר תלוי בחונם ויהי' קלקול לפרוטות רצו חכמים שיהי' קדושין אפילו יתקיים התנאי ע"י לחונם וזה שנסתפקו עכ"ל:

מה שכתבת על מ"ב רש"י ד"ה דמדאור דכ' ולבערה לא תעשה דבר דק' אם מתנה אם לא נתני יהי' בט ובאחם למה החונם מנטל דס"ם לא בא ואיך נלמד זה מולבערה, ותרנת דמ"ב אם לא נתני כוונתו נרצון, חס בעלמו ילפי מקרא דלבערה, דמעשה לחונם אינו מעשה, ואם לומר אם לא נתני דוקא מרצונו. הדבר פשוט כמ"ב:

מה שכתבת (נדף ז:) טעם חילוק בין מצוות דידי לדידה, דידי האיסור רק עליו ועלה אין לי' לפ"ע דשוא"ת. ומעשות העושות רק לעריות ואפילו נעריות לחונם אחרי נסנהדרין קרקע עולם. משא"כ נחנלות דידה דנס הוא עונר על לפני עור והלי על סניהם. נשנין לעתיק לך מ"ב זה כנר להשיב על הרב ר' ליבל האנד"ק פלונק ח"ל:

שמעתי שהרב דפה דרב נרניס ניום ה' שנט תרל"ז להתיר לסוך לחנל יבן לף שהחנל לסור נסיכה וכן אם לשתו חנלה ויצטה מותר לנעלה לנוח עלי (אם לא משום איסור יצטה) ולף לחנל לסור נתצטו"מ מ"מ כיון דהיא שתנת מותר ולא דמי לשאר איסורים שהאיסור נס נשונג, ורחייתו מסר ת"ב סי"ב שלא נהנו להודיע לחנל ומותר להזמינו למעודת נשואין, אלמא דכיון שאינו יודע מחנלותו מותר ליתו לו כל האסור לחנל. עוד הניא רחי מכתובות ז. שחלקו בין נעל ללא נעל והקשו הא הכא נעל עסקי ומשני כי קאמר לפירסה משתו נדה דלא יש חלוק חנל חנלות לעולם אסור והקי למימרו דחנלות קילא לי וכו' ומשני כאן חנלות דידי החמירו וחשבו שיעבור והיא "שע לו ומפרש דכיון שהיא קרקע עולם אין כאן אלא חדא דעה כמ"ב נשנת

מעשה ליכא שתי דעות ומ"ה לא משכו שיעשו שניהם איסור. אך ק' ל"ב למה אסרו מזיגת הכוס נגדה הא ג"כ ליכא ג' דעות ולמר החלוק דנגדה האיסור גם כשהיא יושבה ע"כ לאסור מזיגת הכוס פן ינא עלי' ניאנתה ולז ליכא אלא חדא דעה. אבל נתגלות דלין איסור אם היא יושבה והתם רק שמא ינא עלי' כשהיא ערה ולז שוב ליכא דעות. והכא למרו הוא יען והיא יושבה וכו מיירי כשהם ישנים ולז נתגלות ליכא דעות ומ"ה אסרו כל הני:

ותימה להתיר איסור דרגן גלי רחי" נכונה דהא לא כ' שם נסי' ת"ג שמותר להזמין את האבל לפי' לאחר שהודיעוהו שאם ישכח וילך לבית המשתה אין איסור. ודוקא קודם שאל האבלות התירו, דהא קי"ל דכל זמן שלא נודע לו שהוא אבל אפילו הודיעו לו ניום האחרון של שלשים מותר להוג אבלות כל ז', אבל אם ידע ולא נהג כל ז' שלא נמקנת הימים קי"ל נסי' שנ"ו דעלתה לו, אלמא דשאני היכי דליכא נוהג מצד שלא ידע, לו שאינו נוהג מפני שזכה דעכ"פ הוא אבל, ומחילה ודאי דאסור להזמינו ולסובו ולשמח עמה:

והראי' שהניח מכתובות מאבלות דידי' שהיא הרקע עולם, ליתא והא מפורש בתוי שבת ג. ד"ה בנת דאפילו באיסור דרגן יש לפ"ע ואם עוסק בהלכות איסור אסור אפילו לומר הלכה בהלכתך כמ"ש בגמרא וכ"פ הג"א בסי' שמ"ט. ולפ שהקרקע עולם היא ה"מ לענין תענוג ולא תיהרג אבל לענין איסור אין בפ"מ דאסורה להכשיל אותו וכמו שאסור לנעול האבלה כן אסור לאשה להנעל אבל, ועי' שבועות יח. ה' משמ עם הטהורים דגם היא מיינת, ועי' ב"י מה"ת סי' פ"ח. ועוד כי היכי דאבלות דידה שרי היכא דליכא ג' דעות ה"נ נגדה בשעת מזיגת הכוס ליכא ג' דעות שהיא ערה אז:

ובששאל אותו אחד מתלמידי על זה, הזיג בשם בעלי הנפש להרשב"ד דמזיגת הכוס אסור ונדאי' והשער המלך הביא עליו דסי' קרינה לעריות דאי' ל"ב למה ניגמה עשה דוחה ל"ת הא לא הוי בעידנא דהקרינה אסור מתחלה ותי' כיון שמותרת הניחה גם הקרינה מותרת. אלו דברי אבל לא כן הוא. אחד דלא מצינו מי שיאמר דמזיגת הכוס מדאי', ורק קרינת עריות הייגו מנוק ובשוק דרך תאוה, כי הרמב"ם פכ"א מהל"נ ה"א דהוא לי' דאי' ולא הרשב"ד ופ"ה כי הרמב"ם פ"א מה"ט הביא דברי הרשב"ד דהוא דרגן בכי' בסי' נעלי הנפש שלא אסרו קרינת עריות אלא וכי' ומדכתב שלא אסרו משמע לי' דרגן, וקי' השע"מ הוא על רמב"ם פכ"א מהל"נ ותי' השע"מ לינו כדברי רק דהוי מתעסק, אך לעפ"ב יש לתרץ כן דהמ"מ כי' שם דלא אסר הרמב"ם רק בניחי מיתות וכרת ולא בחייבי לאוין ל"ב הכא כיון דעל הניחה נעשתה ליכא לאיסור מחילה הקרינה ומותרת מדאורייתא:

שוב לאחרי שמונה ימים הזיג דמזיגת הכוס תזיג חדא דעה דע"כ יעלנה כשתהי' ישנה וכמ"ש סוטה ח. אחי לאיתגרי בה לי נפקא מנ"ד וגם זה הגל לכלאורה יש להזיג דרים נדה ג. לאמרו ישינה לגבי נערה מתערה ומצינו שם מ: לעולם לתרגשה וסנרה הרגשת שמא הוא או מי רגלים לחלא להרגשת שמא ומי רגלים ודם נדה שוין ל"ב כמו שאמרו ריש נדה ישינה לגבי נערה דדם מתערה ה"ג לגבי הרגשות שמא מתערה ואחאי ניחוש ליישינה, אחנס יש לומר דהרגשת נשעת נמר מעשה ולז כגר נעשה האיסור, רק ל"ב קשה מסנת יש. נדם מה שתיבן עם נעלה נקירוז וכו' ומקשה מעוף עולם ומשני התם ליכא דעות ומשמע דל"ח לנעילת ישינה דל"ב נם הכא ליכא דעות (ונקדושין פ: לא יתיחד וכו' ומדייק רש"י נמשנה ונגמרא דשתיהן נוחות להתפתות. ואחאי ל"מ שרק לי' תתפתה ולי' תהי' ישינה ויש לדחות דוקא נאשתו שבכית עמה תמיד, יש חשב ישינה אבל נאשה זרה שאסרו יחוד אפילו לשעה מועטת הגריכו טעם אחר):

ופשוט דאלוק בין אבלות דידי' לדידה, דחייב' לילרו התוגע נפה וכשהיא אבלה אחמת נערה לא תשמע לו ולא מצד האיסור וכ"ב רוב הראשונים ז"ל ועי' תה"ד סי' ת"ג ומחילה גבי נדה כיון שאינה שרוי' נעור חייבי' שמא תעבור ומ"ה אסרו כל הני עכ"ל:

ועל קושיתך על הר"ן שכ' אף דאבלות יום לי דאור עקרו רבנן נשב ואל תעשה. ל"ב יהי' אסור נעשית הסבל דמעשה היא לק"מ דכל מה שהוא עושה כדרכו תמיד, הוי שת"ת וכל שכי הן לטובם והן לרע הוי מעשה:

לחיך דוש"ת נאהבה עזה,

ישכר בעריש. חפ"ק

סימן נ"א

הלכות קרבן פסח

לזכרון דכר תורת מהרב הגאון החריף מ' שלמה פוליאציק שכתב כיעליסווטגרד י' תמוז תרע"ו שהי' שם ר"מ ישיבת לידת.

הרמב"ם פ"ד מה' קרבן פסח ה"ג כתב נשר הפסח שנטמא ונודע לו קודם זריקה וכו' ותמה עליו הלחם משנה הא נפ"ד מניחת מקדש ה"ז פסק הרמב"ם דאין הגיע מרגם על האכילות. ועוד דודאי לא מהני רצוי הגיע לאכול הנשר כדאוכח נפסחים עת. ועוד ק' מ"ש שהגיע אין מרגם על הזדון ונפ"ת מפסולי המוקדשין

המוקדשין הל"ד כי כל הזמנים שנטמאו זורק את הדם ומשמע לפילו נמצוי הנץ מרגה:

ונראה לי לגאר מתחלה הסוגיא בפסחים עז. דמחלקו ר' אליעזר ור' יוסי לי הנץ מרגה על האכילות וס"ד דגמי דמחני דקרבן נגור גת נטומאה לא כר' יהושע ומשני לפילו תיפתי ר"י וקסבר הנץ מרגה על העולין ונריך להנץ לחזה הגדל יב נין לכילות ונץ עולין דהא זה חה הוי צירים. ונם למה שלם הנץ מרגה על לכילות הו רק להוציאו מידי מעילה ולקונעו נפגול לגבל לאכול לפסור. ונ"ל דהגה ר' יהושע דסבר לם לין נשר לין דם מפקיע שני דנרים טומאת הצירים ולגדת הצירים כדתנן נטמאו צירים לגדו צירים כמדת ר' יהושע פסולה ולפ"ז מסתעף דלם יצוייר טומאת הצירים רק נרגע הזריקה ותיכף לאחר הזריקה תסתלק הטומאה לע"פ שלגדת צירים לינגה דהא הותרו ע"י זריקה לאכילה נמורה מ"מ לא תחכשר נזריקה כיון דנרגע הזריקה לא היו צירים טהורים והיא נכלל נטמאו צירי" ולהיפוך לם יצוייר שנשעת הזריקה יהיו הצירים טהורים רק שהזריקה תהי נאופן כזה שתיכף לאחר זריקה נע"כ יטמאו הצירים ולעולם לא יגאו הצירים לידי לכילה לע"פ שנכלל נטמאו צירי לינגה דהא נשעת הזריקה טהורים היו לגבל הוא נכלל לגדו צירי כיון דתנאי הזריקה הי נאופן שלעולם לא יכול לנוא הצירים לידי לכילה הוי כמו לגדת צירי":

ובזה יגואר מחלוקת דר"ת ור"י לי הנץ מרגה על האכילות, דהא ריצוי הנץ לינטו משום דנץ מטהר את הטומאה לגבל שדין התורה דהנץ מועיל לענין זה שגבל תפריע הטומאה את ההקרנה ומחשנת נשעת עבודה כגלו לא היתה טומאה, לגבל מיד לאחר ההקרנה נודלי הטומאה עומדת נתוקפה ומפרישה את האכילה דהא לימור האכילה לא תלוי נמה שהיתה טמא נשעת ההקרנה רק נטומאה נשעת האכילה רק לענין להוציא מידי מעילה ולהקנועי נפגול סונר ר"ת כיון דהוי כגלו נשעת הקרנה הי נם הנשר טהור ל"ש הוי ההקרנה נס עליה והוי כטמא לחש"כ לכן יתה מידי מעילה ור"י סנרי כיון דנשעת ההקרנה הא כשר מוכרת הי שגבל יאכל הנשר ולא הוי ההקרנה על הנשר דהוי כמו נאבד הנשר ולכן לין הנץ מרגה על האכילות ויונן שפיר הא דמודה דהנץ מרגה על העולין דהא הקטרת לימורין נם כן שם הקרנה עלי ל"ש נשעת הקטרה הא יהי רגוי הנץ דשעת הקטרה ומותר יהי להקטיר ונשעת זריקה לא יהי נ"ש כטמא כיון דנץ מרגה נם על הצירים:

והנה הא דקי"ל דיחיד לין עושה פסח נטומאה לכתורה לין מונן לומלי הרבנו ליטו דוחה את הטומאה כמו נגגור הא לענין דחיה לין נפ"מ נין יחיד לנגור גבל נין זמנו הגוע לאין זמנו הגוע כמ"ש ניומא כ. כל שזמנו הגוע דוחה את הטבת וטומאה לפילו ניחיד וכ"פ הרמנ"ם:

ונראה לחדש דהא דיחיד ליטו עושה פסח נטומאה משום דנקרבן פסח קי"ל דאין קרבן נגור תלוק ואם הי רוב הנגור טמא אז עושים גם המעוט נטומאה ולכן גם להיפוך אם רוב הנגור טהורים וכיון דאין היחיד יכול להכריע הרוב שיעשו גם הם נטומאה ואם יעשה הוא נטומאה אז יהי הקרבן נגור לכן ליטו עושה כל עיקר ויעוין נתוס' פסחים עט: ד"ה וטמאים שכתבו כעין סברת זו על מלתא לחבריתא. וכן נראה מסוגית הגמרא שם עט: הרי שהיו ישראל טהורים וכהגים וכלי שרת טמאים וכתי אמר ר' חסדא לא שנו אלא שנטמא הסכין נטמא את וכו' אבל נטומאת ארץ מותר שיאכלו נשר נטומאת לאו ואל יאכל נשר נטומאת הגוף שהוא נכרת ומדייק הגמרא מלמא הקסבר ר"ת טומאה דחוי היא נגגור ולכאורה אין מונן הוא גם אם טומאה הותרה נגגור היכא שכשר נטמא הגגור אז כל יחיד עושה נטומאה אבל אם הגגור לא נטמא אז לא יוכל היחיד לעשות נטומאה וכיון שנטמא רק טומאת נשר מהיכי תיתי להתיר ליחיד לעשות נטומאת הגוף שהיא נכרת הא לענין כרת לא הותרה כלל נגגור:

ולפי דנריגו יתורץ שפיר דהגה הא דקי"ל דהרוב מכריע את המעוט מחמת אין הקרבן נגור תלוק יסתעף לגבי ענפים, למ"ד טומאה דחוי יועיל הכלל הזה להתיר את מעוט הטהורים לעשות נטומאה דלדידי גם נגגור ליסור הטומאה הינה מסתלקת לגמרי וכל היכי דלפשר להסדר לעשות נטהרה מהדרינן וא"כ מנין לנו להתיר הטהורים שיעשו נטומאה כיון דהם יכולים לעשות נטהרה וע"כ משום דאין הקרבן נגור תלוק, ולמ"ד טומאה הותרה, להתיר מעוט הטהורים אין נריכים לכלל זה כיון שהטומאה הותרה לגמרי וכללא דאין הקרבן נגור תלוק נריכים היכא שרק המעוט נטמא שאינם רשאים לעשות נטומאה כמו שנאמרו כיון שהרוב עושים נטהרה אינם רשאים לעשות נטומאה משום שאין ק"ל תלוק ולכן אינם עושים כלל, ולכן אם נטמא רק נטומאת לאו למ"ד טומאה הותרה מותר להם לעשותו לף נטומאת כרת כיון שכל האיסור לעשות נטומאה הוא רק משום דאין ק"ל תלוק וכיון שגם הגגור עשה נטומאת לאו לא נקרא זה תלוק ומותר לעשותו לף נטומאת כרת. אבל למ"ד דחוי א"כ היתר שהטהורים יוכלו לעשות נטומאה הוא משום דאין ק"ל תלוק וכיון דליכא נני הגגור טומאת כרת ג"כ לא נקרא תלוק לכן אסור לעשות נטומאה:

ולפ"ז הא דיחיד ליטו לוכל את הפסח נטומאה לע"פ דאין ק"ל תלוק, ליטו שייך אלא לענין עבודה והקרבה, נ"ל משום דנפסח לכילתו והקרבתו תלוי זמ"ז, דהפסח שגל נטומאה נאכל נטומאה וכן להפוך אם תכשר האכילה תכשר גם העבודה כדמוכח מהגמרא, דאי לאו החילוק דטומאת לאו וטומאת כרת הי מותר גם העבודה נטומאת הגוף והעבודה נטומאת נשר כיון דהגין מרגה לא הוי נטומאה כדאתר נירושלמי שם פ"ז ה"ה, אלא ודאי משום האכילה שהותרה, גם העבודה הותרה.

וכיון

וכיון שהעגולה לאסורה ניחיד נטומאה משום דאין ק"ל חלוק גם לאכילת הקרבן לאסורה נטומאה, דהאכילה תגרור גם לפגרות הקרבה וגם האכילה לאסורה משום דאין קרבן נעבר חלוק:

ומתורץ שפיר פסק הרמב"ם דאם לא נודע לו הטומאה עד לאחר העגולה שהגיע מרגא כיון דאכילתו מותרת מטעם טומאה דחוי' שלעגין דחיות טומאה אין חלוק בין יחיד לנעבר ואין ק"ל חלוק אין מועיל אלא לעגין הקרבת הקרבן ולא לאכילתו והוי שפיר לאוכלין. ואין לומר כיון דע"י התרת האכילה תהי מותרת גם ההקרבה ויהי' חלוק נק"ל ולכן נריכים לאסור אף את האכילה, דהא מטומאת נשר על טומאת הגוף פסק הרמב"ם כמ"ד מוטב שיאכלו נשר נטומאת נשר נאלו ואל יעבוד נטומאת הגוף נכרת ועל טומאת נשר הא נשעת ההקרבה הגיע מרגא והוי כמו שההקרבה היתה נטהרה ואין כאן חלוק נק"ל אף אם העגולה תהי מותרת ולכן אין כל טעם לאסור את האכילה אף שנשעת האכילה הא לא שייך ריעוי גיע משום דין הדחיה כמו נעבר ושוב נשעת ההקרבה הגיע מרגא עליה כמו על העולין:

ומיושב ג"כ הא דמחלק גין נודע לגלח נודע לע"פ שלעגין ריעוי גיע אין כל חלוק גין שוגג למזיד מ"מ נפקותא גדולה היא לעגין האכילה דהא פסק הרמב"ם כמ"ד טומאה דחוי' ואם לפגר למיהדר לטהורים מהדרינן ולכן אם נודע לו לפני העגולה הא לפגר לו לעשות קרבן לאחר נטומאה ומחילה אין דוחה את איסור האכילה וכיון דאסור יהי' לאכול שוב אין הגיע מרגא על האכילות, אבל אם לא נודע לו קודם עגולה מ"מ אי לפגר הי' לו לעשות קרבן לאחר ודוחה את איסור אכילה כמו שנאמרו לכן מועיל גיע לרצות על אכילות והוי נשעת הקרבה פסח הגא נטהרה ולא הוי קרבן נעבר חלוק:

המאסף

רשימת איזה דינים

אורח חיים

פתיחת תינה של סרדינין נשנת נמקום שיש מחיקת לותיות וכן נקנוקי יין וי"ש והמנופה מחומה וכרוכה נגייר עם לותיות:

ל) **פתיחת** התינה מותר לף שנחר לת הרקוע פת ומותר לותה, משום לחין נגין ומתירה נכליס כמ"ש לור"ת ש"ד סעיף ל', ו. ז. ת. ונדולה מזו כי מהרש"ם נלרמות חיים שם סוף לות ל' נשם ת"ר שהתירו לשנור דלת ליקח לוכל:

נ) **קריעת** הנייר. הנה מלאכת קורע מדלורייתא היא רק מנת לתפור כמ"ש מתני' שנת ענ. ולו"ת ש"ת ס"נ לין קורעין נייר מפני שהוא כמתקן כלי והכא לינו מתקן, וכן שם ס"ד רק לם לא נתכוון לקלקל חייב. ונילה לד. ולו"ת ס"ם תק"ת לא חייב' שמת תקרע וכי רש"י וט"ז שק"נ דלפילו תקרע לא ליכפת לן דמקלקל הוא, ונמנ"ת ש"ד סוף ס"ק י"ד נשם התוספתא קורע לדם לת העור מע"פ מנית של יין:

נ) **ומחיקת** הלותיות ע"י הקריעה. מחיקה מן התורה ע"מ לכתוב כמתני' שנת הנ"ל, לך מדרנע כל מחיקה לסורה וכמ"ש מרדכי שנת פ"ז סי' שס"ט נני עונות וני' ורמ"ל ש"ת ס"נ (ולי"ו למה השמיט המחבר דין המרדכי נש"ע), וט"ז שק"נ. לך הט"ז מתיר נעונה לף שמחק הלותיות מפני שמקלקל. ונם שמלאכה לצורך לכילה מותר כמ"ש ש"ט ס"ל נגורר וכן שכ"ל ס"נ נהנ"ה נטומן. ועי' נ"י ר"ם ש"ד סוף ד"ה וה"מ שלינו נשם רש"י שנת קמו. ד"ה שונר ור"ן שם דלצורך לכילה לין נמקלקל שום לימור וכיונת נזה נתום' נינה ת. ד"ה ולינו למשום שמחת יו"ט מותר מלאכה שלינה לריכה לנופה לפילו לכתחילה:

ובדגול מרבבה ש"מ מתיר נעונה מחיקת הלותיות משום דהוי דבר שלינו מתכוון ולף דהוי פסיק ריש"ל ש"ל כתרומת הדשן דפ"ר נדרנן מותר ולפילו למנ"ת ש"ד שק"ה שמולק עליו, מ"מ נעונה שמקלקל הוא מודה. ולפ"ז ה"ה הכא נקריעת לותיות על הסרדינין דהוי מקלקל ומלאכה שאלינ"ו דשרי:

ואם לחנם ט"ז תקי"ט שק"ה ומנ"ת שק"ד לוסרים לפתוח מכתב נוי"ט לם יש על המעטפה לותיות וכ"כ פר"ת יו"ד קי"ת שקי"ת ותיי לדם ה' יו"ט כלל ל"נ לות י' וכן נשמת לדם. לנל מכס נני ס"ם ל"ט ושלילת יענן מ"נ ס"ם ק"מ מתיריס. (ורלויית יענ"ן מניכה לת: ולו"ת ש"ד ס"ז מותמות שנכלים מפקיע ומותך, וכתב שכל מותם הוא נלותיות, ל"ע כי לין מפורש שם שהמותמות היו עם לותיות). ולף שקשה להתיר נמכתב לנל נמידי דלכילה מותר:

ונם נרלה דהכא הל הניירות עומדות ליגטל וכמ"ש שנת מת: נמנופה לינו מינור וכ' רש"י משום דעומדת ליגטל וכמ"ש נלו"ת ש"ד ס"י נני דף הטשלענט שמותר להסירו כיון שלינו עשוי לקיום. (ומ"ש פר"ת הנ"ל קריעת המעטפה הוי קלקול ע"מ לתקן כיון דלריך לקרות המכתב, תמה עליו נשמת לדם ה' שנת כלל כ"ת סי' ה' דכל קריעה נריכה לאיזה דנר):

יורה דעה

(נ) **עופות** ע"י מכונה. מטילים נמכונה ניליס ויולאים לפרוחים ולינס מטילים ניליס ולינס חיים רק ערך אלפה מדשים. נת' מהרש"ם ח"נ שע"ת מתיר לותם ונת' לחרי יושר להר"ם לרלה"ק ח"ת סי' המ"ה מחמיר עפ"י תום' נדה כנ. ד"ה לאתסורי שכ' דולד נהמה נמעי אלא לינו מתקייס י"נ חודש הוי כטריפה ל"כ ה"נ עופות אלו דינס כטריפה. והנה לולא דנרי תום' לין כל יסוד לאיסור כי אף שאשור טרפה י"ת אף נעוף כמ"ש מולין נג: אך כל זה אם יש רשות נאיזה אבר ואל אם העוף אלא וכמ"ש נת"כ שמיני פ"נ ס"י יכול לפילו אכילה הרשפני וכו' יאלת זו שהיא נת חיים וכ"כ לשכול ה' טרפות סי' ט"ז נאלה סם המות אף שודאי תמות כשרה ונפמ"נ סי' ס' מ"ז נהמה נתקלקל אזנה אף שא"י למיות כשר:

ובסנהדרין עת. הורג סרפה פטור והורג נוסף חייב וכ"כ מסוכן שלא נעשה נו מעשה ואפילו נוסף ניהי לדם יש דעה דחייב משום דלא מחכי סימנים ועי' רמנ"ם פ"נ מרולח ה"ז הרג מולה נוטה למות חייב וכל הרלשונים נמה שם כי שהות נפל ולא הזכירו טרפות כלל, וכוונת תום' הנ"ל ד"ל דשנוי הולד שיש לו נורת נהמה היא כמ"ש סנהדרין עת. נעשה מעשה וכ"כ הרג המעתיק נסוף ת' לחרי יושר דל"ד לנוסף משום שהות

שהות משונה וכן דעת רש"י מנחות לז: ד"ה לך דכי היי דמי לנטרף משום שחשונה וכן נתו' חולין סט. ד"ה לשמה דנהמה שילדה עוף לשור משום שאינו מתקייס וכ"כ רא"ש סי' ג' וש"ך סי' ע"ט סק"ה הרי שנריך להיות שנוי גדול ורק אז לשור מפני שאינו מתקייס אבל אלו הי נכל המולדים לף שאינו מתקייס כשר. ט"ב דוקא נגדה כב. שהות משונה כ' תוס' דהוי כטרפה אבל עופות אלו שאינם משונים מכל עופות לף שאינם מתקיימים שנה מותרים והם רק נגדר מסוכנים ונריכים פרכום:

ומה שנסתפק הרש"ם מפני שאינם פרים ורנים. עי' נאמרי יושר דאין זה חסרון. ועי' מרדכי חולין פ"ט סי' תשל"ה שזה מעלה ז"ל ש"ל שחיטה כלל. לף מרדכי מוסיף דהוי כעין נעלמת חה לא שייך הכא, אבל ענין פר"ר הי' רק נעכנר משום דנעי דומיא דחולדה אבל הכא אין נפ"מ כלל:

(נ) **אשה** מלחה תרנגולת ותיכף ילחה ושנה לאחר שעה ומלחה התרנגולת מונחת נקדרה גדולה ונרחה כי החתול השלך לתוכה, לכלי זה שאינו מנוקב וספק מתי השליך אם תוך שיעור מליחה או לאחר כן. ולא נמלא שום ניר תחת התרנגולת:

והנה מנואר נש"ך סי' ס"ט סק"ע דספק מותר מה שאין לניר וכ"כ ש"ך ע' ס"ק מ'. ונחכמת אדם כלל ל"נ סט"ז ונינת אדם סי' ל' מתיר מה שלמעלה מניר אפילו נפל תוך שיעור מליחה לכלי שאינו מנוקב ואוונס נפמ"נ ע"ו שפ"ד סקי"ד ויד יהודה סי' ס"ט סקכ"ז חולרים. אך רש"ם מ"נ קע"ט מיקל נהפ"מ כחכמ"א ע"י הדחה ומליחה שנית ולנין לרי"ן מונח נ"י סי' ס"ט ד"ה כ' הרי"ן (ומחרשת נד 111):

ויש נזה דעת תמודי דניחל מונח נפת"ם סי' ס"ט סהל"ה דנוסל לכשא"ח אפילו לא נרחה ניר נכלי לשור נס הכלי, ולף שכ' רמ"א סי' ס"ט ס"ח דנעי' שיהי' נרחה ניר נכלי. דק למה לי ניר, הל התיסור משום שהמקום דחוק והדם פי' ממקום למקום כמ"ש רש"י חולין חה קו' דנרי תמודות שם פ"ח סי' ס"ט חות רל"נ. ותירן דהניר הוא רש"י שהדם פי' ממקלמ"ה, וכ' תמ"ד כל זה שם מלח נכשא"ח שם אין ניר מותר אבל שם מלח נכלי מנוקב ונפל נתוך שעור מליחה לכשא"ח י"ל התחיל לפלוט תחלה נכלי מנוקב וע"כ אפילו אין ניר לשור לף יש יהודה סי' ס"ט סקפ"ט חולק עליו ומתיר שם אין ניר אפילו נמלח נכלי מנוקב ונפל לתו"כ לכשא"ח וכ"כ פמ"נ ע' ש"ך ריש סקי"ח נלי ניר תמיד מותר ונודאי ע"י הדחה ומליחה שנית:

ואו"כ נש"ך נרי ע"י הדחה ומליחה שיש ספק חולי נפל לאחר שעור מליחה וגם לא הי' תחת התרנגולת ניר כל, ולף ש"ל שמא הי' ניר ונתכנש לתו"כ. גם כיון שהי' שם חתול קרוב שהשליך התרנגולת תיכף מ"מ הוי רק ספק:

(ד) **אין** מליחה לכלים. דגים נמלחו נקדרת נשר נת יומא ושהו כל הלילה שם מותר לנשלם עם חלב. מחלוקת: ט"ז סי' ס"ט סקמ"ח כ' לפילו כנוס נניר עד שירתיח אין מליחה לכלים להפליט עד מעת לעת וכן כ' ש"ך שם ס"ק ס"ח וק"ה ס"ק מ"ד אין מליחה לכלים לפילו לח (ומצד כ"ט נר נ"ט אין היתר כאן שמלח הוא דנר חריף ולפילו לינו נן יומו לשור כמ"ש נ"ה ס"נ נרמ"א וש"ך ק"ה סקמ"נ). אבל מנ"א תמ"ז סוף ס"ק ט"ז כתב דניר מפליט מכלי:

ולענין להנליע נכלי ע"י מליחה עי' משמרת שלום קנור דיניס סי' ק"ה אות כ"ז לט"ז אין מנליע ולש"ך מנליע. (המקור נגמרא: טהור מליח וטמא תפל ותוס' חולין קיג. ד"ה טהור):

(ה) **עי'** חנלים נבעימים מ"נ סי' ס"ח יל"ד נולד מחעלף לי מותר למולו קודם ז' ימים מע"ל ויוסף ההנרלה. ע"ז כתב לי הרב הנ' ר' נני רובינשטיין יחי' מזיקנו כי נמו נולד מחעלף נירושלים נשנת תרכ"ז והורו הנחונים ר' יהושע ליב דיסקין ור' שמואל סלנחנט ז"ל להמתין שנה מע"ע:

(ו) (**סי"ת**) **אות** ה' מהשם נקפן הדיו ויש הפסק למעלה ננגה, מותר להעניר קולמוס, ולף שבגיטין יט. דיו ע"נ סיקרא הוי בשנת מותה, הכא הוא לנורך תיקון מיד בשעת המחיקה ומותר כמ"ש נר"נ מ"נ יו"ד ס"ם קפ"ח ונית שלמה יו"ד מ"נ קפ"ח ואחרי יושר למהר"ם לרלנ מ"ח סי' ק"ו אות ל'. ואין חילוק נין שם יש רושם ירוק או לדוש ונין שם הקלף חלק ואין נשאר כל רושם. ונרחה שא"א להעניר קולמוס על חני החות הנשאר ולא הוי חק תוכות, כי גם נחחלת הכתיבה כותב אות ה' כן, נתחלה וי"ו ואח"כ עושה הגג. ופשיטא דמותר להעניר נקולמוס גם על מה שנשאר מן החות ואין זה מוחק כי דיו על נני דיו לא הוי מוחק כמ"ש גיטין שם. ונרחה דלא יהי' נרחה ע"י זה כמנואר:

אבן העזר

ז) **הגו"ב** מהדורא קמא תה"ע נ"ח מסופק שם החזה מחנה שליח לקבלה היב לחזר ינחר פלוני שם מועיל ונאחת נני' תה"ע קמ"ח נשם שו"ת רשנ"ח כ' לפשר דלא מהני ושו"ת רשנ"ח מונח עוד נני"ם שם ס"ק

ס"ת וקנה"ת סי' ס"ת סק"נ (ונהנהות הגר"נ פרענקיל על הנו"נ העיר על הרשנ"ת). ועי' פת"ס ק"ת סק"נ, נשם ישועות יעקב ועוד שהקילו נזה. לנל לשם מחנה לשליח כל מי שישמע קולו מפורש נמשנה ניטין סו. דמהני וכן נמה"ע קמ"ת סי"ט. וכ' נדנרי מלכיאל חלק ה' סי' ר' לשם מחנה שמש ג"ד לשליח ולינו יודע שמו מהני ולשם יש נ' שמשים, הכוונה למי שהוא היותר עיקר, כמו

נגדרים לחר לשון נני לשם כמ"ש יו"ד רי"ז ס"ת וש"ך סק"ת וכ"כ רש"ס מ"נ סי' ג' ומניח רלויה מט"ז יו"ד ר"ת סק"ת לשם לחומר דנר לסיתן כוונתו ע"פ רוב וכמו נקידושין סד: קי"ל כר' יוסי דכוונתו לנדולה שנגדולות דוקא והכא נמי שלומר שמש ג"ד כוונתו לשמש העיקרי ולין נזה תשש נרירה. (ועי' שו"ת תורת מרדכי סי' קע"ח וסי' ישועות מלכו להמ"ע פ"ה ד"ה ומנד):

מפתחות

חלק אורח חיים

א) קביעת מקום ארון הקודש והעמוד.
ב) דרך העולה לספר תורה.
ג) השתמשות בארון קודש חישן.
ד) רמואה בפסח לתולה שאכם"ב כסמי מרפא של תערובות חמץ.
ה) חמץ של שותפות ישראל וגוי.
ו) חלב מבחמות גוי שאוכלת חמץ בפסח.
ח) זריעת תבואה קודם פסח אם צריך למכור.
ט) תלב שנחלב ביו"ט ראשון אם מותר לבשלו ביו"ט שני ע"י גוי.
י) הערות על ספר אבני זכרון. עניני לולב. עירוב ביין. רמב"ם ה"ח ממחוסרי בפרת.
יא) תשובת מחבר ספר אבני זכרון.
יב) מוכח תתת הנגות „חשלאפין".
יג ארבעה מינים במחובר.
יד) נר מערבי וחנוכה.

חלק יורה דעה

טו) שוחט שהוציא טרפה מתחת ידו.
טז) תולעים בפים.
יז) על שאלת נליצערין.
יח) בית חבר שנעשה שמן בשר ושמן טרפה.
יט) רוב ומעוט.
כ) פריון בכור.
כא) מצות קבורה בנפל.
כב) מקום קרוב באבלות.
כג) אם בתן מותר לעשות לו נתוח שנעשה בע"מ.

חלק אבן העזר

כד) עניני אישות.
כה) זנות בשונג, קידושי ע"א.
כו) תקנת ענונות.
כז) חיתר חר"נ.
כח) נבעית.
כט) שרטוט בנט.
ל) שם העיר וואנקאוועי.
לא) שמות ניסין.
לב) ירושלמי ניסין. שליח חנט.
לג) תנאי בנט.
לד) לקבל צדקה מאשה.

עניינים שונים

לה) לפנים משורת הדין.
לו) תרגום אונקלס יתרו. לשוא לשוא. לתחזיק דברים אסורים בחנות למכור לנכרים.
לז) בדין יום או יומים.
לח) ערות. סנהדרין שראו כולם לחובה.
לט) רמב"ם ה"ם משכת. ירושלמי שקלים ה"ב.

מ) השמטת הרמב"ם דין דרבא שבת קמ"א.
מא) רמב"ם פ"ב ממעילה.
מ"ב) בדיני מעילה.
מג) היסח הדעת.
מד) אשה בבל תאחר.
מה) ישוב ארץ ישראל.
מו) לכתחלה ודיעבד בראורייתא.
מז) לקנות מישראל. בטול בדבר שבמנין. על תשו' רמ"ע מפאנו. על תשו' חכ"צ. ס' מחנה אפרים. הערות בס' יד מלאכי. עוד הערות בספרים שונים.

מח) הערות על הספר ארץ ישראל ובבל.
מט) תשובת אחיו הגאון אב"ד בנדין ז"ל.
נ) עוד תשובה מאחיו הנ"ל.
נא) דברי תורה מהגאון ר' שלמה פאליצניק ז"ל. על הרמב"ם הל' קרבן פסח.

המאסף

רשימת דינים

או"ח — תיבת סרדינעז למתוח בשבת.

יו"ד — עופות ע"י מכונה. דיני מליחת. מליחת לכלים. ילד נולד מהעלף. דיני ס"ת.

אה"ע — שלית לקבלה.

אלה שמות האנשים

חובבי תורה ויקרי רוח אשר הקריטו נעשה לנשמע והריטו מכספם בעין יפה ועל ידם יצא הספר הזה לאור, ברין הוא שיטלו שכרם, אוכיר לעולם בריתם, מעשיהם בספר וכתבים ועד עומרת צרקתם, יוסף ה' אורך ימים ושנות חיים לדם ולכל ביתם ושמם יעמור וינון לזכרון **לדורותם** (לפ"ק).

הנכבד מר **יוסף האנדעלסמאן** יחי' משיקאגא נדב סכום הגון לזכר ועלוי נשמת אשתו היקרה מרת **פערל בלומא** בת הנכבד ר' **משה גאלדקינד** ואשתו הצדקית **רבקה** יחי' מטורונטה, אשר מתה עליו בדמי ימיה על פני הוריה ביום **ו' כ"ד סיון תר"פז.** בגו עדן תהי' מנוחתה ותהי צרורה בצרור החיים, וכל הוגי הספר יזכירן שמה ונשמתה לזכות ולברכה, וצאצאי' כן יפקוד ה' לטובה.

הנכבד הישיש ר' **שרגא בונם מילער** בן ר' יעקב דוב ממאקאוי הדר בסט. לואיס ה' יאריך ימיו בנעימים.

טורונטה

הנדיבה הצדקית מרת **יוכבד מנדלסון** בת ר' משה ברוך וצפורה ז"ל, ה' ירים קרנה בכל טוב.

ר' אלי' פולאן
ר' שלמה סאלאמאן
ר' בער ווייס
ר' יצחק מאיר קורולניק
ר' ישעי' גארפינקעל
ר' יודל כ"ץ
ר' העניך שידלובסקי
ר' יוסף אסאלקא
ר' משה גראפשטיין
ר' אברהם שוואַרץ
ר' מאיר שפירא
ר' ישראל שער

ר"י נרענער
ר' שאול פאנצער
ר' פישל גאלד
ר' קלמן נרינשפאן
ר' נחמי' קעלערמאן
ר' קלמן שיף
ר' אלי' אייזענבערג
ר' יעקב יצחק וואהלגעלפנסער שו"ב
ר' משה גאלדקינד
ר' גבריאל פערל
ר' יודל ווילנער
ר' יעקב אלי' עגדערסון שו"ב

ר' ולמן קלינג
ר' יוסף צוקער
ר' חיים דוד דאנציגער
ר' יוסף קופער
ר' יוסף שידלובסקי
ר' בעריל טאטער
ר' ליבוש דרילען
ר' יהושע ארבוס
ר' אברהם שפארקסאן
ר' עזר שפארקסאן
ר' הירש צוויינענבאַק הכהן
ר' פינחס ראביד
ר' שמואל יארסלוניץ
ר' שלום בראד

(ચાલુ) ચાલુ ચાલુ ચાલુ

חותמת והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
עיי"ש חיים תשס"א